ROMAN ISTORIC

DUCESA DE MILANO

MICHAEL ENNIS

Cartea a II-a

Dacă în cartea întâi a romanului se recreează atmosfera de la curţile domnitoare din Milano, Neapole şi Veneţia din vremea Renaşterii, în cea de-a doua carte se urmăresc evenimentele tragice ale aducerii francezilor în Italia, conduşi de regele Carol al VIII-lea, de către Lodovico Sforza şi totodată lupta celor două femei, Isabela de Aragon şi Beatrice d'Este, de a găsi iubirea înăuntrul şi în afara căsniciilor lor, privite ca simple alianţe strategice şi, în cele din urmă, de a îndura consecinţele catastrofice urmându-şi propriile inimi.

Dacă Beatrice d'Este urcă din Infern în Purgatoriu pentru a se salva în Paradisul ceresc, Lodovico Sforza Maurul va rămâne definiv pierdut în cercurile de foc ale Infernului dantesc.

Michael Ennis reconstituie această perioadă atât de diferită de a noastră, tragică şi violentă. Reunind rigoarea sa de istoric şi talentul său de romancier, Michael Ennis a devenit cronicarul acestei mari aventuri.

Michael Ennis este născut în Pasadena, statul California, licenţiat în istorie la Universitatea California din Berkley. Jurnalist ale cărui articole au apărut în ziarele *Esquire, Architectural Digest* şi *Texas Monthly,* este autorul romanului *Bizanţ.* Locuieşte în Dai las, statul Texas, cu soţia şi cu fiica lui.

ISBN 978-973-724-094-I ISBN 97B-973-724-225-9 bibliolfia de buzunar ffl biblioteca de buzunar

Biblioteca de buzunar este o **marcă.**
Mai bine zis dorim să devină o marcă,
a excelenţei, pe care o vrem „înregistrată”,
mai ales în conştiinţa cititorilor noştri.
Biblioteca de buzunar va cuprinde cărţi cu teme
diverse – ca-n orice bibliotecă, fie ea şi „de buzunar” -
legătura dintre ele rezidând în *valoarea* cărţii respective,
noutatea subiectului, *reputaţia* autorului, şi,
de ce nu, *moda* şi *succesul* unor noutăţi editoriale
străine pe care le vom traduce, în dorinţa de a fi actuali,
în acest sens, veţi găsi, pentru început,
în **Biblioteca de buzunar,**
cărţi din colecţiile noastre tradiţionale:
Literatură română contemporană – aduce în prim-plan
atât romancieri consacraţi, cât şi scriitori din noul val.
Literatură universală contemporană — prezintă
cititorilor noştri unele dintre cele mai interesante şi de
succes creaţii din peisajul literar contemporan

universal.

Roman istoric – reconstituie personaje celebre şi
evenimente care au marcat istoria omenirii.

**Biblioteca de buzunar, ca marcă a editurii ALLFA,
vă urează să descoperiţi
NOUL FARMEC AL LECTURII**

9II7 8 9 73 7II2 4 09 419II7 8 9 7 37II2 4 4 2 5 9 www.all.ro

DUCHESS OF MILAN
Michael Ennis
Copyright © Michael Ennis, 1992

DUCESA DE MILANO
Michael Ennis
Copyright © 2009 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ENNIS, MICHAEL

Ducesa de Milano / Michael Ennis; trad.: Veronica Şerbănoiu – Bucureşti : ALLFA, 2009
2 voi.
ISBN 978-973-724-094-1
Vol. 2. – ISBN 978-973-724-225-9

I. Şerbănoiu, Veronica (trad.)

94(450)" 14" Ludovic Maurul(0:82-31)
94(450)" 14" Beatrice d'Este(0:82-31)

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA.**
Drepturile de distribuţie în străinătate aparţin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside Romania, without the written permission of **ALLFA,** is strictly prohibited.
Copyright © 2009 by **ALLFA.**

Editura **ALLFA:** Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,
sector 6, cod 060512 – Bucureşti
Tel.: 021 402 26 00 Fax: 021 402 26 10

Departamentul distribuţie: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 34

Comenzi la: comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactor: Cosmin Comănescu
Design copertă: Andra Penescu

Michael Ennis

DUCESA DE MILANO

Cartea a Il-a

Traducere din limba engleză:
Veronica Şerbănoiu

EDITURAßäfiALLFA

PARTEA A SASEA

»

CAPITOLUL 33

Extras dintr-o scurtă epistolă a cărturarului PONZONE DA CREMONA către ISABELA D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova. Ferrara, iunie 1493

... Am auzit că un bărbat pe nume Columb a descoperit recent o insulă pentru regele Spaniei pe care se găsesc oameni de mărimea noastră, însă cu pielea de culoarea cuprului şi nasuri ca ale gorilelor toţi umblă goi de colo până colo, atât bărbaţii cât şi femeile. Doisprezece bărbaţi şi patru femei au fost aduşi regelui Spaniei, însă doi dintre ei s-au îmbolnăvit de o boală de care medicii nu s-au putut lămuri şi au murit... Celorlalţi li s-a dat îmbrăcăminte... Par a fi inteligenţi şi sunt cu desăvârşire blânzi şi prietenoşi. Nimeni nu le poate înţelege limba...

*

Pavia, / iunie 1493

— Gian, lasă-i pe rândaşi să-l perie pe

Neptun.

Isabela stătea dreaptă în şa, umerii săi săltând cu fiecare respiraţie. Chipul îi era livid de la arşiţa
după-amiezei târzii şi datorită efortului de a ţine pasul eu ritmul în care călărea soţul ei.

Gian Galeazzo Sforza, duce de Milano, descălecă şi abandonă frâiele armăsarului său alb preferat în mâinile rândaşului care aştepta. Stătea în picioare sub arcada cu tentă cărămizie şi îşi privea cu coada ochiului soţia. Sub impulsul unei inspiraţii bruşte, păşi înapoi în soarele orbitor şi îşi ajută soţia să coboare de pe cal.

— E aşa de cald, Gian, murmură Isabela la urechea soţului ei. Apa din bazin va fi aşa de rece.

Bazinul castelului din Pavia se găsea în interior, în aripa din stânga, cu vedere spre parcul ducal. Era un bazin circular din marmură albă, piesa sa centrală fiind o coloană canelată din marmură încoronată cu patru *putti* goi, fiecare copilaş bucălat sculptat ţinând un jghebuleţ din marmură încolăcit ca un lujer prin care ţâşnea un şuvoi perpetuu de apă înapoi în bazin. Maestrul Leonardo da Vinci instalase cepuri pentru îmbăiatul cu apă caldă iarna, însă vara marmura groasă menţinea apa plăcut răcoroasă.

Isabela luă un braţ de prosoape de la paji şi le ordonă să încuie uşile. îşi scoase rochia înainte ca încuietorile să se închidă şi alunecă

din camizol în timp ce Gian încă era aplecat ca să-şi desfacă pintenii de argint gravat, purtaţi direct peste pantalonii săi strâmţi de călărie.

— Descheie-ţi doar pantalonii, Gian. Lasă-ţi pintenii.

Complet goală, cu sânii grei legănându-se, veni spre el şi-l conduse jos pe treptele din marmură care încercu- iau bazinul, până când apa îi ajunsese la genunchi.

— Nu se simte plăcut la picioare, Gian? Aşează-te şi lasă-mă să-ţi scot vesta.

Gian se instală lent, apa clipocindu-i în prohab. Isabela coborî toate scările, se bâţâi pe sub apă o clipă, apoi se înălţă ca Venus din mare, cu părul lins pe spate şi pielea palidă sclipind. Urcă scările şi încălecă pe picioarele lui Gian, apoi se aşeză pe coapsele lui. Sfârcurile sale erau înălţate voiniceşte. Descheie vesta de călărie şi cămaşa lui Gian şi i le scoase, apoi îşi făcu mâna cupă, o umplu cu apă şi o scurse pe pieptul despuiat şi spân al acestuia. Cu mâinile îmbrăţişându-i gâtul, se trase mai aproape, permiţând sfârcurilor să-i mângâie aţâţător pielea. Degetele sale puternice şi elegante se jucau cu părul lui lung şi bălai şi cu chipul pe jumătate batjocoritor, jumătate angelic.

— Iisuse, eşti frumos, Gian!

îi trase pantalonii strâmţi mai jos de genunchi. Era pe jumătate excitat şi, când îi mângâie scrotul, se întări imediat şi se întinse

după ea. Isabela se felicită pentru reuşita tacticilor sale: Gian relaxat după călărie, elementul surpriză, de pe cal pe soţia lui atât de iute că nu a avut timp să intre în panică. însă Gian nu mai fusese nicicând mai sănătos şi mai fericit – o consecinţă a faptului că Isabela îi redusese chiolhanurile şi-i trimisese tovarăşii cei mai dezmăţaţi înapoi la Milano.

— Sărută-mă, mai întâi, Gian. Aşa cum îmi place mie.

Cu o tandreţe supusă o dezmierdă încetişor cu săruturi. Isabela închise ochii, mascându-le vremelnic strălucirea erotică acută, afişând o privire de inocenţă copilăroasă.

Se deşteptă din nou şi îl ghidă către ea. Cu ochii larg deschişi, se ridică, apoi se relaxă şi îl lăsă să alunece adânc în ea. Mâinile lui îi frământau sânii, iar uimitoarea durere iniţială se potoli devenind junghiuri cutremurătoare de plăcere. „Să-i spun acum?" se întreba de una singură, apoi se hotărî că se simţea prea minunat ca să pună în pericol acest moment.

Trupul lui mlădios era suplu şi în acelaşi timp tare, „trupul unui amant", gândi ea.

— Bine, e bine, Gian, murmura Isabela. Ai făcut aşa bine. Mi-ai făcut atât de bine.

Lumina lucea deasupra ei, iar în accesul de pasiune se luptase cu el trăgându-l de pe scări în bazin. Se gândi repede la Pigmalion, înamorat de statuia pe care o sculptase şi se întrebă dacă începea să-l iubească pe Gian, soţul pe care-l

crea.

Gian stătea în picioare cufundat în apă până la piept, iar ea îşi înfăşură picioarele în jurul lui. Era imponderabilă acum, singura ei legătură cu pământul fiind presiunea buzelor lui şi contactul cu el în interior. „înăuntru e un bebeluş”, îi spuse ea tăcută soţului. „Bebeluşul tău, Gian, sunt sigură de asta. De data asta va fi fiul tău.”

CAPITOLUL 34

Pe râul Po, lângă Pavia, II iunie 1493

Cârmaciul stătea în picioare lângă Beatrice pe pupa înălţată a galerei. îi arătă cu degetul o platformă din lemn proiectându-se în afară din râu dinspre malul drept.

— înălţimea Voastră, acesta este ultimul bac înainte de Pavia. Cam într-o oră vom andoca.

Beatrice îşi duse mâna la ochi ca să le ţină umbră. Un grup de cinci sau şase călăreţi se adunaseră în luminişul de pe malul râului străjuit cu copaci, aşteptând să se îmbarce pe barja mică şi netedă care-i va purta de-a curmezişul apei. Când galera ajunse la o aruncătură de băţ, unul dintre călăreţi păşi călare pe bac. Chiar şi de la distanţă arăta spilcuit, un brunet cu părul negru şi pielea smeadă într-o vestă de călărie cochetă alb cu auriu, încălecat pe un splendid cal alb. îmbrăcămintea albă era ireală, mai strălucitoare

decât soarele.

Când Beatrice îşi dădu seama că acest călăreţ nălucă era soţul ei, primul ei gând fu: „S-a întâmplat ceva”. Ultima oară auzise că Iş şi Gian se aflau încă la reşedinţa castelului din Pavia. îşi putea prea bine imagina că ostilităţile izbucniseră între Milano şi Neapole, iar soţul ei fusese forţat să o întâmpine şi să o avertizeze...

însă soţul ei flutura din mână cu un asemenea entuziasm, încât ea nu mai avu nicio altă teorie care să-i explice salutul lui de bun-venit.

— Cârmaci! strigă Maurul. Am venit să o răpesc pe frumoasa ducesă de Bari. Te avertizez să o predai sau vom lansa focul spre tine cu tunul ascuns printre copaci!

Cârmaciul râse şi cârmi galera ca să o andocheze lângă bac. Le făcu semn şi celorlalte două galere care mai rămăseseră şi celor cinci barje ce cărau restul cortegiului şi bagajele Beatricei să-şi continue drumul spre Pavia. Echipajul se aplecă peste bord ca să dezlege barca.

— Un anume băieţel este foarte nerăbdător să-şi vadă mama! îi strigă Maurul Beatricei.

îi venea greu să creadă că acesta era acelaşi bărbat care o expediase la docurile din Ferrara cu trei săptămâni mai înainte, cu atât mai puţin bărbatul care o salutase cu o formalitate de gheaţă la sfârşitul voiajului lor nupţial rece, prevestitor de rău, de acum doi ani şi jumătate. Poate că nu se schimbase atât de mult, deşi chipul său era mai slab decât şi-l amintea şi atât de bronzat de soare că dinţii îi luceau ca fildeşul;

arăta în formă, odihnit şi cu zece ani mai tânăr decât avea. însă ochii i se schimbaseră complet. în locul privirii fixe şi goale, de obsidian, cu care era obişnuită, ochii săi aveau acum o textură moale, aproape catifelată, nişte adâncimi erotice stranii.

Maurul strigă ceva gărzilor care-l însoţeau şi unul dintre ei conduse pe bac un armăsar berber mare şi sur. Calul preferat al Beatricei de la grajdurile din Pavia.

— Vă puteţi imagina cât a suferit soţia mea în inima Veneţiei, unde singurii cai sunt confecţionaţi din bronz şi, ca să fii considerat un cunoscător al artei echitaţiei, trebuie doar să ştii pe ce capăt al animalului să stai cu faţa când te urci în şa, le anunţă Maurul pe doamnele de companie ale Beatricei, care se îngrămădiră la bord. Aşa că i-am adus soţiei mele mijloacele necesare pentru a-şi recupera abilităţile de amazoană.

— înălţimea Sa nu şi-a pierdut îndemânarea la *scar- tino,* strigă una dintre doamnele Beatricei. în această călătorie a câştigat o mie de ducaţi la ducere şi încă o mie acum, la întoarcere! Oricine e suficient de bleg să joace cărţi cu domnia sa va descoperi repede că înălţimea Sa este favorita zeiţei Fortuna.

Beatrice intră în cabină să-şi găsească mănuşile de călărie. Şi ca să scoată scrisoarea lui Iş din caseta cu documente. După jurământul teribil pe care declarase solemn să şi-l ţină, nu voia să mai amâne nicio clipă în plus. Când ieşi

afară, Maurul o ajută să treacă peste balustradă, ridicând-o printr-un gest măreţ. O sărută pe buze, cum o făcea adesea în ochii publicului, însă acest sărut era bizar de tainic, contactul producând scântei ce-i făcură stomacul să i se întoarcă pe dos. Era cu putinţă să aibă deja cunoştinţă despre decizia Serenisimei Republici? Ser Privolo îi spusese şi contelui Tuttavilla condiţiile în care Maurului i se va permite să devină duce de Milano?

— O să te întrecem până la castel într-o oră! strigă Maurul cârmaciului după ce el şi Beatrice încălecaseră pe cai.

Călăreau de-a lungul potecii terasatede lângă râu. Gărzile îi urmau la o depărtare ce le permitea intimitatea.

După ce parcurseră o distanţă scurtă, Beatrice zise:

— Am o scrisoare pe care am promis să ţi-o transmit. Presupun că a fost furată unui curier.

Se întrebă ce se întâmplase cu flăcăul faţă de care îşi ţinuse acum făgăduiala.

Beatrice îi privea chipul pe măsură ce citea. Colţurile gurii i se lăsară uşurel, ca şi cum şi-ar Ti recitat în batjocură pentru sine vorbăria goală a Isabelei. în cele din urmă ridică privirea, cu expresia feţei neutră.

— Sper că acum realizezi că verişoara ta abia dacă merită loialitatea pe care i-ai arătat-o.

— E aici? îl întrebă Beatrice, nefiind sigură ce răspuns spera să audă.

— Nu. Verişoara ta şi Gian au părăsit Pavia

cu două zile înainte de a sosi eu. E hotărâtă să-l întoarcă pe Gian împotriva mea, ceea ce e trist, căci îmi e drag cu adevărat. Din fericire, nu trebuie să ne facem mari griji pentru tatăl Isabelei – lovi scrisoarea cu palma — că-şi va aduce armata în sprijinul ei atâta timp cât bunicul tău este în viaţă. Te pot asigura de asta. Iar ştirile pe care le avem din Germania sunt foarte bune. Aşteptăm în două săptămâni un anunţ oficial al logodnei Biancăi Maria cu arhiducele Maximilian.

Zâmbi arătând fermecător de copilăros.

— Nu cred că vom auzi în această vară sunetul armelor în Italia.

Se minună de siguranţa sa de sine. Ultima oară când îl văzuse, barbarii de *oltramontani* se aflaseră realmente la porţile oraşului.

— Nu eşti alarmat de refuzul Republicii de a se angaja în apărarea noastră reciprocă?

— Nu când în curând îl voi avea pe viitorul împărat german în slujba mea. Trebuie să-ţi spun, Beatrice, că aş fi fost mai îngrijorat dacă Republica ar fi făcut voioasă un angajament public că ne apără, un angajament pe care n-au nicio intenţie să-l ducă la bun sfârşit. Faptul că mă mai gândesc la acest lucru ne arată că iau în serios alianţa cu ei. Sunt foarte mândru de cât de bine te-ai descurcat cu ei. Ai fost directă, cum ştiam că vei fi. Dacă l-aş fi însărcinat pe Tuttavilla şi acum şi-ar mai fi formulat întrebarea. Tu ai obţinut imediat un răspuns.

Se opri şi îşi îndepărtă privirea de la ochii Beatricei spre bustul ei, aproape ca şi cum i s-ar

fi holbat la sâni.

— Am înţeles de la contele Tuttavilla că ai aranjat, de asemenea, o întâlnire privată cu Dogele. De ce?

„Nu ştie”, îşi zise în sinea ei. Tonul lui era prea sincer suspicios. Era încântată că el dădea impresia că se întreba dacă putea să aibă încredere pe de-a întregul în ea.

— Cred că Dogele a fost mai înţelegător faţă de interesele noastre decât au fost majoritatea membrilor din conducere. Am sperat că, chiar dacă Dogele nu era de acord cu toţi colegii lui, întâlnirea ar putea să-i divizeze pe membri.

— Chiar aşa.

îi aruncă din nou o privire rapidă, vocea sunându-i uşurată de explicaţie.

— Beatrice, tu eşti un diplomat în devenire foarte isteţ, însă întotdeauna am bănuit că ai un dar foarte special.

Zâmbetul lui era prea nesincer, ca şi cum *el* era isteţul şi îi aranjase tot dialogul cu veneţienii. Şi totuşi mai era ceva în afară de asta, poate că strălucirea dinţilor săi în contrast cu buzele sale întunecate, care-i stimulă bătaia din aripi distinctă din piept. O clipă şi-l închipui ca pe un peţitor înfocat din romanele de dragoste ale copilăriei sale, pregătindu-se să-şi declare iubirea. Apoi îşi dădu seama că în Veneţia până şi fanteziile i se schimbaseră, că acum avea vise mai substanţiale pe care să le vâneze, jocuri mai complicate pe care să le joace. Toată viaţa ei aşteptase dragostea. Acum va căuta să-şi realizeze această dorinţă.

Călăreau smălţuiţi de lumina punctată care se filtra prin umbra copacilor. Libelulele planau şi se aruncau în aerul sufocant. „Chiar nu ştii”, îi zise Beatrice în sinea ei soţului său. „Crezi că te joci cu mine până la sfârşit, însă eu deţin în piept secretul care te poate înălţa sau coborî. Crezi că eşti pe cale să mă seduci şi nu-ţi dai seama că eu te-am sedus deja.”

*

— Acesta este primul volum al operelor lui Plinius pe care Messer Minuziano' are de gând să-l tipărească în întregime. Mi-a mai promis şi pe Cicero şi pe Tacitus.

Maurul îi oferi contelui Girolamo da Tuttavilla cartea legată în piele roşie din marochin.

Tuttavilla răsfoi reverenţios paginile din pergament nou imaculat, textul tipărit fiind atât de întărit şi de întunecat încât părea gravat. Maurul îl observa, în colţurile gurii ivindu-i-se o expresie de satisfacţie.

— Cred că tiparniţele noastre sunt asemenea celor din Europa, spuse Maurul. V-aţi dat seama că gramatica lui Lascari[2], pe care fratele meu l-a tocmit în anul în care a murit, a fost prima carte tipărită din Italia? [1] [2]

1[1] Alessandro Minuziano (San Severo, 1450-Milano, 1532),editor italian de excepţie, remarcat de Ludovic Sforza, susţinut la curtea Maurului (n.red.).

2 Constantino Lascari, -s (Constanlinopol, 1434 – Messina, 1501) – filolog şi umanist bizantin. E cunoscut ca promotor al studiului limbii greceşti în Italia. Lascari a scris în 1476 o Gramatică, intitulată *Erotemata.* A fost

Tuttavilla ridică privirea, smuls din reveria sa.

— Fratele vostru a fost un bărbat complex, nu-i aşa? Ceea ce aţi spus acum câteva luni despre clarobscur, contrastul dintre lumină şi umbră, i se aplică cu siguranţă şi lui.

Gura relaxată a Maurului se crispă. Buza inferioară îi vibra uşor.

— Da.

Se opri o secundă.

— De ce bănuieşti că soţia mea a aranjat o întâlnire particulară cu Dogele, fără să informeze pe nimeni din delegaţia ambasadorilor?

Tuttavilla făcu un gest neînsemnat ridicând mâna.

— Părerea mea este că domnia ei e o tânără foarte bătăioasă, care a simţit că reprezentanţii Republicii au scos tot ce-i mai bun din ea la interviu şi a sperat, metaforic vorbind, să-şi balanseze bâta de *palia* pentru încă o minge.

— Ea insistă că după ce s-a stabilit că Republica se opune proclamării unei apărări mutuale, a sperat că o întâlnire neanunţată cu Dogele ar fi putut să-i fie de folos hrănind suspiciunile printre reprezentanţii conducători

preceptorul fiicei Iui Francesco Sforza, la Milano, unde începe redactarea gramaticii. A călătorit la Roma unde l-a întâlnit pe marele protector al erudiţilor greci şi umanist bizantin, cardinalul J. Bessarion. Gramatica sa a apărut gratie tipografiei milaneze a lui Denys Paravicino, cu colaborarea lui Demetrius crelanul (Alde Manuce, celebru tipograf veneţian, o reeditează în 1494) (n.red.).

privind trăinicia propriei lor politici.

Tuttavilla dădu aprobator din cap.

— Aşa mi-a spus şi mie. Şi într-adevăr s-ar putea să nu se fi înşelat. în conversaţiile mele neoficiale din timpul banchetului de rămas-bun cu membrii Republicii am perceput o oarecare înmuiere a poziţiei lor.

— Deci crezi că interviul Beatricei cu Dogele a promovat interesele statului nostru.

— Cât se poate de adevărat. Aşa cum v-am scris, s-a descurcat splendid pe parcursul misiunii noastre. Este un orator minunat, cu o isteţime pătrunzătoare şi un şarm natural foarte impunător. Nu a existat un vene- ţian cu care am vorbit care să uite să-i menţioneze, cu toată sinceritatea, caracterul încântător, adăugă, cu satisfacţie, Tuttavilla. Deşi avem destule dovezi suficient de ample ale farmecelor înălţimii Sale fără să le cerem veneţienilor să le valideze.

Maurul privea abstract la jumătatea distanţei dintre sine şi Tutttavilla şi aprobă gânditor din cap.

— Da, spuse el, ai absolută dreptate în legătură cu aceasta.

*

Beatrice asculta şoapta estompată a respiraţiei lui alături de ea, singurul sunet pe care-l auzea. Pasiunea la care visase întotdeauna fusese o melodie interioară aleasă, o corală de îngeri erotici. Totul fusese tăcut, o poezie negrăită a atingerii. Degetele şi buzele lui

rătăciră pe deasupra ei cu răbdarea unui sculptor, remodelând-o şi transformând-o, lustruindu-i pielea cu luminescenţa nopţii. Nimic din experienţele lor sexuale anterioare n-o călăuzise să-şi imagineze că adevărata lui pricepere, pe care mereu o considerase a fi un joc al amăgirii, era de fapt acest joc al simţurilor.

încerca să reclădească evenimentele care o duseseră aici, să analizeze unde-şi pierduse controlul, însă realiză că până şi memoria i se schimbase în ultimele câteva ore, că întocmai cum bebeluşul ei îi modificase modul de percepere, la fel procedase şi această noapte. După ce l-a pus pe Ercole în pătuţ, a cinat singură cu soţul ei în apartamentele lui. Şi, la prima vedere, păreau atât de uniform potriviţi, prin tachinările şi insinuările spirituale făcând de fapt glume pe seama ironiei seducţiei, după mai bine de doi ani de căsnicie şi un copil. Era capabilă să vadă mai clar ceea ce-şi dorea şi putu chiar să recunoască elementul răzbunător al acestei dorinţe. Pe Iş, bineînţeles, făcând din iubita sa Iş inamicul său de moarte. Să se răzbune de asemenea şi pe el. Făcându-l să o dorească în acest fel, îi va smulge puterea pe care i-o luase de fiecare dată când o folosise ca pe o iapă de soi. Şi poate că atunci el se va afla la mila puterii sale.

Primul sărut lung semănă cu o coregrafie a unei dorinţe reciproce, un dans căruia îi cunoştea toţi paşii. însă apoi se pierdu, măturată

atât de iute că abia avu timp să recunoască că, una peste alta, mai puţin în sensul propriu, fusese fecioară până în această noapte. Singura garanţie care-i mai rămăsese era informaţia că în inima ei deţinea un secret de care el avea mai multă nevoie decât ea. „Nu-i spune", stăruia pentru sine pe măsură ce se scufunda în propriile-i simţuri, „să nu-i spui niciodată." însă, în cele din urmă, nu mai era sigură de ceea ce nu trebuia să-i spună niciodată.

El îşi răsuci trupul, iar lumina lunii strălucea peste camea lui. Degetele lui i se plimbară uşurel peste coaste, un fulger stâmindu-i o stare vecină cu paralizia timp de o secundă. „Dumnezeule", se auzi rostind. Fiecare por era un nerv expus. Părul i se înfioră şi simţea ca şi cum îi plutea în jurul ei.

— Vreau să fac din nou dragoste cu tine, *amore.*

Dragoste. Cuvântul era un semnal de alarmă adânc în sufletul ei.

— Aşteaptă, îi spuse, ridicându-se în şezut şi apu- cându-i mâinile cu putere. Stai puţin.

îl privi în ochii negri înfierbântaţi.

— Nu-mi spune asta. Nu-mi spune că mă iubeşti până când nu mă vei iubi mai mult decât ai iubit-o pe Cecilia. Nu-mi spune asta până când nu mă vei numi *anima mea,* propriul tău suflet, până când nu voi fi totul pentru tine, până când nu vei renunţa la tot pentru mine. Nu poţi spune că mă iubeşti până când nu vei merge în Infern ca Orfeu ca să mă aduci înapoi.

îi înfăşură mâinile strâns în ale lui.

— Nu-ţi pot spune asta acum, murmură el. Nu-ţi pot promite că voi fi vreodată în stare să-ţi spun asta.

Ea îi sărută mâinile.

— Asta-i tot ce-ţi cer. Adevărul. Nu-mi pasă dacă nu-l poţi spune acum sau dacă vei putea vreodată să-l rosteşti, îmi pasă doar dacă în această poveste respecţi adevărul.

îl privi în ochi ca să pecetluiască înţelegerea negrăită. Apoi se cuibări înapoi în aşternuturile răcoroase din mătase şi anticipă atingerea lui.

Extras dintr-o scrisoare a lui LEONARDO DA VINCI, inginer la curtea din Milano, adresată exploratorului şi povestitorului internaţional BENEDETTO DEI. Milano, 1 septembrie 1493

.. .îţi ofer această dare de seamă concisă, fără repercusiuni pentru o apreciere sau pentru o opinie aprofundată, căci vei înţelege cât de presaţi suntem să isprăvim, spre satisfacţia noastră şi a altora, străduniile mai sus-amintite:

Ni s-a dat de veste aici că măreţul împărat german Frederic a murit pe 19 august. Va fi succedat de fiul său Maximilian, arhiduce de Austria. Mare bucurie aici – căci pe 10 iulie sora ducelui de Milano s-a căsătorit cu Maximilian. Nunta va avea loc prin mandatar în Domul nostru în noiembrie, iar mireasa va fi trimisă ulterior în Germania.

Veştile despre pomenita logodnă au provocat o mare uşurare printre gentilomii mai precauţi ai Franţei, care nu pot nici să finanţeze şi nici nu doresc să sancţioneze aventura regelui lor, însă acum îşi permit să-l constrângă să se lase păgubaş.

Ducele de Bari se preocupă cu ardoare de femeia cu care e căsătorit de aproape trei ani de zile. întotdeauna în apartamentele ei are privirea unui bărbat recent căsătorit cu o soţie mult mai tânără.

Ducesa de Bari a devenit noua muză în Milano, proiectele sub egida ei, prea multe şi variate, pentru a fi menţionate – de aici pripeala cu care scriem. Poeţii proclamă Milano drept noua Atenă.

Ducele şi ducesa de Milano nu au fost văzuţi deloc – se zice că ea este grea.

Zvonuri că ducele de Bari va fi învestit drept duce de Milano când noul împărat german se va căsători cu mireasa lui milaneză. Dacă e aşa, de ce o fac împărătească pe sora actualului duce?

Asistentul meu, flăcăul Salai[1], m-a furat din nou...

' *Salai*-înseamnă, în traducere,,,micuţul diavol" Salai era asistentul lui Leonardo da Vinci, pe numele său adevărat

– Giacomo, un băiat din clasa de jos a societăţii. Va rămâne toată viaţa cu maestrul său (n.red.).

CAPITOLUL 35

Ferrara, 11 octombrie 1493

Copiii ei se aflau în camera alăturată şi nu putea să deschidă uşa să ajungă la ei. Din curte răzbăteau ţipete, la fel de estompate ca şi cum proveneau dintr-o criptă. Se întoarse şi zise:

— Nu am terminat.

Lumina albă precum zăpada bătută de soare o conduse către altă încăpere. Când a intrat nu a putut să recunoască de la început chipul femeii. Acesta era scăldat în lumină. Femeia era îmbrăcată în brocart alb strălucitor şi stătea într-un jilţ din satin alb.

— Mamă?

Era mama ei, iar bucuria şi furia erau năucitoare, de parcă s-ar fi ivit din bezna absolută în cea mai intensă lumină solară.

— Mama, trăieşti!

Se întinse şi atinse faţa mamei sale.

— Oh, Mama.

Apoi se întoarse şi se uită înapoi.

— Mama, nu pot să stau aici. Nu am terminat. Am aşa de multe de făcut.

Mama o trase înapoi şi avea din nou zece ani,

anul în care mama ei decedase. Işi odihni capul pe coapsa diafană a mamei sale.

— Eleonora, *mia fanciulla',* rosti mama ei, mângâ- indu-i părul, lipindu-se ca voalul din borangic de mâinile sale strălucitoare. Uită-te la mine, *fanciulla.*

Eleonora se uită în ochii mamei ei şi îşi dădu seama că Mama ştia totul.

— Mama, de ce Tata mi-a făcut rău după ce ai plecat? Mama şâşâi să o liniştească, iar furia îi reveni.

— Lasă-mă să plec. Nu am terminat, Mama.

— Noi nu isprăvim niciodată, îi spuse mama ei. Asta-i tragedia vieţii. Dar de asta vieţile noastre nu se sfârşesc niciodată. Le-ai lăsat lor visele tale?

Brusc se zbătu furioasă, panica apăsându-i ca o greutate uriaşă pe piept. Ei se aflau în pericol. Nu le spusese

— Da, le-ai lăsat lor. Le-ai lăsat lor visul tău! Ăsta-i singurul lucru fundamental pe care-l poţi lăsa în urma ta, o creatură din eter, care deschide braţele ca să-ţi conducă copiii spre propriile lor vise.

Acum greutatea dispăruse şi propriile-i cuvinte erau din lumină albă.

— Mama, să nu mă mai părăseşti niciodată.

Mama o cuprinse în braţe.

[1] *It.* Fetiţa mea (n.trad.).

*

Milano, 11 octombrie 1493

Cum grauri ia şi-al toamnei vânt cu el
Pe mii de-aripi mulţimea lor sbătută,
Pe-aceşti mişei, cumplitul vânt astfel
Şi-n jos şi-n sus, şi-aici şi-acolo-i mută,
Şi nu mai pot să spere-n veci încai
Nu stare-n loc, ci cazną mai scăzută![3]

Ser Antonio Grifo, cel mai de seamă cărturar al lui Dante din Milano, se opri din citit şi ridică ochii din carte să vadă dacă ducele şi ducesa de Bari doreau să comenteze.

— Acestea sunt sufletele celor care au păcătuit cu trupul, spuse Beatrice aruncând o ocheadă vicleană soţului ei.

Maurul se aşezase lângă ea pe bancheta cu arcuri din faţa scaunului lui Ser Antonio.

— Cât au fost în viaţă şi-au abandonat voinţa poftei şi astfel sunt condamnaţi să fie purtaţi ca frunza-n vânt la fel de rapid precum păsările în viforniţă. Prin acest procedeu stilistic poetul subliniază că, atunci când în această viaţă alegem să ne abandonăm voinţa, aşa în următoarea nu vom mai avea nici voinţă şi nici alternativă.

— Sau poate, spuse Maurul sec, îndrăgostiţii sunt măturaţi de viforniţa poftei lor trupeşti şi sunt condamnaţi etern să-şi repete păcatul.

3 Dante, *Divina Comedie, Infernul*, Cântul V, p.74-75, v.40-45, ed. cit. (n.red.).

Beatrice izbucni într-un râs strident, iar Ser Antonio îşi coborî privirea ca să-şi ascundă amuzamentul.

— Continuă, Ser Antonio, zise nostim Beatrice. Ii vom întreba pe Francesca da Rimini şi pe iubitul ei dacă interpretarea soţului meu este corectă.

Ser Antonio începu din nou să citească. Vocea lui antrenată conferea imaginilor vii ale lui Dante un realism chinuitor. Viforul negru al sufletelor chinuite aproape că îţi dădea impresia că se tânguia afară, la fereastra dormitorului Beatricei. în povestire, la două dintre sufletele aruncate de furtună li se permisese să facă o pauză în zborul lor etem şi să se identifice cu poetul. Acestea erau Francesca da Rimini[4] şi fratele soţului ei, Paolo, amândoi ucişi de soţul gelos, fiind acum inseparabili în suferinţa lor veşnică. Vocea lui Ser Antonio se preschimbă în vocea frumoasă şi cadenţată a unui tenor dând glas lamentărilor Francescăi:

Amor, ce-a-sa iubire-o vrea iubită,
Plăceri de el nestins în mine-a pus, Că sunt de el cum vezi şi-acum robită.

4 Este vorba de Francesca, fiica lui Guido Novello da Polenta. A fost căsătorită cu Gianciotto (Ion cel Şchiop) Malatesla, senior al oraşului Rimini. Ea însă l-a iubit pe cumnatul său, Paolo Malatesta, supranumit II Bello (Frumosul). Prinşi împreună, cei doi îndrăgostiţi au fost omorâţi de către Gianciotto (n.red.).

Amor spre-o moarte pe amândoi ne-a dus... "[5]

— Vezi, încă se mai îmbrăţişau, spuse Maurul. Şi, cu siguranţă, cu toată viforniţa şi învârtelile prin aer, sunt capabili să diversifice această îmbrăţişare şi să se bucure de variate *invenzione.*

Beatrice roşi şi râse, gândindu-se la propriile *inven- zione* amoroase ale soţului ei.

— Citeşte mai departe, Ser Antonio, spuse ea. Soţul meu va vedea în curând că situaţia în care se află îndră- gostiţii nu e deloc plăcută.

Ser Antonio abordă iarăşi vocea Francescăi. Aceasta răspunse cerinţei lui Dante de a povesti cum a ajuns în acest loc cu un prolog ce-ţi străpungea inima: *Nimic nu doare-atât de rău/ decât de-un timp ferice-a-ţi fi aminte /în timp de-amar, şi-o ştie domnul tău...'*

Beatrice aprobă elegant din cap, iar Ser Antonio merse mai departe ca să termine istorisirea. Amu- zându-se ca nişte naivi cu o poveste de iubire franţuzească bazată pe legenda regelui Arthur, Francesca şi Paolo ajunseseră la pasajul în care Lancelot[6] [7] o sărută pe Ginevra. Din instinct făcură şi ei schimb de

5 Danie, *Infernul,* ed.cit., v. 103-106, p.78-79 (n.red.).

6 Citeau, din romanul lui Lanciloto del Logo, povestea în care cavalerul Mesei Rotunde, Lancelot, s-a îndrăgostit de regina Ginevra, soţia regelui Arthur (n.red.).

7 Istoricul literar De Sanctis avea s-o numească „prima femeie modernă a lumii" (n.red.).

săruturi, iar apoi Francesca[8] îşi aminti cu aluzie grăitoare că *şi-aici am pus cetirii pe astăzi fine.*[9] Ser Antonio încheie sumbru cântul cu vocea de narator a lui Dante: *Şi-n timp ce unul povestea, văzui/ plângând pe-al doilea-ncât de-nduioşare/ păream c-aş fi murit, şi-apoi căzui/ cum cade-un corp ce viaţă-ntrânsul n-are*[10]*.*

Ochii Beatricei scânteiau, iar Maurul o apucă de mână.

— Nici noi nu mai citim astăzi, zise el. *Miile grazie,* Ser Antonio. Când ne citeşti, simt că sunt braţ la braţ cu Dante şi Virgiliu, lovind tăciunii din părul nostru.

Când Ser Antonio părăsi încăperea, Maurul trase în sus pulpana grea din damasc a Beatricei şi îşi puse mâna pe coapsa ei.

— Ne prefacem că tu eşti Francesca da Rimini?

— Atunci tu va trebui să pretinzi că nu eşti soţul meu.

Maurul o luă pe sus şi o duse în pat. O bascula ne- ceremonios, însă apoi se întinse lângă ea şi o mângâie tandru îndepărtându-i hainele. Făcură dragoste după o orchestraţie complexă de pasiune şi de exerciţiu, abandonaţi şi, în acelaşi timp, cu o deliberare aleasă. însă fiecare răgaz era urmat de o energie şi mai fervent ă, respiraţiile devenindu-le gâfâitoare şi frenetice.

8 Dante, *Infernul,* ed.cit., v. 121-123, p.80 (n.red.).
9Dante, *Infernul,* ed.cit., v. 138, p.81 (n.red.).
10 *Ihidem,* v. 139-142, p.81 (n.red.).

— Nu! Opreşte-te!

Maurul se îndepărtă numaidecât.

— Te-am rănit? Cum... ?

Beatrice zăcea pe spate şi îşi strânse braţele în jurul toracelui.

— Nu ştiu... Nu. Nu ai... nu eşti tu de vină. Am simţit înăuntru, dar nu ai fost tu. O clipă de o răceală aşa... Nu am mai simţit niciodată aşa ceva.

— Trebuie să-ţi amintesc că în calitate de soţ şi soţie nu comitem un păcat trupesc, zise Maurul cu inima uşoară. însă poate că ar trebui să ne restrângem lecturile de seară la *Paradisul* lui Dante.

Ea zâmbi slab.

— Simt încă răceala.

El trase plapuma din fulgi peste ei, iar Beatrice adormi în braţele lui.

Extras dintr-o epistolă a lui ERCOLE D'ESTE, duce de Ferrara, către BEATRICE D'ESTE DA SFORZA, ducesă de Baci. Ferrara, 12 octombrie 1493

Scumpa mea fiică,

...fiind informat de către preailustra doamnă Mama ta că boala ei a slăbit-o şi mai tare, m-am întors de la Belriguardo în noaptea de 8 octombrie ca să descopăr că suferinţa sa gastrică s-a întins acum şi la plămâni, provocându-i o pleurezie şi o tuse extrem de supărătoare... în seara de 11 octombrie Domnul Nostru şi-a somat gazda sa angelică ca să o

conducă pe preailustra doamnă Mama ta la Scaunul Său Ceresc. Nu ne putem consola decât ştiind că, la Judecata de Apoi, Dumnezeul Nostru o va răsplăti pe preaiubita ta mamă cu recompensele pe care, cu cea mai mare siguranţă, virtuţile sale exemplare i le-au câştigat... Ultimele sale cuvinte au fost pentru voi, copii... Ştiu că aceste veşti, neaşteptate cum sunt, vă vor provoca cea mai ticăloasă suferinţă, însă mama la ar fi fost fără nicio îndoială de aceeaşi părere cu dorinţa mea de a-ţi stăpâni, cu demnitate şi cu autoritate, emoţiile ce vor face cinste atât numelui Este, cât şi memoriei binecuvântate a preaiubitei tale Mame...

Scrisoarea 1SABELE1D'ARAGON DA SFORZA, ducesă de Milano, adresată BEATRICEI D'ESTE DA SFORZA, ducesă de Bari. Pa via, 17 octombrie 1493

Preailustra Voastră înălţime,

Am primit aici veştile despre moartea timpurie şi nemeritată a Madamei, mama domniei voastre, preailustra doamnă mătuşa mea. Poate că vă va consola prea puţin să ştiţi că am iubit-o mai mult decât pe propria mea mamă, însă a fost o femeie de o forţă, de o virtute şi de o compasiune ieşite din comun, iar Italia nu a scutit-o de acest capriciu îngrozitor care ne-a luat-o de lângă noi. Ştiu că mâhnirea mea nu poate fi decât cea mai neînsemnată parte din durerea pe care o simţiţi şi mă rog ca

mâinile vindecătoare ale Timpului să vă găsească curând ca să vă liniştească şi să vă înzdrăvenească.

Isabela d'Aragon da Sforza, ducesă de Milano, *mânu propria*

*

Milano, 25 octombrie 1493

— *Carissima,* şopti Maurul. Nu văd nimic, *carissima.* După o clipă încăperea se concretiză în lumina unei singure lumânări, o halucinaţie şovăitoare de lumină şi de umbră care alerga prin întuneric. Zidurile ca şi ferestrele erau drapate cu satin negru şi de indigo. Patul imens al Beatricei semăna cu un catafalc; era acoperit cu o cuvertură neagră, iar cele patru coloane şi baldachinul înfăşurate în crep negru. Figura nemişcată lungită pe pal era costumată din cap până-n picioare în negru.

Maurul se aşeză lângă soţia lui.

— *Carissima,* trebuie să ieşi de aici. Vino măcar pentru un sfert de oră. O să urcăm în galerie şi o să privim apusul de soare.

Nu putea să-i dezmierde părul căci era pliat sub boneta din mătase neagră, aşa că-i mângâie obrazul îngheţat, uscat.

— Of, *carissima,* trebuie să ieşi de aici. Trebuie să mănânci.

— Am mâncat.

Vocea Beatricei sună ca a unei *vechhia* pe patul de moarte.

— Lasă-mă să trag draperiile. A mai rămas încă o oră de lumină.

Beatrice clătină vlăguită din cap.

— Foarte bine, *carissima,* însă trebuie să vorbeşti cu mine. Trebuie să-i permiţi şi altcuiva în afară de fiul tău să te consoleze. Micuţul Ercole te iubeşte, însă nu-ţi poate înţelege mâhnirea.

Beatrice se întoarse pe-o parte, cu spatele la lumână- rica de pe masa de lângă patul ei. Nu scoase un cuvânt vreme îndelungată. În cele din urmă ridică privirea spre soţul ei, lumânarea reflectându-se la coada ochilor săi.

— I-am spus că n-o iubesc. Acesta a fost ultimul lucru pe care i l-am spus. în ultima noastră noapte în Veneţia. Nu am mai vorbit cu ea tot restul călătoriei.

Maurul se întinse alături de ea şi o strânse cu putere în braţe.

— Of, *fanciulla,* nu am ştiut asta. Of, *carissima,* acum înţeleg.

— Nu poţi. Nimeni nu poate.

Maurul se ridică în şezut la marginea patului, cu spatele la ea, cu capul şi cu umerii prăbuşiţi. îşi apăsă palmele pe frunte.

— Poate că pot.

Vocea lui era atât de stranie încât Beatrice se întoarse spre el.

— Nu ţi-am povestit niciodată cum a murit mama. Nu am recunoscut asta faţă de nimeni. Mama mea. Ştii că i-am scris o dată pe săptămână de când aveam cinci ani şi până

când... în latină. Fie că eram acasă cu ea sau departe. în fiecare noapte, până când am împlinit doisprezece ani, venea în apartamentele mele şi îmi alegea hainele cu care să mă îmbrac a doua zi. Când fantazam că era prea mult să facă asta pentru un tânăr ca mine, discuta simplu cu mine în fiecare seară. Politică. Literatură. Chiar şi despre femei. A fost prietenul cel mai veritabil pe care l-am avut vreodată. Nu a spus niciodată nimic despre amantele tatălui meu, şi erau multe, căci nu voia ca noi să-l desconsiderăm. El a murit în braţele altei femei şi tot s-a dojenit singură la catafalcul său că nu a fost o soţie mai supusă. A trebuit să o forţăm să-i îngroape trupul. Bianca Maria Visconti da Sforza[11].

Maurul îşi clătină capul uimit, rostindu-i numele ca şi cum ar fi invocat-o pe Sfânta Fecioară[12].

---

11 Bianca Maria Visconti (1425-1468), Ducesă de Milano între anii 1450-1468. În 1430, la şase ani, a fost promisă lui Francesco

1 Sforza, cu 24 de ani mai în vârstă. în 1441 s-au căsătorit în Catedrala San Sigismondo din Cremona. A avut 8 copii, 6 băieţi şi

12 fele. Printre descendenţii remarcabili ai ducesei Bianca Maria Visconti se remarcă: Caterina Sforza, Maria de Medici, regele Ludovic al XlV-lea al Franţei (Regele-Soare), regele Carol al ll-lea al Marii Britanii şi Diana, Prinţesa de Wales (n.red.).

' A fost reprezentată ca Sfânta Fecioară Maria cu Fiul Ei Hrislos, într-un tablou al Renaşterii italiene. Aici îl purta în braţe pe primul născut, Galeazzo Maria Sforza (1444-1476) (n.red.).

— Mama a fost prima care şi-a dat seama ce monstru devenise fratele meu. A încercat să discute raţional cu el, să-l salveze. Fratele meu a început cu lucruri mărunte: oprind plăţile regulate ale gospodăriei mamei, obligând-o să locuiască în camere mai mici, vânzându-i bijuteriile şi cărţile. Apoi a acuzat-o de infidelitate faţă de tatăl meu, de crime şi mai rele. Niciuna dintre ele adevărate, bineînţeles, însă minciunile o dureau mai straşnic decât orice adevăr. El cunoştea slăbiciunea tuturor. De asta excela în tortură. Până la urmă a exilat-o într-o căsuţă la Cremona. Departe de toţi cei care o iubeau, cu o singură servitoare, o străină. O săptămână mai târziu a murit. Niciunul nu eram acolo. Fratele meu nu ne-a permis. Doctorii nu au depistat nicio cauză a decesului. La vremea aceea, mi-am zis că a murit de supărare. Şi totuşi era o femeie cu o aşa putere şi cu o asemenea credinţă încât nu putea fi posibil.

Braţul drept al Maurului tremura violent. Nu a vorbit până când acesta nu s-a oprit un moment mai târziu.

— Mai târziu, am... descoperit ce o omorâse. Cum... a...

Obrazul Maurului se zbătea sălbatic.

Când reuşi să vorbească din nou, vocea îi dârdâia.

— Nu i-am spus niciodată fratelui meu niciun cuvânt despre ceea ce îi făcuse mamei. În ziua în

care am îngropat-o l-am întâmpinat strângându-l la piept şi săru- tându-1. A ucis-o la fel de sigur cum i-ar fi pus otravă în cană. Şi eu nu am zis nimic. Mi-am înăbuşit mândrirea şi onoarea şi nu am spus nimic. Până când, în cele din urmă, m-a surghiunit – nu-mi îngăduiam să iubesc vreo femeie pentru că mă temeam...

Braţul îi sălta din nou.

— Mă temeam... de ceea ce i-ar fi putut face.

Slobozi un râs hidos, grohăitor.

— Singura femeie cu care făceam dragoste pe vremea aceea era amanta fratelui meu. Ne forţase dintr-un motiv bolnăvicios al său... Ne privea. Numai după ce a murit am putut recunoaşte că îi permisesem să o pângărească şi să o distrugă pe singura femeie pe care o iubisem. Pe mama. Numai când a dispărut frica de el am cunoscut ruşinea.

Stătu nemişcat vreme îndelungată şi apoi se întoarse cu faţa spre Beatrice.

— Oricât de vinovată te-ai simţi, oricât ai crede că ai chinuit sufletul mamei tale şi oricât de dureroasă ar li rana aceasta pentru propriul tău suflet, nu vei putea cunoaşte mustrările de cuget care mă bântuie şi după douăzeci şi cinci de ani.

Beatrice se ridică din pat şi smulse draperiile din salin de la geamurile mari şi ovale. Lumina explodă în încăpere. Stătea acolo în picioare în negru, iluminată brusc, ţinând strâns draperiile.

— Nu înţelegi nimic!

Ţipătul ei era asurzitor.

— Nimeni nu înţelege nimic! Tot o urăsc! O urăsc mai mult decât am urât-o vreodată!

Acum Maurul o avea în braţele lui, însă ea se lupta sălbatic.

— O urăsc, o urăsc, o urăsc!

înţepeni într-un ultim acces de furie paroxistică, cu gura larg deschisă prin care nu ieşi nimic. Apoi suspină icnind şi gemând din piept şi se smucea convulsiv. Se cutremură iarăşi şi începu să hohotească isteric. Maurul o îmbrăţişase şi o legăna.

Un gând se răsucea prin durerea Beatricei precum un suflet ţipător prins în viforniţa din Iad a celor damnaţi: „Nu avea dreptul să mă părăsească. Mama nu avea dreptul să mă părăsească din nou.”

CAPITOLUL 36

Milano, 30 noiembrie 1493

Bona de Savoia, ducesa-mamă de Milano, îi cârpi o palmă peste mâinile celei mai respectabile doamne de onoare a fiicei sale. Degetele sale noduroase ciuguleau precum păsările, iar Bona se ocupă personal să potrivească egreta bătută cu perle şi cu diamante care încorona cascada de păr bălai a miresei.

— Uite aşa! întocmai, zise ducesa Bona ciripind.

Zâmbi, dinţii săi cariaţi păreau traşi prin cretă neagră contrastând cu stratul de un alb puternic al pojghiţei de ceruză de pe chipul său oval[13].

— Totul trebuie să fie perfect pentru PreaLuminăţia Sa, împărăteasa Sfântului Imperiu Roman.

Bianca Maria Sforza, care în câteva ore va schimba efectiv egreta cu coroana împărătesei Sfântului Imperiu Roman, stătea în picioare neclintită, cu ochii săi negri sublimi şi larg

13 în Italia şi în Spania, abuzul de farduri era cunoscut, femeile, pe un *fond de teint* (în spaniolă numit *solimán* — ceruză, alb de plumb), îşi aplicau o adevărată pictură: nu numai pe faţă, ci şi pe umeri, pe gât, pe urechi (n.red.).

deschişi şi visători. Ţinuta sa înaltă şi elegantă purta cu graţie o rochie din satin de culoare purpuriu imperial, presărată din belşug cu pietre preţioase şi brodată peste tot cu vulturul imperial cu fir gros din aur. Mânecile sale enorme ca nişte aripi atingeau pământul, iar trena era de trei ori mai lungă pe cât era ea de înaltă. Semăna cu o pasăre mitică splendidă, care tocmai stătea să fie sacrificată pe altarul înalt al diplomaţiei transalpine.

— Nimeni nu a mai văzut niciodată aşa ceva, ciripea, în continuare, Bona nimănui în particular, deşi era înconjurată de o duzină de doamne de companie.

Nu există stat să nu-şi fi trimis un ambasador, inclusiv Rusia, şi nu există o casă din oraş care să nu fi fost decorată special pentru această ocazie. Marchesino Stanga mă înştiinţează că trusoul PreaLuminăţici Sale este evaluat la două sute de mii de ducaţi şi va fi gloria întregii Europe. îl vom etala aici, în castel, înainte ca împărăteasa să plece şi, bineînţeles, va fi din nou despachetat când va sosi la Innsbruck. Atunci germanii vor avea cunoştinţă de calitatea doamnei pe care Domnul le-a dat-o drept împărătească.

— Şi nu uita, te rog, ducesă-mamă, că soţul Biancăi Maria va fi în curând cel mai bine înzestrat bărbat din Europa.

Isabela dădu la o parte doamnele de companie care se îngrămădiseră în jurul viitoarei împărătesc.

— Va deţine astfel frumuseţea şi virginitatea Biancăi Maria noastre, coroana tatălui său, prietenia regelui Franţei şi vistieria Maurului. S-a ridicat din nimic prin generozitatea zeiţei Fortuna şi a duşmanilor tatălui meu.

Bona se întoarse spre nora sa ca o bufniţă cu faţa albă care-şi apără cuibul.

— Cui îi pasă de neruşinaţii tăi din Neapole? Sunt nişte nimicuri. Tu eşti un nimic. *Niente.*

Cicatricea neagră a zâmbetului său se ivi din nou.

— *Niente, niente, niente,* interpretând o melodioară zglobie.

— Până şi tu vei avea isteţimea de a-ţi păsa când îţi voi povesti ce am auzit.

Isabela îi aruncă o privire fugară Biancăi Maria, ai cărei ochi ficşi începură să hoinărească uşurel, însă altfel părea că discordia totuşi nu o tulbura.

— Vino cu mine în *guardaroba.*

Ducesa Bona o însoţi pe Isabela în *guardaroba* învecinată cu o serie de „ha-uri" croncănitoare, ca şi cum foarte curând ar fi dat în vileag lumii întregi nebunia nurorii sale.

Cele două femei se înfruntau în spaţiul îngust care mai rămăsese între sulurile de covoare persane şi mormanele de pânzeturi fine, o parte din tezaurul pe care Bianca Maria îl va duce în noua ei locuinţă. Trei oglinzi cu rame aurite, făcând şi ele parte din trusou, se sprijineau pe o grămadă de şei din piele, ornamentate în relief şi poleite cu aur, ca şi valtrapuri din aur.

Oglinzile reflectau imaginile multiplicate ale Bonăi şi ale Isabelei, prima în rochia ei de văduvă din mătase neagră, ultima într-o *camora* de culoare roşu ducal aprins. Profilul Isabelei lăsa limpede să se întrevadă sarcina avansată, deşi era remarcabil de subţire pentru o femeie în luna a şaptea.

— îmi vine greu să cred că nu ai auzit, sau dacă ai auzit că eşti aşa de nepăsătoare, zise Isabela.

Bona clipi de câteva ori.

— Toţi ambasadorii prezenţi sunt convinşi că până la urmă Maurul se va folosi de această ocazie ca să-l oblige pe împărat să-l învestească duce de Milano. Străzile sunt aglomerate cu atâţia bârfitori că ai putea să mergi de aici până la Dom şi să nu atingi nici măcar o dată caldarâmul. Cu siguranţă că doar nu crezi că Maurul îi plăteşte împăratului patru sute de mii de du- caţi doar ca să-ţi vadă Fiica făcând o căsătorie bună.

Bona zâmbi uneia dintre imaginile sale reflectate.

— *Sciocce, sciocce, sciocce.* Toţi, tâmpiţilor. Până şi Maurul s-a făcut singur de râs. A făcut-o pe fiică-mea împărătească. Crede că soţul Biancăi Maria îi va permite să fure tronul lui Gian? Niciodată, niciodată, niciodată. Numai o *uccelliaccia* ca tine ar putea să creadă că-i posibil aşa ceva.

— Va fi posibil deoarece francezii şi Maurul

doresc asta. Pentru că vor război în Italia.

— Nepotul meu, regele Carol, mi-a jurat deja că nu-i va da voie niciodată Maurului să devină duce de Milano.

Bona se răsuci spre una dintre oglinzi şi-şi înfoie buclele vopsite castaniu care-i încadrau gâtul gros, ca un sac'.

— Nu înţelegi deloc, nu-i aşa, *uccelliaccia?* Eu sunt cea mai importantă femeie din Europa. Nimeni de pe planetă, inclusiv sultanul otomanilor, nu ar îndrăzni să

[1] Vopsirea părului era o manie generală în Italia astfel încât femeile îşi schimbau culoarea părului pentru a o potrivi cu cea a rochiei îmbrăcate în acea zi. Bărbaţii îşi vopseau nu numai părul, ci şi barba (n.red.).

rişte să mă ofenseze. Nepotul meu e regele Franţei, fiul meu e ducele de Milano, iar fiica mea este împărăteasa Germaniei...

— Fiul tău nu va mai fi mult timp duce de Milano dacă-i permiţi Maurului să facă schimb cu fiica ta pe titlul fiului tău. Iar regele Franţei o să-i dea voie Maurului să se facă rege al Paradisului, chiar şi numai dacă-i va finanţa o campanie împotriva Neapolelui. Şi după ce francezii vor fi cucerit Neapole, drăguţul tău nepot se va întoarce şi va înhăţa Milano *şi* Germania şi te va părăsi într-un pat gol exact ca pe o hoaşcă!

Bona se răsuci brusc pe călcâie.

— Singura ameninţare pentru fiul meu este *puttana* care doarme în patul lui şi în al fiecărui

bărbat care o satisface. Dacă te gândeşti cumva să protestezi astăzi, te avertizez că voi convoca personal autoritatea Franţei şi a Germaniei să-i distrugă pe bunicul şi pe tatăl tău. Şi când Neapole va fi terminat, te voi trimite la o mănăstire, unde preoţii împuţiţi şi păduchii lor îţi vor satisface poftele dezmăţate.

Isabela îşi împinse faţa atât de aproape de cea a soacrei sale încât îi putea simţi duhoarea dinţilor intraţi în putrefacţie.

— Când tata va intra în Milano, te voi duce în tumul castelului, te voi aşeza în ţeapă şi te voi lăsa să te învârteşti acolo sus precum o giruetă.

Bona surâse prosteşte, apoi izbucni în lacrimi la fel de brusc şi de inexplicabil ca un bebeluş.

Faţa Isabelei se încovoiase amuzată. Stătea în picioare nemişcată, privind lacrimile rostogolindu-se pe masca soacrei sale, pictată cu plumb alb. După un moment ridică mâna şi o întinse lent după umărul Bonei. însă când aproape că o atinsese, dădu drumul mâinii să cadă şi părăsi *guardaroba* într-un foşnet de mătase.

*

Dangătele colective ale clopotelor de pretutindeni din oraş anunţau ora zece dimineaţa. Caleaşca triumfală ce o va purta pe mireasă până la Dom aştepta la piciorul podului basculant care făcea legătura dintre curtea ducală şi Piazza d'Armi, imensa curte exterioară a castelului Porta di Giovia.

Béatrice îşi urmă pe scări în jos doamnele de companie până în dreapta podului. Se minună la vederea ca- leştii – un tron portabil enorm, drapat în mătase, smălţat şi poleit cu aur, tras de patru cai albi ca neaua, după care îşi căută soţul printre cavaleri. Acesta stătea lângă Gian, zâmbind şi gesticulând, în mod limpede împărţind o glumă cu nepotul său. Simţi o încântătoare senzaţie de bucurie la cât de chipeş arăta soţul ei, însă nu se opri să-i întâlnească privirea. O aştepta pe ducesa de Milano.

De nouă luni de zile nici măcar nu dăduse ochii cu verişoara ei. într-un fel, parcă trecuse o eternitate de când Iş fugise călare în acea zi de la Vigevano, dar alteori avea impresia că parcă ieri se îmbrăţişaseră în labirint, patru inimi bătând la unison. Patru inimi. Dacă copilul lui Iş ar fi fost băiat şi al ei fată, poate că perfecta iubire simetrică ar mai fi dăinuit încă. însă iubirea nu era grilajul unui arhitect. Iubirea era copilul ei. Fiul ei. Şi soţul ei. Până acum nu îndrăznise să-i spună, dar era adevărat.

însă chiar dacă iubirea ei pentru Iş era moartă, trebuia să recunoască că nu putea să trăiască cu ideea că Iş era inamica ei. Poate – nu, după câte s-ar părea – scrisoarea lui Iş adresată tatălui ei fusese un gest impulsiv, mai târziu regretat, ce va fi ascuns aşa cum Beatrice păstra secretă capitularea Serenisimei Republici privind învestirea soţului ei. în cealaltă scrisoare, condoleanţele lui Iş pentru moartea Mamei, aceasta era adevărata Iş. Poate că Iş era

mult mai viciată decât şi-ar fi putut imagina Beatrice când o iubise, însă Iş era încă esenţialmente bună. Probabil că Iş chiar îşi acceptase fetiţa şi o iubea la fel de mult cât îşi iubea ea băiatul, poate chiar mai mult...

O străfulgerare de rochie din tafta bej cu argintiu apăru în vârful treptelor ce coborau de la cel de-al doilea etaj al apartamentelor ducale. Palierul acoperit tăinuia şi acum chipurile femeilor. Bătăile inimii Bealricei începură să se accelereze brusc, surprinzător. Pe măsură ce femeile coborau treptele, feţele strălucitor machiate începură să iasă la iveală, cu buzele ca sângele pe fundalul ceruzei albe. Apoi tivul unei pulpane de un purpuriu ducal, un abdomen umflat şi la urmă Iş. Iş, pe care o iubise cândva, uimitor de frumoasă chiar şi însărcinată, cu bărbia la fel de uşor încreţită, cu ochii verzi taciturni, oarecum orientali. Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic niciodată. însă Isabela privi drept înainte şi dispăru iute în spatele caleştii triumfale.

Agitaţia de la ieşirea aripii opuse a apartamentelor ducale anunţă revărsarea plicticoasă a escortei miresei, două sute de curteni în tunici lungi din brocart argintiu şi auriu. în cele din urmă îşi făcu apariţia Bianca Maria. Trei nobili în armuri de ceremonie păşeau în urma ei, doi dintre ei ţinându-i mânecile enorme, iar al treilea că- rându-i trena. Cu spatele uşor curbat într-un arc elegant, cu capul absolut nemişcat, Bianca Maria mergea ca

o statuie pe roate, postura sa rămânând impecabilă chiar şi când coborî treptele înguste spre tronul său portabil.

Beatrice se pregăti să-şi ocupe locul în stânga frumoasei Bianca Maria. Ducesa de Milano va ocupa locul din dreapta. îşi ridică poalele rochiei şi se concentră la trepte. Caleaşca se cam balansa. în ciuda opulenţei sale, nu era decât o scoică din lemn şi din material. Ajunse până în vârf şi se aşeză cu grijă pe locul său căptuşit. Apoi privi în dreapta. Vederea îi era complet blocată de braţul înalt şi spiralat al tronului Biancăi Maria. Nici măcar nu o va putea vedea pe Iş până când vor ajunge la Dom.

— Toto.

Beatrice ridică privirea. Viitoarea împărătească încerca pe furiş să caute în jos fără să-şi mişte capul, roii ndu-şi ochii cu o determinare comică.

— Toto, şopti Bianca Maria imperios, mama o să mă lase să iau o maimuţă cu mine în Germania. Ajută-mă să mă gândesc la un nume înainte să ajungem la Dom.

Procesiunea de nuntă era atât de lungă, încât capul său trecu pe sub uriaşul tum principal din capătul îndepărtat al Piazza d'Armi înainte ca partea din spate să Ti părăsit curtea ducală. După ce plecă din castel, şarpele vast şi splendid se târî pe sub o marchiză din prelată roşu-alb-albastră, sprijinită pe şiruri de coloane albe din lemn, încununate cu iederă şi întinzându-se pe tot drumul de la poarta castelului până pe

treptele Domului, continuând pe Via degli Armorai aproape toată lungimea ei. Mulţimi uriaşe, nu numai armurieri, ci şi comer- cianţi, negustori ca şi lucrători, stăteau în picioare pe verandele prăvăliilor şi ale fabricilor şi aclamau ultima cucerire a cetăţii Milano prin intermediul unui mariaj.

în interiorul Domului draperii enorme acopereau zidurile, strălucirea luminii lumânărilor pe brocart alterna cu lumina soarelui, cu policromia transparentă a geamurilor cu vitralii impunătoare. Altarul înalt era înţesat cu vase din argint, cu candelabre, cu icoane cu rame din aur, cu relicvarii, cu cădelniţe cu nestemate şi mii de lumânări din ceară. În mijlocul bisericii, sub domul neterminat, trona un arc de triumf în stil roman imens, încoronat cu statuia ecvestră colosală din gips, înaltă cât trei caturi, a lui Francesco Sforza, realizată de maestrul Leonardo, ce avea de gând să fíe minunea lumii când va fi, în cele din urmă, turnată în bronz. Mirosul de parfum şi de tămâie era atât de puternic că la început îţi venea greu să respiri. Muzica corului, a goarnelor, a flautelor şi a orgii aluneca răsunătoare prin această atmosferă înmiresmată.

Serviciul divin se desfăşura cu splendoarea magistrală a unui vis. După ce cântările liturghiei se isprăviră, începu ceremonia de cununie şi încoronarea. Beatrice îşi jucă rolul cu respectul unui spectator, însoţind-o pe Bianca

Maria spre altarul înalt împreună cu soţul ei, cu ducele şi ducesa de Milano, cu ambasadorii germani şi cu mandatarul împăratului, episcopul de Brixen, o eminenţă zveltă realmente epuizată de veşmintele şi coroana sa episcopală în formă de dom. Isabela nici măcar nu-i aruncă o privire Beatricei. Dădea impresia că e la fel de absorbită ca şi Bianca Maria.

în cele din urmă episcopul de Brixen apucă coroana imperială, două arce din aur încrucişate, ferecată cu rubine, cu perle şi cu diamante, cu o sferă şi cu o cruce în creştet. Aşează cu grijă coroana pe capul superb şi neclintit al Biancăi Maria. în acest moment clopotele şi goarnele răsunară înăuntrul bisericii, urmate de salvele masive de tun trase în aer liber.

Salvele de tun continuará la intervale de timp regulate, pe măsură ce alaiul de nuntă ieşea cu efort din biserică. Dedesubtul treptelor Domului un corp de gentilomi în cape din satin, dichisite cu blană, se adunară în formaţie să o escorteze pe Bianca Maria până la calul ei. Beatrice şi Isabela erau aşteptate s-o urmeze, însă apărură probleme să ridice baldachinul din damasc alb ce urma să fie purtat ca o umbrelă mare pe deasupra miresei şi a calului acesteia. Beatrice se trezi dintr-odată lăsată în vârful scărilor, umăr la umăr cu verişoara ei. Nu se putu abţine şi întoarse capul.

Iş era atât de aproape, atât de familiară: gropiţa ascuţită din colţul gurii, sclipirea roşcată

a părului ei şi linia lungă şi dreaptă a nasului; gâtul puternic şi elegant, pulsând palid şi graţios, atât de aproape; mirosul ei, de balsam amestecat cu o vagă tentă de lămâie. Cu toate acestea părea de neatins, în spatele unui geam perfect transparent şi totuşi infinit de gros. Beatrice avu strania senzaţie că dacă ar fi încercat să o atingă, totul s-ar fi năruit; chiar şi stelele ar fi explodat şi ar fi căzut pe pământ ca o pulbere strălucitoare.

Şi se întrebă dacă tăcerea nu era preferabilă oricărui alt lucru pe care şi l-ar spune. Apoi, aproape fără să chibzuiască:

— Iţi mulţumesc pentru scrisoarea despre mama.

Isabela se încordă ca şi cum ar fi tresărit din pricina tunurilor. însă armele de foc tăcură vremelnic.

— îmi pare rău, zise ea băţoasă.

Nu-şi întorsese capul.

— De mama ta.

Cu o răutate neaşteptată, Beatrice vru să spună: „Ţi-am citit scrisoarea adresată tatălui tău." Dar Iş se răsuci şi o privi. Ochii Isabelei aveau o claritate strălucitoare, cristalină, culoarea sarcinei. Buzele sale pline, inocente, tremurau ca şi cum îşi căuta cuvintele. însă după o pauză lungă nu rosti nimic. Tunurile bubuiră din nou, iar umerii i se încordară din reflex şi se îndepărtă.

Gentilomii înveşmântaţi în cape înălţară cu succes baldachinul deasupra Biancăi Maria. Doi

nobili milanezi păşiră înainte ca să le ajute pe Beatrice şi Isabela să urce pe cai.

Cele două ducese călăreau înapoi spre castel fără să se mai uite una la alta.

*

Maurul îşi rezemă fiul pe pervazul spaţios din piatră al ferestrei ce domina oraşul. Micuţul Ercole, costumat de nuntă într-o jachetă de satin albastru cu auriu şi o boneţică asortată, cu picioarele tot înfăşate, îşi învârtea braţele entuziasmat şi se uita înapoi la tatăl său cu un zâmbet şi un şuvoi de „ba-ba" şi triluri.

— Nu-mi place să-l ştiu aco|o, zise Beatrice.

Se aflau la cel mai înalt nivel de supraveghere din turnul central al castelului. Milano, luminat de zeci de mii de făclii, era ca o roată uriaşă de lumină sub ei.

— Mama ta este cea mai nechibzuită şi mai curajoasă din câte femei am cunoscut vreodată, îi spuse, pe un ton jucăuş Maurul fiului său. De fiecare dată când încalecă un cal mă tem pentru viaţa ei, însă îi e frică să-şi lase băiatul să stea aici în braţele tatălui său. Mămica e bleguţă.

Ercole răspunse gângurind nostim. Maurul îi răspunse în aceeaşi limbă ininteligibilă.

Prin decret duca), lui Ercole i se permisese să rămână la înălţime în timp ce tatăl lui îi arăta cu degetul obiectivele principale din oraşul scăldat în lumina torţelor. Pe neaşteptate fiecare clopot din fiecare tum vesti zgomotos ora exactă, iar Ercole ţipă acompaniindu-le şi îşi strânse

braţele. După ce gongurile muriră, oraşul se cufundă într-o linişte aproape supranaturală. Apoi, câteva pocnitori ca nişte mojaruri în flăcări răsunară de undeva din roata de lumină. Un moment mai târziu, un fâsâit uriaş, ca o uşă imensă care se închide, străbătu oraşul de la un capăt la altul.

Cerul negru se acoperi cu gămălii scânteietoare de lumină ce explodară apoi în mii de culori strălucitoare. O salvă de artificii după alta bubuiau pe cer şi cădeau înapoi pe pământ în duşuri de scântei dense. Béatrice nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Reprezentaţiile tatălui ei nu foloseau nici într-o noapte întreagă a suta parte din artificiile care ţâşneau deasupra cetăţii Milano în câteva secunde.

Ercole fu o clipă captivat, spaima înţepenindu-i braţele. Apoi fără să-şi pună în gardă părinţii începu să plângă. Feţişoara lui îmbujorată, luminată de cerul incandescent, strălucea de un roşu sinistru. Ţipa isteric, iar Maurul îşi trase imediat băieţelul de lângă fereastra deschisă şi încercă să-l liniştească. Ercole continuă să se zvârcolească şi să urle chiar şi când Béatrice îl luă în braţe. Numai când interveni doica se opri ca să sughiţe lovind cu mânuţele pieptul acesteia.

— Vrea să coboare, îi spuse Béatrice doicii. Sunt sigură că o să adoarmă după ce va suge.

Ercole, doica lui şi cele două gărzi ale Maurului dispărură în casa scării, lăsându-i

singuri pe Béatrice şi pe Maur. Furtuna de lumină continuă. Béatrice căută spre soţul ei. Era complet absorbit, ochii lui scânteind în toate culorile curcubeului exploziv. O secvenţă de bubuituri ca tunetele anunţară salva de final, iar cerul luci atât de intens că Beatrice se trase înapoi de lângă pervazul ferestrei cu o frică aproape fizică.

într-o linişte profundă cerul se înnegri şi un ultim văl fin de scântei se aşternu şi se dizolvă peste ţiglele acoperişurilor din Milano. Făcliile începură să pornească prin tot oraşul. Beatrice îşi închipui că o putea auzea pe zeiţa Fortuna şoptindu-i la ureche, avertizând-o.

Beatrice îşi încolăci braţul în jurul taliei soţului ei. Dorea să ştie dacă el i-ar răspunde la întrebare.

— Astăzi am fost întrebată de cel puţin o duzină de ori, întotdeauna foarte discret, ce ai de gând să faci în legătură cu învestitura. Zvonurile circulă. Ai aranjat ceva cu ambasadorii germani?

Maurul continua să privească fix pe deasupra oraşului, studiind modelele estompate ale luminii. Beatrice îi acceptă tăcerea. îşi dădu seama că ca cunoştea adevărul pe care avea nevoie să-l afle de la el. însă totuşi existau un moment de durere veche şi o înţepătură de frică.

Fu surprinsă când glăsui.

— Proaspătul împărat nu doreşte să învestească pe nimeni ca duce de Milano, până când acesta nu-şi aranjează disputele interne

obişnuite care urmează unei succesiuni. Noi nici măcar nu intenţionăm să discutăm această problemă până în primăvara următoare, cu atât mai puţin când va avea loc această învestitură şi cine va fi învestit.

— Tu o mai doreşti?

— Bineînţeles. însă dacă veneţienii nu o vor permite...

Ridică din umeri şi se îndepărtă de la pălimarul ferestrei. O secundă înfricoşătoare Beatrice se gândi că se va întoarce şi o va întreba din nou despre întâlnirea ei cu Dogele. Chiar dacă şi-a dat seama că se îndrăgostise de el, era mai hotărâtă ca niciodată să păstreze secretul, ultima apărare pentru inima ei dezgolită, singura putere pe care o putea exercita în veci asupra lui. însă el nu zise nimic.

— N-ar fi mai bine ca, în această situaţie, să negi toate zvonurile? întrebă ea. De ce să intri în conflict cu Neapole şi să oferi francezilor un pretext să atace Milano?

Se întoarse şi zâmbi.

— Pentru că vreau să fac opoziţie cu Neapole. Vreau să-l înfricoşez pe regele Ferrante ca să încheie un tratat obligatoriu de pace cu noi şi să pună capăt absurdităţilor acestora despre Alfonso mărşăluind în Milano şi Gian luându-şi asupra sa deplina autoritate ducală. Când se vor săvârşi aceste lucruri nu vom mai fi nevoiţi să ne facem griji legate de francezi sau de Neapole. Cel puţin atâta timp cât Ferrante e în viaţă.

— Şi asta îţi va satisface ambiţia?

Maurul privi peste oraşul cufundat în beznă.

— Ambiţie, zise el imprecis, de parcă n-ar fi fost sigur ce însemna cuvântul. Ambiţie. îţi voi istorisi despre ambiţia mea.

Făcu din nou o pauză părând pierdut în gânduri.

— De două ori în viaţa mea m-am trezit într-un impas din care am crezut că nicio ambiţie nu mă va scoate. Prima oară a fost când fratele meu m-a surghiunit. Acum cred că într-o manieră grotească m-a iubit şi nu a vrut să mă omoare, cum ar Ti procedat inevitabil dacă aş fi rămas în oraş. Hoinăream pe la toate curţile Italiei, prin Franţa, Spania, Germania. De fiecare dată aceeaşi primire pentru cel de-al patrulea fiu al lui Francesco Sforza: femeile cu ochii aprinşi de dorinţă, bărbaţii cu un zâmbet rece, compătimitor, pentru un vagabond fără nicio destinaţie. Ani de zile fără niciun ţel, cei mai puternici ani din viaţă irosiţi pe băutură, pe jocuri şi pe îmbrăţişări fără sens. Şi apoi Şansa a izbutit să mă facă regentul nepotului meu. Nu te voi minţi spunându-ţi că Cecilia nu a fost o parte a acestei renaşteri şi că atunci când ea a... plecat nu m-am gândit că viaţa mea se sfârşise din nou. Ea era puterea mea. Cecilia voia ca eu să fiu duce de Milano mai mult decât mi-am dorit-o eu vreodată.

Zâmbi sfios, afectuos.

— Am patruzeci şi unu de ani. Am descoperit că în acest moment al vieţii se petrece ceva cu un bărbat. Probabil că cercul de oameni şi de

posibilităţi din jurul său este mai mare ca niciodată. Şi totuşi nu am fost niciodată mai izolat, nu m-am simţit nicicând mai restricţionat de ceea ce făcusem din viaţa mea. Acestui bărbat îi e frică de singurătate chiar mai mult decât se teme de moarte şi de eşec. E îngrozit că o să întindă mâna în întuneric şi nu va da de nimeni acolo. Nu mă refer doar la un trup. Pe care-l poate cumpăra. Vrea să atingă un alt suflet. Fără asta, ambiţia lui nu are nicio noimă. E un nebun care construieşte un tum ca să ajungă repede la Dumnezeu, când Dumnezeu este doar cineva care-i stă alături în noapte şi-i cunoaşte sufletul cu adevărat.

O înfruntă direct.

— Nu am crezut în veci că am să iubesc din nou după plecarea Ceciliei. Nici chiar atunci când am devenit amanţi.

Beatrice se simţea complet golită, ca şi cum orice urma el să spună îi va ocupa tot sufletul.

— Cunosc condiţiile pe care le-ai cerut pentru iubire. Poate că nu voi putea Ti niciodată iubitul la care ai visat întotdeauna. Insă vreau să încerc. Vreau să încerc să te iubesc în felul acela. Mi te închipui atacând impetuos prin labirintul întunecat al vieţii mele, găsind cărări pe care nu le-am mai încercat până acum, conducându-mă spre un centru pe care nu am fost niciodată capabil să-l găsesc. Tu şi Ercole. Tu vei fi ultima şi cea mai bună dintre vieţile mele. Tu eşti ambiţia mea.

Poate că odată şi-a imaginat o bucurie la fel

de explozivă ca şi artificiile, muzica sferelor ţâşnind în cercuri de lumină ce se dilatau într-una înconjurând totul, însă această bucurie era tăcută, ca şi cum bâjbâia într-o catedrală uriaşă, redusă la tăcere, aşteptând zorile care-i vor dezvălui splendoarea inimaginabilă.

îl cuprinse cu braţele, iar el se uită în ochii ei într-un fel care o făcu să i se înmoaie genunchii. Când o sărută roata posibilităţilor se învârti şi ea îi porunci oricărei sorţi o împuternicise: „Opreşte. Opreşte roata. Asta-i alegerea mea."

Ca şi cum ar fi auzit acea comandă, el o strângea pur şi simplu în braţe, fără să mai fie nevoie să-i vorbească sau să o mângâie, oraşul de sub ei atât de negru şi de tăcut de parcă ar fi fost singurele persoane din univers.

Extras dintr-o solie a lui ANTONIO STÂNG A, ambasadorul milanez la Neapole, către LODOV1CO SFORZA, „Maurul", duce de Bari şi regent al ducelui de Milano. Neapole, 1 ianuarie 1494

...După câteva discuţii asupra punctelor pe care m-aţi instruit să le ridic, Maiestatea Sa, regele Ferrante al Neapolelui a sugerat, ca drept dovadă a hotărârii sale de a ajunge la o înţelegere prin care garantează pacea, că va călători de bunăvoie la Milano ca să ducă tratative privind o astfel de înţelegere. în acest scop şi ca să accelereze fără întârziere mersul evenimentelor când va primi răspunsul vostru, a început deja să-şi convoace corăbiile pentru

voiajul spre Genova... Regele Ferrante e pus pe jar cu pregătirile... iar cauza unităţii italiene a intrat în acest nou an cu cele mai luminoase speranţe, pe care nu le-am mai văzut de multe luni îndelungate şi îngrozitoare...

Extras dintr-o epistolă a ISABELEI D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova, adresată BEATRICEI D'ESTE DA SFORZA, ducesă de Bari. 1 ianuarie 1494

Preailustră Alteţă şi unica mea soră,

Vei fi auzit că am adus pe lume o fiică – născută pe 31 decembrie – şi că amândouă suntem bine, deşi regret că nu am un fiu. însă aceasta este hotărârea Sorţii şi astfel m-a impulsionat să o iubesc din toată inima mea... Cum poate ai auzit deja, am botezat-o Eleonora în memoria blagoslovite noastre mame. E o bucurie amară să ştiu că Mama nu e aici să o ţină în braţe, deşi mi se pare straniu să-ţi spun că am simţit de la un capăt la celălalt că Mama e totuşi aici...

CAPITOLUL 37

Neapole, 2 februarie 1494

Altarul înalt al bisericii San Domenico Maggiore era o constelaţie deasă de lumânări. Lumina puternică albea chipurile persoanelor îndoliate în cenuşiu şi în negru, tă- cându-i pe cei vii să semene cu nişte cadavre. însă faţa durdulie vizibilă pe catafalcul de la picioarele altarului avea o nuanţă plină de viaţă, rozalie, accentuată de crepul negru ce drapa şi mortul şi catafalcul. Rudele îndoliate cele mai apropiate de altar presupuseră corect că leşul era de fapt o efigie din ceară şi că rămăşiţele pământeşti ale Maiestăţii Sale, regele Ferrante al Neapolelui, fuseseră deja înhumate. însă cei care-l jeleau erau prea aproape de noua putere din Neapole ca să permită chipurilor lor albite, scăldate în lumină, să afişeze şi cea mai mică urmă de speculaţie sau de suspiciune legată de pripa cu care bătrânul rege fusese pus în groapă.

Slujba de înmormântare zumzăia înainte. Principalul îndoliat, fiul ce urma să fie încoronat drept regele Alfonso al Il-lea al Neapolelui, îşi întorcea des capul voinic ca să primească mesaje şoptite de la o ştafetă formată din câţiva consilieri. Mesagerii veneau şi plecau printr-o

capelă umbroasă din nava laterală, închisă pentru renovări. Până la urmă, chiar Alfonso păşi greoi în capela de pe culoar. Cei doi soldaţi cu platoşe din oţel argintiu îl escortară într-o încăpere micuţă adiacentă capelei, folosită de zugravi ca să-şi depoziteze pigmenţii, ipsosul şi uneltele.

Un bărbat înalt, cu o înfăţişare atletică, probabil la jumătatea celor treizeci de ani ai săi, stătea în picioare luminat de o singură lampă. îmbrăcat în haine scumpe de călărie, avea o faţă tinerească cu ochii versaţi, încrezători. îşi scoase cu un gest curgător pălăria din catifea, dând la iveală o coamă blondă elegantă.

Alfonso le făcu semn gărzilor să iasă. După ce uşa s-a închis în urma lui, îl privi o clipă fix pe bărbat.

— Cel care mi-a omorât tatăl, spuse el, şoapta lui adâncă, misterioasă, penetrând murmurul găunos al corului de înmormântare.

Ochii bărbatului îşi pierdură sclipirea.

Alfonso înaintă un pas. Chipul său masiv, încadrat de o glugă neagră, părea imaterial, o creatură suficient de puternică să-l intimideze pe acest bărbat şi fără ajutorul membrelor.

— îţi dai seama cât de mult îşi schimbase culoarea? A trebuit să-l incinerăm în câteva ore.

Numai lamentările îndepărtate ale preoţilor puseseră stăpânire pe liniştea care s-a instaurat. Când, în cele din urmă, bărbatul vorbi, nu exista nicio urmă de încredere în vocea lui.

— Eu... înălţimea Voastră... înălţimea Voastră îşi aminteşte că eu... Când se doreşte un rezultat

previzibil, poate surveni această consecinţă.

— Tu eşti pe cale să suferi o consecinţă, murmură Alfonso. Dat fiind că deja există suspiciuni legate de boala tatălui meu, mi-e imposibil să-ţi dau voie...

Alfonso se opri şi-şi ridică braţele desfăcute ca un sfânt care oferă o binecuvântare.

— Să rămâi în Neapole.

Bărbatul păru să îmbătrânească cu zece ani într-o clipită, chipul său fiind umbrit şi tras de spaimă.

— Totuşi, ai putea să-mi fi util în altă parte.

Bărbatul aprobă prudent din cap.

Ochii miopi din naştere ai lui Alfonso se îngustară devenind nişte fante scânteietoare.

— Milano, şopti el abia perceptibil. Acum am nevoie de tine să pleci la Milano.

*

Vigevano, 10 februarie 1494

Şemineul mare din piatră fusese îndesat cu destui butuci ca să ardă toată seara, iar căldura şi lumina orbitoare radiau până în partea cealaltă a încăperii. Un moment micuţul Ercole salivă cu gura deschisă urmărind spectacolul, apoi încercă să o ia la fugă către şemineu. Beatrice îl înşfacă şi-l aşeză în poala ei, cu faţa la ea. Copilul îşi întoarse brusc capul în partea cealaltă, ca să privească focul.

încercă să-şi regăsească bunicul în chipul fiului său, dar îşi dădu seama că nu putea să şi-l

amintească cu adevărat pe Ferrante, cel puţin nu atunci când îşi dădea silinţa. A fost şi mai surprinzător pentru ea să realizeze că nu-şi văzuse bunicul de opt ani de zile, iar acum era mort. El îi scrisese ultima oară când se născuse Ercole: nu fusese nimic personal, ci doar o obligaţie diplomatică. Totuşi existase o vreme când acesta reprezentase pentru ea tot ceea ce însemna un tată. Dintr-odată imaginea lui îi reveni în memorie, râzând, cu obrajii pufăind şi cu ochii privind cruciş, ca un clovn mare, somptuos îmbrăcat. La dineuri umbla de colo-colo, de fiecare dată smulgând câte-o îmbucătură de pe platourile invitaţilor, adesea făcându-şi plinul în acest fel. Unei fetiţe acest fapt i se părea atât de amuzant. Acum vedea substratul sinistru, şi anume că obiceiurile bizare de a se hrăni ale lui Ferrante[14] aveau scopul de a transmite avertismentul că orice oferea putea foarte uşor şi capricios să ia înapoi. Şi lucrurile pe care le auzise despre el de când venise în Milano: chiar dacă nouă din zece erau minciuni, o făceau să tremure gândindu-se că trăise în casa de Aragon.

însă cel mai îngrozitor lucru pe care-l făcuse bunicul ei fusese doar să moară, să lase un gol pe care numai fiul său îl putea umple. îl avea în permanenţă înaintea ochilor pe Alfonso, o

14 Ferdinand I (1423-1494), numit şi Don Ferrante, regele Neapolelui între anii 1458-1494, fiul natural al lui Alfonso V de Aragon (n.red.).

amintire nepieritoare a unei sperietori, ochii săi furioşi părând să se prelingă prin spintecătura pleoapelor. Cheia secretă pe care o obţinuse în Veneţia era ca un tăiş fierbinte în pieptul ci. Va trebui să-i spună soţului ei că Serenisima Republică îi dădea mână liberă dacă Alfonso va deveni rege al Neapolelui. Şi, cu toate acestea, ştia că atunci când o va fi făcut, roata se va învârti din nou, iar când, în cele din urmă, se va opri, soţul ei s-ar putea să nu mai fie cu ea. Şi-a dat seama că mai degrabă l-ar minţi decât să-l piardă.

Ercole se căţără pe genunchii ei, gângurind o cerere şi îşi întinse bărbia. Asta era, bărbia sa bondoacă răsturnată pe spate, întocmai ca a lui Ferrante. Asta era moştenirea bunicului pentru fiul ei. Toţi aveau acelaşi sânge. O să facă ordine între ei ca o familie. O să vorbească cu Iş când se va ivi ocazia. Avea timp. Oricum Alfonso nu putea să pornească călare o campanie militară în timpul iernii.

O imagine a mamei sale prinse viaţă, la fel de clară ca şi cum încă ar mai fi fost vie şi Beatricei i se ridică o piatră de pe inimă, greutatea urii sale. înţelegea resentimentele care-i aţâţaseră mâhnirea, că Mama murise înainte de a-i oferi o ultimă dovadă incontestabilă că o iubise. Insă Mama nu murise ca să-i facă în necaz, ca s-o abandoneze din nou. Beatrice ştia asta. Desigur că nu o putea ierta niciodată pe Mama că o părăsise în Neapole, însă era posibil să o

dispreţuiască pe aceea Mama, în timp ce o iubea pe Mama care încercase să-şi ia revanşa, care, în stilul ei stângaci, poruncitor, se străduise să o iubească. Pe acea Mama o va iubi pe vecie. Iar acum se putea absolvi, în cele din urmă, că o iubise.

Mama şi acum bunicul ei se duseseră aşa de iute, dispărând într-o amintire slabă. îşi aminti de un vers din sonetele lui Petrarca: „Moarte depravată, cât de iute azvârli în ţărâna cenuşie fructele bătrâne." „Zeiţa Fortuna e suficient de grăbită", îşi zise Beatrice. „Nu e nevoie să-i mai iuţesc şi eu pasul."

Ercole o apucă strâns de gulerul din blăniţă şi se trase singur în sus ca să o poată privi drept în faţă. în ultimele luni observase că fiul ei începuse să semene mai puţin cu sora ei şi mai mult cu ea, însă acum îşi închipuia că vedea propria-i imagine de ţâncă, ca şi cum trăgea cu coada ochiului într-o oglindă magică unde mama ei încă o ţinea în braţe, înainte de călătoria spre Neapole, înainte ca totul să se fi schimbat.

Micuţul Ercole stătea în picioare în poala ei, cu capul ciulit din curiozitate, întrebându-se de ce mama lui începuse brusc să plângă.

Extras dintr-o solie extraordinară a contelui CARLO BELGIOIOSO, ambasadorul milanez în Franţa, adresată lui LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari şi regent al ducelui de Milano. Amboise, 22 februarie

1494

...Regele şi consiliul său sunt mai divizaţi ca niciodată privind chestiunea expediţiei în Italia. Cu fiecare zi care trece. Maiestatea Sa Regele Creştin devine din ce în ce mai vehement şi mai dârz în hotărârea sa de a merge mai departe, l-a dat afară pe ambasadorii napolitani şi eu am fost informat ieri că în câteva săptămâni curtea va fi transferată la Lyon, ca să se afle în imediata apropiere a trecătorilor montane. în plus, am aflat că regele plă- nuieşte să trimită la Asti un mic echipaj de înaintare comandat de Bernard Stuart d'Aubigny, imediat ce vremea le va permite. Pe deasupra, regele i-a ordonat lui Briconnet să pregătească o schemă cu birurile şi diferitele cheltuieli de mobilizare, pe care să le pretindă poporului său. Cei din consiliul regal care se opun acţiunii regelui (şi, conform observaţiilor mele, această facţiune creşte zilnic) se aşteaptă ca refuzul oraşelor şi al municipalităţilor de a vărsa aceste venituri va reprezenta un obstacol insurmontabil pentru mai sus-numita operaţiune, un munte fiscal pe care nicio cantitate de voinţă din partea regelui nu-i va îngădui să-l escaladeze. Regele îşi va da atunci seama că numai înălţimea Voastră este în stare să-i finanţeze campania şi-şi va înnoi rugăminţile stăruitoare ... Ieri când am vorbit cu regele era teribil de dezamăgit că înălţimea Voastră a refuzat încă o dată să-l expedieze pe Messer Galeazzo di Sanseverino, ca să se

sfătuiască cu el privind planurile sale de invadare, zi- cându-mi: „într-adevăr! Nu e Alfonso inamicul declarat al Maurului? Atunci de ce Maurul nu mi se alătură împotriva duşmanului nostru comun?" Astfel, mi-a cerut din nou să înmânez o petiţie înălţimii Sale, ca să-l trimiteţi pe Messer Galeazz în Franţa, spunându-vă: „Senior Galeazzo este cel mai de seamă paladin al Creştinătăţii. Dacă va călări alături de noi, va simboliza pentru toată omenirea că acţiunea noastră creştinească se bucură de bunele auspicii ale Tatălui nostru din ceruri şi ale Maurului pe pământ." Aceasta poate fi tălmăcită, înălţimea Voastră, că un asemenea gest ar semnifica pentru consilierii din ce în ce mai sceptici ai regelui că inten-ţionaţi să puneţi la dispoziţia campaniei sale resursele considerabile ale tezaurului nostru... Pe scurt, înălţimea Voastră, regele este incapabil în acest moment să treacă munţii, dacă nu-i oferiţi posibilitatea...

CAPITOLUL 38

Pavia, 16 martie 1494

Cel de-al treilea travaliu al Isabelei nu era nici la fel de dur ca primul, dar nici întocmai facil ca cel de-al doilea, însă euforia care o însoţise la ambele naşteri era absentă. Era detaşată, găsind întreaga procedură mecanică şi neinteresantă. Ca să-şi distragă atenţia, se gândea mai mult la casa şi la copilăria ei. Tot ceea ce-i amintea de Neapole era strălucitor, zugrăvit în culori proaspete. După Neapole totul părea mat, o serie de schiţe în sepia.

Capul ieşi la iveală. Faţa copilului era albastră. Un bebeluş perfect, în nuanţa albastrului Sforza. Moaşa începu iute să tragă, chiar dacă panica Isabelei o făcu să-şi contracte muşchii, şi puse strâns mâna pe trupşorul micuţ.

— Lăsaţi-l să iasă, înălţimea Voastră, o mustră moaşa, cu vocea spartă de frică. Trebuie să-l lăsaţi să iasă!

Isabela îşi ţinu respiraţia şi îşi eliberă umerii împingând. Se uită în jos şi văzu cordonul ombilical ca ştreangul unui călău în jurul gâtului bebeluşului ei. Instinctul îi spunea să-i dea drumul să iasă, să cedeze, altfel va muri.

Asistenta moaşei eliberă iute copilul din

cordonul ombilical şi pandemoniu! izbucni când medicul, chirurgul şi moaşa începură să se certe dacă să taie cordonul şi cum să readucă în simţiri pruncul flasc, aparent fără viaţă. Isabela închise ochii şi împinse din nou, iar copilul alunecă liber din ea. Moaşa scoase cuţitul ei şi spintecă cordonul luând copilul în braţe. Se îndepărtă de Isabela şi-l bătu pe bebeluş pe spatele micuţ şi vânăt şi apoi începu să-i frecţioneze pieptul.

Isabela se holba la cordonul ombilicat tăiat care ieşea afară din vaginul ei, părând să o secătuiască şi pe ea de viaţă. „Nu sunt părtaşă la nimic", se gândea. într-un fel descoperi că lipsa ei de vlagă era reconfortantă.

începuse deja să elimine placenta când îşi auzi copilul revenind la viaţă. Tuşi, apoi plânse cu intermitenţe, aproape cu delicateţe. Fericirea o înălţă gingaş, ca un talaz într-o mare călduţă.

— Daţi-mi-l mie, zise ea.

Moaşa se întoarse. Copilul era tot palid, însă paloarea era miraculoasă în comparaţie cu nuanţa nepământeană de acum câteva minute. Isabela întinse braţele şi simţi trupuşorul umed şi rece şi vru doar să-i ofere copilului ei căldura sa. Când îşi aduse copilul la piept îşi dădu seama că era fetiţă.

Nu se petrecu nimic. Isabela continuă să plutească în vâltoarea stării de bine, fără ca măcar să se întrebe de ce nu era dezamăgită de sexul copilului.

— E frumoasă, murmură ea, ridicând privirea

recunoscătoare către moaşă. Fetiţa mea frumoasă.

Milano, 18 martie 1494

Vechea închisoare subterană de sub castel avea un miros greţos, foarte asemănător cu cel al mării. Motivul era simplu: carcerele se aflau sub nivelul şanţului, aşa că apa se prelingea permanent înăuntru, iar acum erau folosite la depozitarea sării. Galeazzo di Sanseverino îşi frecă braţele-i musculoase îngheţate şi se plânse că nu îşi adusese o mantie.

— Unde este femeia? îl întrebă irascibil pe ajutorul de castelan de la Porta Giovia, Bemardino da Corte.

— Am trimis după ea.

în lumina făcliei, pielea închisă şi trăsăturile ascuţite ale lui Messer Bemardino erau diabolic de potrivite pentru un obişnuit al acestui loc. Galeazz arăta mai degrabă ca un înger chinuind Iadul.

— Ea cine e? întrebă Galeazz.

— O ajutoare de bucătăreasă. Lucrează aici la castel.

— Ei bine, până aici are sens. Şi dacă el nu mărturiseşte?

— Dacă el nu mărturiseşte, o vom lega pe ea în locul lui şi îl vom lăsa pe fiecare armăsar de grăjdar şi băiat din oficiu din castel s-o siluiască.

O uşă se deschise bubuind, iar o torţă pâlpâia în coridorul întunecos. Ajutoarea de

bucătăreasă, purtând un şal din lână şi o expresie rigidă de spaimă, era escortată de un singur paznic. Bemardino deschise o altă uşă şi le făcu semn celorlalţi să poftească înăuntru.

Un bărbat fusese legat dezbrăcat de roata de tortură. Tălpile, mâinile şi organele genitale erau vinete de frig. Dând cu ochii de el, ajutoarea de bucătăreasă tresări.

— O cunoşti pe această femeie? îl întrebă apăsat Bernardino, ecoul vocii sale răsunând printre zidurile igrasioase, mucegăite.

Bărbatul îşi basculă capul în sus. Era un blond cu o înfăţişare atletică, în miezul vârstei de treizeci de ani, care-şi stăpânea reacţiile în ciuda situaţiei în care se afla.

— Da, răspunse acesta prozaic. Bănuiesc că ea este motivul neplăcerilor mele. Aşa cum v-am spus, sunt un *procuratore* din Roma şi mă aflu aici ca să cumpăr o tipsie din aur pentru un client. Aurării milaneze, asta caută toţi cei care-şi permit. Am întâlnit-o la biserica Sant'Eustorgio şi m-am hotărât să o iau înapoi cu mine la hanul unde stau, „Sarazinul" Am plătit-o pentru treaba făcută şi am încercat să o trimit să-şi vadă de drum, dar a ţipat şi a făcut scandal şi m-a ameninţat că o să-mi facă probleme. Hangiul m-a ajutat să o dau afară până la urmă. E soţia cuiva?

Ajutoarea de bucătăreasă pufăi dispreţuitoare. Se uită la Bernardino şi la Galeazz.

— E aşa cum v-am spus. De ce un negustor cu o mie de ducaţi cusuţi în căptuşeala mantiei s-ar duce la Sant'Eustorgio să întâlnească o ajutoare de bucătăreasă?

Bernardino privea într-un colţ şi-şi pungi buzele subţiri, înfuriate.

— Dacă el e ceea ce spui tu, atunci de ce ar susţine asemenea inepţii?

Ajutoarea de bucătăreasă îşi înălţă bărbia.

— V-am dat praful otrăvitor pe care mi l-a dat.

— Asta nu înseamnă mare lucru, zise Bernardino. Oricine poate face rost de otravă. Poate că tu eşti ceea ce spune el, o nesocotită care caută să se răzbune.

Femeia scuipă teatral pe pardoseală.

— *Sciocca.* Ar fi trebuit să iau ceea ce mi-a oferit *el.* Mi-a dat cinci ducaţi doar ca să pun pacheţelul cu otravă în trăistuţa mea şi să accept să mă gândesc la restul propunerii sale.

Galeazz se uita fix la ea.

— Ai luat banii? Unde sunt?

Femeia îl cerceta suspicioasă pe Galeazz.

— Exact lângă cel mai călduţ loc din trupul meu. Vreţi să-i căutaţi?

Privirea albastră a lui Galeazz era de gheaţă.

— Scoate-i.

Femeia băgă mâna în jupoane şi scoase un săculeţ din pânză ponosită legat de brâu cu un şiret.

Galeazz înşfacă săculeţul şi numără monedele groase din aur.

— Cinci ducaţi. Asta-i tot ce ţi-a dat?

Femeia aprobă din cap.

Mâna lui Galeazz zvâcni de lângă el, atingând uşor faţa ajutoarei de bucătăreasă, plesnind însă ascuţit. Femeia se prăbuşi instantaneu, iar capul ei se izbi de pardoseală cu o bufnitură grea.

— Scoateţi-o de aici pe târfa asta trădătoare! lătră Galeazz.

Paznicul o târî în pripă pe femeie afară pe uşă.

Bărbatul de pe roată ridică din nou privirea, cu ochii brusc pătrunzător de inteligenţi.

— Vedeţi, aşa cum v-am spus, am plătit-o pentru treaba ei. Preţul câtorva nopţi. Fireşte că este o vacă, însă rezistenţa ei este remarcabilă.

Galeazz se întoarse către Bemardino.

— Nu-l lăsa să moară până nu va mărturisi.

Ochii bărbatului devenită la fel de mari şi albicioşi precum două ouă.

— Vaca asta spune adevărul, iar tu minţi, îi zise Galeazz. Prima dală ne-ai spus că ai petrecut o singură noapte cu ea. Pentru cinci ducaţi ai fi putut chiar să ai o curtezană de primă mână timp de o săptămână. Asta nu merită un ducat nici pentru o viaţă de tăvăleală.

Bărbatul reistorisi plin de hotărâre povestea sa, în timp ce Bernardino ţâra un sac cu sare dintr-un colţ al încăperii, scoase un cuţit de la cingătoare şi spintecă pânza. Bernardino împrăştie sarea grunjoasă pe pardoseala din faţa roţii, aruncă sacul gol de-o parte şi călcă peste sarea care-i scârţâia sub picioare până la roata

de tortură. Ambală o pârghie din lemn şi ridică roata până când ajunse aproape pe orizontală, apoi se aplecă peste chipul bărbatului.

— închide gura acum. Am o singură întrebare la care doresc să răspunzi. Cine te-a trimis?

— După cum ţi-am spus sunt un *procuratore* din Roma. Eu...

Bernardino se plimba în jurul roţii către picioarele bărbatului. Cu vârful cuţitului trasă un contur al piciorului stâng, la fel de curgător ca un artist care desenează cu condeiul. Bărbatul urlă şi izbi cu capul de roata din spate. Sângele îi şiroia din călcâi şi împroşcă stratul de sare de pe pardoseală.

Bernardino dădu un ocol înapoi până la căpăţâna bărbatului. Acesta nu mai ţipă şi se schimonosi dârz.

— L-am tăiat de jur împrejur, zise Bernardino. Acum dintr-o singură smucitură pot să-ţi jupoi piciorul ca pe al unui iepure. O să-ţi prăjesc carnea crudă la focul torţei până o să-ţi curgă grăsimea din ea, apoi o să te pun să păşeşti pe sare până când o să-mi răspunzi la întrebare. Dacă vei fi tot reticent, o să-ţi jupoi, o să-ţi pârjolesc şi o să-ţi sărez şi piciorul celălalt. Dacă şi aşa o să dau greş, o să-ţi jupoi şi mâinile şi o să te las aici fără apă, dar cu destui şobolani şi sare ca să te conservi pentru tot restul vieţii tale. Cine te-a trimis?

*

— Aşa cred că se execută pasul *alia Turca,*

zise Beatrice. îşi întinse braţele drept deasupra capului şi bătu din palme în timp ce se învârtea. Costumele ar trebui să aibă o mulţime de *stringhe* şi bucăţele de sticlă din oglindă, precum sciţii pe care i-aţi costumat pentru turnirul cu ocazia nunţii mele, maestre Leonardo. Când dansatoarele turcoaice se vor răsuci, efectul va fi cu desăvârşire orbitor, nu credeţi?

Leonardo da Vinci dădu imprecis aprobator din cap şi mai făcu o însemnare în albumul de crochiuri.

— Oaspeţii invitaţi la balul nostru mascat oriental se vor închipui că sunt purtaţi la curtea sultanului din Constantinopole, sugeră entuziasmat poetul Gaspare Visconti[15].

— Cred că balul nostru mascat este deja foarte ameţitor după cum a dansat înălţimea Sa, vorbi tărăgănat „asistentul" lui Leonardo, un flăcău pe nume Salai, care nu îndeplinea nicio funcţie desluşită şi despre care se zvonea că era companionul de aşternut al lui Leonardo, deşi cei care-l cunoşteau bine înţeleseseră că îi era scârbă de contactul fizic şi se bucura doar să scotocească printre feţele şi înfăţişările drăguţe. Salai era cam de vârsta

Beatricei, cu tenul blond al milanezilor şi un puf deschis pe obraji şi deasupra buzei superioare.

15 Gaspare Visconti, poet milanez şi auditor la Sacra Rota, nunţiu papal sub cârmuirea papei Grigore al Xlll-lea la Malta, ales episcop de Novara (n.red.).

Trăsăturile sale erau izbitoare, numai pentru că frumuseţea grecească a nasului său drept şi a frunţii late şi inteligente contrasta cu ochii aspri şi buza superioară care-i dezvelea colţii. O fâşie groasă a cămăşii din olandă de Rheims se iţea peste gulerul garnisit cu dantelă al vestei sale din catifea verde şi scumpă. Picioarele sale bine proporţionale erau învelite în pantaloni strâmţi roz, iar cataramele argintii sclipeau în partea de sus a condurilor din brocart trandafiriu.

Gaspare Visconti şi secretarul Beatricei, Vincenzo Calmeta[16], îl priviră pe Salai dezaprobându-l făţiş. Comentariul său era aproape sugestiv şi implica o anumită familiaritate cu ducesa, de care el nu se bucura sub ni- ciun chip. După toate aparenţele, Salai consideră ochia- dele dojenitoare drept o provocare, căci se apropie de Beatrice mişcându-şi coapsele afectat de languros.

— înălţimea Voastră este întru totul cea mai splendidă femeie din toată Italia, spuse Salai cu dicţia lui leneşă, prelungind sunetele. Sunteţi graţioasă, sunteţi elegantă, aveţi cele mai frumoase giuvaieruri şi cele mai extravagante rochii pe care le-a avut vreodată vreo femeie. Oricine înţelege de ce aceste milaneze zbiară precum ogarii la vânătoare, realmente furioase de invidie.

16 Vincenzo Calmeta (1460-1508), scriitor şi secretar al ducesei Beatrice d' Este. Autor a numeroase lucrări cu aspect muzicologic (n.red.)

La această metaforă mitocănească până şi Leonardo îşi ridică capul din album. Leonardo avea părul cărunt curgând pe umeri şi o barbă lungă şi sură, însă fruntea lui înaltă, netedă, rozalie ca a unui prunc, şi ochii cenuşii mari şi întrebători îi dădeau chipului său un aspect inadmisibil de tineresc, feminin.

Beatrice îi zâmbi lui Salai, care stătea în picioare cu o mână sprijinită pe coapsă.

— Îţi mulţumesc, Ser Salai, pentru că m-ai plăsmuit ca pe o vulpe urmărită de un grup de căţele mârâitoare, zise ea aruncându-i o privire crispată lui Calmeta.

Salai rămase o clipă pe loc şi apoi abandonă jocul, învârtindu-se după pradă în camera de lucru a Beatricei, aprobând prefăcut din cap la vederea şirurilor de cărţi legate în piele şi damasc, ca un cărturar ce-şi contemplă cercetarea ştiinţifică.

Beatrice şi cei trei artişti începură să flecărească despre fratele surghiunit al sultanului otoman care-şi stabilise reşedinţa la Roma. Sultanul îi plătise Papei un bacşiş enorm ca să-i ţină fratele într-o detenţiune luxoasă, eliminând astfel un potenţial rival în ţara lui. Fratele sultanului se remarcase pentru poftele sale prodigioase.

Nici măcar nu-l observară pe pajul în livrea când acesta păşi în cameră şi făcu primul anunţ. Tânărul îşi drese glasul şi rosti din nou:

— Ducele de Bari doreşte să-şi vadă soţia între patru ochi.

Artiştii o priviră pe Beatrice.

— Avem timp să terminăm după cină, le spuse ea.

Bărbaţii se înclinară şi plecară, Salai oprindu-se să facă o reverenţă cu braţul său ca un bufon care mimează un curtean.

Un moment mai târziu, după ce Salai îşi făcu languroasa ieşire, Maurul intră. Arăta bolnav, pielea sa palidă având o tentă verzuie, iar fruntea era aburită de sudoare. Ochii erau distruşi, privirea unui bărbat care înnebunise calm.

— Ercole, rosti Beatrice gonind spre el. Oh, Doamne.

Maurul clătină din cap. Beatrice răsfoi printr-un catalog al posibilităţilor care-i mai rămăseseră: Tata, Bel, Bianca...

— A trimis pe cineva să ne ucidă băieţelul. Să ne ucidă şi băieţelul şi pe mine...

Beatrice îşi înhăţă soţul de umeri şi, contrar aşteptărilor, îl zgâlţâi. Vocea ei era atât de stridentă că el se cutremură.

— Cine a tăcut-o? Alfonso? Alfonso a fost? Copilul nostru — unde e copilul nostru?

Maurul vorbea ca şi cum ar fi fost în transă.

— Ercole e în camera copiilor. Nu s-a întâmplat nimic. Messer Bernardino l-a prins pe bărbat -

— Cine l-a trimis? Alfonso?

Chipul Beatricei era de un roşu aprins.

Maurul dădu aprobator din cap.

— Eu însumi l-am auzit mărturisind, înainte...

Maurul îşi îndepărtă privirea, fruntea lui fiind

acum brobonată de năduşeală. înghiţi atât de violent încât dădu impresia că ar fi vomitat.

— Alfonso a trimis un om aici ca să ne otrăvească. A încercat să mituiască o ajutoare de bucătăreasă să ne otrăvească mâncarea.

Beatrice avu în faţa ochilor o imagine rotitoare a micuţului Ercole, la fel de ţeapănă şi neagră ca şi bebeluşii despre care o avertizase Mama. Voia ca Alfonso să moară pe loc, capul său gras cu privirea încruntată să i se rostogolească de pe eşafod, iar din gât să-i ţâşnească sânge. Iş. Asta voia Iş să facă tatăl ei ca să o elibereze de Jugul Maurului şi al soţiei lui." Dacă Iş s-ar fi aflat în faţa ei, ar fi strangulat-o cu propriile sale mâini

Soţul ei o luă în braţe şi îi apăsă capul pe pieptul lui.

— Tot ceea ce am încercat să ţin unit începe să se destrame, zise el.

Straniu, dar tonul obosit, disperat al Maurului o calma. Toate imaginile învolburate ale catastrofei pâl- pâiau şi-i făceau cu ochiul. Nu mai simţea niciun fel de emoţie, ci doar o fermitate moartă, rece. Se desprinse din îmbrăţişarea soţului ei.

— Trebuie să ştiu ceva, rosti ea.

întrebarea părea să-i fie gravată în minte. Nici măcar nu mai gândea conştient.

— Mi-ai spus că Francesco nu este copilul lui Gian. Cine este adevăratul tată al copilului ducesei de Milano?

Maurul fu nevoit să se aşeze pe pat. Capul i

se bălăbănea ca al unui beţiv. Sudoarea i se scurgea pe obraji.

— Trebuie să ştiu. Trebuie să ştiu cu certitudine dacă m-a minţit în privinţa fiului ei.

Maurul ridică privirea neajutorat, apoi o coborî din nou.

— Dacă nu-mi poţi spune, atunci nu putem avea încredere unul în altul.

Când vorbi, vocea lui fu pierită şi cavernoasă:

— Galeazz.

— Dumnezeule bun!

Un moment simţi ca pe o jignire neobişnuită faptul că Galeazz a înşelat-o pe Bianca. Apoi Beatrice îşi dădu seama că Galeazz a înşelat-o de fapt pe *ea,* cavalerul milanez în armură strălucitoare era un escroc fără poleială.

Maurul înălţă privirea spre ea. Era complet lipsit de apărare, cu ochii obtuzi şi înceţoşaţi.

— înţelegi de ce nu pot să ridic problema legitimităţii băiatului. Nici măcar acum. Totul este pierdut.

Gândurile ei erau din nou limpezi şi tăioase.

— Nu. Totul urmează să fie pierdut. Când am fost la Veneţia, conducerea Republicii a fost de acord că, dacă Alfonso va deveni vreodată rege al Neapolelui, vor retracta rezoluţia secretă şi îţi vor permite să fii învestit drept duce de Milano.

Maurul rămase înţepenit o vreme.

— Cum? Cum poţi fi sigură?

— însuşi Ser Constantine Privolo mi-a spus-o în numele Serenisimei Republici.

Aştepta întrebarea vădită, însă întrucât nu

veni, o rosti ea în locul lui.

— Vrei să ştii de ce nu ţi-am spus până acum?

El se uită la ea şi clătină slab din cap.

— Nu. Cred că-ţi înţeleg motivele. Vreau să ştiu cum ai făcut asta.

— I-am spus Dogelui că ai încheiat tratativele cu împăratul german şi că ai de gând să primeşti învestitura indiferent de obiecţiile Republicii.

Primi această explicaţie fără să dea un răspuns imediat, apoi îi oferi un zâmbet neînsemnat, abstract.

— Nu pot să fac asta. Dacă declar că intenţionez să accept învestitura, va trebui să-i aduc pe francezi peste munţi.

Beatrice dădea impresia că stătea alături de ea, privind o persoană care semăna cu ea însăşi deplasându-se spre soţul ei şi-i prinse capul în mâinile sale precum un *condottiere* care oţeteşte un luptător tânăr înaintea primei lui bătălii.

— Acum a venit vremea să faci acest lucru.

— împăratul nu va face publică nicio înţelegere până când...

— Nu mă refeream la asta. Acum a sosit timpul să-l trimiţi pe Galeazz în Franţa şi să traverseze armata franceză peste munţi şi să se descurce cu Alfonso. Altfel va trebui pur şi simplu să aşteptăm ca Alfonso să trimită un asasin mai iscusit.

— Şi-l vom escorta până-n pragul locuinţei noastre pe ducele de Orléans care ar putea foarte bine să fie o ameninţare şi mai serioasă.

— Nu. Odată ce-i vei cere împăratului german să-ţi transmită învestitura pe care ai cumpărat-o deja de la el, acesta va trebui să-ţi garanteze titlul împotriva lui Orléans. Regele Carol nu va risca să intre în război cu Germania doar ca să achiziţioneze un alt titlu pentru ducele de Orléans.

Maurul se ridică rapid, licărirea dură de şarpe reve- nindu-i în ochi.

— Eşti nesăbuită, iresponsabilă, probabil nebună.

Şi iarăşi zâmbetul abstract.

— Dar eşti, de asemenea, cea mai remarcabilă femeie pe care am cunoscut-o. Da. Bineînţeles. O să-l trimit pe Galeazz să-i dea de înţeles foarte clar regelui Carol că împăratul şi-a dat acordul să păzească Milano şi că trebuie să primim o declaraţie de renunţare la pretenţia lui de Orléans faţă de Milano, înainte de a finanţa campania franceză împotriva Neapolelui.

După ce s-a oprit, Maurul meditä o clipă ca şi cum ar fi aşteptat ca vorbele să-i fie tălmăcite.

— Da. Totul e la locul lui. Acum toate merg.

O îmbrăţişă pe Beatrice, strângând-o cu putere.

— Acesta este momentul. Acesta este momentul pe care zeiţa Fortuna mi l-a dăruit.

*

Pavia, 22 martie 1494

— Messer Antonio de Gennaro, înălţimea

Voastră. Ambasadorul la Milano al Maiestăţii Sale, tatăl domniei voastre.

Şambelanul făcu o plecăciune şi se retrase.

Isabela se afla în camera fetiţelor sale. Ultima ei născută dormea în pătuţul său sub o plăpumioară, în timp ce micuţa Bona în vârstă de paisprezece luni împingea pe covor un măgăruş pe roţi frumos sculptat şi pictat. Antonio de Gennaro îşi făcu intrarea călcând cu paşi mari şi grei, cu hainele de călărie pe el şi chipul livid din pricina vântului rece. Puse genunchiul în pământ.

— înălţimea Voastră, trebuie să mă iertaţi. Deţin informaţii cu un caracter extrem de imperios pentru înălţimea Sa.

Isabela le făcu semn doicilor să iasă, iar acestea se înclinară şi fugiră în anticameră. Cu ochii pe micuţa Bona, Isabela zise:

— înălţimea Sa a plecat după cerbi. O să-i fac o dare de seamă completă cu informaţiile tale.

Se uita direct la ambasador.

— Desigur. Am presupus că din moment ce înălţimea Voastră a născut de curând şi este încă lăuză -

— Noi nu controlăm lăuziile aici, spuse Isabela. Mi-am trimis deja medicul înapoi la universitatea de unde a venit. Este cu desăvârşire competent să trateze orice fel de maladie pe care textele sale învechite o precizează, iar eu sunt mult prea bucuroasă să-l înapoiez acestei strădanii.

— Să fiu din nou iertat, înălţimea Voastră.

Ambasadorul îşi drese glasul şi trecu la subiect.

— Galeazzo di Sanseverino se pregăteşte să părăsească Milano cu un alai de călătorie considerabil. Destinaţia lui declarată este Asti, însă am toate motivele să cred că plănuieşte să se întâlnească cu regele Franţei la Lyon. Dacă e aşa, putem să presupunem că Maurul s-a decis să-i susţină pe francezi să atace Neapole.

— Dar nu eşti încă sigur.

— înălţimea Voastră, secretarul ducelui de Bari mi-a declarat solemn şi oficial că un bărbat, chipurile în slujba tatălui domniei voastre, a mărturisit un scenariu în care-l otrăvea pe ducele de Bari şi fiul acestuia. Bineînţeles că mi s-a refuzat ocazia de a-l interoga sau măcar a-l vedea pe presupusul asasin. Acest „scenariu" este în mod vădit o născocire a ducelui de Bari, cu scopul de a-i servi drept cel mai neînsemnat pretext pentru trimiterea lui Galeazzo di Sanseverino în Franţa şi a ostilităţilor ulterioare.

— Crezi că soţul meu şi cu mine ne aflăm în pericol? Ambasadorul îşi încruntă sprâncenele roşcovane.

— Cred că suntem cu toţii în pericol. V-aş sfătui să nu părăsiţi Pavia până nu veţi primi instrucţiuni de la tatăl domniei voastre.

Isabela îşi înfipse mâinile cu putere în talie şi îşi îndreptă umerii.

— îţi mulţumesc că mi-ai spus, Messer Antonio.

*

Milano, 24 martie 1494

— Refuz-o.

Şambelanul slinos stătea în picioare la uşă, ţintuit locului de ordinul concis al Beatricei, dând impresia că gura i se împiedica printre silabe.

— Ah, articulă el în cele din urmă.

Una dintre doamnele de companie ale Beatricei scoase un chicot feminin.

Şambelanul săltă uşor alarmat, în timp ce ducesa de Milano trecu înghiontindu-l, în *cioppa* ei mare din samur alb cu umerii la fel de lăţi ca ai unui cavaler în armură.

— Nu mă poţi respinge, îi zise Isabela Beatricei. Eu sunt ducesa de Milano.

Ochii ei măturară jumătatea de duzină de doamne de companie care se strânseseră în apartamentele Beatricei ca să participe la recital.

— Afară!

Doamnele se executară agitate, ţopăind reverenţios şi fugind mâncând pământul spre uşă.

— Ieşi şi închide uşa, îi porunci Isabela şambelanului.

Şambelanul continuă să articuleze rudimentar, însă se înclină şi trase uşa după el.

Beatrice îşi privea verişoara fix. Pe femei le despărţeau doar doi paşi. Chipul Beatricei era alb, inexpresiv, scos în evidenţă de ochii ca nişte mărgele negre. Apoi faţa i se îmbujoră. Făcu un salt brusc înainte, iar braţul i se arcui ca al unei

marionete înnebunite şi cu dosul mâinii pocni faţa Isabelei. Isabela se împletici şi apoi căzu atât de tare că picioarele îi părăsiră podeaua.

Scuturând din cap pentru că bentiţa din satin de pe frunte i se dezlegase deranjându-i părul, Isabela se ridică în şezut. Sângele i se prelingea din nas pe buzele şi bărbia palide.

— Ţi-am citit scrisoarea, căţea!

Beatrice ţipa din toţi rărunchii.

— Din cauza ta tatăl tău l-a trimis pe omul ăla să-mi otrăvească copilul! Minciunile tale au încercat să-mi ucidă copilul! Dacă încerci să te ridici o să te omor!

Isabela îşi tampona nasul.

— Asculţi poveştile soţului tău. Tata nu ar face aşa ceva.

Se holba la sângele de pe mănuşa ci din piele albă.

— Am venit să-ţi cer să nu-l trimită pe Galeazz în Franţa. Dacă-i invitaţi pe francezi să intre în ţară, o să pierim cu toţii.

Râsul forţat al Beatricei suna ca un ţipăt strident.

— Dacă n-o să-i aducem pe francezi aici, tatăl tău o să ne omoare.

— Nu.

Isabela clătină din cap.

— Am scris epistola aceea tatălui meu ca să-l înspăimânt pe Maur şi să-i permită lui Gian să aibă mai multe de spus. Ştiam că bunicul nostru n-o să-l lase pe tata să atace Milano. Dar chiar şi după dispariţia bunicului tot putem să ajungem

la o înţelegere. Gian o să aibă un rol mai mare în guvernare, iar soţul tău poate să-i fie în continuare regent. Am vrut ca lucrurile să fie mai bune decât sunt pentru Gian şi Francesco şi pentru mine. Nu doresc război. Dacă ne războim nu mai rămâne nimic nici pentru băieţelul tău, nici pentru al meu.

— Cine este tatăl băieţelului tău?

Ochii mari şi uluiţi ai Isabelei se îngustară, cozile acestora devenind la fel de ascuţite precum tăişul.

— Nu vreau să mai aud iarăşi calomnia asta.

Vocea Beatricei tremura de furie.

— înainte de a accepta oferta de a purta tratative legate de ceea ce îi va reveni sau nu drept moştenire fiului tău, vreau să ştiu cine e tatăl lui Francesco.

— Gian. Fireşte că Gian este tatăl.

— Mincinoaso!

Isabela ţâşni de pe podea, o apucă strâns pe Beatrice de umeri şi o trimise la pământ cu mâinile şi picioarele răşchirate. Se luptară o vreme înainte ca Isabela să ajungă deasupra. Incălecă pe Beatrice şi îi ţintiri braţele pe podea.

— Ascultă-mă, rosti Isabela aplecându-se peste Beatrice. Nu-mi pasă cine credeţi tu sau soţul tău că e tatăl lui Francesco. Este incontestabil cine a fost tatăl lui Gian. Galeazzo Maria Sforza a fost duce de Milano. Gian este moştenitorul lui de drept. Te implor să nu asculţi născocirile soţului tău care-i sunt lui de folos. Te

implor să nu-l trimiteţi pe Galeazz în Franţa. Te implor să opreşti ceea ce va urma înainte de a nu mai fi posibil.

Beatrice se schimonosi la verişoara ei.

— Tatăl băieţelului tău se duce în Franţa ca să salveze viaţa băieţelului meu.

Chipul Isabelei se albi atât de tare încât semăna cu un bust din alabastru smălţat cu email roşu. Dădu drumul braţelor Beatricei şi se scula în picioare. Păşi înapoi de lângă verişoara ei încă culcată pe spate şi, cu mişcări furioase, cufundată în gânduri, îşi scoase mănuşile pătate de sânge. Le rulă şi le azvârli pe jos.

— Am făcut ceea ce am făcut, zise Isabela arătându-i Beatricei palmele sale goale aproape ca o sfântă ce-şi expune stigmatele. însă nu am sânge pe mâini. Când francezii vor traversa munţii, tu vei avea mâinile mânjite de propriu-ţi sânge. întreaga omenire va fi pătată cu sângele tău.

CAPITOLUL 39

Lyon, 8 aprilie 1494

— Monseniorul Galeazz mi-a prezentat lancea lui!

Maiestatea Sa Regele Creştin Carol al Vlll-lea, regele Franţei, al Ierusalimului şi al celor două Sicilii (îşi extinsese titlul anlicipându-şi Cruciada) învârti cu oarecare dificultate lancea enormă de turnir cu vârful din fier. Suliţa, aproape la fel de groasă ca o creangă de umbrar, se întindea realmente pe toată lungimea anticamerei regelui. Galeazz, stând în picioare lângă rege în vesta căptuşită pătată de sudoare pe care o purta pe sub armura de turnir, privea în jur la diversitatea de sfătuitori şi de apropiaţi regali care jucau cărţi la cele două mese din centrul încăperii. Indiferenţei lor acre de origine galeză el le oferi un zâmbet infatuat, sardonic.

— *Montjoie! Montjoie!* ţipa Carol, înclinând neîndemânatic suliţa din lemn pe deasupra capetelor sfătuitorilor săi. L-aţi văzut cu toţii pe Galeazz călărind astăzi! Zece oameni răsturnaţi din şa şi nici măcar pentru o clipă picioarele bravului nostru paladin nu au părăsit scările, atât de neclintit şi de drept stătea! Zece cavaleri cutezători a doborât chiar cu această lance!

Ridicaţi-vă, o, nobili şi frumoşi războinici ai lui Dumnezeu! Roland s-a întors să călărească în mijlocul nostru, să ne conducă înainte împotriva hoardei păgâne! *Montjoie! Montjoie!*

Ludovic, duce de Orléans, se aşează la una dintre mese, fiind îmbrăcat într-o vestă descheiată, catadicsind să-i arunce o ocheadă otrăvită lui Galeazz. Alături de Ludovic stătea unul dintre cei mai influenţi sfătuitori ai lui Carol, Guillaume Briconnet, episcop de Saint Malo. Judecând după înfăţişarea sa întunecată şi ochii înguşti ai chipului său bărbos, Briconnet nu era mai fericit decât Ludovic auzind încă un alt panegiric în cinstea „celui mai de frunte paladin al Creştinătăţii”.

Antonello di Sanseverino, prinţul de Salerno, se ridică din scaun, evitând sprinten mişcarea suliţei masive, îşi smulse graţios tichia de pe cap şi se înclină.

— Intr-adevăr, Maiestate, dacă nepotul meu poate fi comparat cu măreţul Roland este numai din pricină că în Maiestatea Voastră a găsit un Charlemagne grandios, un Carol cel Mare care-l va conduce înainte în sfânta Cruciadă, căreia el i-a dedicat acum inima şi sufletul.

Briconnet se aplecă spre urechea lui Ludovic şi murmură:

— Poate ar fi mai bine să-l avertizezi pe Maiestatea Sa că Maurul este Charlemagne care l-a trimis înainte pe Monsenior Galeazz.

Ochii neobosiţi şi prizonieri ai lui Ludovic cutreierau prin încăpere ca şi cum ar fi

înregistrat sentimentele celorlalţi consilieri. Regele nu se mai oprise vorbind despre nemaipomenitul Galeazz din momentul sosirii ambasadorului milanez. în ultimele trei zile realmente toate propoziţiile regale începeau astfel: „Ai văzut cum Monsenior Galeazz..

— Bravul Roland înaintează şi-şi ridică brusc lancea, sus în cer îşi înalţă departe capul suliţei!

Carol lovi cu lancea tavanul casetat doborând tencuiala de ghips zugrăvită în auriu peste capetele sfătuitorilor lui. Pentru un moment regele căscă gura uimit la tavanul distrus, apoi anunţă cu vocea lui plângăreaţă, nazală:

— Doresc să-l prezint pe campionul nostru creştin camarazilor mei. Unde sunt desenele?

Valetul din dormitorul privat al regelui dădu iute la iveală un portofoliu legat în damasc cu monturi din aur la colţuri şi la catarame. Sunetul încuietorilor desfăcute răsună în tăcerea apăsătoare a încăperii. După câte se părea, acesta era un semnal pentru consilierii regelui să revină la jocul lor.

Carol răsfoi prin portofoliul cu schiţe. Acestea erau desene detaliate cu diverse femei goale, într-un repertoriu remarcabil de poziţii sexuale. De fiecare dată când regele întorcea câte-o pagină ridica ochii la Galeazz, iar bărbia sa lăsată îi cobora uşurel de parcă aştepta miracolul răspunsului marelui Roland.

Galeazz examină desenele cu un interes făţiş. îi şopti ceva regelui care râdea gâgâind furios.

— Ţi-ar plăcea? îl chestionă Carol.

Galeazz aprobă din cap. După ce mai făcu nişte cercetări, mai scoase un alt desen care-l interesa, spre încântarea evidentă a lui Carol. Regele apucă un desen pentru el, apoi înapoie valetului portofoliul şi paginile selectate.

Carol şi Galeazz se slătuiră în franceză câteva minute. Sfătuitorii regelui jucau gălăgios. în cele din urmă valetul reveni, escortând trei tinere superbe îmbrăcate în rochii după moda italienească, atât de decoltate că lăsau să se vadă micile semicercuri delicate ale areo- lelor liliachii. Un zâmbet anticipativ se strecură de-a lungul trăsăturilor olimpiane ale lui Galeazz, iar Carol îşi privea eroul cu o voioşie drăcească. Valetul deschise uşa dormitorului, iar regele întinse braţul şi îl conduse înăuntru pe Galeazz şi pe cele trei femei.

Briconnet se încruntă fioros observând retragerea regelui. Când uşa dormitorului regelui fu închisă, îi aruncă o privire lui Ludovic, duce de Orléans, şi clătină din cap dezgustat. Ludovic ridică din umerii săi supli şi atletici, recâştigându-şi obişnuitul său zâmbet atotcunoscător şi nepăsător.

— Toate acestea sunt în favoarea mea. Din câte îmi amintesc, bunul meu episcop, Roland şi oamenii lui au fost măcelăriţi apărându-i fundul lui Charlemagne al lor.

Extras dintr-un mesaj al contelui CARLO BELGIOIOSO, ambasadorul milanez în Franţa, către LODOVICO SFORZA,

„Maurul", duce de Bari şi regent al ducelui de Milano. Lyon, 11 aprilie 1494

...în plus faţă de aceste onoruri, Messer Galeazz a fost înrolat în frăţia Sfântul Mihail, ordinul cavaleresc personal al regelui. La ceremonie, Maiestatea Sa Regele Creştin m-a informat cu lacrimi în ochi că Messer Galeazz l-a convins de necesitatea absolută de a menţine relaţiile cordiale cu înălţimea Voastră dacă incursiunea sa în Italia va avea sorţi de izbândă Maiestatea Sa a mers mai departe spunând că bunăvoinţa înălţimii Voastre şi a „celui mai de frunte paladin" al său este de o aşa importanţă covârşitoare pentru Maiestatea Sa Regele Creştin, încât jură solemn faţă de înălţimea Voastră că nu va permite niciodată ca pretenţiile teritoriale ale vărului său Ludovic, duce de Orléans, să înrâurească legătura sacră care uneşte acum Milano cu Franţa. Maiestatea Sa jură că va aştepta ca înălţimea Voastră să-l călăuzească în toate lucrările ... Dacă nu aş fi fost asistat personal la succesul misiunii lui Messer Galeazz nu aş fi crezut aşa ceva...

Extras dintr-un mesaj al lui ANTONIO STÂNG A, ambasadorul milanez la Neapole, către LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari şi regent al ducelui de Milano. Neapole, 11 mai 1494

...Regele Alfonso m-a convocat la masă şi, lă-

sându-mă să stau în picioare aidoma celui care feliază carnea, mi-a amintit în faţa tuturor membrilor familiei sale că vizita lui Messer Galeazzo di Sanseverino la Lyon era responsabilă de hotărârea regelui Franţei de a-şi urmări realizarea aventurii sale contra Neapolelui. După aceea regele Alfonso mi-a cerut să vă transmit, înălţimea Voastră, că veţi fi primul care veţi regreta ziua în care francezii vor pune piciorul în Italia. După ce m-a supus acestei umilinţe, regele Alfonso a ordonat să fiu exclus de la curtea şi de pe teritoriile sale şi a publicat proclamaţia sa formală de război contra statului Milano...

PARTEA A ŞAPTEA

CAPITOLUL 40

Extras din epistola exploratorului şi povestitorului international Benedetto Dei adresată lui Leonardo da Vinci, inginer al Curţii din Milano. Asti, 10 septembrie 1494

Dragul meu Leonardo,

Am sosit aici la o zi după intrarea în Asti a regelui Franţei şi a armatei sale, ulterior atât de mult amânatei traversări a munţilor. După ce am făcut cercetări, m-am lămurit spre surpriza şi regretul meu că stăpânul tău, ducele de Bari, nu te-a adus aici cu el ca să studiezi artileria franceză, ceea ce e păcat, căci sunt atât de multe care te-ar interesa – mi s-a dat de înţeles că te reţin proiectele tale în desfăşurare la Milano şi la Vigevano. în pofida acestei avansări zăbavnice, regele Carol a fost întâmpinat cu veşti despre prima mare victorie a războiului. Pe 5 septembrie navele de război şi infanteria

marină franceză, sub comanda vărului regelui, Ludovic, duce de Orléans, au respins o forţă militară formată din câteva mii dc soldaţi şi o duzină de nave de război trimise de regele Neapolelui cu scopul de a cuceri Genova...

Pe parcursul conversaţiilor mele am descoperit cauza dificultăţilor regelui Franţei în traversarea munţilor. Nu e vorba de neajunsul şasiurilor franceze, ci mai degrabă de şovăiala Maiestăţii Sale Regele Creştin de a renunţa la plăcerile unei tinere cu care s-a cunoscut pe durata şederii în Lyon. Mi s-a povestit că această femeie, iniţial o curtezană de o anume teapă din Neapole, s-a adăpostit întâmplător în Vienne (acesta fiind un orăşel lângă Lyon) la ghicitorul Maiestăţii Sale şi, prin această manevră isteaţă, şi-a lacul cunoscute farmecele regelui. Avertizată de tovarăşii ei să nu-i satisfacă poftele de prima dată, această tânără sublim de frumoasă şi de talentată, ca o profesionistă, a înfometat pofta regelui de o asemenea manieră că, atunci când i s-a permis în cele din urmă să cineze la masa lui (un fel de-a spune), a descoperit că apetitul acestuia era suficient de lacom încât nu a putut fi săturat multe săptămâni. Şi astfel Maiestatea Sa Regele Creştin a refuzat să părăsească Vienne până la 22 august... Odată pornită la drum, armata franceză s-a mişcat cu o admirabilă eficienţă, părăsind Grenoble la 29 august... Cum ţi-am explicat mai sus, nu am asistat la intrarea armatei lor în Asti, un spectacol care i-a uimit pe toţi împreună şi pe fiecare în

parte, deşi, numai văzându-le corturile înconjurând oraşul, e un spectacol suficient de minunat... Am avut ocazia să le privesc îndeaproape tunurile de asediu şi-ţi pot oferi aceste detalii amănunţite... Spre deosebire de armele italieneşti, care întrebuinţează ghiulele din piatră, acestea sunt prevăzute cu ghiulele din fier, care cântăresc considerabil mai greu, iar aceste ghiulele şi o încărcătură suficient de mare sunt transportate pe şasiuri, aşa încât rata de tragere este cu adevărat puternică ... Tunarii pretind că pot transforma zidurile castelului Nuovo în praf şi pulbere în două zile, deşi ştii cât de fanfaroni sunt...

Numărul pelerinilor la acest loc sfânt nou din Asti e deja demn de luat în seamă. în afară de stăpânul tău, Maurul, l-am văzut pe socrul său, ducele de Ferrara, şi un anumit număr de cardinali... Maurul dă comenzi la urechea regelui şi îi promite Maiestăţii Sale să-l facă chiar mai important decât Charlemagne şi să-i ofere sprijinul să-i cucerească pe otomani la Constantinopol, numai dacă Maiestatea Sa va grăbi trecerea armatei franceze prin nordul Italiei. Cum stăpânul tău, Maurul, dă prea puţine speranţe promisiunilor de prietenie ale francezilor în timp ce armata lor îşi are cartierul la patru zile de mărşăluit de Milano, lipsa încrederii este împărţită de mulţi francezi din tabără, care au mirosit că Maurul are de gând să se întoarcă împotriva lor odată ce au isprăvit-o

cu Neapole...

... Armata franceză va defila iarăşi mâine, în onoarea sosirii ducesei de Bari şi a ce se spune a fi un contingent de doamne milaneze atât de formidabile încât regele s-ar putea să sufere un atac fatal de apoplexie la simpla lor vedere, ducând astfel la un final neaşteptat cea mai temerară acţiune a timpurilor noastre...

*

Asti, 11 septembrie 1494

Optzeci de doamne milaneze elegante, toate luân- du-se maliţios la întrecere pentru onoarea de a-l întâmpina pe regele Franţei, călăreau în urma ducesei de Bari prin centrul din Asti, înaintând pe artera principală, o aglomerare de pasaje medievale cu prăvălii întrerupte la întâmplare de colonade romane străvechi. Pasajele gemeau de privitori, care căscau gurile miraţi la doamnele milaneze, de parcă nu mai văzuseră femei până atunci. Cu siguranţă că prea puţini mai văzuseră femei ca acestea, cu feţele la fel de viu colorate ca ale statuilor po- licrome, diamantele şi perlele scânteindu-le în lumina orbitoare a soarelui ca sute de felinare micuţe, sânii strălucitori atât de umflaţi şi de dezgoliţi de corsajele în care te afundai încât la prima vedere păreau goale până la brâu.

Beatrice călărea ţinându-se perfect dreaptă în şa („Stai dreaptă", o auzea pe Mama zicându-i), conştientă că nu-şi reprezenta doar soţul şi

familia, ci şi Italia. Era îmbrăcată cu o *camora* din velur mătăsos verde şi cu dungi aurii contrastante, hamutul ferecat cu diamante, perle şi rubine. Olanda albă a camizolului ieşea în trâmbe din tăieturile mânecilor împodobite cu modele, îşi pieptănase părul pe spate strâns într-o singură cosiţă lungă, încolăcită cu panglici de mătase, iar pe sub boneta de călărie din catifea, aşezată şmechereşte pe o parte, după moda franţuzească, purta o plasă de păr dantelată cu perle. Se uită în ochii vrăjiţi, chiar năuciţi, ai spectatorilor şi trăi o senzaţie cutremurătoare şi totuşi vag înspăimântătoare de comuniune cu ei, o premoniţie că atunci când aceşti oameni vor îmbătrâni şi vor muri tot îşi vor aminti de ducesa de Bari intrând călare în Asti în fruntea doamnelor sale de onoare.

Beatrice îşi conduse alaiul spre latura de la apus a piaţetei pavate din faţa catedralei, drept de partea cealaltă a tribunii centrale, deja plină cu o mulţime ameţitoare de nobili înveşmântaţi în brocart şi damasc (împestriţată cu cardinali în robe roşii şi clerici neînsemnaţi în robe albe), care veniseră în pelerinaj la Asti de prin toate părţile din nordul şi din centrul Italiei. Beatrice stătea în şa, iar doamnele sale de companie, şi ele călare, se aliniară în formaţie în dreapta ei, ca şi cum ar fi făcut parte din spectacolul pe cale să se desfăşoare. Intr-un fel aşa şi erau, combatante în confruntarea dintre sofisticarea italiană şi puterea brută a Franţei.

Gloata sporovăitoare fu redusă la tăcere de o

percuţie tunătoare, răpăitoare. O clipă mai târziu, zeci de flăcăi intrară în piaţetă prin capătul de miazănoapte, cu feţele roşii de la căldura toridă a verii târzii, bătând semnalul înserării în tobele ca nişte butoiaşe legate cu chingi peste mijloc. După ce toboşarii trecură, muzica era asigurată de interminabilul tropăit pe pavaj al cizmelor din piele ale infanteriştilor. Defilară în continuu mai mult de o oră: zeci de mii de mercenari elveţieni şi germani într-o ordine militărească perfectă, păduri mărşăluitoare de suliţe lungi, cu topoare în capăt, numite halebarde; corpuri de archebuzieri purtând pe umeri mătăhăloase arme de foc portabile; zeci de gasconi înarmaţi cu arbalete grele din lemn şi din fier. Cu flamurile lor, tichiile cu panaş şi vestele multicolore, pifanii semănau mai degrabă cu nişte negustori prosperi decât cu comercianţii mutilării, batalioanele lor fiind convocate să construiască o nouă Italie şi nu să o distrugă. Orice nelinişte rătăcitoare simţită de către Beatrice legată de rolul ei de instrument în aducerea acestor bărbaţi în Italia dispăru odată cu fiecare pas hotărât al acestora.

Sunetul se schimbă într-un huruit prelung, regulat, în capătul din nord al piaţetei, razele soarelui scânteiau pe oţelul şlefuit. Cavalerii francezi ezitară ca să sporească efectul înainte de a-şi începe promenada. Apoi îşi făcură apariţia în galop trufaş, rang după rang, călare pe cai uriaşi de luptă, îmbrăcaţi complet în oţel

din cap până-n picioare, cu lăncile cu vârf din metal îndreptat drept în sus şi cu toate coifurile încoronate cu panaş din pene. Zguduielile înaintării lor erau atât de puternice încât atunci când Béatrice închise ochii, îi putea simţi trecând. Se întreba dacă pruncul care tocmai începuse să-i mişte în pântec putea să-i simtă şi el.

După un sfert de oră, un scheunat strident se ridică peste mugetul cavaleriei care avansa. îşi făcu apariţia un corp de flautişti, apoi şi mai mulţi cavaleri, înarmaţi cu ghioage din fier, şi, în cele din urmă, sute de arbale- tieri călare, cu veste din mătase brodate cu crini, formau un cordon dens în jurul baldachinului din lamé ridicat deasupra călăreţilor ca pălăria unei ciuperci enorme din aur. Sub această boltă, călare pe un cal negru, se deplasa Maiestatea Sa Regele Creştin, Carol al VIII-lea, regele Franţei, al Ierusalimului şi al celor două Sicilii. Regele Carol purta o pălărie turtită, rotundă, din samur alb brodat cu crini aurii şi o vestă din mătase aurie peste platoşa din oţel. îşi proptise o lance de luptă pe coapsă, abordând poza cea mai comună folosită pentru statuile ecvestre ale faimoşilor *condottieri.* Primul gând al Beatricei a fost că regele francez nu era chiar aşa de urât sau de mic de statură cum auzise.

Regele şi gărzile lui descălecară în mijlocul piaţetei, iar Béatrice le făcu semn pajilor milanezi să o ajute şi pe ea şi pe doamnele milaneze să coboare de pe cai. Odată ajunsă pe

pământ, nu l-a putut vedea pe rege printre arcaşii şi cavalerii care se apropiau, bărbaţi asudând încinşi care adăugau propriul miros iute la duhoarea preponderentă de transpiraţie şi bălegar. Şi apoi gărzile păşiră în lături dând la iveală pe Maiestatea Sa.

Numai după tichia din samur alb putea fi sigură Beatrice că acesta era bărbatul pe care-l văzuse de la distanţă câte clipe mai devreme. Descălecat nu era la fel de înalt ca ea; picioarele sale blindate arătau ca nişte cioturi micuţe din metal. Era într-adevăr urât, chipul fiindu-i dominat de un nas şi nişte buze absurd de supradimensionate. Insă ceea ce ea găsea cu adevărat remarcabil era însufleţirea trăsăturilor regelui, sau mai degrabă lipsa acesteia. Ochii săi uriaşi păreau incapabili să se concentreze, buzele sale uscăţive incapabile de a glăsui. Capul i se bălăbănea dc parcă i-ar fi fost prins de umeri cu o coardă. Regelui i se tăie respiraţia când o văzu pe Beatrice şi doamnele ei de onoare.

Carol îşi trăsese pălăria de pe cap şi o ţinea strâns în faţa lui cu mâini tremurătoare. Beatrice făcu o plecăciune adâncă. Un tălmaci francez făcu prezentările, iar Beatrice îl luă pe rege de mână. Monstruleţul o atacă, apăsându-şi buzele lipicioase de fiecare obraz. Se mută rapid la întregul şir de doamne de onoare, sărutându-le pe fiecare obraz. Cât timp făcu asta, Beatrice fu prezentată altui francez în armură care purta o pălărie din samur foarte asemănătoare cu cea

a regelui, un bărbat de înălţime medie care se pare că deţinea tot ceea ce-i lipsea regelui: trăsături dezinvolte, un zâmbet care-ţi sugera inteligenţă şi radia senzualitate şi o strângere de mână fermă care-ţi comunica o energie fizică vibrantă. Numai când îi auzi numele, Ludovic, duce de Orléans, încercă să-l privească în ochi. El îi susţinu privirea un moment, apoi, fără niciun fel de jenă, îi alunecară de-a lungul umerilor goi şi în jos spre vârfurile sânilor ei expuşi, înainte de a se muta pe doamnele cele mai apropiate de ea.

Regele se întoarse, hipnotizat de săruturile de bun-ve- nit. Se bâlbâi o secundă înainte de a-i rosti tălmaciului său mesajul, iar pe Beatrice o cuprinse tristeţea pentru el. Părea pe de-a-ntregul copleşit de autoritatea pe care o comanda.

— Maiestatea Sa vă imploră să mai rămâneţi o vreme în arşiţa asta, căci este tare dornic să vă prezinte artileria sa, zise tălmaciul.

Beatrice aprobă din cap şi îi zâmbi regelui, care de fapt se îmbujoră drept răspuns. Ea se minună că acest omuleţ hidos o câştigase, cu toate calităţile care-i lipseau.

Carol stătea timid în picioare lângă Beatrice în timp ce gărzile eliberară piaţeta. Ducele de Orléans, în calitate de prim succesor la tron, îşi ocupă locul alături de rege, ca un alter ego credincios al acestuia. Din capătul de nord al piaţetei răsună un alt huruit regulat.

Tunurile mari de asediu năvăliră în piaţetă cu

o impetuozitate care-ţi făcea inima să stea în loc. Cocoţate pe care pe patru roţi şi încărcate cu proiectile din fier de mărimea căpăţânii unui om, trase de echipaje tunătoare de treizeci şi şase de cai, alunecau în galop rapid, duzini de maşinării de război atât de intimidante că numai simpla lor expunere putea cuceri Neapole. Şi totuşi tunurile în sinea lor erau bizar de drăgălaşe, cu curbe netede de formă conică în bronzul strălucitor şlefuit. Tunurile erau deplasate peste bolovanii din pavaj atât de lin şi de iute, încât păreau nişte delfini minunaţi din aur ce alunecau uşor.

Armele uriaşe apărură şi dispărură cu o asemenea viteză că Beatrice se simţi uşoară şi animată şi sigură că tocmai văzuse una dintre cele mai grozave minuni ale zilei. Pe măsură ce hodorogeala tunurilor de atac se estompa, alte piese mai mici de teren, turnate în fier şi suite pe care cu două roţi continuară să treacă în fugă. Béatrice se întoarse spre stânga şi se uită în sus pe strada care alimenta piaţeta, întrebându-se, în sinea ei, dacă râul acesta de arme franceze se înşira pe tot drumul până la Lyon.

Ludovic, duce de Orléans, se înclină înainte, iar privirea lui fugară îi interceptă căutătura insistentă. Dădu uşurel din cap confirmându-i interesul. Apoi ochii lui îi dezmierdau tacticos carnea dezgolită, cu gura chipeşă atât de evident licenţioasă încât acele buze ar Li putut să-i atingă sânii. La început Béatrice se amuză.

însă după o clipă recunoscu ambiţia în muchia dură a fălcii lui Ludovic. Apoi zări ceva şi mai deranjant – în ochii lui neobosiţi exista o iubire pentru pericol care semăna înfiorător cu a ei, un aspect al propriei fiinţe pe care nu putuse să-l înfrunte în oglindă, însă era forţată să-l recunoască când îl vedea oglindit pe chipul altcuiva. Privi în altă parte. Armele trecură răpăind. într-o nişă îndepărtată a conştiinţei sale, Mama îi susura un avertisment, cuvinte pe care nu-şi dădea voie să le facă auzite.

Extras din epistola BONEI DE SAVOIA, du- cesa-mamă de Milano, adresată Maiestăţii Sale Creştine, Carol al VUI-lea, rege al Franţei, al Ierusalimului şi al celor Două Sicilii. Pavia, 13 septembrie 1494

Scumpul meu nepot şi preailustră Maiestate Creştină,

Mă rog Sfintei Maici ca această scrisoare să ajungă la Maiestatea Voastră, căci sunt sigură că Maurul îmi opreşte toţi curierii. în numele iubirii pe care încă o mai port memoriei binecuvântate a mamei tale, am jurat să o consider pe Maiestatea Voastră ca pe propriul meu fiu şi astfel voi risca tot ce trebuie că să o previn pe Maiestatea Voastră de pericolul grozav pe care îl reprezintă Maurul. Maiestatea Voastră nu poate avea încredere în el. A facut-o pe fiica mea împărătească a Germaniei numai ca

să obţină pentru el titlul de duce de Milano, pe care îl deţine fiul meu. Ştiu că aşa stau lucrurile pentru că un preot care a plecat în Germania cu fiica mea m-a înştiinţat că Maurul a cerut ca împăratul german să-i garanteze învestirea drept duce de Milano în clipa în care Maiestatea sa va fi încheiat socotelile cu mârşavii din Neapole. Se va folosi de Maiestatea Voastră în acest chip şi apoi se va întoarce împotriva voastră când va obţine ceea ce doreşte. Mă alină promisiunile Maiestăţii Voastre că veţi asigura titlul pe care fiul meu îl deţine acum. însă Gian Galeazzo a fost bolnav timp de două săptămâni şi sunt convinsă că Maurul încearcă să-l otrăvească, ca să-l împiedice să-l întâmpine pe preaiubitul său văr aşa cum ar fi dorit. Ca sufletul iubitei Voastre mame să se odihnească în pace, Maiestatea Voastră trebuie să vină la Pavia, unde eu şi fiul meu ne-am refugiat şi trebuie să vă desfăşurări armatele măreţe în jurul nostru ca un scut ce ne va proteja de perfidia tiranului care doreşte să ne înfrângă şi pe noi şi pe Victorioasa Maiestate a Voastră... Invoc din nou numele mamei Voastre şi mă rog ca, în timp cc priveşte din locul ei din cer, să fie martoră a sprijinului îndrăzneţ al Maiestăţii Voastre Creştine oferit unei mame văduve şi fiului acesteia, ale căror vieţi se află acum în pericol...

Extras dintr-o epistolă a exploratorului şi povestitorului international BENEDETTO

DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Asti, 6 octombrie 1494

Dragul meu Leonardo,

înaintează! Marele Charlemagne înaintează în Cruciada lui! Febra care l-a ţintuit la pat pe Maiestatea Sa timp de două săptămâni (pe durata cărora întreaga sa întreprindere era nesigură) a dat până la urmă înapoi acum două săptămâni. Maiestatea Sa Creştină a părăsit Casale astăzi, corpul principal al armatei mărşăluind direct spre Piacenza. Consilierii regelui insistă că năpasta de care Maiestatea Sa a scăpat în mod miraculos a fost pojar. Alţii îmi zic că francezii au adus cu ei o boală nouă care se povesteşte că se transmite pe cale sexuală şi că regele a suferit un atac al acestui tip de suferinţă, pe care o numesc *mal francese.* Să ne apere Domnul dacă asta este, căci femeile noastre vor fi întotdeauna o sursă de epidemie, chiar şi când francezii vor fi de mult departe.

Stăpânul tău, Maurul, va fi fără niciun dubiu deranjat să afle că Ludovic, duce de Orléans, s-a instalat în patul de suferinţă imediat ce regele l-a părăsit pe al său. Ludovic a fost doborât de o febră care sub nicio formă nu pare să-i pună în pericol viaţa, însă este suficient de gravă încât va necesita şederea sa prelungită în Asii, în compania a cincisprezece mii de trupe de elită, într-adevăr, majoritatea consilierilor regelui au

acum convingerea că Marea Cruciadă nu are nevoie să se aventureze mai departe de Milano ca să-şi atingă sfârşitul glorios...

*

Vigevano, 9 octombrie 1494

Marchesino Stanga, ministrul milanez al lucrărilor publice, răzgândindu-se, se opri în drum spre ieşire.

— înălţimea Voastră, îi zise Maurului, sunteţi conştient că trebuie să păstrăm o rezervă ca să ne acoperim împrumuturile acordate francezilor în eventualitatea ne- rambursării lor?

Maurul îi făcu semn ministrului său să iasă.

— Da, da, Marchesino. însă când voi prelungi canalul până la Sestia, vom recupera mai mult decât costul lucrării prin veniturile suplimentare ale noilor ferme. îţi voi trimite prin Messer Calco documentele necesare, imediat ce vom fi primit toate cererile de concesionare şi vom fi ajuns la un procent de impozitare.

Marchesino se înclină din nou şi plecă. O secundă mai târziu, chipul nefiresc de chipeş al lui Galeazzo di Sanseverino se iţi în cadrul tocului din marmură grea a uşii. Maurul pocni din degete şi Galeazz intră. Era urmat de şeful securităţii Maurului, suplul şi oacheşul Bernardino da Corte.

Maurul îşi ridică expeditiv mâinile de pe braţele jilţului.

— Maiestatea Sa Creştină nu a fost suficient ţinut pe loc de boala sa recentă. Acum că

Messer Ambrogio şi-a desăvârşit leacul, regele este de neclintit în hotărârea sa de a merge la Pavia. îl aşteptăm să sosească aici repede, la Vigevano, în două zile şi în alte două zile după aceea la Pavia.

— Unde se află acum, înălţimea Voastră? întrebă Galeazz.

— La Casale.

— Pentru mine e la o jumătate de zi de mers călare. Aş putea merge mâine acolo ca să încerc să-i schimb părerea.

Maurul clătină din cap.

— Regele şi-a fixat în minte că trebuie cel puţin să-i ofere această curtoazie surorii mamei lui şi vărului său. E o chestiune de onoare, aşa mi s-a spus. Şi, după cum ştii şi tu, Galeazz, când regele are o *idée fixe* legată de onoarea lui, orice presiune e o pierdere de timp.

Galeazz privi fix în podea.

— Sunt foarte îngrijorat în legătură cu asta. Conform informaţiilor pe care le am din tabăra franceză, dacă regele ar mai fi rămas la pat încă o săptămână, armata franceză nu ar mărşălui acum spre Milano. Şi prezenţa permanentă în Asti a lui Ludovic, duce de Orléans, şi a armatei sale este, după părerea mea, echivalentă cu un act ostil. înălţimea Voastră, iertaţi-mă că sunt nevoit să spun asta, însă exact în acest moment singurul om din tabăra franceză care are încredere în domnia voastră este regele. însă dacă regele se duce la Pavia înălţimea Voastră, presupun că ştiţi că ducesa-mamă împrăştie

zvonul că îi otrăviţi fiul.

— Fireşte. Este aceeaşi otravă care i s-a administrat lui Gian când avea doisprezece ani şi tocmai începuse să bea serios, şi iarăşi când avea optsprezece ani, când existenţa sa idilică i-a fost întreruptă de sosirea soţiei. în ambele cazuri a fost pe moarte. Consumul moderat de vin este singurul antidot de care Gian are nevoie.

— înălţimea Voastră, simplul fapt că ducele de Milano este bolnav, combinat cu calomniile ducesei-mame, va constitui un pretext satisfăcător pentru Ludovic, duce de Orléans, ca să-şi întoarcă toate acţiunile împotriva noastră. Acesta îi va aduce argumente regelui cum că iminentul sezon ploios tocmai stă să înceapă şi atunci de ce să meargă spre sud, când prada cea mai bogată se află deja la picioarele lor, odată cu o cauză justă ca să-şi scuze trădarea? Şi bineînţeles, înălţimea Voastră, că atunci când veţi fi dat la o parte din drum, ducele de Milano va sucomba fără niciun dubiu în faţa efectelor de durată ale otrăvii.

Maurul aprobă sobru din cap şi îşi apăsă buricele degetelor unele de altele.

— Este o situaţie extrem de serioasă, înălţimea Voastră.

Galeazz se răsuci brusc spre Bernardino care stătea la fel de ţeapăn ca un paj.

— Messer Bernardino are o idee interesantă, înălţimea Voastră. I-am cerut să v-o repete cu aceeaşi stare de spirit cu care adesea mi-aţi

solicitat cel mai... agresiv punct de vedere asupra anumitor politici. L-am asigurat că n-o să-l judecaţi şi n-o să-l acuzaţi pentru ceea ce vă prezintă drept pură teorie şi nimic mai mult.

— Neîndoios. Dă-i drumul, Messer Bernardino.

Maurul continua să-şi examineze degetele dispuse sub forma unei turle.

Bernardino îşi umezi buzele.

— înălţimea Voastră... ah, înălţimea Voastră. Dacă veţi fi condamnat pentru zvonurile privind sănătatea ducelui de Milano, poate că singura voastră apărare împotriva lor este să le faceţi adevărate.

Maurul nici măcar nu clipi. Turla degetelor sale nu se clinti niciun pic. Tăcerea apăsătoare era tulburată numai de uşoara frecare pe pardoseala din marmură a uneia dintre pingelele din piele ale lui Messer Bernardino.

Intr-un sfârşit Maurul glăsui cu o voce moale, egală.

— Ceea ce îmi sugerezi reflectă o anumită perspicacitate politică, Messer Bernardino. însă, fireşte, nici nu intră în discuţie. Ducele nostru este nepotul meu. Nu sunt în stare de o asemenea infamie. Nici măcar n-aş putea să mă gândesc la ea.

Ridică privirea spre Galeazz, cu ochii vulnerabili şi arzători, ca şi cum i-ar fi făcut o mărturisire unei iubite.

— Pur şi simplu nu sunt capabil de un astfel de lucru.

CAPITOLUL 41

Pavia, 14 octombrie 1494

Medicul, un bărbat de vârstă mijlocie care asuda sub povara mantiei sale grele din catifea, privea îngrozit cum şambelanul aducea la patul ducelui de Milano o farfurie din argint pe care se afla o singură pară coaptă.

— înălţimea Voastră, eu nu l-aş încuraja să consume fructe sau legume, căci încă...

— Vraciule! clănţăni Bona de Savoia, ducesa-mamă dc Milano. Cum să poată să lupte contra efectelor otrăvii dacă nu are puterea să o elimine?

Ochii lui Gian Galeazzo străluceau din pricina febrei, iar venele albăstrui de pe tâmple păreau că-i fuseseră pictate pe pielea palidă ca pergamentul. îşi ridică slăbit braţul, în semn că primeşte ce i se oferă.

— înălţimea Voastră, rosti instantaneu până la urmă medicul, noi credem că este o afecţiune

gastrică ce nu face decât să accentueze...

— Ducesa-mamă are dreptate, Messer Cussano. Lasă-mi soţul să mănânce.

Apariţiei ducesei de Milano îi lipsea obişnuita atitudine poruncitoare energică, apăsată. Aproape timidă, se apropie de patul lui Gian şi îi zâmbi binevoitoare. Stătea în picioare exact de partea opusă a ducesei-mamă.

Bona o aprobă serioasă pe Isabela.

— Vezi tu, Messer Cussano, suntem amândouă de acord. Soţia fiului meu şi cu mine am avut diferendele noastre, să fiţi sigur, însă suntem de acord în această privinţă. înălţimea Sa ar trebui să mănânce mai multe fructe. Vărul înălţimii Sale, Maiestatea Sa, regele Franţei, a venit astăzi aici ca să-l vadă. Va avea nevoie de toată forţa lui.

Medicul îşi tamponă sprânceana cu o batistă din pânză murdară. Se înclină şi îl urmă pe şambelanul care zorea spre ieşire după mai multe pere.

— Regele şi suita lui au sosit acum un sfert de oră, spuse Isabela. Vin direct aici. Am fost informată că Maiestatea Sa este foarte nerăbdător să-l vadă pe Gian şi să-l descoasă despre starea sănătăţii.

Bona îi oferi fiului său zâmbetul ei negru.

— Bineînţeles că Maiestatea Sa vine direct aici. Gian este vărul preferat al Maiestăţii Sale.

Zâmbetul ducesei-mame dispăru brusc. Se uită la Isabela, faţa sa perfect rotundă

contractându-se contradictorie. în cele din urmă zise mai degrabă blajină:

— Fireşte că tu nu poţi rămâne.

— Gian este soţul meu, ducesă-mamă, zise Isabela la fel de ponderată. Am de gând negreşit să o tratez pe Maiestatea Sa cu o politeţe supremă. Cred că, atunci când Maiestatea Sa Creştină îşi va da seama că Maurul este adevăratul său inamic, va fi mult mai favorabil dispus faţă de casa de Aragon.

Bona lua în consideraţie aceste lucruri sugându-şi dinţii.

— Prea bine. Dar dacă nepotul meu îţi cere să pleci, voi insista să procedezi întocmai.

— îţi mulţumesc, ducesă-mamă.

Gian avusese timp să mănânce o pară înainte ca şambelanul s-o anunţe pe Maiestatea Sa Creştină. Bona sărută fruntea jilavă şi translucidă a fiului ei.

— Salvarea îţi este la îndemână, murmură ea liniştită. Domnul ne-a trimis un înger răzbunător.

Anturajul regal sosi zornăind semeţ din pinteni şi zăngănind tecile săbiilor. îmbrăcaţi cu pantaloni strâmţi şi veste de călărie, cu săbiile atârnându-le pe coapse, francezii arătau epuizaţi şi supraîncălziţi de pe drum, cu feţele lor ţepoase arămite dc soarele arzător. Regele, fără să fie mai bine îmbrăcat decât camarazii lui, după mărime şi înfăţişare uşor de confundat cu un măscărici de la curte, ar fi fost complet dominat dacă Maurul nu ar fi intrat alături de el. Purtând o tunică curată din brocart alb şi auriu,

cu postura sa impecabilă în contrast cu mersul galez cocârjat al regelui şi al povăţuitorilor acestuia, Maurul îi făcea pe francezi să arate ca nişte ţopârlani din provincie.

Bona nu-şi închipuise nicio secundă că Maurul o să aibă neruşinarea să participe la acest conclav privat dintre ducele de Milano şi regele Franţei. Buzele i se contractară într-un rotund perfect. Uită să facă o reverenţă şi Carol înaintă din proprie iniţiativă, cu pălăria din samur în mână.

— Draga mea mătuşă! Mătuşă, sunt eu – nepotul tău, Carol, *le Roi.*

Bona păşi ţeapănă şi făcu stângace schimb de pupături cu nepotul ei. îl apucă de braţ şi îl conduse grabnic la marginea patului.

— Oh, bietul meu văr scump, zise regele văzându-l pe Gian, falca sa atâmându-i cu o autentică durere. Scumpul de tine, biet băieţaş. Chiar eşti atât de suferind!

Gian îi oferi vărului său zâmbetul patetic, care te tăcea să-l îndrăgeşti, al unui copil bolnav dornic să se facă plăcut. Isabela, care lăsase îmbufnată bărbia şi ochii în pământ la intrarea alaiului francez, începu acum să suspine liniştită.

— Asasinul fiului meu se află în această încăpere, zise Bona într-o franceză vehementă.

Ochii i se încruntară şi îl atacară direct pe Maur.

Toată lumea se uita când la ducesa-mamă, când la Maur. Unii dintre consilierii lui Carol

începură să şuşotească. Maurul nu-şi schimbă expresia de curtoazie implacabilă şi reţinere.

— Crede că prezenţa lui aici îmi va închide gura, continuă Bona, scuipând o franceză rapidă către nepotul ei. Toată lumea ştie că el mi-a otrăvit fiul. în curând veţi şti cu toţii că a obţinut hârtiile de învestire de la împăratul german. Când se va proclama duce o să se întoarcă contra ta. O să te trădeze şi pe tine cum şi-a trădat propriul sânge. Isprăveşte cu el. Să nu părăseşti Pavia până nu închei socotelile cu el. în numele mamei tale, pune-l în lanţuri şi zăvorăşte-l în beznă pentru vecie.

Isabela plângea cu suspine răspicate. Bolboroseli furioase răsunară din anturajul regelui.

Guillaume Briconnet, consilierul principal al regelui, cu faţa mai roşie decât a oricărui altcuiva, lătră dintr-odată în franceză:

— Tot ce spune despre Maur e adevărat. Maiestatea Voastră, dacă nu puneţi mâna pe el acum, mă tem că nu veţi pleca viu de aici.

Carol stătea pe deplin consternat. De jur împrejurul lui, mâinile se întinseseră pe mânerele săbiilor. Regele trebuia doar să dea ordinul — iar dacă nu, era clar că ar fi făcut-o Briconnet. Dreapta Maurului zvâcni doar o dată, însă violent, precum un peşte tras în ţeapă.

— Nu, îi scăpă Isabelei cu lacrimi în ochi. Nu, nu e aşa.

Vorbea în italiană, iar tălmaciul regelui îi traducea cu o grabă confidenţială, pe

nerăsuflate.

— Nu este adevărat ce spune ducesa-mamă că Maurul îmi otrăveşte soţul. Nimeni nu-l otrăveşte. Toţi îl otrăvesc. Gian are o constituţie agitată şi această dihonie, această sosire şi plecare a armatelor, l-a zguduit într-atâta încât stomacul îi refuză toate mâncărurile Antidotul pentru otrava soţului meu este pacea. Dacă am avea pace ... Soţul meu nu trebuie să fie primul martir al acestui război.

Tot corpul Bonei tremura de furie din pricina dezertării nurorii sale. Până şi pe chipul Maurului se citi ceva. Un calcul lăuntric rapid: Isabela îi dăduse, în cele din urmă, o problemă în matematica înşelăciunii pe care nu o putea rezolva iute. Când traducerea fu finalizată, francezii nedumeriţi clătinară din capete.

Regele Carol se uita când la Bona, când la Isabela şi când la Maur, capul lui uriaş iţindu-se iute dând impresia că într-o clipită o să înceapă să i se răsucească din pricina confuziei.

Recurgând la tertipuri, Isabela se aruncă pe podea, la picioarele regelui, într-un gest disperat. Se agăţă cu putere de gleznele fusiforme ale lui Carol şi îi sărută enormele botine festónate.

— Vă implor să-mi cruţaţi tatăl! se jelea ea isterică. O, rege bun şi neînfricat, vă rog, cruţaţi-mi tatăl! în numele iubirii a tot ceea ce este drept şi bun, trataţi-mi tatăl cu bunătate, căci intenţia lui a fost să nu vă înfurie niciodată!

— E nebună! croncăni Bona, rânjind cu o

voioşie neagră, convinsă că izbucnirea Isabelei va discredita tot ceea ce spusese aceasta.

Maurul privea impasiv spectacolul. Nu mai era nedumerit.

Tălmaciul rostea incoerent vorbele Isabelei la urechea lui Carol. Regele se uită în jos. Părul Isabelei în nuanţă de henna îi drapa picioarele ca penajul unei frumoase păsări ucise. S-a întins zadarnic să o ridice.

— Of, dragă, zise el. Dragă, scumpă...

îi făcu semn tălmaciului să îngenuncheze alături de Isabela.

— Trebuie să-i spui acestei frumoase şi curajoase femei că onoarea nu-mi va permite să-mi abandonez căutarea, zise Carol. Ca să nu mai pomenesc de suma uriaşă de bani pe care vistieria mea şi a altora ne-au avansat-o pentru Cruciada noastră. însă încredinţeaz-o că o voi pune şi pe ea şi pe băieţelul ei sub aripa mea protectoare şi că atunci când tatăl ei mi se va preda, o să-i spun că este părintele unei fiice credincioase. Are cuvântul meu de cavaler creştin că tatăl ei va fi tratat imparţial când va fi biruit.

Isabela sărută din nou botinele ca nişte labe de gâscă ale regelui, cu umerii ridicaţi, sughiţurile fiind întrerupte de smiorcăieli bizare. Niciunul dintre francezi nu ar fi putut să ghicească că femeia râdea.

Extras dintr-o epistolă a Maiestăţii Sale Creştine, CAROL al VlII-lea, regele Franţei, al Ierusalimului şi al celor Două Sicilii,

adresată cumnatului său, PIERRE DE BEAUJEU, duce de Bourbon. Pavia, 15 octombrie 1494

...Ne ospătăm aici în stilul cel mai uluitor ...Pe masa mea au fost aşezate cupe din cristal şi tacâmuri din aur, iar şervetul împăturit seamănă cu un fazan, iar când l-am deschis, o pasăre vie zbură din el ... Fiecare fel de mâncare e adus de flăcăi în uniforme, care înlătură faţa de masă din olandă, aşa încât dai de una curată dedesubt. Au fost miriade de mâncăruri că nici nu le pot descrie completamente... şi într-adevăr multe dintre ele sclipeau de la sosurile aurii şi argintii... între felurile de mâncare ne prezentau un spectacol în care erau interpretate scene din basmele de altădată, ori unele cu efect comic, şi întotdeauna acompaniate de muzică. Costumele sunt cele mai extraordinare din câte am văzut vreodată, căci sunt croite în toate formele posibile, de drăcuşori şi sfinţi şi zeităţi antice. Şi femeile participă în aceste reprezentaţii, îmbrăcate de asemenea cu aceste costume, şi dacă vor să dea impresia că sunt la fel de goale precum Eva, fac acest lucru în nişte dresuri dintre cele mai diafane, de culoarea pielii, aşa încât oricine poate fi ferm convins... Şi astfel banchetul se desfăşoară până târziu în noapte, fără să ştii ce aştepţi cu şi mai multă înflăcărare, următoarea servire sau spectacolul care va continua...

...Pe cât de extraordinar mă amuză Maurul,

pe atât mă avertizează toţi că nu mă pot încrede în el şi că trebuie să termin odată pentru totdeauna cu el înainte de a putea să-mi continui Cruciada... Sunt zăpăcit şi aş dori ca tu şi scumpa mea soră să fiţi aici ca să luaţi parte la consiliul meu... însă am credinţa că Dumnezeu îmi va arăta calea...

*

Degetele Maurului urmăreau abdomenul umflat al Beatricei. Erau amândoi goi, zăcând peste cuverturile din mătase. Trecuse bine de miezul nopţii, dar aerul era încă călduţ, apăsător, aţâţător.

— Mă simt de parcă francezii s-ar afla aici de o lună de zile, rosti Beatrice cu o voce friabilă. Chiar şi graiul lor e ofensator. Mugesc, mârâie şi scot triluri ca un ocol. Mi se pare nemaipomenit că atât de multe poveşti frumoase au fost scrise în limba asta hidoasă.

— Fii recunoscătoare că Messer Niccold a redus numărul de *intermedi* în reprezentaţia teatrală din această seară. Iniţial programase şapte. Pentru numele sfânt al lui Dumnezeu, ne-am fi aflat şi acum jos în curte dis- trându-i. Aşa cum s-a şi întâmplat, m-am gândit că regele nu o să le permită niciodată dansatoarelor care le întruchipau pe cele Trei Graţii să părăsească scena. Acel *intermedo* a durat aproape la fel de mult cât tot actul al treilea.

— Cred că dansatoarele ţi-au captat şi ţie interesul. Ar fi putut la fel de bine să fie şi goale.

Beatrice îşi privi mijlocul bombat.

— Sunt cu siguranţă o privelişte mai graţioasă decât asta.

Palma Maurului plutea pe deasupra conturului burţii soţiei lui.

— Nici nu ai idee cât de frumoasă e curba asta.

Ea îi studia gânditoare mângâierea.

— Sunt tristă că mâinile tale nu l-au atins niciodată pe Ercole cât timp a fost în pântecul meu.

— Am crezut că am traversat marea întunecată.

îl apucă de mână.

— Am traversat-o. E altceva. E anotimpul ăsta, vara asta care nu se mai termină, francezii care nu mai pleacă... Ca şi cum aerul ăsta stricat lasă impresia că susură lucruri îngrozitoare... Nu ştiu. Nu vreau să le aud. Dumnezeule, Lodovico. Ştiu că încerci să nu dai importanţă acestor lucruri, însă ieri te-ai aflat cu adevărat în primejdie. Cu toţii am fost. Dumnezeu ştie unde am fi fost cu toţii acum dacă -

— *Carissima,* nu a fost decât Briconnet cârâind ca un *gallo.*

Calamburul îl Ucu pc Maur să zâmbească. Echivalentul italian pentru franţuzescul „galez" însemna şi „cocoş"

Beatrice se holba absentă în beznă.

— Serafino a strâns rapoarte despre lucrurile pe care oamenii le-au văzut prin toată Italia. în Apulia au apărut trei sori în timpul nopţii, în toiul celor mai înspăimântătoare tunete şi fulgere. în Arezzo nori sub forma unor bărbaţi

înarmaţi pe nişte cai enormi au trecut pe cer zile în şir, cu bubuituri de tobe şi de goarne. Statuile asudă sânge într-o duzină de biserici. Peste tot au loc naşteri monstruoase. Dintre toate prevestirile unui dezastru, cunoscute de-a lungul istoriei, lipseşte numai o cometă.

— Ei bine, fără nicio îndoială ţărăncile responsabile pentru aceste născociri vor vedea în curând duzini de comete.

— Tu crezi în stele.

— Asta-i ştiinţă, calculată cu precizie exactă de oameni învăţaţi. Cu siguranţă că nici tatăl tău nu e un naiv şi crede şi el. La fel şi mama ta a crezut. însă aceste prevestiri de care vorbeşti sunt create de confluenţa zvonurilor, a nevestelor de la ţară şi a vinului în exces.

— Eu cred în lucrurile pe care le simt în sufletul meu. Stelele sunt în altă dimensiune, reci şi indiferente.

Maurul se propti într-un cot.

— Nu spun că stelele ne guvernează. însă ne ghidează aşa cum procedează cu un marinar pe mare. Mişcarea vastă şi complexă a cerurilor reflectă mişcarea complicată a propriilor noastre destine. Sunt perioade când alinierea corpurilor cereşti ne prorocește de bine şi vremuri când aceste aspecte ne dau semne rele. Acelaşi lucru poate fi spus şi despre alinierea lucrărilor pământeşti. Dacă alegem momentul când alinierea ne favorizează, Zeiţa Fortuna e de partea noastră.

— Poate că Soarta alege în locul nostru.

Alege orice moment îi convine şi ne amăgeşte să credem că aceasta e clipa pe care de fapt noi am ales-o.

— Probabil. Dar dacă ne comportăm inteligent, Fortuna va alege inteligent.

— Nu cred că francezii au de gând să plece. Ploile vor veni înainte ca trupele de apărare ale armatei lor să ajungă la Florenţa. Corpul principal al armatei va ierna aici. Iar Ludovic, duce de Orléans, n-are nicio intenţie să părăsească Asti.

Maurul mângâie încă o dată pântecul Beatricei.

— Nu, *carissima.* Numai că eu cred că regele o să plece...

Se ridică în şezut brusc animat.

— Voiam să nu-ţi spun asta până când francezii nu plecau, însă acest moment este cel mai potrivit.

Se opri, iar ochii îi străluceau în lumina lunii.

— Am primit ceva de la împăratul Germaniei. Documentele de împuternicire pentru învestirea mea ca duce de Milano. Totul e aranjat. Mi-a cerut doar să amân publicarea lor până în decembrie, ceea ce îmi convine de minune căci nimeni nu trebuie să ştie de ele, până când francezii nu sunt departe de aici, spre sud.

Beatrice recită tăcută titlul. Duce de Milano. Duce. Lodovico Maria Sforza, duce de Milano[17].

17 .La curtea Maurului se vor aduna cei mai mari artişti şi cărturari ai vremii. Poetul oficial al curţii milaneze

Şi apoi se gândi: ducesă de Milano. Beatrice d'Este da Sforza, ducesă de Milano.

— Totul este aliniat în favoarea noastră, *carissima.* Totul. Florenţa îi va îneca în sânge pe francezi înainte că măcar să ajungă la Neapole şi apoi Neapole şi Franţa îşi vor toci săbiile reciproc. Până în vara viitoare francezii se vor socoti norocoşi dacă li se va permite să se întoarcă peste munţi. Şi atunci în Europa vor rămâne trei mari puteri: noi, Germania şi Veneţia. Germania şi Veneţia sunt rivale, în timp ce noi suntem acum aliate cu amândouă. Noi vom arbitra totul. Totul.

El îi apucă faţa în palme.

— *Carissima,* am crezut că visul acesta dispăruse, se evaporase în timp ce eu priveam la fel de neajutorat precum un bărbat care urmărea cenuşa suflată de vânt. Acum îndrăznesc să-l strâng din nou în mâini, renăscut, nevătămat. Nu vreau să te rănesc când îţi spun că aceasta este îndeplinirea visului pe care Cecilia l-a avut în mâini atâta timp pentru mine.

---

scria: „Te bucură, Milano, de onoarea/ De-a găzdui asemeni bărbaţi fără pereche,/ Cum e Da Vinci, căruia desenul şi culoarea/ l-s ne-ntrecute-n lume: în asta şi-n cea veche./ Vin cărturari, cum vin la miere-al- bine; / Roiesc la curtea lui." (trad. Ion Frunzelti). De exemplu, optsprezece ani va rămâne Leonardo da Vinci în slujba Maurului, lucrând pentru el opere de pictură sau de sculptură, de arhitectură sau de canalizare, regizându-i fastuoasele serbări, montări de băi cu apă caldă şi rece, executarea *Colosului* (n.red.).

Căci nu aş fi putut niciodată să-l realizez fără tine. Nu pentru că tu mi-ai dăruit un fiu. Ci pentru că tu mi-ai redat sufletul. Mi-ai dat curajul de a-mi înfrunta propriile-mi temeri. Să-mi învingcel mai mare duşman. Iubirea ta a pus în mişcare tot mecanismul destinului meu. Tu eşti Soarta mea, *amore,* tu reprezinţi stelele mele. Nu există nicio altă doamnă care să-mi guverneze destinul. Numai tu.

O sărută delicat.

— Numai tu.

Ducesa de Milano, regina Europei... începuse deja să asambleze pentru acest vis imagini vagi, fantastice, procesiunile grandioase şi palatele, urmărindu-şi fiul încoronat împărat al regatului mitic al Tuturor Posibilităţilor... Şi apoi teama o lovi în stomac, o durere prea ascuţită ca să fie o izbitură a fătului. Exista un obstacol fundamental, principal al acestui vis. Iş. Va trebui să-şi smulgă visul din mâinile lui Iş. Iar ea nici măcar nu avea curajul să stea în aceeaşi încăpere cu Iş. Trăia în teroare de când i se spusese, cu patru zile în urmă, că va trebui să plece la Pavia cu soţul ei şi cu regele Franţei. Călătorise de la Vigevano într-o trăsură, sosind la câteva ore după soţul ei şi după rege, căci se temea că Iş va sosi la poarta castelului ca să-i întâmpine pe vizitatori, îşi construise apoi o apărare elaborată, însărcinându-şi servitoarele şi doamnele de companie să umble după informaţii despre mişcările lui Iş. Dacă Iş era

aşteptată să participe la un dineu sau la o piesă de teatru, Beatrice plănuia să-şi folosească graviditatea drept scuză ca să stea în apartamentele ei. însă până acum Iş rămăsese fie în propriile ei apartamente, fie în camera de boală a soţului ei. Mulţumirea pe care Beatrice o simţea la fiecare păsuire pur şi simplu îi intensifica spaima unei eventuale întâlniri. De fiecare dată când şambelanul apărea în apartamentele ei să anunţe pe cineva, Beatrice şi-o imagina pe Iş ambalându-se în urma lui ca un demon încornorat.

Beatrice studia tavanul, observând rapid că era acelaşi tavan încasetat la care se holbase în noaptea nunţii.

— De ce crezi că Isabela nu a profitat de ocazia de a-i întoarce pe francezi contra ta? Dacă i s-ar fi alăturat Bonei acuzându-te că-l otrăveşti pe Gian...

Beatrice clătină din cap, speculaţia fiind prea înspăimântătoare pentru a fi rostită în cuvinte.

— Cu siguranţă este suficient de isteaţă să-şi dea seama că francezii nu au mai mult respect pentru titlul soţului ei decât au pentru tronul tatălui ei. Şi ea are nevoie la fel de urgent ca şi noi ca armata franceză să se mute spre sud. Astfel a înlăturat, cu foarte mare abilitate, cel mai bun pretext pentru francezi să rămână în nord. Şi, fireşte, a putut să-şi umilească soacra. Cât despre stăruinţa de a-i cruţa tatăl, asta a făcut-o doar pentru a-i convinge suficient de bine pe francezi. însă categoric i-a îndepărtat de

la orice altă discuţie despre boala lui Gian. Una peste alta a fost o interpretare superbă. Şi una care ne-a servit chiar bine.

— Asta mă nelinişteşte.

— în acel moment şi eu am gândit la fel, *carissima.* însă nu cred că darul ei e un cal troian. Verişoara la e inteligentă, însă nu e Ulisse.

De data aceasta ceea ce Beatrice simţi în pântecul ei erau loviturile fătului, o durere mult mai delicată decât frica ei abstractă, însă chiar mai răvăşitoare. „Te înşeli în legătură cu Iş", îi zise soţului ei în tăcere. „Şi te înşeli şi în privinţa Sorţii. încă ne conduce vieţile. Poţi să înfăptuieşti tot ce ai visat şi totuşi vei afla că nu sunt acolo ca să le împart cu tine. Pentru că de data aceasta Soarta s-ar putea să se hotărască să-mi lase copilul să mă ucidă."

*

Certosa di Pavia, 16 octombrie 1494

— Nemaipomenit.

Regele Carol rămase cu gura căscată la un aspect pe care-l remarcase într-una din capelele micuţe vârâte pe culoarul de pe latura dreaptă a navei. Cu spontaneitatea unui copil, se întoarse spre ea ca s-o examineze, Maurul şi Galeazzo di Sanseverino urmându-l ca nişte părinţi indulgenţi. Maurul era binedispus pentru că regele îl ceruse pe Galeazz să-i fie tălmaci în această excursie de vizitare a obiectivelor de

seamă. Presupusese că regele Carol dorea o discuţie serioasă, confidenţială. O conversaţie care, după toate probabilităţile, le va dezvălui dacă regele avea sau nu de gând să-şi scoată armata din nordul Italiei.

Regele se oprise înaintea obiectului ce-i captase interesul, o pictură impunătoare iluminată de lumânări, unul dintre cele câteva lambriuri în care ctitorii capelei îngenuncheaseră alături de diverşi sfinţi.

— Nemaipomenit, repetă regele cu o şi mai mare emfază.

I se tăiase răsuflarea de uimire.

Picturali zugrăvea pe Sfântul Petru stând în picioare cu stoicism şi cu înverşunare în roba sa de arhiereu, craniul fiindu-i spintecat direct pe mijloc de o secure uriaşă şi acum îngropată în profunzime de grosimea unei palme. Sângele proaspăt şiroia din rană. Scena neverosimilă fusese pictată cu un realism atât de supranatural că aproape oricine ar fi putut să audă buşilura care-ţi îngheţa sângele în vine.

— Extraordinar. Cu adevărat. Aş crede că sfântul e prezent în faţa noastră. De-adevăratelea. Priviţi sângele. Fiecare strop. E sânge adevărat care printr-un miracol rămâne ud? Trebuie să fie aievea.

Explicându-i-se că şi sângele era produsul măiestriei pictorului, Carol întrebă imediat care-i numele artistului. „Bergognone”, îi răspunse Maurul.

Carol studie câteva minute pictura, întrerupându-se ca să-şi pipăie craniul ca şi cum îşi verifica punctele fragile ale propriei anatomii. în cele din urmă se răsuci spre Galeazz, însă îl privi timid cu coada ochiului pe Maur.

— Senior Bergognone[18], zise el. Este la fel de priceput ca în acest caz în desenarea trupului gol al femeii?

Maurul ascultă traducerea, apoi aprobă precaut.

— Mă întreb dacă Senior Bergognone ar lua în considerare redarea unor imagini ale partenerelor mele. Mi-ar plăcea să am nişte picturi atât de reale ca să mă pot păcăli că le îmbrăţişez.

Regele gâgâi amuzat, cocoaşa înălţându-i-se.

— Intr-adevăr mi-ar face plăcere.

— Maiestatea Voastră, spuse Maurul lin, nu mi-aş dori nimic altceva decât ca maestrul Bergognone să se ocupe de partenerele domniei voastre aşa cum doriţi. însă l-am trimis la Roma să picteze portretul fratelui meu.

Ochii uriaşi ai lui Carol erau copleşiţi de mâhnire.

— Maiestate, dacă vă veţi deplasa spre sud, pol aranja ca maestrul Bergognone să vă întâlnească la Florenţa.

---

18 Ambrogio Bergognone (Ambrogio da Fossano, 1470-1524), pictor al Renaşterii italiene din cadrul Şcolii Milaneze, contemporan cu Da Vinci. Este cunoscut pentru lucrările îndeplinite la Cerlosa di Pavia, picturile de la bazilica Sant'Eustargio şi San Simpliciano (n.red.).

Carol dădea impresia că nu auzise, iar Maurul îi aruncă lui Galeazz o privire cu subînţeles.

— Maiestate, zise Maurul, vom fi foarte bucuroşi să vă găzduim aici în Pavia pe toată durata iernii. însă gândiţi-vă la costul suplimentar reprezentat de soldele ostaşilor. Trebuie să înaintaţi acum spre sud dacă vreţi să fiţi în Neapole înainte de a începe ploile.

Carol îşi lăsase capul în jos şi nu privea pe niciunul dintre cei doi bărbaţi.

— Toată lumea îmi spune să nu plec, îndrugă el. Sincer. îmi zic că nu trebuie să mă întorc cu spatele la tine.

— De ce, Maiestatea Voastră? însăşi soţia ducelui de Milano a declarat sus şi tare că nu sunt angajat în nicio acţiune care să vă fie defavorabilă.

— îmi spun că ai dus tratative cu împăratul ca să devii duce de Milano şi că atunci când împăratul te va învesti, te vei răscula împotriva mea. Asta mi s-a spus. Sincer.

— îi pot oferi Maiestăţii Voastre jurământul meu solemn că nu e nimic adevărat în această calomnie. Vă jur asta în locul ăsta sfânt.

Carol privi înapoi în nava cavernoasă ca şi cum s-ar fi aşteptat ca o putere superioară să verifice. Galeazz îl privi pe Maur în ochi, îşi încreţi cu gravitate buzele şi dădu din cap.

Maurul examina un moment pictura macabră. Apoi îşi fixă ferm privirea asupra regelui.

— Dacă Maiestatea Voastră nu-mi acceptă

garanţiile, atunci daţi-mi voie să vă ofer această certitudine. Nu va trebui să vă întoarceţi cu spatele spre mine. O să merg în sud cu domnia voastră. O să vă escortez personal până la porţile Neapolelui. O să mă fac singur ostatic al propriilor mele promisiuni.

Sprâncenele lui Galeazz se înălţară surprinse şi-i tălmăci şovăind regelui.

Capul parcă detaşat de corp al regelui se repezi atent.

— O s-o faci? Cu adevărat? Oh, asta mi-e tare mult pe plac. Chiar foarte mult. Acesta e un răspuns pentru toţi şi îmi dă voie să îmi continui acţiunea creştinească.

Regele păşi impulsiv înainte şi îşi îmbrăţişă gazda.

— înainte spre Ierusalim! zise el senin.

*

Pavia, 17 octombrie 1494

Banchetul de rămas-bun aranjat în mare grabă pentru regele Franţei şi anturajul său s-a întins până după miezul nopţii, în ciuda faptului că plecarea musafirilor spre Piacenzza era programată devreme în următoarea dimineaţă. Pentru cele trei persoane care se scăldau în bazinul acoperit al castelului festivităţile continuară până în zori.

Luminate de o sclipire pală, marmorată, a razelor lunii, amplu hrănită de două terasamente ale ferestrelor mari de la cel de-al doilea cat,

cele trei forme compuneau un interesant contrapunct sculptural pentru coloana înaltă şi canelată, încoronată cu trei *putti* goi, din centrul bazinului. Suportul central al acestui nou grup sculptural era un bărbat de statură herculeană, muşchii pulsând ai spatelui său fiind mai complecşi decât orice s-a sculptat vreodată în marmură sau s-a turnat în bronz. O nimfă goală, nu mai înaltă decât un copil, cu membrele sale scurte, dar bine conturate, tremurând de o dorinţă pe care numai un sculptor ar fi putut-o sugera, îşi înfăşurase picioarele în jurul coapselor lui Hercule şi braţele în jurul spatelui acestuia. O a doua nimfă dezbrăcată, mai răsărită decât cealaltă şi la fel de sinuoasă precum un şarpe, era călare pe umerii lui Hercule, cu faţa spre el, cu picioarele pieziş pe spatele lui şi cu vin- trele apăsate de chipul acestuia. Hercule o ţinea în sus, cu palmele pe sub subsuorile ei şi cu degetele mari lipite de sânii ei expresivi. Părul ei, despletit şi lucios, îi căzuse pe spate când închise ochii şi îşi întoarse faţa spre tavanul arcuit.

Fără să-şi piardă configuraţia sa de bază, sculptura se încleşta, mârâia, scâncea, icnea şi scotea ţipete stridente. Mişcarea pelvisului nimfei înalte se schimbă din ondulaţii regulate în spasme aritmice.

— lisuse! strigă ea cu o vehemenţă terifiantă, lisuse!

Trupul îi deveni rigid şi apoi îşi înfăşură

braţele în jurul capului lui Hercule.

— Caterina.

Vocea se auzi din vecinătatea uşii care fusese încuiată. Nimfa cea înaltă îşi scutură smocul de păr ud ca şi cum şi-ar fi limpezit capul.

Razele diafane ale lunii dădură la iveală o a treia femeie, mai înaltă decât celelalte două, cu picioare lungi şi sâni plini. Era goală ca şi toţi ceilalţi, cu excepţia unei măşti din catifea neagră cu paiete pe care şi-o ţinea pe faţă ca un personaj de bal mascat. Masca producea un efect straniu în lumina mată, paietele din metal scân- teiau din când în când pe golul negru al feţei mascate aidoma stelelor.

— Am aşteptat până când ai terminat, Caterina.

Chipul deghizat pe de-a-ntregul conferi vocii femeii mascate un ecou cavernos, fantomatic.

— Lucrezia vă trebui să-şi reia ocupaţia altădată.

Nimfa cea înaltă îi comandă lui Hercule să o pună jos, iar cealaltă se desfăcu de pe trunchiul său. Cele două femei nu ziseră nimic în timp ce coborau treptele şi se deplasau în licăriri argintii spre uşă. Intrigat, Hercule rămase şi el tăcut cât timp mascata se îndrepta cu o graţie neruşinată spre scări. Se opri pe marginea din marmură a bazinului. îşi dădu masca jos.

Forma herculeană stătea la un braţ depărtare de ea, cu organul său sclipitor în erecţie îndreptat spre buric, o linie de o simplitate arhaică pe fundalul curbelor fluide, elene, ale trupului său. Când recunoscu faţa mascatei,

capul i se mişcă dintr-o parte în alta cu gesturi mici, năucite, ca un bărbat ce supraveghează de la depărtare o catastrofă.

-Ţi-am potrivit perechea pentru tine, zise mascata. Ştiu că femeile scurte nu sunt de regulă pe gustul tău, însă trebuie să recunoşti că Lucrezia ţi se nimereşte la perfecţie. Iar Caterina iubeşte limba.

Femeia se plimba pe trepte.

Mişcându-se foarte lent, aproape de parcă ar fi fost într-adevăr o statuie care-şi descoperă treptat viaţa din membre, Hercule îşi aşează palmele sub fesele ei şi o ridică în suliţa sa falică. Ea se bâţâi ca să se potrivească în el şi apoi îl apucă violent de vârfurile părului, forţându-l s-o privească în ochi.

— Am visat la asta, zise el într-o cadenţă cataleptică. în fiecare zi şi în fiecare noapte, cu toate celelalte femei, timp de patru ani am visat la asta. Vino la mine.

— Vin la tine, îi dădu replica ducesa de Milano într-o şoaptă înfierbântată, mârâitoare. M-am întors la tine, Galeazz.

*

Bemardino da Corte inventarié din priviri rafturile garderobei Maurului, pe măsură ce portăreii le goleau de şeile ornamentate în relief şi de serviciile din argint pentru dineuri pe care înălţimea Sa avea de gând să le ia cu el în călătoria spre sud. Cu toţi francezii prin preajmă, şeful securităţii Maurului se temea de

furt. Satisfăcut că împachetatul decurgea fără incidente, Bemardino deschise unul dintre obloanele ferestrei şi observă că noaptea se luminase în zorile argintate ale unei lungi zile. Le ordonă portăreilor să deschidă şi ferestrele care mai rămăseseră şi suflă în lumânare. Privi o clipă atent hăţişul turnurilor din cărămidă ale Paviei.

Se întoarse când auzi pe cineva concediindu-i pe portărei. Galeazzo di Sanseverino veni spre el cu mersul său săltător, straniu de suplu. Părul său blond era umed, iar pielea la fel de roz ca a unei femei sulemenite. Ochii lui albaştri aveau un aspect înspăimântător, o albeaţă glacială bizară, ca şi cum ar fi fost smălţuiţi cu chiciură.

Ultimul portărel care ieşi închise uşa în urma celor doi bărbaţi.

Galeazz se uită în jos la chipul întunecat, în aşteptare, al lui Bernardino.

— Acum, murmură el. Fă-o.

Vârful limbii lui Bernardino dădu nervos un ocol rapid buzelor sale.

— înălţimea Sa a aprobat -

Cu o mişcare agilă mâna lui Galeazz se aşează pe beregata lui Bernardino, degetele lui contractându-se uşurel închizând ca-ntr-un leagăn bărbia oacheşă a acestuia.

— Te acuzi singur de trădare chiar prin simpla menţionare a numelui său în legătură cu aceasta, şuieră Galeazz.

Bernardino îl privea ţintă cu ochii

strălucindu-i de frică.

— Fă-o, şopti Galeazz. Nu pentru că înălţimea Sa a cerul-o, nici măcar pentru că vieţile noastre depind de asta.

Dintr-odată Galeazz se înclină înainte şi îl sărută pe Bernardino pe buze, tandru, aproape romantic.

— Fă-o pentru mine.

*

Beatrice îşi ridică cu băgare de seamă din leagăn fiul în vârstă de 1 an şi 8 luni. Micuţul Ercole îşi contorsionă feţişoara şi lovi din picioare ca o broscuţă de câteva ori, însă continuă să doarmă cu capul sprijinit de umărul mamei sale. Beatrice îl duse în dormitorul soţului ei, unde servitorii acestuia tocmai îi terminau de legat vesta de călărie. Maurul le făcu semn servitorilor să iasă.

— O să fie atât de trist când o să-şi dea seama că Baba nu se mai întoarce imediat, zise Beatrice.

Maurul îşi luă fiul adormit în braţe.

— în mai puţin de o lună francezii or să înţeleagă că n-or să ajungă mai departe de Florenţa înainte de sosirea primăverii. Şi până atunci Maiestatea Sa va fi foarte fericită să-mi dea voie să mă întorc acasă ca să aranjez împrumuturile suplimentare necesare să-şi plătească trupele.

Beatrice cobori privirea, faţa ei oferind un

vestigiu al bosumflării sale obişnuite din vremea adolescenţei.

— *Carissima,* ştii că acesta era singurul lucru pe care-l puteam face. Suntem mult mai în siguranţă acum că francezii s-au pus iarăşi în mişcare.

— Ludovic, duce de Orleans, va fi tot la Asti.

— Ei bine, îmi fac mult mai puţine griji ştiindu-l pe duce la Asti decât la ideea că acesta este la Asti *şi* Carol în Pavia.

— Eu... am văzut nişte lucruri.

Se opri, aşteptându-l să-i pună întrebări, însă el nu a rostit nimic.

— Ciori. Ieri. Câte una pe fiecare turn al castelului.

— Păi, avem multe ciori. *Carissima,* tu mi-ai dat curaj pe perioada tuturor acestor întâmplări. Fii vitează acum. Totul e în favoarea noastră.

Beatrice începu să plângă, cutrcmurându-se şi sughiţând copilăreşte. Ercole se trezi săltând şi adăugă şi el un protest strident, zdravăn. Maurul îl chemă pe unul dintre servitori şi îi ceru să ducă băieţelul doicii. îşi strânse soţia în braţe şi o mângâie pe obraz şi pe păr.

— *Carissima,* nu te înţeleg. Nu ai ezita o clipă să pleci chiar tu.

— Mai degrabă aş merge eu. Mai repede...

îşi lipi obrazul pe pieptul lui şi privea fix pe fereastră. Soarele se topise peste vârfurile copacilor, iar zidurile din partea de răsărit a turnurilor dreptunghiulare din oraş erau de un roz incandescent.

— Am tot ceea ce mi-am dorit vreodată. Chiar acum. Tot ce am visat vreodată. Poate că asta mă înspăimântă.

Şi lotuşi o voce mai adâncă îi şoptea: „Nu, vrei mai mult. Mult mai mult. Şi asta te sperie."

— Te iubesc.

Ridică privirea spre el precaută.

— Nu e nevoie să spui asta.

— Te iubesc în toate modurile posibile în care sunt în stare să iubesc, cu tot ceea ce sufletul meu ştie. Ceea ce nu ştiu despre sufletul acesta tu mă vei ajuta să înţeleg. Acesta este crezul meu care mă va aduce acasă. Aşa că hai să ne luăm rămas-bun acum, *amore.* Vreau să fiu viteaz în faţa francezilor.

Se agăţă de el, cu ochii închişi, simţindu-se ca şi cum mecanismul uriaş al maşinăriei sorţii tocmai începuse să-l târască departe de ea.

Până la urmă Maurul se desprinse blând din îmbrăţişarea frenetică a soţiei sale. Intrară împreună în camera copiilor, unde era alăptat Ercole. Maurul aşteptă până când ţâncul termină de supt. Apoi îşi luă fiul şi îl sărută şi îi cântă un cântecel despre Scaramella, o sperietoare de ciori care devenise soldat. Ercole râse şi ţipă strident. Beatrice nu-şi putu privi soţul dându-i fiului ei un ultim sărut, având credinţa că dacă o să asiste la asta s-ar putea să înzestreze acest rămas-bun cu forţa unei profeţii cumplite.

Păşiră după aceea în logia de la al doilea cat, cu şirurile sale de arcade gotice minuţioase, după moda vene- ţiană, care dădeau spre

grădinile şi spre pavilionul din curtea principală. Beatrice îşi apucă soţul de braţ pe măsură ce coborau în casa scării îngustă din cărămidă de la intrarea principală în castel. Construită ca să descurajeze un atac armat, îngrăditura de forma unui jgheab i se păru pentru un moment Beatricei la fel de rece precum un mormânt.

Regele Franţei aştepta în afara zidurilor castelului, la baza podului basculant care se deschidea peste şanţul cu apă, argintiu în lumina soarelui. Maiestatea Sa Creştină părea foarte dornic să părăsească acest loc inert, odată cu îndoielile privind glorioasa Cruciadă. Majoritatea trupelor lui plecaseră deja înainte spre Piacenzza, la două zile de mărşăluit către sud-est. însă flautiştii, toboşarii, arcaşii scoţieni şi gărzile înarmate ale gospodăriei regale aşteptau încolonaţi. Şirurile de muzicieni şi războinici se întindeau de-a lungul podului basculant şi prin parcul din faţa castelului, dispărând, în cele din urmă, pe străzile pavate ale oraşului din cărămidă roşie.

Regele stătea în picioare lângă calul său negru, spo- rovăind cu Galeazz di Sanseverino. Carol îşi dădu boneta de pe cap cu o mişcare elaborată, iar Maurul îi răspunse înlăturându-şi bereta. Beatrice făcu o reverenţă. O căută iute pe Iş şi era şi uşurată şi enervată că se destinsese nevăzând-o.

Despărţirea era pompoasă şi ipocrită, regele sărutând fiecare doamnă pe care o zărea. Beatrice era recunoscătoare că soţul ei îi oferise

la etaj un ultim moment de intimitate. îl sărută formal pe amândoi obrajii, întâl- nindu-i privirea doar pentru o clipă.

La sfârşit, când toată lumea era gata să se suie pe cai, Bianca, îmbrăcată în mătase neagră şi scumpă, zori spre soţul ei, Galeazz. Ridicându-se pe vârfurile condurilor ei din catifea neagră cu tălpi din lemn, îl sărută pe amândoi obrajii. Apoi o luă la goană spre Beatrice şi o apucă de mână. Tobele răpăiră, iar cimpoaiele ţipară şi trâmbiţaşii Maurului interpretară o fanfară. Flutu- rându-şi pălăria din samur alb cu crini aurii, Maiestatea Sa Creştină îşi reluă pelerinajul.

Bianca ţinea strâns mâna Beatricei în timp ce procesiunea dispăru pe străzile Paviei.

— în această dimineaţă am rostit rugăciuni pentru tata şi Galeazz, zise Bianca sfioasă, nefiind sigură dacă conta prea mult. Crezi că sunt în mare pericol?

Beatrice se retrase în sine contra premoniţiei ca de plumb din inima ei.

— Nu, nu cred că sunt.

— Toto, când crezi că o să merg să trăiesc cu iubitul meu Galeazz? E destul de absurd să analizezi că sunt căsătorită de cinci ani şi încă...

în obrajii palizi ai Biancăi năvăli culoarea.

— Şi mariajul încă nu a fost consumat. Chiar devine o chestiune stânjenitoare pentru mine.

Beatrice o privea pe Bianca şi se văzu pe sine la paisprezece ani, cu dicţia plină de importanţă de sine; pe cât fusese Beatrice de durdulie şi

extrem de plină de viaţă, pe atât de stângaci de fragilă şi de vlăguită era sărmana Bianca.

— Aşteaptă să mai ai câţiva ani, *carissima amica.* Nu m-am simţit în largul meu să fiu căsătorită până când nu eram mult mai în vârstă decât eşti tu acum.

— Ştiu, Toto. Caterina da Borromeo mi-a spus că Galeazz o să mă despice în două, l-am răspuns că o asemenea întâmplare este foarte absurdă şi de contemplat, însă mi-a spus că atunci când un bărbat e excitat, poate fi mai mare decât capul unui bebeluş.

— Caterina e o mincinoasă.

— Ştiu.

Beatrice studia obrajii strălucitori ai Biancăi, care privea în depărtare cu ochi întrebători, înfundaţi în orbite. înţelese că era nevoie să petreacă mai mult timp cu ea şi această senzaţie de responsabilitate îi servi drept catharsis pentru toate spaimele ei. îşi puse braţul în jurul mijlocelului inacceptabil de subţirel şi o conduse înapoi prin intrarea boltită spre castel. Grădinile din curte străluceau de la rouă şi simţi că speranţa îi reînvie.

Apoi privirea îi fu atrasă de danaidele tăiate în piatră ascuţită din vârful faţadei interioare de la al treilea cat al castelului. Vreo şase ciori împietrite erau cocoţate la înălţime, cu trupurile lor grase de un negru lucios, ca nişte fleuroni din obsidian ale unei cripte enorme. Coborî rapid privirea, însă în logia de la al doilea etaj zări fulgerător silueta unei femei care stătea în

picioare sub arcada umbrită, rochia sa neagră fiind parţial ascunsă de una dintre coloanele din marmură albă. Beatrice nu putu să distingă exact trăsăturile chipului femeii, însă prin lumina voalată zări miezul unei expresii. Ştia asta din instinctul care-i străbătu lungul şirei spinării ca muchia rece a unui cuţit: era Iş, cu bărbia uşor încreţită şi zâmbind.

CAPITOLUL 42

Solia lui BERNARDINO DA CORTE, ajutorul de castelan de la Porta Giovia, adresată lui LODOVICO SFORZA, „Maurul”, duce de Bari şi regent al ducelui de Milano. Codificată *„cito! cito! cite!”* Pavia, 20 octombrie 1494

Preailustra Voastră înălţime,

Trebuie să vă comunic cele mai nefericite veşti privindu-l pe iubitul vostru nepot, preailustrul nostru duce de Milano. După ce a dat semne că starea lui s-ar Fi îmbunătăţii considerabil, înălţimea Sa a reuşit să le convingă pe soţia şi pe mama lui să-i dea voie să îngurgiteze o cantitate mare de vin, spre grozava consternare a medicilor lui. Declinul subit al sănătăţii înălţimii Sale care a urmat acestei indulgenţe a provocat cea mai temeinică nelinişte aici, iar medicii înălţimii Sale consideră că doar prin Mila Divină situaţia se mai poate răsturna acum. îi aduc la cunoştinţă înălţimii Voastre că până când acest mesaj ajunge la domnia voastră ducele de Milano s-ar putea să fie deja mort. Mi-aş dori să nu fi fost eu cel care vă transmite aceste ştiri dureroase, însă, ca

întotdeauna, sunt servitorul credincios al domniei voastre.

*

Piacenza, 20 octombrie 1494

Galeazzo di Sanseverino îl conduse pe Maur în balconul care dădea spre grădină. Fuseseră găzduiţi într-una dintre cele mai bune vile din Piacenza, o construcţie întunecoasă din evul mediu târziu care fusese renovată şi înzestrată cu o minunată grădină nouă. Arbuştii ornamentali sub formă de lei, berbeci şi delfini trimiteau umbre lungi, deformate, în lumina după-amie- zei târzii. Galeazz îşi întinse harta pe parmaclâcul din marmură al balustradei. Harta era o schiţă ordinară a drumurilor principale dintre Piacenza şi Florenţa, pe care erau marcate cu „x" locaţiile fortăreţelor care controlau aceste rute.

— Acum că s-au decis să apuce pe calea ce trece prin Florenţa şi Roma, trebuie să traverseze Apeninii şi să avanseze de-a lungul coastei pe aici, spuse Galeazz trasând o linie care înainta în sud de la Piacenza până spre coastă, apoi o cotea în interiorul ţării către oraşul Florenţa. Asta înseamnă că trebuie să cucerească fortăreaţa florentină la Sarzana – arătă cu degetul spre un „x" de pe coastă cam la jumătatea drumului dintre Piacenza şi Florenţa – sau or să-şi expună liniile de aprovizionare unei hărţuiri continue. Din pricina înălţimii promonto-

riului pe care este cocoţată fortăreaţa, tunurile lor nu vor fi eficiente. Luată izolat, fortăreaţa de la Sarzana este capabilă să întârzie înaintarea francezilor până când vor începe ploile.

Maurul cerceta harta în tăcere, iar Galeazz se uita fix în grădină. Maurul se răsuci brusc, ca şi cum ar fi simţit un atacator. O clipă mai târziu şambelanul său, dichisit în livreaua tricoloră a familiei Sforza, îşi făcu apariţia în balcon, escortând un curier în veşminte de călărie, uniform maron-roşcate din pricina drumurilor din zonă. Până şi chipul călăreţului era acoperit cu o pojghiţă de praf cu o tentă de siena.

Curierul căzu greoi în genunchi în faţa Maurului.

— înălţimea Voastră, am fost îndrumat să vă livrez această solie cu propria mea mână. Iertat să fiu.

Maurul aşteptă până când şambelanul şi curierul se înclinară şi ieşiră. Rupse impasibil sigiliul din ceară murdar, evident pecetluit în grabă. Galeazz îl privea concentrat în timp ce citea. Maurul nu lăsă să i se citească nimic pe chip şi îi înmână iute mesajul lui Galeazz.

Ochii negrii ai Maurului se fixară acum fără să clipească asupra lui Galeazz. După câte se părea lui Galeazz îi trebui o perioadă de timp neobişnuit de lungă ca să digere scurta solie a lui Bemardino da Corte.

Mâna lui Galeazz tremură uşor când îi înapoie Maurului mesajul.

— Ce veţi face? întrebă el, pe un ton mai

ridicat decât de obicei.

— Bineînţeles că trebuie să mă întorc numaidecât la Pavia. Regele va înţelege.

Galeazz îşi împreună mâinile.

— înălţimea Voastră, nu ştiţi la ce să vă aşteptaţi în Pavia. Aş dori să vin cu domnia voastră în eventualitatea că...

Ridică din umerii săi puternici.

Maurul îl studie pe Galeazz un moment îndelungat înainte de a-i răspunde.

— Da.

Aprobă calm din cap.

— Da, fireşte. Nu ştim ce vom găsi.

*

Pavia, 20 octombrie 1494

Beatrice se izbi de caii din coridorul aflat în exteriorul camerei de suferinţă a ducelui de Milano. Scena era supranaturală, infernală: lumina torţelor unduindu-se în pasajul îngust, răpăitul distonant al potcoavelor cailor pe caldarâm, nările dilatate şi ochii strălucitori ai animalelor înspăimântate. Beatrice se întrebă o clipă dacă era părtaşă într-un coşmar. înţelegea însă de ce ducele de Milano voise să-şi vadă caii. Insă nu era pe deplin sigură de ce trimisese după ea.

Şambelanul amabil al lui Gian, Messer Dionigi, o pofti pe Beatrice înăuntru. Miasmele cădelniţelor parfumate, fumegânde, mascau doar parţial duhoarea de medicamente şi de

vomă, agitându-i senzaţia de nelinişte din stomac. Numai cu o voinţă de fier se forţă să nu se frângă de mijloc şi sa icnească. Iş stătea în picioare lângă pat, pe de-a-ntregul reculeasă, afişând o urmă din zâmbetul său sinistru, de madonă ameninţătoare. Bona stătea jos de partea cealaltă a patului, cu umerii încleştaţi, cu ochii săi rotunzi reduşi la nişte puncte minuscule maliţioase. Patru medici în mantii lungi din catifea, zumzăind pe voci joase, stăteau în picioare în planul îndepărtat, precum corurile din tragediile greceşti.

La prima vedere, Gian arăta surprinzător de bine, cu capul proptit pe o pernă ridicată, părul său lins şi platinat încadrându-i chipul. Intensitatea febrilă a irişilor săi şi tenta rozalie care-i inundase pielea translucidă îi confereau o vitalitate lascivă. însă Gian pierduse foarte mult în greutate ca să menţină iluzia. Când Beatrice îi privi obrajii scofâlciţi şi ochii găunoşi şi fantomatici, văzu chipul morţii.

Gian îi întinse mâna. Pentru moment avu o frică absolut îngrozitoare şi cu totul iraţională că o va trage cu el pe lumea cealaltă. Aproape ca să sfideze această frică îl apucă de mână. Aceasta era rece şi avea textura uscată şi fină a celui mai bun pergament din piele de capră.

— Dragă Beatrice, şopti Gian. Toată lumea îşi face atâtea griji pentru mine.

Beatrice îi strânse mâna.

— Da, suntem cu toţii îngrijoraţi, Gian. Vrem atât de mult să te faci bine.

— Beatrice, cunoşti ce spun toţi...

Ochii lui Gian se rostogoliră spre maică-sa.

— Unchiului Lodovico tot îi mai pasă de mine, nu-i aşa? Şi unchiului Ascanio la fel. Am primit scrisori de la unchiul Ascanio numai despre vânătorile la care merge în Roma.

Lui Beatrice i se puse un nod în gât.

— Da, Gian, murmură ea apăsat. Ştii că unchiul tău Lodovico te iubeşte foarte mult. întotdeauna te-a iubit. La fel şi eu.

— Asta mă face foarte fericit. Doctorii mei îmi spun că sunt mai bine, ai aflat.

Umbrele dădură impresia că dispărură de pe faţa lui Gian. Beatrice vedea doar o albeaţă şi o lumină angelică, ca şi cum Gian, despuiat de nedoritul său calabalâc ducal,
de favoriţii săi oportunişti şi de depravarea alcoolică, fusese într-un sfârşit dat în vileag în toată inocenţa lui, o inocenţă la fel de şocantă ca şi surpriza că ar Ti putut fi una dintre victimele răutăţii absolute a tatălui său. Gian, mieluşelul... Nu trebuie să devină primul inocent care să moară. Beatrice îi strânse cu putere mâna, având de gând să-i transfere lui propria-i viaţă. „Te rog, Gian, nu muri. Toţi avem nevoie de tine. Tu eşti inocentul care ne păzeşte de toate lucrurile înfricoşătoare din sufletele noastre."

Beatrice auzi doar vag pocnetele şi scâncetele de pe coridor. Ogarii lui Gian, cel puţin o duzină, năvăliră în cameră, învârtindu-se şi sărind nebuneşte, ajungând cu boturile lor lungi la braţele întinse ale stăpânului lor. Gian îi

invită să urce în pat şi câinii îl înconjurară, lingându-l şi împungându-l. Gian le frecă capetele şi începu să-i strige pe nume, zâmbind ca un copil bolnav împresurat de jucăriile lui preferate.

— O să mai trec pe la tine mâine dimineaţă, îi zise Beatrice, fericită să-l lase pe Gian cu creaturile pe care cu adevărat le iubea cel mai mult şi le putea înţelege.

Beatrice ajunsese pe coridor când o mână osoasă o apucă strâns de braţ ca o gheară. Se întoarse şi dădu cu ochii de pupilele ca nişte mărgeluţe ale Bonei.

— Această trădare va fi dovedită, iar tu şi soţul tău veţi plăti precum cei care i-au ucis tatăl. Vei fi spânzurată în vârful turnului, sfârtecată şi tăiată în patru, iar păsările îţi vor ciuguli ochii. Ucigaşo! Ucigaşă ticăloasă! Ziua judecăţii se apropie!

— Intoarce-te la Gian, ducesă-mamă.

Vocea Isabelei era aşa mângâioasă, atât de controlată, că o linişti până şi pe Beatrice. Isabela stătea în spatele soacrei sale cu mâna aşezată graţios sub cotul acesteia.

— Gian a întrebat de tine, ducesă-mamă.

Bona o mai privi un moment feroce pe Beatrice, trupul ei fragil dârdâind de furie. Apoi strânsoarea ghearelor sale se estompă şi se făcu nevăzută evaporându-se ca o umbră.

Isabela îşi ciuli capul încetişor de o manieră autoritară, iar zâmbetul îi îngheţă pe chip. îşi puse mâinile în şolduri.

— Ducesa-mamă nu ştie că şi tu şi soţul tău sunteţi deja terminaţi.

— Nu vreau să lupt.

Amintindu-şi ultima lor întâlnire, Beatrice făcea referire şi la aspectul fizic şi la cel verbal.

— Sper că Gian doarme bine.

Zâmbetul Isabelei deveni hidos de artificial.

— Şi sper că şi tu dormi bine, Beatrice.

Făcu un pas înainte.

— Sper că vei dormi bine ştiind următorul lucru. Mâine Gian are de gând să semneze documentele prin care abdică din funcţia de duce de Milano, amintind constituţia sa delicată. Gian îl va desemna pe fiul său, Francesco, drept noul duce de Milano. Eu voi fi numită regentă a fiului meu. Fireşte că poziţia soţului tău de regent al lui Gian nu va mai exista. Şi, din moment ce nu va mai fi nevoie de soţul tău aici, iar tatăl meu a pus deja stăpânire pe micuţul vostru ducat de Bari, mă întreb unde veţi pleca.

Beatrice simţi că-i fuge totul din ea, nemairămâ- nându-i decât membrana nervilor umplută cu aer rece. De asta voise Iş ca toată lumea să plece spre sud, de asta Iş îi dădea vin lui Gian şi-l hrănea cu fructe. Trebuia să-i spună soţului ei... Brusc Beatrice îşi dădu seama că trebuia să-i ţină singură piept acestui monstru. Monstrul care dintr-o lovitură atotputernică îi nimicise regatul mitic al Tuturor Posibilităţilor. Apoi frica şi disperarea se contractară într-un singur centru glacial: „Copilul meu. îi va face Iş rău copilului meu?”

— Dormi liniştită, fetiţo.

Surâsul lui Iş nu mai era forţat acum, ci perfect senin.

— Va trebui să primeşti aprobarea Consiliului Nobililor. Voi apărea în faţa lor şi voi depune mărturie că Francesco nu e fiul lui Gian.

— Şi cum nu vei fi în stare să faci rost de un martor care să-ţi confirme calomnia, te voi da afară şi te voi decapita pentru trădare.

— Galeazz va -

— Galeazz? Unde e Galeazz? A plecat cu soţul tău şi cu francezii. Şi chiar dacă ar fi aici, şi-ar sacrifica propriul cap pentru tine şi soţul tău? Şi cine l-ar crede? Poate că Galeazz minte. La asta te-ai gândit?

Beatrice se simţea la fel de neputincioasă ca atunci când Iş o ţintuise la podea. Nu putea să spună nimic, nu putea să se mişte. Umbrele dansau la periferia razei sale vizuale şi se străduia să nu leşine. Se concentrase atât de tare să reţină coroana pâlpâitoare din beznă că nu a auzit-o pe Isabela urându-i voioasă noapte bună şi recunoscu doar mişcarea estompată, ca de vis, a femeii întorcându-se în camera de suferinţă a soţului ei.

*

Veştile nu fură îndeajuns să o ţină pe Beatrice activă în noaptea aceea. îşi împachetă în grabă bijuteriile şi documentele cele mai valoroase şi se asigură că doicile micuţului Ercole vor fi pregătite dimineaţă de călătorie.

La crăpatul zorilor avea de gând să plece la Vigevano, departe de supuşii lui Iş. Odată ce va fi sigură că pruncul ei se afla în siguranţă, va trimite curierii în care avea încredere la Piacenza, informându-şi soţul despre situaţie.

însă după ce-şi isprăvi pregătirile sale modeste, nu-i mai rămăsese nimic ca să-şi retrăiască starea de îngrijorare. Soţul ei se înşelase. Stelele nu se aliniaseră. Stelele cădeau din cer. Cu ochii minţii sale văzu ploaia de artificii după nunta Biancăi Maria. Avertismentul Fortunei, îl auzise atunci, însă nu-l înţelesese cu adevărat şi, cu pripeala ei, îl uitase mai târziu. Apoi îşi dădu seama că fusese deja prea târziu chiar şi în noaptea aceea, a nunţii Biancăi Maria. Momentul pe care trebuia să-l aleagă fusese la Veneţia. Mama avusese dreptate. Timp de o secundă dureroasă vru să dea timpul înapoi, să-şi strângă mama iar în braţe şi să o implore să repare iarăşi totul.

în cele din urmă, Beatrice se duse în camera copilului şi se aşeză pe pat lângă el şi, în timp ce acesta dormea, se gândi că într-un fel copilul o s-o ierte. însă nu se putea gândi decât la: „Am făcut asta. Pentru mine, pentru soţul meu şi pentru copilul nostru. Eu am făcut asta."

Cu două ore înainte să se crape de ziuă Beatrice fu luată prin surprindere de o şoaptă în urechea ei.

— înălţimea Voastră...

Se întoarse şi zări chipul robust al doicii lui Ercole.

— înălţimea Voastră. Ducele de Milano...

Doica o urmărea într-un fel care-i făcu şira să îngheţe din ceafă până în vârful coccisului.

— Stai cu Ercole, îi spuse Beatrice. încuie uşile după mine şi nu da voie nimănui în afară de mine.

O luă la goană prin logia întunecată. Remarcă imediat torţele din arcadele inferioare şi din grajdurile din capătul de nord al curţii. Grupuri de oameni, supuşii ducesei de Milano, se mişcau de colo colo. Ezită, în- trebându-se dacă ar trebui să fugă acum. însă trebuia să ştie ce se întâmplase cu Gian. Dacă mai târziu vor fi inventate unele acuzaţii, voia să fie în stare să fie ea martoră în apărarea soţului ei.

Coridorul alăturat camerei de suferinţă a lui Gian era gol şi completamente tăcut. Gian fusese deja dus la Milano ca să apară în faţa Consiliului Nobililor? O ademeniseră aici ca să termine cu ea? Vor spune mai târziu că venise să-l otrăvească pe Gian?

Dar nu auzea nimic. Cu o spaimă veritabilă şi un pic de fascinaţie copilărească morbidă, înainta în vârful picioarelor. Alunecă pe lângă perete şi privea încordată pe furiş pe cât îi permitea tencuiala pietrei groase.

Zări două lucruri: chipul bolnăvicios al lui Gian şi o femeie în negru şezând cu capul plecat. Femeia era Bona.

Beatrice se târî peste tencuială şi stătea în picioare în cadrul uşii, pregătită să fugă dacă Bona ar fi strigat după ajutoare. însă Bona se

holba doar la un obiect din căuşul palmelor sale. Un portret în miniatură. Beatrice mai făcu doi paşi pe vârfuri. Deodată Bona ridică privirea, iar ochii ei îi făcură inima Beatricei să îngheţe instantaneu. Ochii Bonei nu reuşiră să o recunoască prompt şi se întoarseră la micuţa pictură rotundă.

Beatrice se uita la Gian. Se rugă ca pleoapele sale delicate, vineţii, să se zbată, să se ridice. Pielea părea să fie un pic mai mult decât un înveliş alb, ceros, peste oase. Buzele-i erau la fel de palide ca şi pielea, cu excepţia unei tente violacee acolo unde se întâlneau, ca o linie groasă de cerneală trasată de-a curmezişul feţei. Se înfioră la amintirea unei bârfe de la curte pe care o prinsese din zbor cu câţiva ani în urmă: cineva menţionase o otravă care pecetluia buzele la figurat, singura urmă fiind o decolorare în negru vizibilă pe buze la o oră sau şi mai bine după deces.

O izbi apoi o revelaţie chiar şi mai profundă. „Acesta este un om mort. Un om care m-a ţinut de mână şi mi-a vorbit doar cu câteva ore în urmă.” Şi cu asta o mie de imagini ale morţii coborâră ţipând din casetele umbrite ale tavanului şi din colţurile încăperii: Hristoşi ucişi şi sfinţi măcelăriţi şi bebeluşii negri ai Mamei, scufun- dându-se spre ea în splendoarea aglomerării lor şi dispărând în faţa fără viaţă a lui Gian. Moartea care o înconjurase pe tot parcursul existenţei sale într-un ritual şi o artă religioasă avea acum o faţă umană. Gian, mortul.

Primul mort pe care-l văzuse vreodată. Şi apoi, cu o durere atât de îngrozitoare că fu nevoită să se apuce strâns de inimă, văzu adevărul pe care tocmai i-l dezvăluise chipul de ceară al lui Gian. Mama e moartă. Mama e cu adevărat moartă. Pentru prima oară şi-a dat voie singură să-şi vadă mama ca pe un cadavru ca acesta, putrezind în pământ, şi nu o prezenţă distantă cu care într-o zi s-ar putea reuni, aproape ca Mama mitică pe care o visase pe când era o fetiţă în Neapole. Mama nu mai exista.

Ceva o determină să atingă chipul lui Gian. Nu era atât de rece pe cât se gândise că va fi.

— Oh, Gian, rosti ea. îmi pare atât de rău.

Apoi totul se prăbuşi înăuntrul ci şi începu să plângă.

— Oh, Mama, zise ea cu răsuflarea întretăiată. Oh, Mama...

Bona ridică în cele din urmă privirea, chipul său rotund fiind moale şi zeflemitor. Clipi de câteva ori apoi îi arătă portretul medalion, o imagine minusculă a ultimului duce Galeazzo Maria Sforza.

— Acesta este soţul meu, ducele de Milano, zise Bona zâmbind mândră, dezvelindu-şi dinţii negri. Fiica mea este împărăteasa Germaniei. Fiul meu... Fiul meu...

Zâmbetul Bonei se transformă într-un rânjet şi începu şi ea să plângă.

*

Maurul îşi găsi soţia imediat după ce se crăpase de ziuă, stând în continuare în picioare

lângă cadavrul lui Gian. Bona era tot aşezată în faţa ei, într-o comuniune tăcută a mâhnirii şi a regretului. El şi Galeazz erau atât de mânjiţi de praful de pe drum că la început Beatrice nu-i recunoscu. Numai când el deschise gura soţia îi căzu în braţe.

— Daţi-i nişte vin îndoit cu apă, zise Bona, ridicând privirea, după care o coborî la fel de repede.

Maurul stătu un moment aplecat deasupra lui Gian, dădu din cap întristat şi se depărtă. O conduse imediat pe Beatrice în hol şi închise uşa Bonei. îşi aşeză cu fermitate palmele încă înmănuşate pe umerii Beatricei.

— Când a murit Gian?

îşi privea soţul năucită. El chiar semăna cu un maur acum, cu faţa la fel de neagră ca o mască *moresca.*

— Acum câteva ore. A fost otrăvit. Am văzut.

îi descrise semnele. îşi dădu imediat seama din ochii soţului ei că el nu avea nimic de-a face cu asta. Apoi, o clipă mai târziu, lui îi licări ceva de-a curmezişul razei vizuale, ceva nu la fel de evident pe suprafaţa conştiinţei sale ca o conspiraţie deliberată. însă ea alungă acest lucru, dându-şi seama că soţul ei avea acum atât de multe lucruri pe cap, lucruri la care ea nici măcar nu putea să înceapă să se gândească.

— înălţimea Voastră...

Galeazz îi mai repetă încă o dată întrebarea.

— Unde este ducesa de Milano?

întrebarea era la fel de şocantă ca şi răspunsul aproape simultan al acesteia. Nici măcar nu-i trecuse prin cap că Iş nu se afla aici, ca să jelească lângă patul de moarte al soţului ei.

— La Milano, trânti Beatrice. A plecat la Milano ca să apară în faţa Consiliului Nobililor şi să-l propună pe Francesco drept noul duce de Milano. Are de gând să-l servească ca regentă.

Maurul înghiţi în sec.

— Trebuie să plec la Milano, zise el aproape absent.

— Dacă îmi permiteţi, vă rog, înălţimea Voastră, spuse Galeazz, aş dori să rămâneţi aici suficient de mult cât să vă organizaţi pe cât de mulţi bărbaţi posibil ca să vă servească drept gărzi şi să vă odihniţi, măcar cât să vă spălaţi pe faţă. Lăsaţi-mă să plec înainte la Milano. Să fiu iertat din nou, însă eu sunt un călăreţ mult mai rapid decât înălţimea Voastră.

Se opri aruncându-i agitat Beatricei o privire fugară.

— Şi eu sunt singurul care poate pune sub semnul întrebării dreptul la succesiune al lui Francesco.

Maurul se întoarse spre Galeazz şi îl privi un moment semnificativ.

— Ştii ce ar putea să însemne asta, Galeazz, îi spuse foarte uşurel.

Galeazz dădu aprobator din cap.

— Nu mai sunt în serviciul ducelui de Milano, răspunse el murmurând cu gravitate. Acum mă

supun doar inimii mele.

CAPITOLUL 43

Milano, 21 octombrie 1494

în miezul dimineţii, Maurul intră în castelul di Porta Giovia prin parcul ducal din nordul oraşului. Se hotărâse ca, în loc să-şi ia gărzile în oraş, să le lase ascunse printre copaci. Gărzile de la podul basculant al castelului îi spuseseră că ducesa de Milano convocase Consiliul Nobililor milanezi şi că cel puţin o sută de gentilomi fuseseră deja lăsaţi să intre în Sala della Palia din Rochetta. Ultimii sosiseră doar cu câteva minute în urmă şi încă mai erau aşteptaţi şi alţii.

Intrarea în Rochetta era exact în dreapta lojei portarului. Maurul urcă cu mare dificultate treptele până la mezaninul care domina Sala della Palia. Crampele musculare îi înjunghiau coapsele, căci călărise toată noaptea şi toată dimineaţa în ritmul brutal al unui curier. Străjerii de la uşile ce duceau spre mezanin fură surprinşi să-l vadă, însă-l lăsară să intre fără să i se opună.

Nobilii se învârteau pe pardoseala Sălii della Palia, tichiile lor din catifea cu monogramă oferind o sugestie înşelătoare a unanimităţii facţiunilor înmănunchiate. Zumzăiala acestor

conducători se ridica până la bolţi. În capătul îndepărtat al mezaninului, adăpostiţi de audienţa de sub ei de o draperie din brocart violet, stăteau Galeazz şi ducesa de Milano.

Maurul traversă iute mezaninul, însă fu remarcat de câţiva nobili. Din mulţime se ridică un bâzâit speculativ.

Isabela era îmbrăcată din cap până-n picioare în negru. îşi dăduse totuşi vălul pe spate, iar corsajul din satin al *camora-ei* lăsa să se întrevadă umerii şi decolteul. Arăta mai repede ca o curtezană napolitană de bun-gust decât ca o văduvă mâhnită. Galeazz arăta obosit şi îngrijorat şi strânse de câteva ori din mâinile sale uriaşe. Maurul nu încercă să-l privească în ochi.

înainte de a se adresa Isabelei, Maurul îşi dădu jos de pe cap tichia. Ea îl privi cu o detaşare bizară, cu nasul său lung uşor ridicat.

— înălţimea Voastră, primiţi condoleanţele mele cele mai profunde pentru pierderea pe care aţi suferit-o. Cu toţii -

— Ne putem imagina cât de rău îţi pare, Senior Lodovico, interveni Isabela cu o fluturare respingătoare, eterică, a mâinii sale.

Brusc îi oferi Maurului atenţia deplină a privirii sale de o maliţiozitate sporită.

— în cinci minute nu vei mai fi nimic. Un bărbat fără stat şi fără locuinţă. Compătimeşte-te pe tine, Senior Lodovico.

— Poate că tu eşti cea care trebuie să fii privată de drepturile tale, îi răspunse Maurul cu o cadenţă leneşă, ameninţătoare. Niciun bastard

nu a fost încoronat vreodată duce de Milano.

Isabela surâse uşurel, dar amplu, buzele despăr- ţindu-i-se şi dezvăluindu-i dantura perfectă. Işi înclină puţin capul spre Galeazz.

— Spune-i, căpitane general. Spune-mi cum mi-ai oferit o confesiune totală a injuriilor tale trădătoare.

îşi coborî vocea.

— Zi-i ce ai de gând să spui Consiliului în apărarea mea.

Maurul se clătină ca şi cum ar Ti fost lovit din plin în bărbie. îl străfulgeră cu privirea pe Galeazz.

— Spune-i.

Galeazz coborî privirea.

— Am de gând...

Gâtul i se încordă şi scuipă cuvintele.

— Am de gând să-i spun Consiliului că eu sunt tatăl bastardului ducesei de Milano şi că mă voi supune oricărui interogatoriu care să verifice afirmaţia şi să invalideze succesiunea ilegală a lui Francesco Sforza.

O privea fix cu vehemenţă pe Isabela, cu maxilarul său dăltuit poziţionat ca cel al unui zeu care-şi declară răzbunarea contra unei crime străvechi.

Isabelei îi rămăsese zâmbetul sculptat pe chip, însă ochii i se goliseră.

— Nu, rosti Maurul.

Se uită direct la Galeazz.

— Nu vei săvârşi nimic cu sacrificiul tău.

Chiar dacă vorbele tale vor fi acceptate contra dezminţirilor ducesei de Milano, un stat fondat pe o asemenea acuzaţie nu va dura niciodată. A ştiut dintotdeauna că nu mă voi folosi de acest fapt. Pentru noi s-a terminat.

— înălţimea Voastră, trebuie!

Galeazz ridicase glasul tânguios.

— Onoarea mi-o cere. Am săvârşit lucruri de care îmi este ruşine...

— Nu onoarea ta e în joc, Galeazz, zise Maurul coborând vocea. Problema iminentă este supravieţuirea statului nostru.

Ochii Isabelei reveniră la viaţă, reanimându-i zâmbetul neschimbat.

— „Onoarea" ta! i se adresă batjocoritoare lui Galeazz. Vrei să spui vanitatea ta. Chiar crezi că îmi erai folositor că să răzbat? Tu ai fi fost soldatul meu animal de companie cu care aş fi făcut paradă în faţa Consiliului ca un leopard în lesă. Ai fost întotdeauna un bun de consum.

Se răsuci spre Maur.

— Fă-ţi nominalizarea, Senior Lodovico.

Maurul se duse direct spre balustradă. Când strigă să se facă linişte, vocea îi fu grabnic recunoscută şi mulţimea amuţi şi privi în sus. Ca şi conducătorii veneţieni, nobilii milanezi aparţineau în mare parte aceluiaşi tip, cu trăsături ascuţite, acviline, ochi albaştri duri, guri indolente şi bărbiile arogante ale vechilor patricieni romani.

— îmi revine trista îndatorire de a vă aduce la cunoştinţă că zvonurile pe care mai mult ca

sigur le-aţi auzit sunt adevărate. Dis-de-dimineaţă, în Pavia, iubitul şi ilustrul nostru duce Gian Galeazzo a părăsit această viaţă. Eu însumi am văzut cadavrul.

Mulţimii îi scăpă un zumzet de confirmare.

— în acest moment nu-i pot oferi nepotului meu un elogiu merituos şi astfel îl voi onora în modul cel mai semnificativ posibil făcând acest apel simplu. Rog acest Consiliu stimat să salute imediat numirea fiului legitim al lui Gian Galeazzo, Francesco, drept succesor al său. El va G Francesco al II-lea, duce de Milano.

Acum zumzăiala se înfuriase. Cineva strigă ca să Ge auzit şi, în scurt timp, conversaţia se potoli. Bărbatul care luase cuvântul era contele Antonio Landriano, care era considerat întrucâtva un observator neutru, căci, deşi deţinea funcţia de trezorier, mulţumită patronajului Maurului, îşi plasase şi a doua soţie, Giulia, printre doamnele de onoare ale ducesei de Milano.

— înălţimea Voastră, să deducem că veţi continua să serviţi în calitate de regent al ducelui de Milano? întrebă contele Landriano pe un ton ridicat, dar melodios.

— Intenţionez să demisionez, aşa încât noii consilieri ai ducelui să ia o decizie nepărtinitoare privind persoana care-i va G regent.

Sala erupsese, iar contele Landriano fu nevoit să strige ca să-şi reia cuvântul.

— înălţimea Voastră, stimaţi pairi, spuse

acesta, în- torcându-se şi-ntr-o parte şi în alta şi dând din cap către colegii lui. Nu e nevoie să vă mai spun că o armată străină, mai puternică din câte au fost reunite vreodată, este acum în Italia şi în acest moment suntem în război cu un alt stat italian puternic. Astfel am intrat într-o eră nouă şi periculoasă, cum nu am mai văzut de mulţi ani. De ce în această perioadă primejdioasă trebuie să ne abandonăm fericirea în mâinile unui copil de nici cinci ani şi ale mamei lui? îmi aduc aminte de ultima dată când Milano a fost guvernat de mama ducelui de Milano şi la fel pot mulţi dintre voi. Politica ne-a fost impusă de un tranşator de came.

Urmară râsete ironice.

— înălţimea Voastră, stimaţi pairi, trebuie să spun cu tot respectul că resping această nominalizare şi solicit imperios acestui stimat Consiliu să facă acelaşi lucru.

Sala rezonă de strigăte aprobatoare.

încă o dată contele Landriano triumfă şi se făcu auzit.

— Cer în schimb ca bărbatul care ne-a guvernat atât de înţelept atâţia ani în calitate de regent credincios al ducelui de Milano, să-şi ofere serviciile şi să ia în posesie sceptrul ducal pe care l-a purtat atât de dezinteresat în numele regretatului său nepot. înălţimea Voastră, vă rog să-l acceptaţi cu ovaţii pe ducele de Milano!

Mâinile Maurului se revărsară deasupra ţipetelor aprobatoare.

— Nu, nu, strigă el protestând până când se făcu auzit. Ca să procedez aşa pentru mine

înseamnă să mă opun tuturor legilor lui Dumnezeu şi ale omului! Prin lege, fiul ultimului nostru duce trebuie să fie desemnat succesor. Negându-i dreptul din naştere vom fi nişte mârşavi pe tot cuprinsul Europei. Statul nostru nu se poate făli cu o asemenea scuză necinstită!

Acum corul îşi pierduse consensul general, mulţi strigând contra spiritului de sacrificiu al Maurului, alţii întrebându-se ce va fi de făcut, doar câţiva sugerând că ar trebui să dea înainte şi să-l accepte pe Francesco drept duce. Până la urmă o altă voce respectată ceru cuvântul. Andrea Cagnola, un avocat despre care se zicea că-i avea la mână pe toţi judecătorii din nordul Italiei, glăsui pe un ton răguşit, rezervat, care impunea luarea-aminte a ascultătorilor săi.

— înălţimea Voastră, stimaţi pairi! Această problemă a legalităţii este mult mai complexă decât am considerat-o noi. S-ar putea pleda că nici ultimul duce, nici tatăl lui şi nici măcar stimatul său bunic nu au fost cu adevărat legitimi, căci nu au fost niciodată învestiţi de împăratul german. în acest chip se poate totuşi argumenta că o determinare a legalităţii succesiunii se poate face numai de către împăratul Germaniei. Oricum, dacă Maurul va obţine hârtiile de învestire de la împărat, vom putea avea conştiinţa împăcată, cu deplina aprobare a Domnului şi a naţiunilor, şi-l vom putea proclama drept singurul duce de Milano legitim.

— împăratul nu a fost de acord să-l învestească pe Maur! strigă un eretic. Şi sora

răposatului duce este acum împărătească. Ne putem aştepta ca împăratul să-i pună statutul sub semnul întrebării?

Disputele izbucniră. Maurul clătină vehement din cap şi flutură din mâini.

Contele Landriano se înscrise iarăşi la cuvânt.

— Haideţi să propunem un compromis. Cred că majoritatea suntem de acord că problema legalităţii poate 0 decisă numai de către împăratul german după cum îi convine şi într-adevăr acesta este cursul prudent al lucrurilor pentru stabilitatea viitoare a statului nostru. Dar este în aceeaşi măsură vital pentru bunăstarea statului nostru ca să plasăm imediat povara pericolului prezent pe nişte umeri capabili.

Landriano făcu o pauză până când o linişte stranie se instală în sala uriaşă.

— Rog Consiliul să-i recunoască Maurului simplul titlu de duce, fără să indice locul căruia îi va fi duce. Nu putem aştepta ca avocaţii şi ambasadorii să stabilească acest lucru.

Compromisul sugerat de Landriano atinse limpede coarda corectă. Seînălţară strigăte plasmodiind uniform „Duce! Duce! Maurul! Maurul!" Maurul nu mai încercă să potolească aclamaţiile.

Isabela apăru brusc din spatele draperiilor, trăgând după sine mânecile şi poalele sale lungi şi negre. Se alinie lângă Maur, iar palmele sale apucară strâns balustrada ca nişte gheare. La început strigătele ei nu răzbătură peste aclamaţiile rivalului ei. Apoi toate sunetele se

diminuară spectaculos, iar vocea ei stridentă răsună în sala grandioasă.

— Trădătorilor! Toţi sunteţi nişte trădători! Veţi fi spânzuraţi şi făcuţi bucăţi, iar proprietăţile vă vor fi confiscate. Trădătorilor! Gărzi! Arestaţi-i pe trădători!

La început membrii Consiliului ascultară tăcuţi şi împietriţi. Apoi, pe măsură ce diatriba isterică a nefericitei văduve continuă, un zumzăit constant al acordului reînnoit se înălţă pe fondul ţipetelor ei seci, stimaţii consilieri primind dovezi mai mult decât suficiente legate de înţelepciunea judecăţii lor.

*

Vigevano, 21 octombrie 1494

Secretarul Beatricei, Vincenzo Calmeta, o găsi după-amiază târziu plimbându-se prin labirint. Se ridică pe vârfuri şi se ivi deasupra gardului viu uniform netezit care-i separa. Beatrice se afla exact în partea cealaltă, însă cărarea care ducea la ea era, după câte se părea, ocolită.

— înălţimea Voastră! strigă el. Am nişte veşti atât de importante încât nu cred că veţi dori să aşteptaţi până când voi găsi drumul până în partea cealaltă a acestui gard viu. Spre deosebire de Tezeu, eu nu am niciun fir care să mă călăuzească.

Beatrice era aproape prea amorţită din pricina tensiunii şi a oboselii, ca să fie încurajată

de tonul hazliu al lui Calmeta. După ce soţul ei plecase la Milano dis-de-di- mineaţă, îşi dusese la Vigevano copiii şi membrii cei mai de încredere ai gospodăriei sale. Sosiseră aici cu o oră în urmă şi de atunci bătea cărăruile cu pietriş ale labirintului ce păreau nesfârşite, punându-şi întrebări şi lăcându-şi griji legate de ceea ce se petrecea în Milano, însă când dădu cu ochii de secretarul ei care se încordase comic ca să-şi iţească capul peste vârful plat al gardului viu, fu nevoită să râdă.

— Dă-i bătaie, Vincenzo! Gândeşte-te la toţi îndrăgostiţi! chinuiţi care s-au descoperit atât de aproape şi lotuşi incapabili să-şi împlinească dorinţa.

— Intr-adevăr, înălţimea Voastră. Contrar mitului antic, multe fecioare au fost fugărite în acest labirint şi au scăpat cu bine. înălţimea Voastră, chiar am cele mai minunate veşti din Milano. Soţul domniei voastre a fost întâmpinat cu urale drept duce de către Consiliul Nobililor. A încercat să refuze această onoare, însă consiliul a insistat că, în aceste vremuri tulburi, soţul vostru trebuie să accepte autoritatea deplină asupra chestiunilor statale. Soţul domniei voastre a călărit pe străzile Milanoului în miezul zilei şi toţi locuitorii au ieşit să-i strige numele. Din ceea ce mi s-a spus, a fost o recepţie vrednică de un Cezar. Soţul vostru se va numi duce şi a spus că nu va accepta titlul de duce de Milano până când împăratul german nu

va adjudeca succesiunea. Asta-i tot ceea ce ştiu în acest moment, înălţimea Voastră. Insă dacă înălţimea Voastră mă va scuza, voi încerca să găsesc cărarea înapoi spre civilizaţie şi să văd dacă au mai sosit alţi curieri noi.

— Domnul să te binecuvânteze, Vincenzo!

Beatrice se luptă să-şi controleze vocea, suspinele de uşurare înecând-o deja. „Soţul meu este în siguranţă. Copilul meu se află în siguranţă." Vreme îndelungată stătu în picioare cu lacrimi în ochi, satisfăcută de acest subiect unic. „Soţul şi copilul meu sunt în siguranţă." într-un târziu începu să se deplaseze de-a lungul cărării cu pietriş în trepte care ducea spre centrul labirintului, proporţiile victoriei sale mărindu-se cu fiecare pas. Iş era nimicită, toate scenariile şi toate schemele ei completamente năruite, nu prin îndoielile privind paternitatea copilului ei, ci prin simpla dorinţă a milanezilor de a perpetua conducerea justă şi capabilă a Maurului. Şi bineînţeles că toată lumea va afla în curând că împăratul are de gând să-l facă pe soţul ei primul duce de Milano cu adevărat legitim de trei generaţii încoace. Şi, desigur, tot ceea prevăzuse soţul ei se va întâmpla. Francezii vor fi ţinuţi pe loc de florentini şi apoi Neapole şi Franţa îşi vor toci săbiile unii împotriva altora şi în noua Europă toţi bărbaţii se vor întoarce către Maur şi-i vor căuta sfatul şi călăuzirea justă şi capabilă ... Regatul imaginar al Tuturor Posibilităţilor se înalţa iarăşi din cenuşă spre culmi, cu o măreţie strălucitoare pe care

Beatrice nu şi le mai imaginase până atunci.

Fu surprinsă să se trezească într-o fundătură. Era sigură că ştia acest labirint foarte bine. O şopârlă gonea printre frunze, iar o pasăre intonă trei triluri. Se întoarse, dintr-odată simţind la timp că nu se află la locul ei, ca şi cum şi-ar fi lăsat şinele real cu câţiva paşi în urmă. Apoi îşi aminti când a fost aici cu Iş, exact aici, ţinând-o în braţe, patru inimi bătând la unison. O iubise pe Iş. Chiar o iubise. Avea senzaţia bizară că se aflau cu toţii acolo, că într-un fel motoarele timpului se opriseră în noaptea aceea, că nimic din toate acestea nu se întâmplase şi că încă o mai iubea pe Iş...

Nu! Alerga, fugind spre noua ei viaţă, viaţa pe care o alesese, pietrişul scârţâind asurzitor şi de rău augur sub condurii ei, ca şi cum o mie de tălpi tropăiau urmărind-o.

Un alt zid de gard viu neaşteptat o opri. Se întoarse înnebunită ca să-şi înfrunte urmăritorii. Văzu chipul lui (lian, o imagine atât de vie în mintea ei că ar fi putut chiar să plutească în faţa ei. Gian, cu ochii lui înfundaţi stăruind pe lângă ea, cu buzele sale o linie pecetluită de negru. Otrăvit. Cine l-a otrăvit? întrebarea răsună în ritmul bubuitului inimii sale. Nu soţul ei. Nu Iş: Iş avea nevoie de Gian în viaţă ca el să poată abdica. Francezii? însă de ce? Nimeni? Toţi?

închise ochii şi scutură din cap încercând să scape de întrebarea din ochii fantomatici ai lui Gian. „Nu pot să te mai ajut", şopti ea. „îmi pare rău. Eşti mort. Tu eşti mielul tăiat, sacrificat

pentru pace. Soarta te-a cerut. Poate chiar Soarta te-a ucis. însă toţi ne-am înmuiat degetele în sângele tău şi niciunul din noi nu va mai fi niciodată neprihănit.”

*

Pavia, 22 octombrie 1494

Isabela se trezi în patul ei, imaginile din ziua precedentă fiind un coşmar de care nu putuse să scape dormind. Ferestrele erau oblonite şi nu era sigură în ce moment al zilei se afla. îşi aminti că fusese obligată să bea un sedativ puternic şi că adormise în Milano. înainte de ivirea zorilor fusese condusă înapoi în Pavia, în continuare doar semiconştientă. Cu o subită limpezime îşi dădu seama că avea o ultimă şansă de a-i opri.

Nici măcar nu se deranjă să se îmbrace. Se lansă în camizol în camera de suferinţă a soţului ei. încăperea era întunecată, cu obloanele trase. De-a lungul tuturor pereţilor fusese atârnat damasc negru. Patul cu baldachin arăta ca un catafalc, cu draperiile din crep negru lăsate în jos. Isabela trase draperiile patului într-o parte. Patul era gol, acoperit cu o pânză neagră.

— Unde este Gian? ţipă ea. Unde l-au dus pe Gian?

Ţipa la patul gol ca şi cum se aştepta ca acesta să-i răspundă.

— Unde l-ai dus?

Isabela se răsuci brusc. Ducesa Bona stătea în pragul uşii în obişnuita sa costumaţie neagră

de văduvă, cu un rânjet hidos pe faţa-i rotundă.

— Gian a plecat să călărească, zise Bona cu o voce voioasă. Are doi cai noi.

— Unde l-au dus?

Bona clipi. Doamna ei de companie, Giovanna da Maino, şi ea îmbrăcată în negru, apăru în spatele ei.

— înălţimea Voastră, trupul soţului domniei voastre a fost mutat la Milano.

— Din al cui ordin?

— Din ordinul consiliului. Ca să fie pus la vedere în Dom.

— Din ordinul trădătorilor care l-au otrăvit! urlă Isabela. Din ordinul ucigaşilor lui! Acum n-o s-o mai putem dovedi! îşi îngroapă crima şi noi n-o s-o mai dovedim nicicând!

Faţa lividă a Isabelei se contorsiona de furie. Două spasme rapide îi cutremurară trupul. Apoi chipul i se relaxă, iar capul i se mişcă pe neaşteptate înainte, lăsând impresia că i s-a pus căluş. Căzu în genunchi. Giovanna se grăbi s-o ajute, însă Isabela o lovi cu braţul, respingându-i sprijinul. Sughiţurile se transformară în suspine îngrozitoare, ca ale unui bărbat căruia i s-a tăiat beregata şi hăpăie după aer. Isabela izbea iar şi iar podeaua cu palmele. Suspinele ei deveniră şi mai stridente, un bocet continuu.

în cele din urmă ridică privirea, iar faţa îi era atât de contorsionată şi de purpurie încât părea să fi fost bătută. O privea fix pe Bona.

— Nu am vrut niciodată să moară, zise ea într-o şoaptă răguşită. Voiam să fie fericit. Cu

adevărat. Nici măcar nu i-am zis niciodată rămas-bun.

Capul i se prăbuşi, iar trupul îi tresălta în hohote.

— Chiar nu trebuie să plângi. Gian o să se întoarcă în această după-amiază.

Bona făcu grijulie un pas înainte şi se aplecă deasupra Isabelei. Se întinse uşurel şi îşi aşeză palma pe capul nurorii sale. Apoi începu să mângâie tandru părul Isabelei.

Bona o privi pe Giovanna şi surâse afectuos.

— Ştii, chiar nu trebuie să plângă. Gian s-a dus să călărească. Tatăl lui i-a dat ieri doi cai noi.

CAPITOLUL 44

Extras dintr-un mesaj al diplomatului vene- ţian MARINO SANUTO adresat conducătorilor Veneţiei. Milano, 23 octombrie 1494

...tot ceea ce acest om favorizează şi visează noaptea se îndeplineşte ziua. Acum îl privim pe Maur drept cel mai înţelept şi mai prosper om din Italia, bărbatul cel mai stimat şi mai respectat în toată lumea. Toţi se tem de el, deoarece Fortuna e de partea lui în tot ceea ce întreprinde...

*

Sarzana, 31 octombrie 1494

Maiestatea Sa Creştină Carol al VUI-lea cina în pavilionul său de campanie din mătase, la o masă aşezată pe un covor persan. Când Maurul fu anunţat, sări de pe scaun.

— Monsenior Lodovico, v-aţi întors ca să ne călăuziţi în Cruciadă!

îşi întinse braţele şi îi oferi Maurului o îmbrăţişare înflăcărată.

— Acum nu este mai puţin adevărat că Monsenior Galeazz m-a asigurat că aşa veţi face.

Maurul îi aruncă o privire lui Galeazz, care fusese trimis în sud cu o săptămână mai înainte ca să domolească suspiciunile francezilor. Galeazzo ajunsese din urmă armata franceză la Fivizzano, un mic orăşel florentin fortificat care se predase rapid. însă acum armata franceză era încartiruită dinaintea, după părerea generală, inexpugnabilei fortăreţe de la Sarzana, pregătindu-se pentru un asediu prelungit.

Galeazz veghea peste umărul regelui, cu buzele încreţite şi ochii încordaţi pentru a comunica. Arăta la fel de agitat cum fusese lângă Isabela în Sala della Palia. Sfătuitorii omniprezenţi ai regelui se înghesuiră în jurul noului sosit, atitudinea lor obişnuită de frivolitate cu umerii pleoştiţi fiind înlocuită de o fudulie sarcastică.

Galeazz se aplecă spre urechea Maurului, ca şi cum i-ar fi tradus mesajul de întâmpinare al regelui.

— Maiestatea Sa e foarte fericită pentru că ţine trei sfere în mână, zise el într-o italiană slabă, extrem de rapidă.

Maurul adoptă masca sa impenetrabilă. Cele trei sfere erau simbolul casei conducătoare din

Florenţa a familiei Medici. După câte s-ar părea, florentinii suferiseră o răsturnare dezastruoasă.

— Maiestatea Voastră trebuie să îmi povestească ce cuceriri aţi făcut câtă vreme eu am fost ocupat cu evenimentele tragice din Milano, spuse Maurul.

Ochii lui măturară cu răceală anturajul regelui în timpul traducerii.

— *Montjoie,* Monsenior Lodovico! *Montjoie!* L-am convins pe bunul rege de Medici să ni se alăture în aventura noastră creştină. A venit ieri la noi sub escortă cu Monsenior Briconnet şi ne-a dat ceea ce trebuie să avem pentru campanie! *Montjoie!* Vom defda cu armata noastră prin Florenţa şi vom fi întâmpinaţi ca nişte camarazi.

Galeazz tălmăci în pripă:

— Piero de Medici a venit ieri aici şi nu a făcut altceva decât să se arunce la picioarele regelui. A predat Sarzana şi i-a acordat armatei franceze dreptul de liberă trecere prin teritoriile florentine. Le-a promis şi împrumuturi. Francezii sunt stupefiaţi de dărnicia lui Piero. Le-a oferit francezilor lucruri pe care nu s-ar fi gândit aceştia nicicând să le ceară. Ar fi trebuit să-i auzi ridicu- lizându-i laşitatea. Mă simt umilit că sunt italian.

Maurul îi surâse indulgent regelui, o expresie nesesizată de anturajul regal.

— Bună treabă, Maiestatea Voastră. însă să nu le permiteţi florentinilor să se folosească de aceste concesii ca să vă momească îndepărtându-vă de premiul lor cel mai grozav,

oraşul Pisa. Este portul lor la mare şi vă va fi vital ca să vă reaprovizionaţi din Neapole. Locuitorii oraşului sunt de multă vreme enervaţi de dominaţia florentină şi cred că, dacă Maiestatea Voastră va merge la Pisa şi se va întâlni cu nobilii oraşului, veţi fi întâmpinat ca eliberatorul lor.

Falca regelui căzu şi el hârâia contemplativ.

— Bineînţeles. Unul dintre obiectivele aventurii noastre cavalereşti este să eliberăm populaţia Italiei indiferent unde ar suferi de pe urma opresiunii tiranilor. Cu siguranţă că trebuie să-i eliberez pe oamenii ăştia buni din Pisa.

Regele se întoarse brusc spre sfătuitorii săi.

— Piiiizaaaa, anunţă el.

Anturajul regelui începu să gesticuleze dezbătând aprins despre acest nou obiectiv. Maurul îşi făcu o ieşire superficială şi îl trase pe Galeazz afară din pavilionul regelui. Stăteau în picioare în praf uitându-se la fortăreaţa masivă din cărămidă de pe promontoriul stâncos din spatele lor, încadrată de cerul Toscanei atât de albastru, că dădea impresia că pulsează.

Maurul zâmbi delicat, sardonic.

— Cândva am făcut greşeala de a-l supraestima pe Piero de Medici ca prieten. Acum am făcut greşeala de a-l supraestima ca duşman.

— Şi-a pierdut sângele rece, zise Galeazz. Poate că nu ştiţi ce s-a petrecut la Fivizzano. Au dărâmat zidurile şi au spulberat-o într-un sfert

de oră. Regele i-a trimis pe elveţieni înăuntru şi au măcelărit garnizoana şi jumătate din locuitorii oraşului înainte de a fi daţi înapoi. Nu a fost nevoie să intru şi eu. Am auzit. Am mirosit.

Pleoapa dreapta a Maurului se agită. Se răsuci încetişor.

— Fortuna este o căţea alunecoasă.

Galeazz îşi încreţi buzele.

— Ce veţi face?

— Ei bine, eliberarea Pisei s-ar putea s-o distragă pe Maiestatea Sa pentru o săptămână sau două. Poate că până atunci vor începe ploile.

Maurul căuta cruciş cu suspiciune la cerul curat ca lacrima. Ploile dese de toamnă erau ceva obişnuit. Aceasta fusese cea mai secetoasă toamnă din câte îşi amintea.

— Florentinii s-ar putea să nu accepte concesiile lui Piero în numele lor. Şi aşa e destul de nepopular. S-ar putea să mai avem necazuri aici.

— Şi dacă nu?

— Mda. Trebuie să încep să mă pregătesc pentru asta.

Maurul îşi proiectă bărbia în afară şi trecu în revistă acoperişurile din mătase şi prelată ale uriaşei tabere franceze. Fanioane strălucitor colorate fluturau în creştetele corturilor.

— Nu e niciodată prea devreme să te pregăteşti pentru ce e mai rău.

Extras dintr-un mesaj al diplomatului veneţian MARINO SANUTO adresat

conducătorilor Veneţiei. Sarzana, 3 noiembrie 1494

...Nu ştiu dacă să mă bucur sau să plâng din această pricină, însă voi lăsa asta în seama înţelepciunii colective a conducerii ca să prezică semnificaţia a ceea ce vă raportez acum. în această dimineaţă Maurul a plecat spre Milano. Nu ştiu ce argumente i-a adus Maurul Prea-Creştinului rege convingându-l să fie de acord cu dezertarea sa. Ştiu că Maurul a fost de acord să-l lase pe Galcazzo di Sanseverino în grija regelui şi i-a remis fără întârziere Maiestăţii Sale suma de 30.000 de du- caţi lichizi. Cu toate acestea, în schimbul acestei plăţi, Maurul a obţinut documentele de învestire pentru ducatul de Genova, recunoscut iniţial răposatului său nepot, în Milano, săptămâna trecută, oamenii ziceau: „Numai Domnul şi Maurul ştiu dinainte încotro va bate vântul războiului." îndrăznesc să afirm că acum nici măcar Dumnezeu nu ştie care sunt intenţiile Maurului...

CAPITOLUL 45

Milano, 2 decembrie 1494

Maurul şi Beatrice priveau în sus la domul aproape terminat al bisericii Santa Maria della Grazie. Doi pictori lucrau pe schelăria înaltă, lumina venindu-le de la un inel de ferestre rotunde care încercuiau clopotul din dom. Artiştii pictau un al doilea cerc de astfel de ferestre iluzorii.

— Vor isprăvi în două săptămâni, înălţimea Voastră, spuse arhitectul, maestrul Donato Bramante", un bărbat cu o înfăţişare colţuroasă, o frunte înaltă şi ochi înfundaţi adânc în orbite, furioşi şi inteligenţi. Asta presupunând că vom avea o vreme uscată.

[1] Fiind la curtea Maurului de douăzeci de ani, cel mai mare arhitect al Renaşterii, Bramante, a suferit foarte mult din partea comportamentului meschin al stăpânului său, Lodovico Sforza. Intr-un sonet adresat poetului milanez Gasparo Visconti, arhitectul declara: „De fapt, n-am niciun chior în huzunări/ Şi haina de pe mine-i de-a dreptul o ruptură,/ Şi ce să mai vorbesc de încălţări: / De sparte ce-s, mi-e talpa întreagă-o bătătură” (trad. Ion Frunzetli).

— Vreme uscată, zise Maurul absent.

— Leonardo spune că vom pompa apa din râul Ticino şi acesta va seca până în ianuarie dacă nu plouă mai devreme de atunci, adăugă Bramante.

— Cum îl cheamă pe preotul florentin care spune că Dumnezeu i-a trimis pe francezi să purifice Biserica? întrebă Beatrice.

— Fra Girolamo Savonarola, răspunse Maurul.

— Poate că Fra Savonarola are dreptate, spuse Beatrice. Dumnezeu i-a trimis pe francezi şi le oferă o vreme perfectă ca să mărşăluiască.

— Florentinii sunt suficient de siguri că Dumnezeu li l-a trimis pe Savonarola, comentă Bramante sarcastic. A câştigat câţiva adepţi în ultimele luni. Defăimează tot ceea ce este modem drept „zădărnicie", fie că e o pictură a lui Fra Angelico, ale cărui Madone îi place să le prostitueze, sau un volum tipărit de poezie „păgână" a lui Virgiliu. Discipolii lui Savonarola sunt siliţi să se lepede de aceste zădărnicii, pe care le ard în piaţă în focuri uriaşe. Ştiţi, înălţimea Voastră, din moment ce-l trimiteţi pe Caradasso la Roma ca să achiziţioneze anti-chităţi, poate că-l determinaţi să petreacă o perioadă în Florenţa. El ar putea să se ofere voluntar să-i elibereze pe pocăiţii lui Fra Savonarola de lucrurile inutile, fără să se mai muncească să le care cu căruţa până în piaţă.

Maurul râse puternic şi apoi începu să discute serios cu Bramante despre tipurile de

statui romane pe care spera să şi le adauge la colecţie. Bramante ridică brusc capul spre pictorii care lucrau în domul lui şi începu să blesteme în gura mare în obişnuitul său stil lipsit de inhibiţii.

— O să mă duc acolo sus şi o să execut chiar eu pictura, zise Bramante.

Se caţără pe schelăria impunătoare şi scârţâitoare.

Ascensiunea neaşteptată a lui Bramante îi lăsă pe Maurul şi pe Beatrice stând singuri în faţa grilajului din onix negru al altarului înalt. Maurul se uită la pavajul din marmură şi îl lovi uşurel cu vârful botinei sale din catifea, cu o mină absorbită şi enigmatică, gândurile mişcându-i-se de-a curmezişul feţei la fel de subtil precum variaţiile estompate ale luminii care venea din înalturi. O vreme nu scoase niciun cuvânt.

— Aici, zise el, în cele din urmă, foarte domol, privind în continuare pardoseala. Aici o să fim îngropaţi. Unul lângă altul. Cu faţa spre lumină.

Beatrice îşi apucă soţul de braţ. îşi închipui oasele pe sub această pardoseală şi se întrebă ce va vedea când va fi moartă. Ce văd Mama şi Gian acum? Un dom luminat de soare sau dosul negru al unei lespede din marmură, suflete ţipând sau îngeri cântând? Nimic? însă acum nu putea să se ocupe de asta. îşi putea spune doar că soţul ei voia să doarmă alături de ea pentru totdeauna. Se dădu şi mai aproape de el, lăsând ca atingerea trupului lui să-i tăgăduiască

viziunea morţii.

— în această dimineaţă au venit din Florenţa solii, zise Maurul. Maiestatea Sa a părăsit Florenţa acum două zile. Senatul Florenţei a căzut de acord să încheie un tratat de prietenie cu francezii, oferindu-le liberă trecere, şi ie-a plătit 120.000 de ducaţi ca să-şi vadă de drum, în schimb, francezii au consimţit să-i lase pe florentini să-l surghiunească pe Piero de Medici. Acum că Piero este terminat, Fra Savonarola le-a sugerat florentinilor să-i permită lui Hristos să-i guverneze. Toată lumea se întreabă câţi ducaţi va cere Maiestatea Sa să elibereze Florenţa de tirania lui Hristos.

Clătină din cap.

— Nu e deloc genul de campanie la care am sperat. Şi tot nu plouă.

Maurul întoarse capul privind domul strălucitor luminat. Privea cu coada ochiului şi îşi întorcea capul dintr-o parte în alta.

— Vreau să-ţi aduc verişoara înapoi în Milano.

— Adică să o ţii sub observaţie atentă?

Discutaseră deja posibilitatea că Isabela să fi putut fugi la Asti şi, în disperarea ei, să caute sprijin la ducele de Orléans, ca să-i redea dreptul din naştere fiului ei.

— Nu. Poziţia regelui nu este totuşi atât de sigură ca să-i poată permite lui Ludovic, duce de Orléans, să-şi urmărească propria pradă. Asta va veni după ce regele va cuceri Neapole.

— Atunci de ce să o aducem aici?

— Avem nevoie de ea.

El se opri şi se uită din nou în sus. Bramante picta, gesticulând spre ajutoarele lui şi înjurând, toate în acelaşi timp.

— Avem nevoie de prietenia ei.

Beatrice îşi ciuli înmărmurită sprâncenele sale negre.

— Sunt sigură că există o logică în asta. Dar pur şi simplu nu reuşesc să o văd.

— Ducesa Bona şi-a recuperat parţial raţiunea, aşa cum era înainte, spuse Maurul. Suficient cât să expedieze scrisori fiicei sale în Germania, făcând afirmaţiile obişnuite despre moartea lui Gian.

Beatrice simţi contracţia viscerală pe care o avea ori de câte ori se ridica problema morţii lui Gian. însă nu mai credea că Gian fusese otrăvit. Soţul ei ordonase ca trupul lui Gian să fie examinat în Milano de o jumătate de duzină de medici şi chiar de câţiva ambasadori şi nu se găsise nicio urmă de otravă. Probabil că ceea ce văzuse ea în zorii aceia de zi groaznici fusese doar un capriciu al luminii. Şi chiar dacă cumva Gian *fusese* otrăvit, în mod limpede soţul ei nu a avut nimic de-a face cu asta. Acesta îşi dăduse toată silinţa ca să facă investigaţii.

— Se pare că împăratul a văzut unele dintre scrisorile incriminatorii ale Bonei, continuă Maurul. Astăzi am primit o epistolă de la episcopul de Brixen din partea împăratului,

cerându-mi să-l asigur că nu se va petrece vreun incident neplăcut în Pavia. Pot să-mi declar solemn nevinovăţia până la Judecata de Apoi şi nu voi fi în veci crezut pe deplin. însă afirmaţiile mele vor căpăta imediat credibilitate dacă verişoara ta Isabela le va confirma.

— Ce motiv acceptabil ar avea ca să te ajute în acest fel?

— L-am trimis pe Galeazzo Pusterla la Pavia ca să treacă într-o doară pe la Isabela când şi când şi să mă informeze cu privire la starea ei de spirit. Mi-a raportat că Isabela a demarat tratativele de reconciliere cu noi.

— Cu sinceritatea ei obişnuită. Este evident că nu şi-a abandonat ambiţiile.

— Năzuinţa ei în acest moment, cred, este să-şi salveze tatăl.

— Şi se aşteaptă ca noi – îl întrerupse Beatrice.

Roşeaţa i se răspândi peste umeri.

— Dumnezeule mare, Lodovico, acum eşti atât de speriat de francezi că te gândeşti chiar să aplanezi conflictele cu Alfonso?

Faţa îi strălucea şi îşi scuipa furioasă vorbele rapid, sibilant.

— *Cacasangue,* el este cel care a încercat să te otrăvească pe tine şi pe fiul meu. În numele lui Dumnezeu, nu poţi să ai în vedere aşa ceva. Niciodată nu putem să ne aflăm în siguranţă atâta timp cât el trăieşte.

Ochii i se umplură de lacrimi mânioase.

— O să-i ofer sprijin lui Alfonso numai cât

este nevoie ca să-i împiedic prăbuşirea completă. Evident că el şi-a silit fiica să înceapă tratativele cu noi, ceea ce ne arată cât de disperat *este.* Dacă Alfonso poate să reziste doar pe timpul iernii, francezii vor rămâne fără bani. Apoi am putea să aranjăm o înţelegere negociabilă prin care Alfonso va fi forţat să depună un jurământ faţă de regele Franţei, lucru care-i va ştirbi autoritatea. Ceea ce acum seamănă cu un leac amar va scăpa în curând Italia de două năpaste.

— Deci ne vom folosi de Isabela ca să ne exprimăm aceste garanţii ale ajutorului acordat tatălui ei.

Se opri şi lacrimile ţâşniră din nou.

— E obscen.

Vocea Maurului rămase liniştită, însă cadenţa încetini sugerând o furie reţinută.

— Ce e obscen, când tu le-ai spus conducătorilor Veneţiei că împăratul a fost de acord cu învestirea mea, când de fapt nu era aşa? Acela a fost momentul când, din propria ta voinţă, ai hotărât să joci acest joc. Acum, când nu-ţi plac cărţile pe care le ţii în mână, găseşti regulile jocului supărătoare. Bine. Nu insist să rămâi la masa de joc. Pur şi simplu nu te amesteca cu noi, care nu avem altă opţiune decât să ne continuăm jocul.

Lui Beatrice îi ţiuiră urechile. Soţul ei nu-i mai vorbise pe un ton aşa ostil şi de sus de ani de zile. însă ceea ce o ustura cel mai tare era aluzia că jocul îi depăşise acum nivelul de

iscusinţă.

Ochii Beatricei căpătară dintr-odată licărirea aceea dură ca diamantul a familiei Este.

— Ce vrei să fac?

Maurul îşi desfăcu mâinile în gestul său „foarte neînsemnat”

— Când verişoara ta va veni aici, vreau doar să o întâmpini şi să vorbeşti cu ea. Civilizat, nimic mai mult sau mai puţin. Nu trebuie să-i oferi prietenia ta nepieritoare.

*

Milano, 6 decembrie 1494

La o jumătate de oră după ce trecuse prin porţile din sudul Milanoului, Beatrice ordonă trăsurii sale să tragă exact pe marginea cărării cu pietriş care se întindea pe lângă canalul din Pavia. împinse într-o parte perdelele de la fereastră şi privea bărcile purtate de curent în crepusculul după-amiezei târzii, punţile încărcate cu vite, saci de grâne şi butoaie pline cu vin, brânzeturi şi ulei.

întunericul care se lăsa devreme era singurul semn al apropierii iernii. Aerul era uscat şi plăcut răcoros. Pe barje începură să apară luminile semnalizatoare. Câteva căruţe de transport scârţâiră pe lângă ea pe drumul de care, grăbindu-se în noapte.

Când s-a stabilit data întoarcerii Isabelei la castel, Beatrice s-a hotărât să-şi întâlnească verişoara aici, în afara oraşului, înaintea

zidurilor din piatră, iar formalităţile să împiedice absolut totul, mai puţin cel mai superficial contact. Oricum programul ei pentru această întâlnire era neobişnuit de neclar. La suprafaţă căuta să realizeze obiectivele diplomatice ale soţului ei, cu care se împăcase. însă era, de asemenea, hăituită de ferocitatea înspăimântătoare a ambiţiei lui Iş şi de spaima că această ambiţie ar putea încă să-i afecteze soţul, fiul şi copilul nenăscut. Aşa că poate pusese la cale o fărâmă de confruntare maternă, un avertisment adresat Isabelei să-i lase familia în pace. Şi probabil că şi ea urmărea ceva chiar mai adânc şi mai profund. Un lucru articulat numai de şuşotelile din mintea ei care nu aveau sens, fragmentate, gândurile de la miezul nopţii care acum se pare că o trezeau din oră-n oră.

Noaptea se instalase ca o ceaţă catifelată. Felinarele solitare de pe bărci înaintau în beznă. Beatrice privi o luminiţă clipind în depărtare, spre sud, şi apoi o urmări până când dispăru în direcţia oraşului Milano. Când, în cele din urmă, pierdu felinarul din vedere, sentimentul său de tristeţe fu brusc atât de profund că trebui să se lupte cu impulsul de a suspina. îşi închipui totul: viaţa ei şi toţi cei pe care-i iubea, scurgându-se ca acele puncte luminoase minuscule, pâlpâitoare.

începuse să urmărească un alt felinar, când unul dintre vizitii strigă pe cineva de pe stradă. Răspunsul înăbuşit din celălalt echipaj dădu de

înţeles că întâlnirea urma să aibă loc. Beatrice aşteptă până când un vizitiu coborî ca să-i deschidă uşa. O ajută să pună piciorul pe pământ. Era aiurită şi i se tăiase respiraţia, iar aerul i se păru rece. O clipă se văzu desluşit pe ea şi pe Iş pe un balcon cocoţat deasupra Golfului Neapolelui şi apoi bulgărele nimicit al capului din porţelan al frumoasei sale păpuşi.

Gentilomii care conduceau contingentul micuţ de gărzi al fiecărei doamne se întâlniră şi se sfătuiră. Paolo Bilia, unul dintre şambelanii lui Gian, trecu ca să verifice dacă escorta ei era cine declarase că este. Se întoarse la trăsura Isabelei şi ciocăni în uşă. Când uşa se deschise scârţâind, el îşi vârî capul înăuntru. O clipă mai târziu îi făcu semn Beatricei să înainteze. Când veni mai aproape, văzu flamurile negre de doliu legate de fleuronii auriţi ai trăsurii Isabelei. Paolo o ajută să urce în cabină.

Interiorul întunecos era luminat estompat de torţele gărzilor. Tot ceea ce văzu fu un chip alb şi o formă nedesluşită înveşmântată în negru. Aproape imediat ce se instală pe băncuţa tapiţată din faţa Isabelei, vizitii strigară şi trăsura pomi clătinându-se.

— înălţimea Voastră, zise ea, propria-i voce mult prea tare şi temătoare izbind-o imediat.

Isabela nu-i răspunse nimic. îşi întoarse capul într-o parte. Această mişcare în lumina slabă oferi o claritate neaşteptată palorii obscure a trăsăturilor sale, aproape ca faţa unui înotător care iese dintr-un râu noroios.

în pieptul Beatricei se zbătu ceva. Nu-i venea să creadă. Iş era un nimic. Faţa ei era aşa de sfrijită, încât ochii şi obrajii ei erau ca nişte scobituri cenuşii, iar nasul o lamă ascuţită din os alb. Părul i se rărise impresionant. Ar fi putut să fie un cadavru, numai că trăsăturilor sale scheletice le lipsea seninătatea morţii.

Acum programul Beatricei se limpezi: venise la întâlnire ca să se elibereze de sentimentul de vinovăţie. O vinovăţie pe care nu o putea defini. Nu considera că ea şi soţul ei făcuseră ceva greşit. Şi, cu toate acestea, simţea nevoia să se scuze, fie şi numai pentru că Fortuna o recompensase pe ea în detrimentul Isabelei.

— Iş... Trebuie să mă crezi că nu am vrut să ţi se întâmple asta, zise ea aproape disperată. Nu am dorit nimic din toate acestea.

Isabela îi oferi un râs sec, scurt şi hidos, un sunet de balama bătrână.

— Te-am avertizat, ştii. Te-am avertizat înainte ca toate acestea să înceapă.

— Tu ai început totul în aceeaşi măsură ca şi mine, Iş. Tu ai declanşat totul când i-ai scris tatălui tău.

— Am fost obligată. Din moment ce aveai un fiu, era singurul lucru pe care-l puteam face.

— Nu, Iş. Chiar şi atunci tot mai era timp să îl opreşti.

Cuvintele ei, referirea abstractă la soţul ei prin „îl”, o şocară. Se simţea ca şi cum pronunţase o erezie dezgustătoare. Asta era o altă Beatrice care vorbea, îşi dădu ea seama, o

Beatrice rătăcită şi acum în labirint cu Iş. O Beatrice pe care alesese să o părăsească. Şi pe măsură ce privea înapoi la acea Beatrice, vina îi reveni brusc sub forma unui sâmbure ascuţit. Nu-i era milă de Iş, nici măcar de Gian. Cea mai bună alegere pe care o făcuse vreodată fusese să „îl" îmbrăţişeze pe el şi visele acestui bărbat, să-şi dăruiască inima şi sufletul soţului ei. Să spună că nu dorea nimic din toate acestea era cea mai mare minciună. Probabil că nu dorise ca Gian să moară, însă îşi dorise restul, tot ceea ce se întâmplase din pricină că Gian murise. Asta era ceea ce o trezea noaptea.

Isabela se lăsă să cadă pe pemuţe. Mişcările ei nu mai aveau nici măcar graţia apatică a extenuării, ci manifestau o nervozitate disperată, spasmodică.

— Soarta a pornit asta, zise ea. Soarta ne-a pus să jucăm una contra celeilalte. întrecerea a fost inevitabilă. Iar eu am pierdut. Am pierdut!

Surâse cu capul unui mort şi se cuibări iarăşi în locul ei, următoarele sale cuvinte fiind Iară margini de istovite.

— Chiar nu mai contează, Toto. Sunt terminată.

Un moment, Beatrice se întrebă dacă toată manifestarea asta, folosirea numelui ei de alint, Toto, nu era o altă mascaradă. Se obligă să cerceteze faţa încercănată şi răvăşită a lui Iş. însă acolo nu exista nicio urmă de înşelăciune. Abia dacă exista viaţă.

— Toto, ştii de ce m-am întors la Milano, nu-i

aşa?

— Da.

Orice ar fi fost, Beatrice se jurase că îl va urî mereu pe tatăl Isabelei.

Stătură o vreme în tăcere în trăsura care-i legăna delicat. Apoi Isabela zise:

— Un edificiu de minciuni. în asta constă omenirea acum. Un edificiu construit de către Serenisima Republică, francezi, soţul tău şi Sanctitatea Sa. Şi de tatăl meu. Ştiu asta. Şi de noi. Noi i-am ajutat să-l construiască. Poate că noi suntem chiar mai vinovate decât toţi la un loc. Minciuna este un meşteşug pe care bărbaţii au fost educaţi să-l practice.

Pufni sarcastic din nas.

— Minciuna este limba lor din naştere. însă tu şi cu mine am împărţit cândva adevărul. Ne-am iubit cu adevărat. Cândva.

Acum un alt adevăr crud o privea cu ochi pierduţi pe Beatrice. Mâhnirea lui Iş era autentică. Şi la fel fusese odată iubirea ei.

— Tu nu ştii cum e, Toto. Aici. în beznă. E aşa de întuneric că uneori nu pot să respir. Câteodată aerul e ca o atmosferă confecţionată din tăişuri. Şi dacă deschid gura să respir, plămânii îmi sunt sfârtecaţi până la coaste. Vreau să-mi ajut copiii, dar nu mă pot mişca. Copiii meu au nevoie de mine, dar nu pot...

Francheţea nenorocirii şi mustrării de cuget a lui Iş o copleşiră pe Beatrice. Auzea clinchetul metalic ameninţător al aerului mortal, pe care Iş încerca să-l respire. Simţea durerea în propriul

său gâtlej. Lacrimile îi năpădiră ochii.

— Mă voi asigura că pruncii tăi se vor afla în siguranţă şi îngrijiţi cât timp vor sta în Milano, Iş. Iţi promit asta.

Trupul Isabelei zvâcni înainte şi întinse braţele cu atâta vehemenţă, că Beatrice tresări alarmată precipi- tându-se, convinsă că Iş încerca să-şi înfigă ghearele şi să-i scoată bebeluşul din pântec. însă Isabela abia dacă se agăţă de mâinile Beatricei îmbrăţişate în continuare protector peste abdomenul său de gravidă.

Mâinile Isabelei erau atât de reci şi de osoase încât păreau sculptate în piatră. Ochii o implorau din craniul său găunos.

— Toto, nu-i lăsa să mi-l ia pe Francesco. Te rog, nu-i lăsa să-mi ia băieţelul. Te rog, nu-i lăsa să-mi ia copilaşii.

Umerii îi tresăltau şi începu să plângă.

După o clipă, fără ca măcar să se gândească de ce, Beatrice trecu în partea cealaltă pe băncuţa Isabelei şi se aşeză lângă ea. Cu braţele închise una în jurul celeilalte, cele două ducese plânseră în beznă tot drumul până la Milano.

CAPITOLUL 46

Extras dintr-o epistolă a călătorului internaţional şi povestitorului BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Roma, 1 ianuarie 1495

...încă o dată am fost trataţi cu spectacolul armatei franceze mărşăluind prin capitala italiană fără să i se opună rezistenţă. Ieri Maiestatea Sa Creştină a intrat în Roma cu o procesiune triumfantă ... Sanctitatea Sa s-a refugiat la Vatican. Din fericire, încântătoarea amantă a Sfinţiei Sale, Madona Giulia Farnese, stă la îndemână să-i ofere Sfinţiei Sale cel mai profund sprijin spiritual. Numai săptămâna trecută, în timp ce se întorcea din Acquapendente de la o nuntă, mai sus-numita doamnă a fost luată ostatică de elemente ale gărzii franceze de înaintare. Aceşti războinici francezi, aflându-se sub comanda unor gentilomi, au eliberat-o cu promptitudine pe atrăgătoarea Giulia ca urmare a unei plăţi făcute uimitor de grabnic, preţul considerabil al răscumpărării.
Acum, bineînţeles, Maiestatea Sa se află în

postura de a răscumpăra întreaga Romă şi pe toţi ocupanţii ei

Extras din epistola ISABELE1 D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova, adresată lui FRANCESCO GONZAGA, marchiz de Mantova şi căpitan general al trupelor Veneţiei. Milano, 20 ianuarie 1495

Preailustrul meu lord soţ, care-mi lipseşti nespus de mult,

Am ajuns aici ieri, căci am mai petrecut o zi în plus la Pavia la cererea lui Messer Ambrogio, întrucât data de optsprezece nu a fost considerată propice intrării mele în Milano. Din fericire am sosit totuşi înaintea copilului surorii mele, pe care-l aşteaptă să vină pe lume până într-o săptămână. Mi-am petrecut seara cu ea la căpătâiul patului şi am binedispus-o cât de bine am putut, însă este foarte neliniştită şi cu siguranţă este îndreptăţită să fie aşa după dificultatea primei sale naşteri... în această dimineaţă am vizitat-o pe văduva ducesă Isabela în apartamentele ei de la castel. Camera ei este toată drapată în negru, iar luminii i se permite să pătrundă înăuntru doar cât să-ţi vezi mâna în faţa ochilor, şi atâta aer cât să nu te sufoci. Poartă o mantie din pânză neagră atât de ieftină că până şi un călugăr onest ar putea-o dispreţui şi un văl care-i acoperă chipul cu totul. Se zice că îşi ia mesele mai regulat acum, însă ca să o

vezi nu ştii când. Am simţit o aşa compasiune pentru situaţia lamentabilă în care se află, că nu m-am putut abţine să nu plâng. După ce i-am oferit compasiunea mea şi condoleanţe în numele tău, a trimis după copii, la vederea cărora pur şi simplu am jelit şi mai copios. Fala e prea tânără ca să înţeleagă pierderea suferită, iar băiatul arată bine, însă mi s-a plâns că s-a plictisit să se îmbrace în negru...

N-ai recunoaşte Milano! Au curăţat şi au lărgit atât de multe străzi şi au construit *piazze,* grădini şi parcuri noi şi ai impresia că flecare clădire este nouă ori că i-a fost redată gloria sa iniţială. Şi închipuie-ţi că au adoptat un decret care cere fiecărei femei care doreşte să apară în public să se împodobească cu pietre preţioase care valorează cel puţin zece mii de ducaţi! Trăsurile huruie toată ziua şi toată noaptea, transportând pe aceste *belle donne* de la un banchet la altul – şi fără nicio îndoială din braţele unui amant în ale următorului!

Am cinat seara trecută cu Maurul în apartamentele lui şi mi-a prezentat soliile de la Roma care confirmau că Sanctitatea Sa le-a acordat francezilor dreptul de liberă trecere prin teritoriile sale şi a fost de acord şi să confirme încoronarea Maiestăţii Sale drept rege al Neapolelui. în plus, Sanctitatea Sa a făcut din Briconnet un cardinal, ceea ce nu-l mulţumeşte deloc pe Maur... Maurul mi-a supus atenţiei rapoarte ale agenţilor lui din Neapole privind sănătatea regelui Alfonso. Se pare că în ultimul

timp Alfonso este tare preocupat de cucernicia pe care a desconsiderat-o toată viaţa şi nu-şi poate petrece cât timp îşi doreşte spălând picioarele săracilor şi deplângându-le nenorocirile! După ce am terminat de citit aceste hârtii l-am întrebat pe Maur ce schimbări de politică are de gând să adopte ca răspuns la această stare de lucruri nefericită. Avea foarte multe de reproşat conducerii Veneţiei, declarând făţiş că i-a avertizat că se impune formarea unei alianţe prin care toţi îşi iau ferm angajamentul să-i ţină departe pe francezi şi că nu vede niciun motiv să intre într-o astfel de alianţă, acum că francezii au cucerit efectiv Italia cu o bucăţică de ti- bişir – acesta fiind tibişirul cu care aceştia marchează adăposturile în care să-şi încartiruiască trupele. El zice că acum este obligat să li se opună francezilor foarte precaut, căci, ca să folosesc cuvintele lui, „Dacă regele Franţei câştigă regatul Neapolelui şi apoi află că doar eu mi-am arătat nemulţumirea faţă de succesul lui, va fi în avantajul meu?” Aşadar, Maurul insistă că totuşi cheia izgonirii francezilor este de a convinge Spania să invadeze Franţa de-a lungul Pirineilor... Ar trebui să sfatuieşti conducerea Veneţiei să-şi pună ambasadorii să-l frecventeze îndeaproape pe Maur şi să sperăm că evenimentele îl vor determina în curând să cooperaţi cu de-amănuntul ca să scăpaţi Italia de această ameninţare...

Maurul trebuie totuşi să primească

documentele de învestire de la împăratul german. Ei spun că această întârziere se datorează faptului că prinţii electori ai Germaniei au fost tulburaţi de acuzaţiile privind decesul ghinionistului duce de Milano. Maurul zice că nu îşi face griji în privinţa întârzierii, însă în ceea ce mă priveşte nu cred că aceste hârtii vor sosi suficient de iute, întrucât Milano fără un duce de Milano este un stat foarte dezechilibrat într-o perioadă extrem de tulbure. Până şi conducerea Republicii trebuie să accepte că acum nu există nicio alternativă pentru Maur, în afară de infamul de Ludovic, duce de Orléans, care se află tot în Asti şi trimite regulat mesageri care să proclame că *el* este ducele de Milano legitim...

*

Neapole, 23 ianuarie 1495

Când Alfonso de Aragon, regele Neapolelui, se trezi, primul său gând fu că un tunet al unei furtuni îngrozitoare i-a deranjat somnul, o furtună nedeosebită de vijelia din ziua de Crăciun, cu trei ani în urmă. Apoi îşi dădu seama că auzea tunurile franţuzeşti. Deşi se aflau la mai bine de trei kilometri depărtare, tot le putea auzi. Cearşafurile din mătase erau umede de transpiraţie. Trebuia să se scoale. îşi puse pe el roba grosolană de călugăr cu care se îmbrăca când spăla tălpile săracilor şi îşi săltă vadra din argint. Cu o singură lumânare în mână, se târî în tăcere afară din dormitor şi dădu ocol logiei din

curtea interioară până când ajunse la apartamentele sigilate ale răposatului său părinte. Descuie uşile şi le încuie înapoi după el. Aprinse o lampă lustruită din bronz de forma unei femele de grifon, cu sâni mari de femeie.

Majoritatea obiectelor personale ale tatălui său fuseseră depozitate, iar apartamentele erau goale. Alfonso coborî în fugă nişte scări până la o serie de încăperi subterane folosite ca magazii. Se opri în faţa unei uşi din lemn ferecată cu metal şi cercetă inelul cu chei ca să o găsească pe cea potrivită. Lacătul clicăi zgomotos. Făcu o pauză înainte de a deschide uşa, asigurându-se că mai are încă vadra şi buretele. Se întrebă scurt de ce nu se gândise să vină aici mai înainte. Acum era evident că asta trebuia să facă.

încăperea era aproape de mărimea unei *guardaroba,* cu un miros stătut, ca de camfor. Pereţii erau din piatră, goi, fără ferestre. Două rânduri lungi a ceea ce păreau nişte statui se aflau doar la câţiva paşi depărtare, faţă-n faţă. Aceasta fusese colecţia particulară a lui Ferrante, însă şi Alfonso îl ajutase să o strângă.

Ridicându-şi lampa, Alfonso păşi printre cele două şiruri de figurine în picioare. Acestea erau îmbrăcate în haine adevărate, cu tunici scumpe din mătase şi damasc brodate întocmai cum ar fi purtat un nobil. Pe măsură ce Alfonso înainta, lumina scânteia în ochii lor de sticlă. Alfonso se opri şi vârî lampa în faţa uneia dintre figu- rini. Ochii din sticlă străluciră. Pielea facială

scorojită, deshidratată fusese îndepărtată din orbite. Buzele ofilite se depărtară uşor dând la iveală dinţi reali. Aceasta era una dintre piesele mai vechi din colecţie, un nobil pe care Ferrante îl executase şi-l îmbălsămase acum patruzeci de ani. Nu se păstrase bine.

Alfonso căută pe cineva mai nou, o persoană pe care-o cunoştea. Găsi un bărbat care se afla în colecţie de mai puţin de zece ani, cu paloarea alb-pergamentoasă a unei ultime întemniţări lungi, acum îngălbenită prin îmbălsămare şi de la lumina lămpii; totuşi pielea părea tot elastică, iar buzele pline şi trufaşe. Un şir de copci aspectuoase îi încercuia gâtul. Din motive estetice, capul îi fusese cusut la loc după ce fusese decapitat de securea călăului.

— Don Marino, şopti Alfonso.

Căzu în genunchi la picioarele lui Don Marino. Dându-şi seama că va rostogoli mumia dacă va încerca să dea jos botinele din catifea ale lui Don Marino, Alfonso înmuie buretele în apa pe care o împrăştie simbolic peste ele. începu să se jelească, ochii lui afectaţi de strabism fiind strânşi ca nişte spinlecături care sângerau, cu faţa sa rotundă şi masivă contorsionată de durere.

După ce se jeli îndeajuns şi stoarse buretele, Alfonso se ridică în picioare, cu obrajii sclipind de lacrimi.

— Iartă-mă, Don Marino, se smiorcăi el.

— Franţa.

Alfonso se aşteptase ca Don Marino să

vorbească, însă nu se aşteptase la acest răspuns. Dar ştia că-l auzise, la fel de limpede cum auzise tunurile care-l sculaseră din somn. Văzuse chiar şi buzele lui Don Marino mişcându-se.

— Ce? întrebă el.

— Franţa.

Alfonso legănă vadra descriind un arc turbat, iar capul lui Don Marino, prins într-o doară, zbură printre umbre. Căzu trosnind de pietre şi se rostogoli de-a curmezişul podelei, zăngănind ca o tigvă uscată. Apoi linişte binecuvântată. Liniştea iertării.

— Franţa.

Alfonso îşi roti brusc împrejur capul său măreţ.

— Franţa. Franţa.

Nu putea să spună cine rostea acest cuvânt. Se năpusti pe trepte în toate părţile, vârând lampa în feţele moarte.

— Franţa. Franţa. Franţa.

Toţi rosteau acest cuvânt – le vedea buzele mişcându-se – şi le izbea înnebunit cu vadra, capetele zburau şi trupurile se răsturnau, însă chiar şi capetele decapitate îşi continuau corul de „Franţa, Franţa, Franţa" Azvârli vadra de perete şi o luă la fugă spre uşă.

Picioarele puternice ale lui Alfonso loveau treptele în urcare. Când ajunse în logia, descoperi că putea să respire din nou şi nu-i mai auzea pe trădători. însă tunurile francezilor se apropiaseră, erau atât de aproape că salvele lor zguduiau pereţii.

Alergă în apartamentele secretarului său şi izbi în uşă. Când bărbatul îşi făcu apariţia buimăcit, Alfonso îi ordonă să se îmbrace şi să îşi materiale de scris ca să se întâlnească în apartamentele mamei lui vitrege.

Servitorii mamei lui vitrege se treziseră, iar el trecu vijelios pe lângă ei, deschizând uşile dormitorului femeii şi trântindu-le de perete. Lămpile erau aprinse în aplicele din perete şi un foc mare producea lumină suplimentară şi furniza o căldură înăbuşitoare. Văduva tatălui său, Giovanna, a doua soţie care se afla la jumătatea celor treizeci de ani ai ei, era întinsă pe aştemuturile albe din mătase, complet goală, faţa fiindu-i ascunsă de două bucăţi mari de voal înmuiat în lapte. Era o femeie obeză cu un gât disproporţionat de subţire şi un nas proeminent care-i ieşea în afară printre două bucăţi de carne. Cele două servitoare continuară să-i spele pielea cu buretele îmbibat în apă cu miros dulce, fără să facă nimic ca să-şi acopere stăpâna.

— Ce vrei, dragule? întrebă Giovanna în spaniolă.

— Să fii martoră la asta.

— Martoră la ce? Ai de gând să faci vreo prostioară? Am crezut că ai făcut toate prostiile posibile.

— Acoperiţi-o, ţipă Alfonso spre servitoare. Vine secretarul meu.

Giovanna îşi decoji bucăţile de voal de pe faţă şi îşi ridică capul. Le făcu semn din cap şi

servitoarele îi us- cară faţa şi o înfăşurară într-un capot din mătase albă.

Dintr-odată umerii uriaşi ai lui Alfonso tresăriră alarmaţi. Se uită la mama lui vitregă.

— Nu le-ai auzit? o întrebă el înnebunit. Armele. Armele sunt peste tot în jurul nostru. Ştii că atunci când vor sparge zidurile o să treacă pe toată lumea – bărbaţi, femei şi copii – prin sabie. Nu sunt oameni, sunt bestii!

Sosi secretarul. Giovanna, cu faţa ei palidă şi nemachiată stăpânită şi neobişnuit de elegantă, privea scena cu deşertăciunea lumească a unei femei care văzuse deja prea multe.

— Fii martoră la asta, mamă, repetă Alfonso.

Umerii îi tresăriră din pricina altei salve imaginare şi îşi întoarse spasmodic capul spre secretar. îi făcu iute semn cu mâinile sale viguroase, indicându-i obişnuita introducere formală. Apoi vorbi, mult mai tare decât pe tonul său obişnuit aproape şoptit, ca şi cum concura cu sunetul tunurilor francezilor.

— M-am decis, călăuzit de bunul Dumnezeu, să abdic de la tron în favoarea fiului şi moştenitorului meu, Ferrantino, aşa încât să părăsesc acest regat şi să fac pace cu Domnul înainte...

Ţipă pe neaşteptate:

— Nu au bunul-simţ elementar de a opri focul până când termin această lucrare? Sunt nişte câini!

Dar, chiar şi după ce Alfonso termină de dictat mesajul său de abdicare, nu putu să

determine lunurile francezilor să amuţească.

CAPITOLUL 47

Milano, 5 februarie 1495

— Eşti mai norocoasă decât diavolul.

Bucle blonde încadrând un zâmbet radiant, marchiza intră în dormitorul Beatricei, ducându-l în braţe pe Sforza Francesco Sforza în vârstă de o lună – botezat după răposatul frate Sforza al Maurului, de la care Maurul a moştenit ducatul de Bari. Ercole, frăţiorul de doi ani al nou-născutului, îmbrăcat cu o tunică albastră micuţă şi cu pantaloni strâmţi asortaţi, se apucă cu mânuţele de poalele marchizei, surâzând şi ţipând: *„Cia Mama! Cia Mama! ”*

Marchiza se aşează pe pat şi aşează legăturica înfăşurată în satin în braţele Beatricei.

— Gândeşte-te la toate femeile, inclusiv la mine, care s-au străduit zadarnic ani de zile în speranţa că vor avea un fiu. Nu ţi-a fost de-ajuns să ai pur şi simplu acest băieţaş drăgălaş – îşi făcu palmele căuş şi-l ridică de pe podea – pe care am de gând să-l iau cu mine când voi pleca. Acum ai cel mai perfect *putto* pe care l-am văzut vreodată. Uită-te la el!

Irişii uriaşi ai lui Sforza se iţeau pe feţişoara lui durdulie, roşcovană.

— Priveşte cum se uită la noi! Nu am văzut niciodată un nou-născut făcând asta!

Se aplecă mai aproape de bebeluş.

— Eu sunt mătuşa ta, Bel, cea mai frumoasă privelişte pe care o vei vedea vreodată.

Sforza o privea fix fără ezitare, iar Ercole bolborosea:

— Pputto! Ppputto! Spputto Spporspuh!

— Sunt bolnavă de invidie, adăugă marchiza, privind către cer ca şi cum ar fi căutat să corijeze această distribuţie inechitabilă de Ei.

Apoi o studie sobră pe Beatrice, mângâind obrazul surorii sale cu degetele.

— Ai un ten cu adevărat sănătos, iubito. Ştii că trebuia să-ţi oprească hemoragia. Dacă nu ar fi procedat aşa, ai fi sângerat mult mai mult în timpul nopţii.

Timp de un sfert de ceas îngrozitor, după ce eliminase placenta, Beatrice fusese mai afectată de frică decât de pierderea efectivă a sângelui.

— Eu doar...

Beatrice îşi muşcă buza inferioară cu dinţii.

— Prima dată eram prea obosită ca să-mi fie teamă. De data asta puteam să raţionez. M-am gândit la toate: la toţi cei pe care-i iubesc şi pe care nu-i voi mai vedea din nou, la copiii mei care vor creşte fără mine. Că n-o să mai fac dragoste cu soţul meu niciodată. Eram atât de înspăimântată, Bel. Era ca şi cum sufletul mi se revărsa din mine. Pur şi simplu zăceam acolo şi mă uitam la el.

— Moaşa ta a spus că te-ai descurcat mai bine de data asta. La următoarea naştere vei termina mai repede decât poate o *meretrice* să-şi găsească un client în Vatican.

Beatrice zâmbi şters şi continuă să-şi muşte buza.

— Nu-i aşa că veştile despre Alfonso sunt bune? zise marchiza senină. Soţul tău spune că abdicarea lui Alfonso va face acum lucrurile mult mai uşoare pentru a furniza sprijin Neapolelui. Îţi poţi închipui? Trei regi ai Neapolelui într-un interval de un an. Nu prea mi-l amintesc grozav de bine pe vărul nostru Ferrantino. Ţi-a plăcut când ai fost acolo?

Ferrantino era cu doi ani mai mare decât Iş, însă în marea parte a timpului când Beatrice s-a aflat în Neapole, era mai scund decât sora lui. Ferrantino şi Iş fuseseră tovarăşi nedespărţiţi de suferinţă, însă Ferrantino fusese întotdeauna cât se poate de tăcut şi amabil. Nu o luase niciodată peste picior şi nici n-o tachinase pe Beatrice dacă Iş nu-l punea s-o facă. Fusese în permanenţă atât de subţirel în comparaţie cu tatăl lui, cu dinţi mari iepureşti.

— Era un băiat drăguţ, Bel. Poate că va pune capăt tuturor faptelor groaznice care s-au petrecut în Neapole.

Marchiza dădu aprobator din cap şi îşi făcu semnul crucii, una dintre particularităţile mamei sale pe care o adoptase după moartea ei.

— Ştii, iubito, mă gândesc aşa de des la Mama, cum vorbea întotdeauna despre această

Italie a ei paşnică şi unită. Pentru ea era mai mult decât o credinţă. Era visul ei, de-adevăratelea, iar eu aşez visele înaintea credinţei, întrucât visele nu pot fi niciodată pervertite. Altfel nu ar mai fi vise. Bineînţeles că am crezut neîncetat că visul Mamei este atât de prostesc şi de imposibil.

Surâse nostalgică.

— Dar acum cred că, în ciuda francezilor, sau de fapt datorită lor, într-o zi vom avea această pace.

Beatrice se minuna de ce nu putea niciodată să discute despre Mama cu sora ei. Subiectul se dăduse deja la fund de o duzină de ori în timpul vizitei lui Bel. Poate pentru că îi era teamă că Bel va afla despre ambivalenţa sentimentelor ei legate de Mama. Sau poate deoarece ştiuse dintotdeauna că Bel fusese preferata Mamei.

— Este timpul ca cei doi tineri domni să se întoarcă în camerele lor şi ca ducesa să sufle în lampă şi să se culce...

Polissena le întrerupse din cadrul uşii.

Marchiza nu se întoarse la sunetul vocii Polissenei, dar în schimb continuă s-o privească pe Beatrice, bâţâ- indu-şi capul şi mimând vorbirea Polissenei obţinând un efect extraordinar de comic. Beatrice izbucni pe neaşteptate în râs încât pântecele o arse, însă nu se putea abţine şi râdea atât de tare că îi şiroiau lacrimile pe obraz.

— Şi ceea ce alege marchiza să facă este între ea însăşi, Domnul nostru şi diavol, continuă

Polissena, cu capul bâţâindu-se cu violenţă, căci nu a arătat consideraţie niciunui sfat privind sănătatea ei pe care noi, cei cu experienţă îndelungată, i l-am oferit.

Până la urmă marchiza se răsuci ca să contraatace.

— Polissena, experienţa ta este atât de veche că -

Deodată Polissena icni şi se cutremură, iar marchiza se întrerupse.

— *Nostro Signore,* zise Polissena, făcându-şi semnul crucii. Când înălţimea Sa s-a răsucit împrejur tocmai am crezut că am văzut-o pe maica voastră sfântă stând acolo. Mama voastră cu cincisprezece ani în urmă. Cea mai frumoasă femeie din câte am văzut. Exact în clipa aceea înălţimea Voastră era imaginea sfintei voastre maici. Bunule Dumnezeu, am crezut că am văzut o stafie.

Polissena ie mai oferi o ultimă căutătură sfidătoare de pui de şoricar – în aparenţă din pricina emoţiilor – şi apoi începu să plângă.

Marchiza se uită neajutorată la Beatrice, după aceea se ridică şi se duse la Polissena. Cu ochii scânteind de lacrimi, îşi înfăşură grijulie braţele în jurul trupului fragil şi ţeapăn al Polissenei.

— Şi mie îmi este dor de ea, Polissena. îmi lipseşte şi mie.

*

Milano, 27februarie 1495

— *Per mia fe.* întotdeauna m-am întrebat cum a fost făcută.

Marchiza se plimba în jurul bazei anticei statui romane. Sculptată în marmură albă, luminoasă, sculptura îl înfăţişa pe Zeus, transformat în lebădoi, făcând dragoste cu Leda, soţia pe deplin pământeană a regelui Spartei. Lebădoiul considerabil de impozant apucase cu picioarele sale membranate fesele durdulii ale Ledei în mărime naturală şi îşi pliase aripile în jurul spatelui ei gol.

— Cu desăvârşire convingătoare, adăugă marchiza. *Per dio,* Beatrice, poţi să-i auzi realmente mârâind de plăcere. Sau poate că ea se tânguieşte şi el gâgâie. în orice caz, atâta vivacitate. E nouă, nu-i aşa?

— Soţul meu a adus-o cu o corabie de la Roma acum câteva săptămâni, răspunse Beatrice.

Statuia era una dintre cele douăsprezece înşirate de-a curmezişul peluzei care mărginea lacul artificial. Acri întregi din parcul ducal împrejmuitor fuseseră transformaţi în grădini formale – modele geometrice din copaci, garduri vii şi răzoare cu flori, toate întreţesute cu poteci din pietriş. în apropiere se afla ceea ce semăna cu un complex de temple greceşti imense: menajeria Maurului, grajdurile răposatului duce de Milano şi noile grajduri ale lui Galeazzo di Sanseverino. Iama care nu mai sosea nicicum nu distrusese frunzişul de un verde strălucitor.

Numai puţinătatea relativă de flori trăda anotimpul. în locul nuanţelor cele mai extravagante ale naturii, parcul era presărat cu sute de curteni milanezi şi doamnele lor, toţi îmbrăcaţi cu cele mai bune costume de călărie. Majoritatea descălecaseră, lăsându-şi caii în seama pajilor. Se plimbau în perechi sau se strânseseră în jurul diverselor distracţii muzicale: formaţii de *alta,* compuse din doi suflători şi un trombonist, care interpretau armonii vioaie de dans, şi lăutari solitari care intonau detaliat cântece nostime şi povestioare romantice.

Marchiza îşi apucă sora de mână şi se îndreptă către statuia goală şi gigantică a unui împărat roman. Pe măsură ce înainta, îşi aruncă privirea spre capătul din nord al lacului, unde o masă lungă acoperită cu brocart alb şi încărcată cu fructe şi foitaje fusese întinsă pe pajişte. Câteva duzini de doamne şi de gentilomi cutreierau prin apropiere, conversând, ciugulind din mâncare şi ascultând muzică.

— Beatrice, îţi vine să crezi că jumătate din oamenii aceştia nici măcar nu se puteau da jos din pat în dimineaţa aceasta? Banchetul din seara precedentă, un bal mascat de la o reşedinţă particulară, se lungise până la primele ore ale dimineţii. De vină sunt măştile acelea de carnaval. Odată ce oamenii sunt adecvat deghizaţi, vor face orice. Ai cea mai vagă idee cine este femeia aceea care şi-a etalat sânii goi în cea mai mare parte a serii? Pot să te asigur că

dacă mai văd vreodată sânii aceia îi voi recunoaşte imediat. Şi îţi jur că dacă ai fi avut cutezanţa să te uiţi pe sub vreo faţă de masă ţi-ai fi închipuit că eşti într-un bordel. *Signor mio caro,* am văzut o masă întreagă zgâlţâindu-se şi vânzolindu-se ca un fel de Tiară grozavă. Şi după aceea, perechea aceea de fese goale ţâşni brusc de sub faţa de masă şi unul dintre gentilomii mascaţi merse spre ei, îşi desfăcu prohabul şi se apucă de treabă fără să se deranjeze să vadă dacă aparţineau unui bărbat sau unei femei. Bănuiesc că presupusese că aparţineau unei femei şi ar fi adoptat atitudinea care se cuvenea, dacă s-ar fi dovedit a fi ale unui bărbat.

— A fost şi mai rău după ce am plecat, ini-au povestit surse de încredere. Unele dintre dansatoarele reprezentaţiilor teatrale au rămas şi au continuat să interpreteze, aproape fără costume pe ele, bineînţeles.

— Desigur, adăugă marchiza, înălţându-şi într-un unghi fercheş pălăria de călărie din catifea, plată, aproape de forma unei farfurioare, care-i încorona impresionanta coamă blondă.

Trase de o trâmbă de mătase albă care se întrezărea printre tăieturile mânecilor din satin negru ale *camora-ei* sale. În cele din urmă ridică privirea şi întrebă:

— Ei bine, nu ai de gând să-mi furnizezi detalii? Ceea ce mi-ai spus până acum e ca şi cum ai zice: „Pictura înfăţişează o temă mitologică.” Ştii că nu sunt satisfăcută până când nu am toate detaliile disponibile. Mă

consacru celor mai fine deosebiri şi nuanţe.

— Bel, nu vrei să ştii.

— Ba da.

— Bel, au adus caii înăuntru -

— *Nostro Signore!*

Marchiza îşi făcu semnul crucii.

— Ai dreptate. Nu vreau să ştiu.

Marchiza privi cu coada ochiului spre masa din capătul de nord al lacului.

— Uite-l pe soţul tău. Foarte armonioase picioare. Arată splendid în costum de călărie.

— E cu reprezentatul regelui Spaniei.

Marchiza arătă cu degetul spre o pereche de gentilomi, departe de a fi spilcuiţi, care stăteau la câţiva paşi de Maur şi de ambasadorul Spaniei. Cei doi bărbaţi, unul cu o constituţie solidă şi în jur de patruzeci de ani, celălalt impunător şi chel, arătau la fel de stingheriţi în pantalonii strâmţi şi vestele lor de călărie sărăcăcios croite.

— Şi acolo sunt umbrele credincioase ale soţului tău, ambasadorii veneţieni. Nu am văzut pe nimeni din Veneţia care să fie o prezenţă frumoasă în costum de călărie. Celor doi le-ar tihni mai bine dacă bărbatul tău i-ar trimite înapoi la Veneţia cu acordul de a forma o nouă ligă.

— Soţul meu crede că această criză încă nu a atras suficient atenţia conducerii Serenisimei Republici. Zice că Veneţia doar îi asaltează pe francezi cu daruri, în timp ce regele Spaniei a trimis deja duzini de corăbii spre Sicilia ca să-i

hărţuiască pe invadatori. Soţul meu are dreptate, Bel. Nu e oarecum puţin probabil ca francezii să părăsească Italia din pricină că guvernanţii Serenisimei Republici a Veneţiei au ales să-i anatemizeze?

— Fireşte. Soţul *meu* încearcă să convingă conducerea să finanţeze o armată de cincizeci de mii de soldaţi ca să-i scoată pe francezi afară. însă membrii guvernului îi spun că nu văd nicio nevoie să întreprindă o astfel de cheltuială, atâta timp cât ostile Neapolelui mai au încă şanse de reuşită.

— Toată lumea speră că optimismul Veneţiei va fi justificat, spuse Beatrice. Eu nu ştiu. Am văzut armata franceză.

— Verişoara noastră Isabela e încurajată de şansele fratelui ei, zise marchiza. A primit scrisori de la el. Ştii, prima oară când a auzit de abdicarea tatălui ei, am crezut că acesta va fi sfârşitul. însă se simte mult mai bine în ultimele câteva săptămâni. îl place foarte mult pe Ferrantino şi cred că probabil e un pic uşurată că nu trebuie să-şi mai apere tatăl.

Marchiza se opri.

— Ar trebui să treci pe la ea.

— Nu, Bel.

Beatrice se întoarse aproape cu vehemenţă cu faţa spre sora ei.

— E prea greu. Eu am încercat. Amândouă am încercat. S-au întâmplat prea multe. Nu pot să o mai iubesc vreodată şi nu vreau s-o mai urăsc. E mai bine dacă suntem moarte una

pentru cealaltă. Pentru ceilalţi suntem încă vii. însă pentru ea, eu am murit în ziua în care Ercole s-a născut. Pentru mine, ea a murit în noaptea aceea la Veneţia când i-am citit scrisoarea. Chiar ne-am întristat una pentru alta. Cred că asta s-a petrecut în noaptea când s-a întors la Milano. Mi-a trebuit o bucată de timp ca să înţeleg de ce nu am avut nimic să ne spunem împărţind această experienţă. Acum înţeleg. Morţii nu vorbesc.

Beatrice se uită în pământ şi îşi agită poalele rochiei.

— A întrebat... de mine?

— M-a întrebat când vei deveni ducesă de Milano.

— Ce i-ai spus?

— Ce mi-ai zis tu. Că aţi primit garanţii din partea împăratului şi că se va aranja imediat ce vor sosi ambasadorii împăratului. Probabil înainte de sfârşitul lunii mai.

— O să mă urască pentru asta. însă, în numele dreptăţii, soţul meu ar trebui să fie duce de Milano.

— Pare împăcată. Probabil cu această ocazie lucrurile se vor aplana între voi şi vă puteţi ierta reciproc.

Marchiza îşi duse mâna la ochi şi privi pe partea cealaltă a lacului. Apa sclipea argintie sub soarele pieziş al iernii. Cred că asta a fost cea mai grozavă virtute a Mamei. Ea putea să ierte orice. Chiar şi pe nepotul tatei, Niccolb, care, pentru numele lui Dumnezeu, a încercat s-

o omoare.

„Exista o persoană pe care Mama n-o putea ierta”, gândea Beatrice. „Am auzit-o în vocea ei în noaptea aceea în Veneţia.”

Marchiza îşi petrecu braţul împrejurul taliei Beatricei.

— Vreau să-ţi spun ceva, iubito. Trebuie să pricepi că aş nega acest lucru şi dacă aş fi torturată de Inchiziţie şi dacă aş fi întrebată în legătură cu această chestiune în faţa lui Iisus. Voi spune că nu am zis-o niciodată. Dar, în ziua în care vei deveni ducesă de Milano, o să fiu foarte mândră de tine. Fireşte că o să fiu şi furioasă, înnebunită, isteric de geloasă – şi nu-mi pasă cine va şti asta. Dar în pofida oricărei laturi a caracterului meu, voi fi aşa de mândră. Singura mea soră, ducesă de Milano. O să mă sinucid!

Surorile se îmbrăţişară. Beatrice închise ochii. Adu- cerile-aminte din copilărie se învârteau în jurul ei precum un roi de fluturi irizaţi. într-un târziu, când clipi în lumina soarelui, văzu un bărbat alergând din direcţia castelului de-a curmezişul gazonului, îmbrăcat în uniforma roşie-alb-albastră a casei soţului ei. Se afla la mai puţin cincizeci de paşi când îl identifică ca fiind unul dintre curierii speciali care, în mod obişnuit, transportă documentele importante de la cabinetul soţului ei către diferitele departamente împrăştiate prin tot castelul.

Şi curierul o recunoscu la rândul lui pe

Beatrice. Puse frână brusc goanei năvalnice şi se opri în genunchi pe iarbă în faţa ei.

— înălţimea Voastră, vă rog să mă scuzaţi, zise el, cu respiraţia întretăiată şi chipul tânăr de un roşu aprins. Unde este înălţimea Sa?

Beatrice îi indică cu degetul pe soţul ei care stătea în continuare lângă ambasadorul spaniol şi era supravegheat neîntrerupt de umbrele sale veneţiene. Curierul o luă la goană înainte ca ea să apuce să-l întrebe ceva.

— Ei bine, n-am de gând să stau aici şi să aştept, zise marchiza. Trebuie să fie ceva important!

îşi adună pulpana rochiei şi se lansă în urmărire. Beatrice îşi ridică şi ea poalele rochiei şi porni la atac în urmă.

Beatrice încă se afla la peste o sută de paşi depărtare când curierul a ajuns la soţul ei. Acesta căzu în genunchi, apoi se ridică iute şi duse mână căuş la urechea bărbatului ei. Câteva secunde Maurul rămase nemişcat, Af-ul brodat cu aur de pe tunica lui albă strălucind intens la soare. Apoi, într-un gest rapid, îşi aşeză palma pe muchia mesei de lângă el, ca şi cum se liniştea pe furiş, îi zise ceva ambasadorului Spaniei care aprobă repede din cap de câteva ori. Apoi se întoarse şi începu să urce panta uşoară către ambasadorii Veneţiei.

Marchiza ajunse la Maur înainte ca acesta să sosească la veneţieni. Rămase un pas în urmă, iar el păru să nu o remarce. Beatrice îi prinse din urmă exact când ambasadorii puseră

genunchiul în pământ. Ochii negri ai soţului ei rămăseseră fixaţi pe trimişii veneţieni. Se adresă diplomatului mai în vârstă şi chel.

— Magnifice ambasador, rosti Maurul, pe un ton atât de vibrant că Beatrice fu convinsă că anunţa vreo victorie. Neapole a căzut. Populaţia a deschis larg porţile şi i-a invitat pe francezi în oraş. Regele Ferrantino s-a refugiat în Sicilia.

Beatrice zărea chipul de ceară al ambasadorului ve- neţian, ochii săi albaştri-verzui nătângi din pricina şocului, cutele adânci care-i încadrau nasul tresărindu-i alarmate. Apoi totul începu să se rotească. Ce importanţă ar fi avut dacă ea şi Iş s-ar fi iertat reciproc, dacă Fortuna n-o să-i ierte niciodată? Soţul ei spunea altceva şi încercă să-l audă prin şuierul sângelui care-i năvălise în urechi.

— Aceasta nu este o ocazie ca să disperăm, domnilor, spuse Maurul, ridicând mâna să-şi mângâie bretonul, cameea rubinie de pe inelul său scânteind. Acesta este momentul în care toată Italia trebuie să se unească.

*

Milano, 11 martie 1495

Beatrice călărea cu sora ei spre docurilc Darsena, exact în afara Portei Ticinese, poarta de sud a oraşului. Acestea erau aceleaşi docuri în care debarcase ca să-şi înceapă viaţa la Milano, o serie de diguri din lemn aranjate în ju- rul unei lagune puţin adânci şi mlăştinoase din capătul lui Naviglio Sforzesca, principalul canal

perfect în linie dreaptă ce ducea la Pavia. Marchiza călătorea într-o galeră micuţă însoţită de două bărci. Alaiul ei suspendase doar întrucâtva agitaţia comercială obişnuită de pe cheiuri, o larmă continuă de strigăte de hamali, căruţe huruind şi proteste bălţate ale turmelor de vite care soseau din provincie.

Marchiza lipi obrazul micuţului Ercole de al ei şi îl sărută de o jumătate de duzină de ori înainte de a i-l înmâna doicii Beatricei. Lacrimile formaseră două cărări lungi şi drepte pe faţa ei rozalie. O apucă strâns pe Beatrice şi îi zise:

— Au desprins deja frânghiile de acostare. Totul e pregătit. Trebuie să plec. Plec chiar acum. O să plec şi o să mă aşez în cabina mea şi n-am să privesc înapoi. Nu pot să mai fac asta, iubito. Pur şi simplu trebuie să plec. Te iubesc aşa de mult.

— Dumnezeule, şi eu te iubesc, Bel, răspunse fericită Beatrice, strângându-şi sora cu putere, aidoma unui luptător, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji. Nu-mi vine să cred că mâine o să mă trezesc şi n-o să mai fi aici. Ştiam că o să vină şi ziua asta, însă acum că s-a întâmplat, e ca o...

Se opri pentru că nu voia să rostească cuvântul „moarte”, însă în felul acesta se simţea. O durea această pierdere, dincolo de orice despărţire de până atunci.

Marchiza se desfăcu parţial din îmbrăţişarea disperată a surorii sale.

— Sunt aproape convinsă că Francesco şi cu

mine ne vom întoarce când soţul tău va fi învestit duce de Milano. Dorim din tot sufletul să fim aici cu această ocazie. O să mă întorc înainte să-ţi dai seama că am plecat.

„Nu, n-ai să te întorci”, îşi zise Beatrice în sinea ei cu o certitudine precisă. Pentru că învestirea nu va avea loc niciodată. Nimic nu s-a petrecut cum ar fi trebuit. Ducele de Orléans va fi următorul duce de Milano.

Marchiza înţelese fervoarea reînnoită a îmbrăţişării surorii sale şi spuse:

— O să fie bine, iubito. Toţi ambasadorii se întrunesc la Veneţia chiar acum. Toţi vor forma o nouă alianţă, iar francezii vor dispărea atât de repede încât nu vor avea timp să-şi încalţe pantofii lor ridicoli ca nişte labe de gâscă. Intr-o zi îi vei povesti nepotului tău istorii despre cum micuţul rege hidos al Franţei te-a sărutat pe amândoi obrajii.

Luându-l în râs pe micuţul rege francez, marchiza îi oferi surorii sale un set neprecupeţit de sărutări. Apoi se retrase şi îi apucă mâinile Beatricei.

— Va fi bine de-adevăratelea. Nu ştii cât îmi încălzeşte inima să văd cât de minunat s-a dovedit a fi totul aici pentru tine, iubito. Un soţ bogat, chipeş, care te adoră şi pe tine şi pe cei doi micuţi ai tăi. Tu ştii, Mama a crezut mereu că eu eram cea norocoasă. însă tu eşti norocoasa. Aminteşte-ţi să-mi trimiţi în scris o descriere completă a clavicordului pe care ţi-l asamblează maestrul Lorenzo imediat ce va fi

livrat.

O mai sărută pe Beatrice o ultimă dată şi apoi o luă la fugă pe chei spre galera ei. îşi întinse braţele spre paji precum o dansatoare şi ei o ajutară să urce pe punte. Mai flutură o dată din mână şi apoi, fidelă cuvântului dat, dispăru în cabina ei micuţă.

Echipajul se îndepărtă de chei, cu vâslele cufundate în apa sălcie, iar galera se îndreptă spre cele două bărci din canal. Beatrice era surprinsă de viteza cu care se mişca micuţa flotilă. Bărcile păreau să se facă şi mai mici aşa de iute, iar canalul să se îngusteze şi să se lungească. Ziua era senină şi însorită, însă ea simţi un nor negru, nu doar subţire, învăluind soarele, ci un linţoliu gros, ameninţător. Totul continua să fie deformat, viziunea ei înguslându-se şi alungindu-se, ca şi cum privea o pictură cu o perspectivă fisurată, intensificată. îşi dori să fi putut leşina, ca să se trezească şi totul să se fi isprăvit. însă senzaţia ei nu era ca un leşin. întunericul care se instala în jurul ei era o umbră uriaşă, palpabilă, un nor de funingine rece care mergea la vale.

Brusc răceala o străpunse adânc, precum tăietura de gheaţă a sufletului ei pe care o simţise în noaptea în care Mama a murit. Ştia ce însemna chiar înainte de a o recunoaşte faţă de sine: „N-o să-ţi mai vezi sora niciodată."

Abia mai putea respira, însă totuşi ştia că trebuie să ajungă la calul ei. Alergă şi strigă spre pajul ei uimit, iar el o ajută să urce în şa. îşi

ciomăgi calul peste coaste cu cravaşa şi plecă atât de repede că gărzile nici măcar nu avură şansa să reacţioneze. îmbulzeala traficului de ia docuri îi oferi un reper asupra căruia să se concentreze şi făcu înnebunită o manevră printre căruţele trase de boi.

Efortul cerut de călărit îi permise într-un fel să respire din nou. Vederea i se lumină. începuse să se simtă eliberată şi caraghioasă. Bărcile nu erau aşa departe cum crezuse; o clipă mai înainte jurase că va călări până la Pavia dacă era nevoie. Acum zări un pod arcuit din lemn la câteva sute de paşi mai departe, în jos pe canal, şi îşi dădu seama că va fi suficient de aproape.

Când ajunse la baza podului îngust, sentimentul de groază îi dispăru. Acum era o joacă. îşi îndrumă cu deosebită pricepere calul în sus pe panta din scânduri şi se opri în vârf. Galera surorii sale alunecase uşor pe sub pod doar cu câteva clipe mai înainte şi era totuşi destul de aproape, încât, dacă ar fi avut o piatră, ar fi putut să-l lovească pe unul dintre membrii echipajului de pe punte.

— Bel! Bel!

Flutură din braţ, iar membrii echipajului se uitară şi arătau cu degetul.

— Bel! strigă ea din nou.

Unul dintre bărbaţi se duse spre cabină.

Aşteptarea i se păru lungă, jocul devenea iarăşi serios. „Te rog, Bel", implora ea în tăcere. Calul începuse să nu mai aibă astâmpăr şi se

cabra şi îşi dădu seama dintr-odată cât de uşor ar fi putut să sară peste balustrada din lemn. „Te rog, Bel. Trebuie să câştig jocul ăsta. Trebuie să învingSoarta la jocul ăsta prostesc. Dacă nu pot să te văd, totul se va schimba.”

Şi apoi sora ei ieşi la soare, părul ei semănând cu aurul, iar *camora* purpurie la fel de strălucitoare ca un rubin. Marchiza făcu din mână şi îi trimise sărutări şi după aceea amândouă fluturară din braţe şi îşi transmi- seră sărutări minute în şir, până când Bel nu mai fu altceva decât o fărâmă roşie pierind în depărtare.

CAPITOLUL 48

Extras dintr-un mesaj al lui PHILIPPE DE COMMINES, lord de Argenton, consilier al Maiestăţii Sale Creştine, Carol al VIH-lea, şi ambasador plenipotenţiar al Republicii Veneţia, adresat lui GUILLAUME BRICONNET, cardinal de Saint Malo şi superintendent şef al trezoreriei regatului Franţei. Veneţia, 2 aprilie 1495

...şi privind faptul că Maiestatea Sa a desconsiderat toate avertismentele mele anterioare legate de marele conclav diplomatic care a avut loc aici, am socotit potrivit să risc trimiterea acestor veşti către domnia voastră, în plus faţă de acele scrisori pe care le-am expediat prin curier Maiestăţii Sale, cât şi ducelui de Orléans. După cum într-adevăr ştiţi, Maiestatea Sa, din pricina tinereţii sale, trebuie să se bazeze pe sfaturile consilierilor lui...

Ieri dimineaţă conducerea Republicii a trimis după mine mai devreme decât dc obicei. Am fost introdus într-un salon grandios cu aproape toţi membrii conducerii

prczenţi şi, de îndată ce mi-am ocupat locul,

Dogele m-a informat că în numele Sfintei Treimi Serenisima Republică veneţiană a intrat într-o alianţă cu Sfântul nostru Părinte, împăratul germanilor, regele Spaniei şi statul Milano. Când am întrebat care este motivul acestei ligi, Dogele răspunse că era plănuită să apere Italia şi să păstreze suveranitatea teritoriilor statelor membre. Am argumentat că am impresia că aceste state s-au înscris într-o ligă ca să o împiedice pe Maiestatea Sa să se întoarcă în Franţa. La aceasta Dogele a răspuns: „Departe de asta. Toţi îi vom oferi libera trecere, mai ales Republica, şi chiar vom aproviziona cu merinde călătoria de întoarcere a regelui. Şi ca să nu aibă bătăi de cap riscându-şi voiajul pe uscat, o să-i punem la dispoziţie treizeci şi cinci de galere care să-l ducă pe mare.” în manieră italiană, acest sprijin a fost oferit cu toată seriozitatea, deşi din starea de spirit insolentă a bărbaţilor aşezaţi înaintea mea am deosebit totuşi un scop mai prefăcut... După ce am părăsit acest consiliu m-am întâlnit cu ambasadorul napolitan, gătit într-un costum nou, fin şi vesel, având cu adevărat motiv să fie aşa în seara aceea am ieşit cu gondola mea şi vâslaşii au trecut pe lângă locuinţele tuturor ambasadorilor ligii, unde se dădeau banchete grozave... deasupra foişoarelor, turlelor şi şemineelor locuinţelor ambasadorilor pocneau focuri de artificii extraordinare şi o multitudine de lumini fuseseră aprinse, iar pe tot cuprinsul oraşului tunurile bubuiau. întreg oraşul era incandescent ca şi cum Dumnezeu ar fi azvârlit peste el

focurile Apocalipsei şi m-am rugat pentru întoarcerea în siguranţă a regelui nostru...

...L-am avertizat, de asemenea, pe ducele de Orleans, că se poate aştepta să fie atacat la Asti de către armata oraşului Milano şi i-am scris ducelui de Bourbon că trebuie să trimită imediat întăriri la Asti...

...nu puteţi să-i subliniaţi suficient de convingător Maiestăţii Sale cât de urgentă este plecarea lui imediată către Franţa. Furia întregii omeniri e pe punctul să se abată asupra noastră ...

Extras dintr-un mesaj al lui GALEAZZO DI SANSEVERINO, căpitan general al armatelor din Milano, adresat lui LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Baci. Annona, 19 aprilie 1495

...nu mai târziu de amiază trupele sub comanda mea au împins forţele lui Ludovic, duce de Orléans, înapoi în Asti. Am aflat de la nişte soldaţi francezi luaţi prizonieri că Orléans nu are suficiente forţe la îndemână ca să încerce să scape din Asii, deşi la momentul prezent nu avem destui oameni ca să efectuăm o blocadă a întregului oraş...

Extras dintr-o epistolă a călătorului internaţional şi povestitorului BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Roma,

20 mai 1495

...Comercianţii şi diplomaţii care tocmai s-au întors din Neapole ne-au spus că Maiestatea Sa Creştină, întâmpinat doar cu trei luni în urmă drept eliberator de sub tiranul aragonez, va pleca spre Franţa în această zi sau în următoarele, plebea arătându-i obrazul şi scuipându-i picioarele. Sunt de părere că Maiestatea Sa s-a dus acolo cu cele mai sincere intenţii de a aduce dreptate creştinească acelui pământ ignorat, însă din nefericire a fost smintit de bogăţia şi luxul frumosului Neapole şi nu a impus disciplina printre trupele sale, care au trezit ura întregului oraş cu beţiile lor şi comportamentul licenţios. Ni s-a povestit că francezii se cazează în orice locuinţă care corespunde capriciilor acestora, aşezându-se la mese gătite cu feţe de masă furate din *guardaroba,* comandându-le locatarilor să-i servească cu cele mai bune mâncăruri şi vinuri ale lor, iar apoi vând ce mai găsesc prin magazii – iar femeile din aceste locuinţe care scapă doar cu pierderea giuvaierurilor şi a altor valori sunt socotite norocoase. în efortul de a inspira ordinea printre aceste bande de hoţi pe care le comandă, regele a atârnat cu capul în jos şase dintre escadroanele sale, însă la scurt timp după acest act de penitenţă, Maiestatea Sa a fost prezentat uneia dintre fiicele ducesei de Melfi, mai sus-amintita ducesă izbutind să-şi recupereze nişte pământuri confiscate de

invadatori. Fiica ducesei de Melfi este o tânără drăgălaşă cu o reputaţie de călăreaţă de o neobişnuită competenţă şi, după ce şi-a afişat modul remarcabil de a conduce un gonaci extrem de focos în prezenţa Maiestăţii Sale, „la Melfi", cum este cunoscută, i-a demonstrat regelui, după câte s-ar părea, uşurinţa cu care călărea în altă manieră (de data asta fără şa) şi astfel a devenit companioana statornică a acestuia...

...se zice că armatele Ligii de la Veneţia, care se află sub comanda marchizului de Mantova, numără patruzeci de mii de oşteni. Misiunea acestor oştiri, după cum am înţeles-o aici, este de a bloca retragerea regelui Franţei din Neapole şi de a distruge armata franceză de o aşa manieră încât să nu mai poată nicicând să intre în Italia... se zice că Orléans a primit întăriri la Asti... Poate că domnia ta ne poate confirma ceea ce noi am auzit aici, anume că un alai de ambasadori imperiali au fost trimişi la Milano şi că imediat ce vor ajunge, stăpânul tău, Maurul, va fi învestit duce de Milano...

CAPITOLUL 49

Milano, 25 mai 1495

— înălţimea Voastră.

Şi dacă ar fi existat o notă de sarcasm sau amărăciune în mesajul de salut al lui Iş, Beatrice tot nu ar fi fost aşa de îngheţată de tonul vocii verişoarei sale. însă acesta fusese cel mai mustrător sunet pe care-l auzise, o voce fără inflexiuni, cuvinte fără viaţă. Vocea unui mort.

Beatrice privi în jur prin cameră. Patul, jilţurile şi pereţii erau în continuare drapaţi în negru. Iş trase într-o parte draperiile din catifea neagră ca să pătrundă lumina dimineţii, însă aceasta părea să accentueze, nu să diminueze, bezna, ca şi cum ar fi aplicat încăperii un strat lucios de lac negru.

Chipul lui Iş se mărise din nou, însă era şocant, fantomatic, de palidă. Beatrice îi întoarse plecăciunea şi îşi impuse să o privească în ochi. Culoarea irişilor lui Iş confirmau ceea ce auzise în vocea lui Iş. în locul adâncimilor opalescente ale Golfului Neapolelui, Beatrice îşi închipui o peliculă mată de spumă peste un heleşteu stătător puţin adânc. Culoarea putreziciunii. Chiar dacă carnea revenise la viaţă, Iş putrezea pe dinăuntru. Brusc Beatrice

îşi dădu seama că Iş nu mai jelea moartea iubitului ei Gian şi nici măcar căderea Neapolelui. Poate că nici nu jelise niciodată. Se jelea pe sine.

Isabela îi făcu semn Beatricei să se aşeze pe pat lângă ea. Beatrice luă ioc la un braţ depărtare.

— Ştii că învestirea e mâine, zise Beatrice.

Ceremonia fusese pusă la cale într-o mare grabă, căci data exactă nu fusese stabilită decât cu două zile mai înainte. Beatrice regreta că nimeni din familia ei nu va primi de veste la timp ca să participe. Insă voia doar ca totul să se termine.

După o pauză incomodă, Isabela spuse:

— Ai venit după binecuvântarea mea?

Beatrice chiar nu ştia de ce venise. Poate ca să ceară iertare. Poate ca să ierte. Poate doar ca să-şi privească rivala în ochi. Ştia că nu putea să devină ducesă de Milano fără să facă asta.

în cele din urmă Beatrice răspunse:

— Am venit să-ţi spun că niciodată nu mi-am dorit asta. însă trebuie să fiu sinceră cu tine şi să-ţi spun că mi-am dorit această învestire pentru soţul meu. Pentru fiii mei şi poporul nostru.

— Eu cred că tu îţi doreşti asta mai mult decât el, spuse Isabela sec, monotonă. Pentru tine viaţa a devenit un cerc nesfârşit de dorinţe şi decepţii, achiziţii şi justificări. Eu m-am retras din această roată, iar tu încă te mai învârti. Nu poţi s-o vezi. Nu ne cunoaştem propriile suflete. Ăsta-i singurul adevăr în viaţă. Nu ne cunoaştem nici măcar sufletele.

„Eu mi-l cunosc”, gândi Beatrice. „Sufletul meu este cu soţul şi cu băieţii mei.”

Apoi Iş zise, foarte domol, fără emoţie, fără să acuze:

— Cred că ai venit aici deoarece consideri că cineva l-a otrăvit pe Gian.

„Gian nu a fost otrăvit”, îşi zise Beatrice, argument pe care şi-l adusese de o sută de ori în calmul nopţilor nedormite. „Ceea ce am văzut nu era ceea ce am crezut eu că am văzut. Ceea ce am văzut era moartea, nimic mai mult. Moartea naturală.” Un lucru suficient de îngrozitor. Trupul lui Gian fusese examinat în Milano şi nu s-a găsit nicio urmă de otravă.

— Cred că Galeazz a făcut-o, rosti Isabela, vocea rămânându-i liniştită şi monotonă. A făcut asta pentru că i-am povestit că Gian plănuise să abdice în favoarea lui Francesco. Mi-a ucis soţul ca să mă pedepsească. Şi ca să-şi dovedească iubirea faţă de soţul tău.

Bufnitura tulburătoare a inimii sale îi dădu Beatricei o senzaţie înfricoşătoare de greaţă, ca şi cum o creatură vie şi autonomă se lupta să-i iasă din piept.

— Iş, chiar dacă Gian a fost otrăvit de Dumnezeu ştie cine, eu ştiu că soţul meu nu are nimic de-a face cu asta. *„Ştiu* asta”, îşi zise cu furie. „Sufletul meu ştie asta.”

— Atunci ai conştiinţa împăcată. Eşti norocoasă.

Nu exista niciun sarcasm în această afirmaţie. Poate doar o inflexiune de invidie sinceră.

— Nu am vrut niciodată ca el să moară, ştii asta. Am încercat să-l îmbolnăvesc lăsându-l să mănânce fructe şi dându-i să bea mult vin. Am vrut doar să-i predea lui Francesco titlul lui. Apoi i-ar fi fost mai bine. Ar fi fost mult mai fericit odată ce nu ar mai fi fost duce. Nu am vrut niciodată să moară.

— Niciunul dintre noi n-a vrut.

— Cineva a vrut.

— Dacă doreşti, o să insist ca investigaţiile să continue.

Isabela îşi ridică uşurel mâna palidă, flască, apoi o lăsă să cadă înapoi pe coapsă.

— întrebarea nu implică niciun răspuns acum. Nu pentru mine.

în vocea lui Iş existase o vagă emoţie tulburătoare care nu era exact maliţiozitate. O zburdălnicie crudă, la fel de stupidă ca a unui copil. Ceea ce Iş voia să spună era: „Răspunsul încă mai contează pentru tine."

întunecimea din jurul Beatricei nu mai era un lac lucios. Aceasta devenise vicioasă şi lipicioasă, o smoală scârboasă pe care nu ar mai fi fost în stare să o îndepărteze dacă ar mai fi rămas mult timp.

— Ai nevoie de ceva pentru tine şi copiii tăi? o întrebă ea. Orice e în puterea mea să-ţi dau.

— Avem tot ce se află în puterea ta să ne oferi. îţi suntem recunoscători.

Beatrice îşi luă iute rămas-bun şi ieşi în goană în curte. Trase adânc în piept aerul dulce, parfumat de florile primăverii. Albinele bâzâiau

în jurul răzoarelor cu flori şi arbuştilor ornamentali.

în camera ei, colţurile buzelor delicate ale Isabelei se contractară făcând banala aluzie la un surâs şi o secundă irişii îi străluciră. Apoi această expresie dispăru şi îşi coborî ochii pustii, haini.

*

Maurul le ceru graţios doamnelor de onoare ale soţiei lui să părăsească încăperea. în timp ce făceau plecăciuni şi ieşeau foşnind, câteva dintre cele mai tinere îi mai aruncară câte-o ochiadă pe furiş. în ciuda prezenţei lor permanente la curte aveau în continuare un sentiment de veneraţie la vederea unui bărbat despre care se spunea că ţine soarta lumii în mâinile lui.

Dacă Beatrice ar fi putut să aleagă o singură imagine a soţului ei pe care s-o păstreze veşnic în inima ei, asta ar fi fost. Se îmbrăcase pentru ceremonia dimineţii de învestire cu o simplitate care-ţi sărea în ochi. *Vestita,* o tunică dichisit croită din damasc purpuriu, era îndrăzneţ de modernă, cu siguranţă făcând un contrast grăitor cu robele medievale unduitoare ale clericilor şi ale ambasadorilor. Materialul era brodat pe toată suprafaţa lui cu motive minuscule din aur, variind de la vulturi imperiali la frunze de dud. O bentiţă subţire din lamé îi tivea gulerul înalt, lăsând să se întrevadă o bucată îngustă din cămaşa albă din olandă de

Reims. Strângea în mâini o bonetă din catifea indigo, un diamant de mărimea unei boabe de strugure spânzurând din A/-ul brodat pe o parte. Iluminat de lumina dimineţii care se scurgea prin ferestrele mari ovale, Maurul era întruparea noilor zori ai Europei.

Postura lui băţoasă era singurul vestigiu al aroganţei sfruntate din primele zile ale căsniciei lor, de care îşi amintea Beatrice. Altminteri se ţinea cu o graţie destinsă, rodul unui om care şi-a înţeles puterea şi realizările şi nu are nicio nevoie să se grozăvească cu ele. Bretonul lui negru şi îngrijit era uşor ciufulit, fiindu-ţi drag să-l atingi din întâmplare. Zâmbetul lui, intim şi un pic răutăcios, descoperea această graţie în valuri de senzualitate şi de iubire.

El se opri şi o privi, clătinând din cap uşurel cu mirare şi încântare. Beatrice se gătise cu o *camora* din velur cu vărgi aurii şi purpurii, la fiecare umăr având cununiţe din trâmbe de mătase albă. Părul, cu cărare pe mijloc, îi cădea desfăcut pe umeri, unde era adunat într-o cosiţă lungă până la brâu, înfăşurată cu panglici. Un fileu din şnururi aurii şi şuviţe cu perle îi picau ca o basma din coroana de pe cap până pe ceafă. O bentiţă din satin auriu, bătută cu rubine şi pandantive din perle, era înfăşurată în jurul frunţii. Purta o salbă cu trei rânduri de diamante şi un pandantiv compus dintr-un rubin enorm cu tentă violetă înconjurat de diamante. Un colier mai lung din perle albe şi negre îi cădea pe umeri şi-i atârna dedesubtul sânilor. Beatrice

ştia că se prezenta în toată splendoarea pe care vistieria soţului ei i-o putea pune la dispoziţie, însă uitându-se în ochii lui ar fi putut să creadă că până şi în camizol era cea mai frumoasă femeie din lume.

El nu făcu niciun comentariu sau încercare de a o îmbrăţişa, ci rosti simplu:

— Scoate-ţi salba.

Ochii îi licăreau.

Beatrice se migăli o vreme cu catarama şi, în cele din urmă, îşi dădu jos podoaba încărcată. Soţul ei se juca nervos cu boneta şi îşi dădu seama că ascunsese ceva înăuntrul ei. Dădu la iveală o altă salbă orbitoare din diamante, cu mai puţine nestemate decât cea pe care o avusese la gât, însă mult mai fine, mai elegant tăiate. Pe pandantivul în formă de inimă era înscrisă deviza „Merito et temporc" cu litere compuse din diamante mici pe fondul din rubine minuscule. La fel de reveren- ţios, ca şi cum i-ar fi înmânat o relicvă sfântă, Maurul îi legă salba în jurul gâtului.

îşi aşeză palmele pe umerii ei, se dădu un pas înapoi şi o privi.

— Ultima persoană care a purtat acest colier a fost mama mea, şopti el, glasul tremurându-i cu tâlc. întotdeauna a crezut că răbdarea este virtutea supremă.

închise ochii.

— Mi-aş da sufletul ca mama să fie azi aici. Să vadă fericirea pe care mi-ai adus-o.

Ea îşi întinse braţele spre el şi îl îmbrăţişă cu putere. Vocea lui era răguşită de emoţie.

— Astăzi voi deveni primul Sforza învestit vreodată drept duce de Milano. Fiul nostru va fi al doilea. Doamne, *amore,* în curând tot ce am visat se va realiza. Iar acum, când privesc înapoi, nu-mi vine să cred că a existat o vreme când tu nu făceai parte din acest vis. Ştiu că am trăit şi înainte de a te iubi, însă nu-mi mai amintesc. Tu eşti singura mea viaţă. Singura viaţă pe care am avut-o vreodată. Am început cu tine.

Aceasta era muzica pe care Beatrice şi-o imaginase dintotdeauna, corul uriaş de îngeri şi cântarea măreaţă a sferelor. Şi totuşi exista o notă discordantă pe care n-o putea ignora, o uscătivă îndoială care deranja întreaga orchestraţie magnifică.

Cu această sensibilitate a sa acută de a atinge şi nefirească sa intuire a trupului persoanei iubite, Maurul simţi vaga agitaţie a neliniştii soţiei sale.

— Nu-ţi face griji, *carissima,* zise el. Francezii sunt terminaţi.

Tânguirea îndoielii era tot ceea ce mai putea auzi Beatrice acum. Nu avea altceva ce să facă decât să spună acest lucru.

— Am vorbit cu verişoara mea ieri. Ea încă crede că Galeazz l-a otrăvit pe Gian.

Beatrice simţi reacţia soţului ei, o încordare uşoară a spatelui. O ţinea în continuare în braţe,

vorbele lui ar- zându-i urechea.

— *Carissima,* am examinat trupul lui Gian tocmai din acest motiv, ca să spulber orice bănuieli sau acuzaţii. Până şi doctorul verişoarei tale a venit acolo din Neapole şi nu a găsit nici urmă de otravă. Eu sunt împăcat.

— Dar e posibil ca Galeazz să fi făcut asta? Gân- dindu-se că ne protejează. El ştia care erau planurile Isabelei.

El ezită, nimic mai mult. Apoi zise:

— Galeazz a plecat cu mine cu cinci zile înainte ca Gian să moară. Nu e posibil.

Fireşte. Galeazz nici măcar nu fusese acolo. De ce nu se gândise la asta imediat ce Iş pomenise numele lui Galeazz? Sentimentul ei de vinovăţie devenise cu adevărat atât de iraţional? „Da", îşi dădu ea seama. în ciuda tuturor eforturilor ei de a o învinge cu logica. însă acum, când vedea atât de limpede că vinovăţia ei era o iluzie, poate că va putea în cele din urmă să vadă dincolo de ea. Plutea brusc uşurată.

El se depărtă şi o privi sobru.

— Cred că ar trebui să-i dăm voie bietului Gian să se odihnească în pace. *Amare,* am să-ţi comunic ceva foarte important. Astăzi am de gând să concep documentele care te desemnează regentă în cazul morţii mele sau al unei boli care-mi va priva capacitatea de muncă.

Prima ei reacţie fu o mândrie enormă, că dintre toţi consilierii lui de încredere soţul ei o alesese pe ea. Asta era dincolo de ceea ce îi impunea iubirea, într-adevăr nu avea nimic de-a

face cu iubirea şi avea pe deplin de-a face cu respectul. Apoi se gândi la eventualitatea înfiorătoare la care el făcuse referire mai înainte, aluzia întunecată a proslăvirii sale. Şi într-o clipă înţelese ce ascundeau de fapt toate îndoielile absurde legate de moartea lui Gian, un adevăr care i se strecură prin conştiinţă ca o ploaie rece, dezinfectantă.

„De asta te temi", recunoscu Beatrice faţă de sine. „Te temi pentru că azi *tu* ai tot ceea ai visat în viaţa ta."

„Şi acum poţi să pierzi tot."

*

Cea de-a doua învestire la care Beatrice participase în viaţa ei, ca şi prima, avea loc chiar în faţa Domului. Veranda temporară din lemn somptuos sculptat şi marchizele înzorzonate erau chiar mai generoase decât cele ridicate pentru învestirea lui Gian ca duce de Genova. Crinii franţuzeşti fuseseră înlocuiţi cu vulturul negru imperial al Sfântului Imperiu Roman. Un grup select de ambasadori şi de funcţionari de stat erau aşezaţi pe verandă. Ascultau pe trimisul imperial, episcopul de Brixen, dând citire listei cu proprietăţi şi privilegii aferente titlului de duce de Milano.

Beatrice îngenunchiase în vârful treptelor cu un grup mic format din doamnele ei de onoare. Fiica ei vitregă, Bianca, stătea lângă ea şi schimbară zâmbete drăgăstoase şi mândre pe toată durata ceremoniei. într-un sfârşit

declamarea privilegiilor se isprăvi, sabia ducală încrustată cu giuvaieruri şi închisă în teacă fu aşezată peste umerii Maurului, iar sceptrul ducal din aur îi fu depus pe braţe. După aceea, noul duce de Milano urcă treptele ca să primească aclamaţiile mulţimii uriaşe adunate în Piaţa Domului.

Maurul îşi întinse braţele către soţia lui îngenun- chiată. Beatrice ridică privirea spre el surprinsă – acest moment nefiind inclus în intrucţiunile primite. Buzele lui articulară *„amore”* şi îi făcu semn din degete să se ridice. O răsucire subtilă, ambiguă a buzelor lui părea să spună: „Acum putem să facem orice dorim.” Ea se ridică în picioare, adoptând o atitudine absolută de pe loc repaus în acest protocol improvizat, simţind că era aproape singură cu soţul ei, împărţind un moment de intimitate care oricui altcuiva i-ar fi fost greu de închipuit. Când o apucă de mână, prima secundă a atingerii fu izbitor de sexuală. După asta nici măcar nu-şi mai simţea mâna. Nu mai exista nicio distincţie între carnea ei şi a lui.

Beatrice examina Piaţa Domului. Trăi un moment de limpezime supranaturală, un sentiment pe care-l putea zări distinct pe chipul fiecăruia dintre sutele de mii de oameni care stăteau înaintea ei, vedea fiecare emblemă pe steagurile ce zburau de pe vârfurile acoperi- şurilor înconjurătoare, număra fiecare rodie ce pestriţa ghirlandele din iederă care spânzurau

de la balcoane şi logii. Valuri uriaşe de nori de furtună se îngrămădeau spre nord, impozanţi în spatele palatelor ca o arhitectură celestă fantastică. Corul de „Maur! Maur!” se lansă, alăturându-i-se celui de „Duce! Duce!”, întrunirea celor două strigăte nemaifiind o competiţie. Aclamaţiile explodară cu o forţă uimitoare, ca şi cum i-ar fi avertizat pe francezi că tunurile lor atotputernice erau nimic în comparaţie cu puterea Maurului, care-şi putea face inamicii să dispară cu o mişcare din mână.

Ascultându-şi propria muzică, armonia impresionantă a unei orgi pusă în mişcare mai degrabă de lumină decât de aer, Beatrice zări printre demnitarii care stăteau exact sub ea pe soţul surorii sale, Francesco Gonzaga, căpitanul general al armatelor Ligii de la Veneţia, care se afla printr-o coincidenţă la Milano pentru consultări. Chipul lui Francesco lipsit de eleganţă, dar totuşi straniu de charismatic, – avea barbă, iar trăsăturile feţei sale erau turtite, aproape drăceşti, şi ochii negri arzători – îi aducea aminte de feţele pe care nu ie vedea. De figura lui Bel şi de cea a Tatei. A jurat că n-o să-l conjure pe Gian, căci, în cele din urmă, îl aşezase în mormânt. Şi pe a lui Iş. încetase să se mai întristeze din pricina lui Iş. Fusese alegerea lui Iş să trăiască cu ceea ce-i oferise Fortuna sau să se îngroape singură cu regretele pentru ceea ce nu mai era posibil. Iş alesese să moară.

în momentul în care Beatrice îşi dăduse seama de lipsa de noimă a propriilor regrete şi

temeri, a văzut cât de imperios era să accepte darul magnific pe care Soarta i-l oferise. Se uită la soare. Acesta tocmai începuse să alunece în spatele furtunii care se apropia, trimiţând suliţe spectaculoase care sclipeau împrejurul muchiilor norilor. îşi reevocă imediat o imagine din primul cânt al *Paradisului,* când Beatrice şi Dante priveau fix la soarele strălucitor de deasupra înălţimilor Purgatoriului şi într-o secundă fu transportată în nemărginirea Paradisului.

Beatrice cea legată de pământ mai evocă un ultim chip dintre cele care lipseau. „Mi-aş dori să fii aici, Mama", îi spuse în tăcere imaginii aceleia spectrale, şi totuşi nepieritoare, la început cu un sentiment de furie şi apoi cu un regret şi o singurătate înspăimântător de amare. Şi după aceea totul pieri, toată durerea şi toate regretele, tot ce o ţintuia de pământ. Apucă strâns mâna soţului ei şi lăsă muzica faimei lui să-i ridice spre cerul infinit.

PARTEA A OPTA

CAPITOLUL 50

Vigevano, 14 iunie 1495

Soarele se juca de-a v-aţi ascunselea printre nori. Iama secetoasă fusese urmată de o primăvară ploioasă, iar peticele câmpurilor irigate de valea râului Ticino zăceau sub pături netede, puţin adânci, de apă. Ici şi colo soarele evaziv lumina capetele grânelor germinate şi orezul încolţit, creând mostre de ţesături din brocart verde sclipitor. Reţeaua de rigole şi de canale de irigaţie, umflată de apa care se scurgea, forma un grilaj argintiu în zigzag compact care străbătea peisajul.

Maurul stătea în picioare pe scările şeii şi privea pe deasupra văii.

— Ar fi interesant să construim unul dintre oraşele lui Leonardo şi să vedem ce fel de venituri ar produce, îi zise alene tovarăşului său de călărie, Marchesino Stanga, ministrul lucrărilor publice din Milano.

— în prezent, înălţimea Voastră, ne-am putea folosi de câteva duzini de oraşe noi ca să reaprovizionăm vistieria, replică Marchesino sec. I-am plătit mărinimos pe francezi să traverseze munţii spre noi şi acum îi plătim generos pe germani şi pe veneţieni să-i trimită acasă.

Maurul zâmbi răutăcios apreciind înţelepciunea lui Marchesino.

— Cu toată seriozitatea, înălţimea Voastră, vă sugerez ca schema proiectelor pe care mi-aţi dat-o să fie substanţial redusă. Aceiaşi oameni care au insistat să luaţi în primire titlul de duce încep să se plângă de impozite.

— Ei bine, dacă m-au făcut duce ca să-şi reducă impozitele, fără nicio îndoială o să-i vedem vociferând încă şi mai aprig. Şi s-ar putea să le amintesc că *ei* m-au făcut doar duce, în timp ce împăratul m-a numit duce de Milano.

Soarele ieşi iarăşi din nori, iar Maurul făcu o pauză şi îşi duse mâna la ochi să şi-i umbrească.

— Totuşi, haide să trecem din nou în revistă lista în această seară şi să vedem ce putem elimina. Singurul lucru asupra căruia insist să-l văd isprăvit este pictarea apartamentelor de aici ale Beatricei. Vreau să terminăm frescele cât ea se află încă la Milano.

Privea cruciş din pricina soarelui.

— Soţia mea a insistat să vin aici ca să mă odihnesc şi iată-mă pe cal în arşiţa zilei. Mă întorc la castel să mă îmbăiez şi să mă culc.

Maurul procedase întocmai cum spusese şi se

enervă fiind trezit dintr-un somn adânc de o bătaie în uşă. Crăpă obloanele şi constată că era tot seara devreme. Marchesino arăta de fiecare dată mai tânăr decât cei treizeci şi opt de ani ai lui. Acum părea să fi îmbătrânit cu cincisprezece ani într-o singură zi. Fruntea îi lucea de transpiraţie, iar coloritul pe care-l dobândise călărind în această după-amiază semăna cu un bolnav al cărui chip palid se îmbujorase de la febră.

— în ultimul sfert de oră au sosit trei curieri din Novara, zise Marchesino, cu mărul lui Adam zbă- tându-i-se. I-am chestionat pe fiecare separat ca să mă asigur că informaţiile lor n-au fost prelucrate.

Maurul aprobă din cap.

— înălţimea Voastră, Ludovic, duce de Orléans, este în Novara. Familiile Caccia şi Tornielli au conspirat cu el ca să-i deschidă porţile şi să-i lase armata să intre.

Novara era un oraş satelit la est de Milano, doar la trei ore depărtare pentru un curier rapid care călărea cu cai de poştă, şi numai la aproximativ două ore nord de Vigevano. Familiile Caccia şi Tornielli erau familiile nobiliare cele mai puternice din Novara. De multă vreme protestaseră împotriva impozitelor ce le fuseseră impuse şi a devierii proviziilor locale de apă către proiectele din apropierea oraşului Vigevano.

— Bănuiesc că ducele de Orleans a scăpat din Asti însoţit de câteva sute de oşteni, zise Maurul

calm.

Mărul lui Adam al lui Marchesino se mări din nou, înainte ca acesta să poată vorbi.

— înălţimea Voastră, media estimată de cei trei curieri este de douăzeci de mii de oşteni.

— Asta-i pur şi simplu imposibil, Marchesino.

Vocea Maurului era mângâioasă, ca şi cum încerca să împace un nebun.

— Cum e posibil ca aşa de mulţi bărbaţi să fie vârâţi în Asti sub nasul lui Galeazz, cu atât mai puţin să măr- şăluiască nedescoperiţi către Novara.

— înălţimea Voastră, Messer Galeazzo s-a plâns de săptămâni că are nevoie să primească urgent întăriri din Veneţia. Şi-a împrăştiat toţi oamenii prin Piemont, vânând companiile infanteriei şi cavaleriei franceze care s-au infiltrat de-a lungul Alpilor. Timp de zece zile abia dacă a avut suficienţi oameni în apropiere de Asti cât să-i posteze de pază la porţile oraşului.

O armată dc douăzeci de mii de soldaţi care pornea din Novara ar fi putut fi la porţile cetăţii Milano până în dimineaţa următoare. Un moment Maurul nu scoase un cuvânt, apoi întrebă:

— Eşti pe deplin convins că aceste veşti sunt credibile? Cred că ar trebui să trimitem la Novara câţiva oameni de încredere ca să ni le confirme.

— înălţimea Voastră, nu cred că avem timp să aşteptăm confirmarea. Se zice că Ludovic are o

cavalerie de cinci mii de oameni. Ar putea să atace Vigevano înainte de lăsarea întunericului. Dacă au plecat deja, s-ar putea să ajungă aici într-o oră. Chiar mai puţin.

Maurul îşi desfăcu mâinile şi surâse.

— Negreşit că ai dreptate, Marchesino. E cel mai bine să fim prudenţi. Vom trimite curieri la Milano. Ii voi instrui pe soţia mea şi pe castelan să menţină starea de vigilenţă acolo. Cât despre plecarea noastră din Vigevano, consider că e mai bine să aşteptăm până dimineaţă şi să vedem cum stau lucrurile. Presupunând că francezii sunt pe drum, stăm mai bine aici decât să hoinărim prin provincie. îi ceri secretarului meu să vină în camera mea într-o jumătate de oră? Aş vrea să mă îmbrac şi să meditez la strategia noastră înainte de a trimite instrucţiuni la Milano. Şi poate că până atunci o să mai primim ştiri suplimentare din Novara.

Potolit de modul de acţiune chibzuit al Maurului, Marchesino se înclină şi plecă. Maurul stătu o clipă în picioare lângă uşă, complet nemişcat, ciulindu-şi capul uşurel ca şi cum asculta ceva. Se duse la fereastră şi închise ferm oblonul pe care-l întredeschisese cu câteva minute mai devreme. Apoi se întinse din nou pe pat, privind fix în întunericul estompat.

Viziunea care i se arătă nu era un vis, căci deşi se desfăşura cu inexorabila relatare a unui vis, îi lipsea logica curgătoare şi perspectiva capricioasă. Aceasta era aievea. Şi douăzeci şi cinci de ani nu făcuse nimic ca s-o modifice. Şi

visele nu au miros, nu sunt reci. Se afla în carcerele subterane din Rochetta, sub nivelul şanţului cu apă, un loc în permanenţă igrasios şi rece. Alături de el stătea fratele său, Galeazzo Maria, duce de Milano, într-o ultimă secundă de contact cu prezentul, Maurul se minună că fratele lui era viu. Apoi se pierdu în luciditatea necruţătoare a viziunii sale. Se afla acolo. Fratele lui nu murise niciodată.

Maurul se uită la fratele său şi-şi văzu propriul chip ca-ntr-o oglindă care i-l deforma hidos. Galeazzo Maria arăta, în acelaşi timp, mai angelic şi mai diabolic. Nasul său uriaş, coroiat, era aproape o diformitate, un cioc crud, ameninţător, totuşi gura lui micuţă, intens colorată avea o dulceaţă efeminată. Ochii mari, suspicioşi, înspăimântători îmbinau şi delicateţea şi furia restului feţei lui.

Aerul rece puţea a putrezit. Lumina torţelor gonea prin coridorul lung şi umed. Trecură pe lângă rânduri de uşi negre din stejar. Maurul nu mai coborâse aici niciodată. Ştia că din când în când câte un nobil local sau chiar unul dintre funcţionarii fratelui său veneau aici şi nu mai apăreau. Posibil câte unul la fiecare şase luni. Niciodată atât de mulţi, ca acuzaţiile de trădare care urmau să fie strigate să pară inventate, lucrarea unei minţi prigonite. Cu un cinism tineresc Maurul atribuia dispariţiile afacerilor curente ale curţii. Curţile erau locuri periculoase. Dădea cu atât mai puţin crezare zvonurilor însemnate legate de ceea ce avea loc

aici jos.

Galeazzo Maria se opri în faţa unei uşi cu o viperă Sforza din alamă bătută pe ea. Pe măsură ce o descuia îi aruncă pieziş Maurului o privire, cu buzele răsucite într-un zâmbet atotcunoscător. Deschise uşa împingând-o. Maurul se dădu înapoi involuntar când îşi dădu seama că în celulă se aflau oameni. Voia să fugă. Apoi fratele lui se întoarse şi îl privi, iar el fu nevoit să intre.

Un bărbat puternic, mătăhălos şi o femeie micuţă, subţirică atârnau unul lângă altul de zid, cu mâinile prinse şi ridicate drept deasupra capetelor şi legate în verigi din fier. La a doua privire Maurul realiză că frânghiile fuseseră reglate în aşa fel încât prizonierii să stea pe vârfurile picioarelor. Pe capete aveau glugi negre. Bărbatul era îmbrăcat cu nişte pantaloni bufanţi din lână mânjiţi, iar femeia cu un camizol din olandă sfâşiată, dar scumpă. Al treilea prizonier, gol, stătea legat pe un scaun aşezat lângă zidul opus. Şi acesta avea capul acoperit cu o glugă, însă pielea lui vlăguită şi pieptul ofilit dovedeau că nu era la fel de tânăr ca ceilalţi doi. Lângă scaun se afla un coşciug din lemn masiv, cu capacul dat de-o parte şi sprijinit de el.

— Bine, zise Galeazzo Maria. Totul e aici.

Maurul nu mai auzise niciodată tonul acesta din vocea fratelui său. Chiar şi copil fiind, Galeazzo Maria nu vorbise ca un copil. Dicţia lui fusese întotdeauna precaută şi şlefuită, în

copilărie discursurile sale în latină fiind faimoase pentru gravitatea lor precoce. Acum vocea lui răsuna ca cea a unui băieţel zglobiu. Maurul simţi o greaţă înţepătoare şi că-şi pierde uşor controlul asupra

picioarelor. Tot încerca să se convingă că nu e decât o glumă obraznică.

Galeazzo Maria smulse mai întâi gluga femeii şi Maurul citi în ochii ei că nu era nicio glumă. Chiar şi cu un căluş din lemn îndesat în gură fata părea tânără, probabil că nu avea mai mult de paisprezece sau cincisprezece ani, cu trăsături lombarde foarte rafinate, acviline. Nobilimea locală. îşi îndepărtă privirea din ochii ei imploratori, precipitaţi, disperaţi. Gluga dispăru de pe capul bărbatului de lângă ea, iar faţa lui cicatrizată, de bătăuş, îl însemna ca fiind genul de om al cărui loc era într-o închisoare. Mişcându-se cu o graţie apatică, Galeazzo Maria îndepărtă şi cea de-a treia glugă. Maurul recunoscu chipul alb ca varul de sub coroana înmănun- chiată de păr cărunt. Tommaseo Visconti, o rudă îndepărtată a familiei Visconti care guvernase cândva Milano. Maurul îi aruncă din nou o privire fetei. Acum o recunoscu şi pe ea. Era fiica lui Visconti. Nu-i cunoştea numele de botez.

— Senior Tommaseo şi încântătoarea lui fiică, zise Galeazzo Maria.

în mână avea un cuţit lung de vânătoare şi îl îndreptă spre bărbatul cel mare.

— Un ucigaş şi violator osândit. îşi spune Lupul.

Galeazzo Maria strâmbă din nas ca şi cum numele era o insultă pentru gusturile lui. Se îndreptă spre Lupul şi, cu vârful cuţitului, tăie sfoara ascunsă care ţinea căluşul din lemn la

locul lui. Lupul îşi munci maxilarele şi scuipă căluşul. Galeazzo Maria se întinse şi tăie legăturile care-i susţineau mâinile. Lupul se prăbuşi, îşi frecă încheieturile mâinilor şi apoi se ridică, căutând feroce la Galeazzo Maria. Maurului i se făcu brusc teamă pentru fratele lui şi pentru el. Cu un gest efeminat, Galeazzo Maria învârti cuţitul pe sub nasul Lupului. Ochii mititei şi lacomi ai criminalului se fixară în cei ai lui Galeazzo Maria. Lupul zări ceva care-l înspăimântă chiar şi pe el şi se trase înapoi.

— Eşti un siluitor, îi spuse Galeazzo Maria Lupului cu vocea lui copilărească. Aşa că violeaz-o!

Tatăl se smuci în scaunul greu, iar ochii fetei cercetau înnebuniţi încăperea. Maurul îşi zise că fratele lui doar îi dădea o lecţie tatălui. Nu se va petrece nimic. Când ochii sălbatici ai fetei îi găsiră pe ai lui, clătină din cap spre ea în încercarea de a-i comunica această convingere.

Lupul se puse în mişcare, studie fata o clipă, apoi îi smulse camizolul în partea din faţă. Din câteva smu- cituri sălbatice îl sfâşie complet de pe ea. îşi apucă cu ghearele pantalonii bufanţi şi îi rupse şi păşi afară din ei, ca imediat să se lipească de silueta întinsă a fetei.

Maurul aşteptă câteva momente ca fratele lui să-l oprească. Urmărea cu o panică crescândă în timp ce uriaşul osândit o îmbrăţişă pe fata care se zvârcolea şi până la urmă fu nevoit să înainteze. Nu a făcut decât un pas. Nu ştia precis cum va opri toată această nebunie.

Fratele său îl apucă violent de braţ înhăţându-l cu o forţă şocantă. îşi privi fratele în ochi şi ştiu cu o absolută siguranţă că dacă mai făcea un pas, cuţitul i se va înfige în beregată. Putea să guste oţelul, sângele. încăperea păru să se învârtească odată. Lupul bombarda fala cu coapsele şi mârâia, iar scaunul tatălui se smuci din nou.

Galeazzo Maria păşi lent către Lupul. Ţinea cuţitul cu ambele mâini şi îl ridică cu o furie victorioasă, extatică şi-l coborî în spinarea Lupului cu o bufnitură formidabilă. Sângele ţâşni când smulse tăişul afară. Lupul se învârti împrejur, cu ochii roşii şi penisul pe jumătate înălţat. Făcu un pas împleticindu-se, îşi aruncă teatral braţele în lateral şi căzu cu faţa în jos, trupul său lovind pardoseala din piatră precum o plesnitură umedă.

„Slavă Domnului", gândi Maurul. „S-a terminat! Slavă Domnului! Acum, lasă-i să plece." Vru să acopere fata, însă îi era în continuare frică să se mişte. Ochii ei erau închişi acum.

Galeazzo Maria întoarse uşor cadavrul cu piciorul şi se holba la el, pieptul înălţându-i-se. Apoi se aplecă şi trase de penisul şi testiculele Lupului pe care le tăie cu sălbăticie. Ţinea organele însângerate ca o ofrandă în faţa fetei şi aştepta. Când fata deschise ochii, îi smulse căluşul şi i-l trase în jos în jurul gâtului. O înşfacă de bărbie şi cu o forţă incredibilă a mâinii sale mici şi elegante îi ţinu gura deschisă

în timp ce amenința să o sodomizeze cu penisul amputat. Maurul tremura, cu stomacul contractându-i-se și capul pulsându-i.

După cât se părea, satisfăcut doar să asculte strigătele îngrozite ale fetei, Galeazzo Maria își dădu capul pe spate cu o voioșie de maniac și-i dădu drumul maxilarului. Se întoarse cu spatele la ea și aruncă organele genitale flasce pe pieptul Lupului.

Maurul își simțea picioarele atât de vlăguite încât nu vedea cum mai poate încă să stea pe ele. Fratele lui râdea isteric, un râs strident de băiețandru.

Galeazzo Maria tăie legăturile tatălui și îl săltă brusc în picioare. Cu vârful cuțitului îl forță să se întindă în coșciug. Se întoarse spre Maur.

— Am nevoie de tine să mă ajuți să ridic capacul, Lodovico.

Dintr-un anumit motiv acest act părea relativ blând, o formă minoră de cruzime. Era sfârșitul. Cu siguranță era doar o înmormântare în bătaie de joc, umilirea finală a lui Senior Tommaseo. Aproape recunoscător, Maurul își ajută fratele să ridice capacul greu. Acesta glisa spre locul lui.

— Așteaptă, zise Galeazzo Maria.

întinse mâna în coșciug și tăie sfoara care ținea călușul. Bărbatul scoase niște zgomote îngrozitoare, însă nu putu să scuipe călușul din lemn.

— O să-l dea afară în curând, spuse Galeazzo Maria. Atunci vom putea să-l auzim urlând.

Galeazzo Maria îi înmână Maurului un mai considerabil de marangoz şi o duzină de cuie grele din oţel.

— Găurile sunt deja perforate. Bale-I în cuie!

Adevărul i se relevă Maurului ca o epifanie de gheaţă. „Senior Tommaseo n-o să iasă", îşi zise în sinea lui. „Iar eu nu pot să ucid un om fără apărare, după toate probabilităţile nevinovat. Pot să mor, însă nu pot ucide un om ca ăsta." Apoi îşi dădu seama că fratele său îi dăduse o armă. Scăpă cuiele pe pardoseală. Infimul zornăit metalic era sinistru, ca nişte clopote răsunând dintr-o eră străveche. înşfăcă coada maiului cu ambele mâini şi se uită la Galeazzo Maria. Fratele său îi surâdea.

Maurul ridică maiul greu.

Galeazzo Maria izbucni într-un râs de băiat descreierat. Ţopăia de pe un picior pe altul ca o marionetă neîndemânatică, luând în derâdere hotărârea feroce a fratelui său. După câteva minute de interpretare bizară, cu Maurul privindu-l tot timpul ca şi cum ar fi fost o năpârcă ce se ivea pe neaşteptate, Galeazzo Maria îşi şterse lacrimile autentice de bucurie.

— Vezi tu, Lodovico, spectacolul acesta nu a fost pentru Senior Tommaseo. A fost pentru tine.

Galeazzo Maria îşi depărta braţele ca şi cum ar fi aşteptat o îmbrăţişare.

— Vezi cât de mult te iubesc, Lodovico, atât de mult încât i-am pus să sufere pentru tine. însă tu, Lodovico, tu nu mă iubeşti cât ar trebui. Eşti mult prea isteţ. Poate că de asta ai fost

întotdeauna preferatul ducelui. Şi animalul de companie al mamei.

Galeazzo Maria îşi lăsă braţele să cadă, iar rictusul de maniac păli.

— Pe câtă vreme Mama nu m-a înţeles cu adevărat nicicând.

Pe faţa lui trecu ceva, o expresie inefabilă care se târî la baza gâtului Maurului.

— Nu m-a înţeles niciodată până în ziua în care am adus-o aici jos.

Maurul trase cu urechea la zumzetul în creştere, luând cu asalt raţiunea, care urmă ultimelor cuvinte ale fratelui său. îşi zise că nu era decât invenţia perversă a fratelui său, cu scopul de a-l înnebuni, de a-l scoate din minţi în sensul propriu al cuvântului. Nici măcar Galeazzo Maria nu era capabil de o asemenea obscenitate. Şi totuşi Maurul ştia că moartea subită a mamei lui în Cremona – doar la o săptămână după ce Galeazzo Maria o exilase – nu fusese explicată satisfăcător, căci pur şi simplu nu-i stătea în fire să piară numai din agonia izolării. Nici măcar moartea soţului ei n-o zdrobise.

— Crede-mă, Lodovico. Ea a fost aici.

Galeazzo Maria îşi ciuli capul cu prefăcătorie.

— Fii încredinţat că se odihneşte fără s-o fi vătămat vreodată. Pur şi simplu am invitat-o să mă urmărească la treabă.

Cea mai îngrozitoare revelaţie dintre toate stătea înaintea lui. Era adevărat. Mama lui avusese o asemenea forţă, o credinţă implacabilă, încât Galeazzo Maria ar fi putut s-o

jupuiască pe roată şi nu ar fi scos un sunet. Insă să fie obligată să-şi privească propriul fiu brutalizând nevinovaţi ca aceştia... Acesta a fost instrumentul care i-a sfâşiat sufletul, tortura care i-a nimicit rapid voinţa de a trăi.

— Vezi tu, asta este o pregătire pentru tine, zise Galeazzo Maria, zâmbind când recunoscu expresia oripilată de pe chipul fratelui său. înainte de a termina, vei fi mult mai isteţ decât ai fost când ai păşit în această încăpere. Acum trebuie să insist să isprăvim această lucrare. Fie îl pironeşti în cuie pe Senior Tommaseo în coşciugul lui, fie intri tu singur în el. Şi în acest caz o s-o închid şi pe fată să-ţi ţină de urât. M-am asigurat că e loc pentru toţi trei.

Galeazzo Maria fandă înainte, cuţitul străfulge- rându-i şi luându-l pe Maur complet prin surprindere. Obrazul îl ustura şi-l atinse cu degetele simţind umezeala fierbinte. Tălpile erau reci precum gheaţa, îi îngheţaseră pe pardoseală.

— Ştii ce am învăţat-o pe mama în această încăpere, Lodovico?

Galeazzo Maria se holbă o clipă la cuţitul său.

— Că nu-şi mai dorea să trăiască. Cu toate acestea, cred că tu vei învăţa tocmai opusul: că mai presus de orice altceva, vrei să trăieşti.

Galeazzo Maria fandă din nou şi vârful cuţitului înţepă buza Maurului, iar acesta simţi gustul sângelui.

— Bate-l în cuie, spuse Galeazzo Maria într-o şoaptă înspăimântătoare.

Maurul îşi obligă mâinile amorţite să apuce strâns maiul greu. Ameţit din pricina şocului, cu o stare de greaţă de la mirosul feruginos al propriului sânge, îşi porunci să mai facă o ultimă încercare, pentru pacea sufletului mamei lui. Făcu un pas înainte.

— Da. Vino mai aproape.

Galeazzo Maria îşi stăpânea expresia feţei bizar de sinceră.

— Priveşte-mă în ochi. Dacă crezi că ai curajul să mă ucizi, atunci mă poţi privi în ochi înainte de a o face, îţi vei recunoaşte propria persoană, Lodovico. Semeni mult cu mine, mai mult decât ţi-ai permite vreodată să o recunoşti.

Maurul se uită în ochii fratelui său, ultima oară când va mai fi capabil să facă asta. Ceea ce văzu nu era nimic altceva decât cruzimea sălbatică şi ameninţarea care-l şocase până în măduva oaselor doar cu câteva minute mai devreme. Pupilele dilatate erau absolut neconcentrate sau animate. Erau pur şi simplu nişte ferestre rotunde ale uitării, o gaură neagră insondabilă, complet şi terifiant de pustiită de lumină şi de raţiune. Şi în acea secundă ştiu că o să se teamă de tot ceea ce a văzut acolo pentru tot restul vieţii sale.

Lăsând maiul să-i cadă într-o parte, Maurul înge- nunchie şi strânse în palmă cuiele de pe pardoseală. Se convinsese singur că poate să meargă înainte şi să realizeze acest lucru şi apoi să se întoarcă mai târziu şi să-l salveze pe om. Sau cu siguranţă era tot o şotie, nu mai reală

decât minciunile absurde pe care Galeazzo Maria tocmai i le povestise despre cum o forţase pe mama lor să coboare aici. Bolnavă, urâtă, perversă, dar totuşi o şotie. Spunându-şi aceste lucruri începuse să bată cuiele prin capacul sicriului. însă ştia că ceva se rupsese irevocabil înăuntrul său. Cu fiecare lovitură de mai îşi simţea sufletul nimicindu-se, un suflet care nu va mai fi în veci întreg. îşi va petrece restul vieţii căindu-se pentru aceste lovituri, clădindu-şi citadela sa din lumină şi din raţiune şi totuşi nu se va ajunge niciodată suficient de aproape de soare ca să scape de bezna înfiorătoare din spatele ochilor fratelui său.

Senior Tommaseo începu să ţipe îngrozit când îl auzi pe Galeazzo Maria siluindu-i fiica. Şi apoi se întâmplă ceva straniu cu oribila viziune. Maurul deveni conştient că timpul făcuse o buclă înlorcându-se înapoi, încât se despovăra de această amintire cu o forţă deplină ca s-o schimbe, ca, în cele din urmă, să aibă ocazia de a se căi, de a face acum ceea ce nu putuse să facă atunci.

Terminând cu fata, Galeazzo Maria se întoarse, însă, de data aceasta, Maurul văzu că fata era Beatrice. Beatrice care-l întregise din nou, care-l purificase şi-l condusese spre lumină. Maurul apucă strâns maiul cu toată puterea lui şi de data asta jură să izbească căpăţâna fratelui său până ajungea la miez.

Nu se putea mişca. Pur şi simplu braţul nu i se clintea. Nu curajul îl părăsise iarăşi. Era ceva

în neregulă cu braţul lui.

Faţa lui Galeazzo Maria era acum la fel de albă şi de sfrijită ca cea a cadavrului lui Gian. Tunica lui era acoperită cu sânge şi sfâşiată de cuţitele asasinilor lui.

— Tu mi-ai ucis băiatul, rosti el cu o voce ireală, spectrală.

Maurul încercă să nege acuzaţia, să-i dea explicaţii, însă nu putea să vorbească. Memoria lui trează devenise un coşmar în care nu putea să vorbească şi să se mişte.

— Tu mi-ai ucis băiatul, repetă Galeazzo Maria, începând să râdă. Nu cu mâinile tale, ci cu ochii tăi. îţi aminteşti cum implorai cu ochii tăi? Eşti foarte isteţ, Lodovico, aşa că trebuie să-ţi aduci aminte. Ei l-au ucis pentru tine. Nu ţi-am spus eu că semeni mai mult cu mine decât ai putea să recunoşti vreodată?

Maurul încercă să strige cu o asemenea forţă că simţi ca şi cum un cuţit i-ar fi fost implântat în beregată. Tâmplele îi explodau de durere şi o zăpadă neagră năpădi aerul. Şi tot nu se putea mişca, nu putea să scoată niciun sunet.

CAPITOLUL 51

Milano, 15 iunie 1495

— Asta eşti tu, îi zise Béatrice lui Ercole care şedea în poala ei.

îi indică cu degetul o ilustraţie detaliată, pictată de mână, din Cartea Orelor. Artistul îl înfăţişase pe Ercole mai mare, cam de cinci sau şase ani, cu părul lung şi cârlionţat. Băieţelul stătea între două femei blonde vo- luptuoase, realmente identice, îmbrăcate în clasicele togi romane, gesticulând spre femeia din stânga lui.

— Această femeie este Virtutea, spuse Béatrice, şi cealaltă Viciul. Tu alegi să urmezi Virtutea.

— *Virtù,* rosti Ercole fericit, arătând cu degetul spre femeia pe care imaginea sa la scară mică o alesese.

— Bine, Ercole. Sper că întotdeauna vei fi capabil să faci diferenţa, îi zise ea nostalgică. Când creşti, uneori e aproape imposibil să spui

care-i una şi care-i alta.

Béatrice se întreba a mia oară ce se întâmpla. Câţiva mesageri sosiseră în seara precedentă de la Novara, fiecare raportând separat că Ludovic, duce de Orléans,
cucerise oraşul. în timpul nopţii zvonurile se răspândiseră prin Milano. Dar dacă Novara căzuse, de ce nu sosiseră curierii de la Vigevano, aducând veşti oficiale despre catastrofă şi ordine ca să apere castelul? Cum efectiv toate nivelele superioare ale guvernului se aflau cu soţul ei la Vigevano, lăsându-i în Milano numai pe funcţionarii de rang inferior, Beatrice decisese că cel mai rău lucru pe care-l putea face era să instaureze o stare de alarmă falsă în oraşul fără conducător. Aşa că ţinu piept cererilor de a posta gărzi suplimentare şi de a sigila porţile castelului – măsuri de apărare care ar fi putut foarte bine să inspire panică. Absenţa unor ordine în plus de la Novara sau de la Vigevano pe timpul nopţii lungi păru să confirme prudenţa abordării ei „Aşteaptă şi-ai să vezi" Totuşi, la prima geană de lumină trimise un curier la Vigevano ca să afle dacă, în cazul în care se putea, ei auziseră ceva acolo.

în miezul dimineţii Beatrice vizita, în lumina soarelui, împreună cu croitoresele ei făbricuţa care dădea spre Piaţa Armelor, când şambelanul o găsi şi făcu un anunţ surprinzător: soţul ei se întorsese de la Vigevano. Acum ştia că într-adevăr se petrecuse ceva, însă era uşurată să afle că totuşi capul statului se afla acolo unde

era nevoie într-o situaţie de criză.

O luă la goană spre încăperile din Rochetta ale soţului ei. Sanctuarul din interior al castelului era la fel de liniştit cum fusese pe perioada absenţei lui, zidurile masive din piatră un refugiu răcoros împotriva arşiţei verii. Inima îi sări din piept când văzu gărzile la uşile sculptate în lemn ale anticamerei soţului ei, cinci bărbaţi cu coifuri şi pieptare din oţel, înarmaţi cu halebardele cu ascuţiş elveţian. La apropierea ei unul dintre paznici crăpă uşa şi şopti ceva înăuntru. După o clipă deschise larg uşa şi făcu o plecăciune Beatricei.

Marchesino Stanga aştepta în spatele uşii. Ferestrele din apartamentul soţului ei erau acoperite cu obloane, dar chiar şi în lumina mohorâtă Beatrice fu şocată cât de obosit arăta Marchesino. Ochii lui era înconjuraţi de cearcăne negre.

— înălţimea Voastră...

Vocea i se sparse.

Beatrice presupuse imediat că francezii îi uciseseră soţul. Sfătuitorii lui cei mai apropiaţi îi aduseseră trupul înapoi. Bineînţeles că au fost nevoiţi să păstreze secretul, căci iadul s-ar Ti dezlănţuit în oraş, lăsând Milano fără apărare împotriva ducelui de Orléans. Toate acestea i se păreau atât de limpezi încât era uimită cât de calmă era.

— El unde este, Marchesino?

Marchesino o conduse în dormitorul întunecos. Când văzu forma estompată de pe

pat, plămânii i se comprimară şi încercă în van să aducă argumente propriilor bănuieli. Se simţea exact cum se simţise când citise scrisoarea despre Mama. Goală, incapabilă să raţioneze, dar capabilă să mediteze prea mult. Se uită la siluetele nedesluşite ale canafilor baldachinului patului lui şi îşi zise că îi drapaseră patul în pânză de doliu.

Mai făcând încă un pas înainte, Beatrice nu putea evita să nu-l privească. Lumina licărea în ochii lui. Era furioasă că nu-i închiseseră ochii.

Ochii lui se mişcară.

Sări înapoi realmente alarmată, cu inima vuindu-i.

— E viu, se răsti la Marchesino, ca şi cum acesta i-ar fi jucat o festă.

Se apropie în grabă de patul soţului ei. Capul lui rămase nemişcat, însă ochii i se întoarseră spre ea. Ridică vlăguit mâna stângă şi ea i-o apucă. îşi aduse aminte când stătuse lângă patul lui Gian şi îl ţinuse de mână, însă în strânsoarea soţului ei nu simţi moartea.

— Lodovico, susură ea.

Ochii lui o fixară, gura i se deschise. Din gâtul lui ieşi un hârâit oribil. Pielea oacheşă, pungită de sub ochiul drept i se contractă frenetic.

— Dumnezeule bun, zise ea, întorcându-se brusc către Marchesino. Este rănit? Cine-i tratează rănile? Nu poate respira. Unde este Messer Ambrogio? Nu poate respira -

— înălţimea Voastră, respiră, zise Marchesino, pu- nându-şi palmele pe umerii ei.

Este în această stare de ieri seară, când i-am adus rapoartele despre predarea Novarei. încearcă să vorbească. însă nu poate să producă sunete.

Béatrice trase acoperitoarea deoparte ca să dovedească această afirmaţie fără noimă. însă mâna şi braţul drept ale soţului ei erau la fel de moi ca ale unui copil adormit.

— Messer Ambrogio s-a ocupat de soţul domniei voastre toată noaptea. Insinuează că înălţimea Sa a suferit un atac de apoplexie şi că, altfel, înălţimea Sa se află într-o stare bună şi întrucât atacul nu pare grav, îşi va recupera toate facultăţile. Probabil în câteva săptămâni.

Dumnezeule mare. Ştia că odată soţul ei fusese atât de bolnav încât era cât pe ce să moară iar Messer Ambrogio îşi câştigase reputaţia îngrijindu-l până şi-a recăpătat sănătatea. însă asta a fost înainte ca ca să-l fi cunoscut. După aceea, cu excepţia unor stări febrile ocazionale, nu fusese niciodată bolnav. Asta venise pe neaşteptate.

— înălţimea Voastră, nu se află în pericol. Messer Ambrogio a propus să-l vizitaţi regulat, însă să nu-l încurajaţi să se silească încercând să vorbească. înălţimea Voastră, vreţi să veniţi cu mine în anticameră?

Beatrice strânse mâna soţului ei şi îi spuse să se odihnească şi să nu-şi facă griji că o să se întoarcă peste puţin timp. însă până când ajunse în anticameră înţelese adevărata natură a crizei.

— Deci este adevărat că Novara s-a predat, îi

zise lui Marchesino cu o voce joasă.

El dădu aprobator din cap.

— înălţimea Voastră, Ludovic, duce de Orléans, are douăzeci de mii de oameni mărşăluind rapid la o zi distanţă de porţile cetăţii Milano. O parte din cavaleria lui călăreşte deja prin satele aflate doar la o oră depărtare de aici. Până la căderea nopţii corpul principal ar putea ajunge aici.

— Şi soţul meu nu va fi în stare să apară în faţa poporului său îndemnându-l să-şi apere oraşul.

Beatrice îşi aminti povestea despre tatăl ei zăcând aproape mort, cu armata veneţiană ce-şi stabilise tabăra în parcul ducal exact în afara Ferrarei, o istorisire pe care o auzise mai des decât *Pater Noster.* întotdeauna sunase atât de ireală.

Beatrice observă că Marchesino se uita Fix la ea, aşteptând-o să dicteze un făgaş al acţiunii. îi trecu dintr-odată prin minte că niciunul dintre sfătuitorii soţului ei nu fuseseră aleşi pentru abilitatea lor de conducători. Fuseseră selectaţi pentru că erau capabili şi informaţi în zonele lor limitate de expertiză. Acum ea era regenta, aşa cum specificase soţul ei, în eventualitatea incapacităţii lui. Se aştepta de la ea să-i îndrume.

— Cine ştie că soţul meu este... bolnav?

— înălţimea Voastră, am sosit aici cu două căruţe. Asta ca să evităm să atragem atenţia asupra alaiului nostru. Când l-am dus pe soţul

domniei voastre în apartamentele lui, i-am pus un văl pe el ca să-i ascundem identitatea. Suntem aici de o jumătate de oră. Numai cu câteva minute în urmă am primit o notă de la contele Landriano care spunea că el şi restul Consiliului Nobililor au confirmat prin propriile lor mijloace că Novara aparţine ducelui de Orleans. Consiliul doreşte să distrugă zvonurile cum că ducele de Milano este mort sau prizonier al francezilor. Contele Landriano insistă ca înălţimea Sa să se adreseze personal Consiliului Nobililor în Sala della Palia în această după-amiază. El susţine că acesta este singurul mod de a preveni răspândirea isteriei în oraş. Dacă populaţiei nu i se pot aduce garanţii legate de capacitatea de conducere în situaţie de criză a soţului domniei voastre, ne avertizează că vom vedea Milano transformat într-o gloată vociferând pentru imediata capitulare în faţa francezilor, chiar în momentul apariţiei armatei înaintea porţilor oraşului. Fireşte că el se referă la faptul că dacă soţul domniei voastre nu este capabil să-şi mobilizeze trupele contra francezilor, Consiliul Nobililor îl va întâmpina pe ducele de Orleans cu ghirlande şi discursuri de bun venit.

Beatrice clătină din cap furioasă. Ăsta era caracterul nestatornic al milanezilor, întotdeauna fugeau avizi mâncând pământul în spatele preferatului sorţii, dar şi mai avizi îşi schimbau jurămintele de credinţă la cel mai mic zvon al dispreţului Fortunei. îşi închipuiau că

francezii ar fi prădat şi siluit cu o vehementţă mai domolită dacă oraşul se preda fără să lupte?

— Prin urmare trebuie să presupunem că până la căderea serii întreg oraşul va cere să-mi vadă soţul.

Când Marchesino doar înghiţi în sec şi dădu aprobator din cap, Béatrice îşi încreţi buzele şi privi ţintă în podea. Avea nevoie de un miracol. însănătoşirea miraculoasă a soţului ei. Sau poate că Galeazz va fi în stare să aducă suficiente forţe la Novara ca să-l înfrâneze pe Ludovic înainte ca mulţimea din Milano să izbucnească în panică. însă nu exista nicio veste cam pe unde se afla Galeazz. Nici măcar nu era sigură că el ştia despre situaţia de criză. Mintea începuse să-i rătăcească disperată în căutarea unei soluţii. Reevocă zâmbetul scrutător atot- cunoscător din Asti al ducelui de Orléans şi se întreba dacă avusese de gând să o transforme într-unul dintre răsfăţurile cuceririi lui. Auzi deodată glasul vârstnic al Polissenei, flecărind despre războiul cu Veneţia. însă acum o interesa. în timpul acelei crize zvonurile despre moartea tatălui ei străbătuseră Ferrara, iar oraşul înspăimântat se aflase pe punctul de a se preda mercenarilor veneţieni încartiruiţi în parc. Ce a făcut Mama? Adusese nobilii guvernanţi ia patul soţului ei ca să le dovedească că acesta se afla încă în viaţă. Şi apoi stătuse în picioare pe zidul din grădină şi se adresase întregii populaţii. I-a provocat să-şi apere oraşul la fel cum avea de gând chiar ea să o facă, chiar şi singură dacă era nevoie...

— Foarte bine, Marchesino, zise Béatrice uitându-se direct la el. Ne vom pregăti să apărăm castelul contra francezilor şi în numele soţului meu vom da de veste la fiecare hotar al oraşului, chemând oamenii să-şi adune armele şi proviziile anticipând un asalt sau un asediu. Vreau ca tu, în numele soţului meu, să convoci la castel Consiliul Nobililor, timpul de întâlnire fiind ora nouă în această seară. Soţul meu poate cel puţin să convingă Consiliul că nu e mort şi că aşteptăm să se însănătoşească. Până una alta mie îmi revine sarcina să-i conving pe milanezi că sunt capabilă să le stau în frunte în lupta contra francezilor.

*

Isabela află despre situaţia de criză numai la câteva minute după ce Beatrice părăsi dormitorul soţului ei. O parte din suita ei din curtea ducală se afla în partea opusă a castelului Rochetta, iar ea se afla în apartamentul fiului ei, ajutându-l pe Francesco, în vârstă de patru ani şi jumătate, la lecţiile de latină. Francesco lua meditaţii zilnice la latină cu puţin timp înainte de cea de-a patra aniversare. *Vecchia* Isabelei, Lucia, care părea că smulge secretele din zidurile castelului, intră în cameră şi anunţă:

— Maurul este grav bolnav. Şi e adevărat că ducele de Orleans e în Novara.

O oră mai târziu, Lucia se întoarse şi-i povesti de îndată Isabelei despre chemarea la arme şi de întrunirea Consiliului Nobililor programată

pentru ora nouă seara. Isabela înţelese imediat că întregul Consiliu al Nobililor spera să ducă tratative cu francezii şi că probabil vor sfârşi isterizându-se şi cedând necondiţionat oraşul când armata lor va sosi. Beatrice, îşi dădu ea seama, făcea o încercare disperată să amâne inevitabilul.

Numai câteva minute mai târziu, fiica mai mare a Isabelei, Bona, veni alergând la mama ei, cu una dintre păpuşile ei de porţelan în braţe. Copilul şi păpuşa erau îmbrăcate identic, în rochiţe maure sfidătoare acoperite cu *stringhe* ca beteala şi cu volane din tafta.

— Stanzie a căzut, zise Bona bosumflată, ţinându-şi păpuşa ca să o aline şi mai tare. Mama, când vin oamenii cei răi aici?

Cu asta Isabela se decise. Pentru prima oară în ultimele luni putea gândi cu vechea ei limpezime şi cutezanţă. Pleca în Germania. Işi va împacheta obiectele de valoare şi îşi va lua copiii şi o mică parte din gospodărie şi va pomi la drum cât încă mai era lumină. Nu ar ajunge departe înainte de lăsarea întunericului, însă dacă se îndreptau către nord spre lacul Como, cel puţin vor fi în stare să-şi petreacă noaptea în siguranţă într-un sat departe de zidurile oraşului. Francezii vor fi prea ocupaţi cu Milano ca să se împiedice de provinciile înconjurătoare. Odată ajunşi în Germania, Bianca Maria îi va adăposti la curtea ei. Şi poate că împăratul va elibera până la urmă Milano de sub francezi şi-l

va instaura pe Francesco drept noul duce...

Dar nu-i păsa cu adevărat de asta. Nu era suficient doar să iasă din Milano, unde nu cunoscuse nimic altceva decât amărăciune şi potrivnicie? Aici fusese întotdeauna o *forestiera.* Acum era cu desăvârşire fericită să lase soarta oraşului Milano în mâinile milanezilor. Şi ale Beatricei. îi trecu prin minte fără nicio satisfacţie grozavă – sau tristeţe – că biata Beatrice fusese ducesă de Milano mai puţin de trei săptămâni. O chemă pe Lucia şi-i dădu instrucţiuni cu ce să înceapă să împacheteze.

îi făceau plăcere pregătirile pentru călătorie, sim- ţindu-se ca şi cum ar fi moţăit timp de opt luni şi se trezise dintr-odată proaspătă şi revigorată. Dacă împăratul va elibera toată Italia, s-ar putea chiar să obţină pentru Francesco mai mult decât Milano... Scotoci cu un scop anume prin *guardaroba,* hotărând decisă şi fără niciun sentiment de ezitare ce să ia şi ce să lase. Toate darurile ei de nuntă vor fi abandonate. Găsi câteva stive de satin alb care fusese folosit să-i drapeze dormitorul nupţial şi îşi dori să fi avut timp să ardă lucrurile acestea. Poate că or s-o facă francezii.

Până după-amiază târziu aproape că terminase de împachetat. Era surprinsă că nu era deloc obosită. îşi supraveghea pajii cărând un cufăr din dormitorul ei când brusc Lucia intră iarăşi, gingiile ei ştirbe agitându-se preocupate.

— Contele Landriano a venit să vă vadă, înălţimea Voastră.

Isabela râse.

— A venit să-şi mute fiica din funcţia de doamnă de onoare a mea? Eu aş crede că are chestiuni mult mai presante care-l privesc. însă pofteşte-l înăuntru.

Isabela nu uitase prea uşor cum contele Landriano ridiculizase ideea regenţei sale dinaintea întregului Consiliu al Nobililor. Să-i vadă nenorocirea ar fi fost un rămas-bun plăcut.

îl urmărea pe contele Landriano pe măsură ce înainta cu mersul nepăsător, aproape leneş, al curtenilor milanezi deghizându-i cu măiestrie caracterul imperios. Purta un pieptar negru din oţel, iar în jurul şoldului avea o sabie prinsă-n chingă.

— Conte Landriano, zise Isabela cu un sarcasm scorţos. Sunt surprinsă că nu te-ai blindat din cap până-n picioare în armură. Aşa cum ai spus recent, este cu adevărat „un anotimp periculos" Sunt convinsă că milanezii îţi sunt recunoscători că le-ai pus la dispoziţie un duce cu o asemenea *sforza* în faţa acestei adversităţi.

Surâse prefăcută la jocul de cuvinte legat de numele de familie al Maurului şi la înţelesul lui, „forţă"

— Cu siguranţă băieţelul meu nu ar fi putut răspunde cu o aşa hotărâre auzind că incompetentul său căpitan general i-a lăsat pe francezi să intre în Novara.

— Cât de bine informată este înălţimea Voastră despre starea sănătăţii Maurului? o întrebă Landriano cu vocea lui fluierătoare,

serioasă.

— Ştiu că nu este în stare să-şi asume povara pe care i-ai aşezat-o atât de încrezător pe umeri.

— Chiar aşa. înălţimea Voastră, nu mă pot abţine să nu remarc că împachetaţi bagajele pentru o călătorie.

— Cât de perspicace! Plec la Abbiategrasso.

Landriano schimbă direcţia incomodat de belige- ranţa frivolă a Isabelei. Abbiategrasso se afla la jumătatea traseului dintre Milano şi Novara, orice persoană sănătoasă la minte ar fi ales cu greu această direcţie ca să călătorească.

— înălţimea Voastră, îmi daţi voie să mă adresez domniei voastre cu toată francheţea?

— îţi dau. întrebarea este dacă poţi.

— înălţimea Voastră, voi recunoaşte că am supraestimat capacităţile Maurului. însă vă veţi aminti că *eu* doar am solicitat ca el să ia în primire titlul de duce. împăratul l-a făcut pe Maur duce de Milano. însă împăratul nu se află aici să-şi apere vasalul şi mulţumită amestecului necumpătat al împăratului în afacerile italienilor, Milano este acum un stat fără conducător.

— Ducesa de Milano cârmuieşte acum statul.

— înălţimea Voastră, majoritatea dintre noi, cei care ne aflăm în Consiliul Nobililor, nu credem că ducesa de Milano este o alegere potrivită ca să ne îndrume contra francezilor. Cu toată sinceritatea, înălţimea Voastră, credem că domnia voastră, acţionând în numele fiului vostru, aveţi calităţile necesare în această situaţie de criză.

Isabela pricepu îndată complotul din spatele „sincerităţii" aproape sarcastice a lui Landriano. Nu-şi simţise mintea niciodată atât de limpede.

— *Cacapensieri,* se răsti ea, încreţindu-şi buza. Credeţi că am calităţile necesare să mă duc la francezi şi să-i implor ca o isterică să nu ardă locuinţele familiilor nobile din Milano? Crezi că ducele de Orléans o să-i permită băiatului meu să rămână duce de Milano, chiar dacă Consiliul Nobililor are puterea să-i dea titlul?

Acum era rândul lui Landriano să surâdă infatuat, ca un patrician.

— înălţimea Voastră, sunteţi conştientă că veneţie- nii au o armată de patruzeci de mii de soldaţi pe câmpul de luptă. împăratul trimite treizeci de mii de oameni peste munţi. Da, ducele de Orléans va cuceri Milano înainte ca aceste forţe să ne poată salva. însă noi credem că dacă nu le rezistăm, francezii ne vor trata imparţial. Cu siguranţă domnia voastră şi copiii nu vor fi agresaţi, mai ales dacă fiul vostru va fi fost desemnat duce. Francezii au fost foarte generoşi cu căpeteniile statelor care au capitulat în faţa lor fără să lupte. Sunt periculoşi doar când li te opui.

— Am înţeles deja că toţi copiii mei se vor afla în siguranţă.

— Desigur, înălţimea Voastră. însă haide să presupunem, de dragul discuţiei, că-i veţi permite Consiliului să vă desemneze fiul drept

duce de Milano. Francezii mărşăluiesc spre noi şi vă vor închide pe fiul şi pe domnia voastră în castel, lipsindu-vă de toate privilegiile de care vă bucuraţi în prezent.

Landriano ridică din umeri teatral.

— Şi apoi, în câteva zile, cel mult câteva săptămâni, când forţele armate ale Ligii îl vor izgoni pe ducele de Orleans din Milano, fiul vostru va fi în continuare duce de Milano.

— Fiul meu nu va fi învestit de către împărat.

— Credeţi că împăratul va da cu piciorul oportunităţii de a profita iarăşi de pe urma aceluiaşi titlu pe care i l-a vândut şi Maurului?

— Şi bineînţeles Consiliul mă va desemna pe mine ca regentă a fiului meu.

— Desigur.

Ochii Isabelei erau ca jadul şlefuit.

— Vă voi da răspunsul când Consiliul se va întruni la ora nouă în această seară, conte Landriano.

*

— înălţimea Voastră.

Vincenzo Calmeta îi murmură în ureche. Secretarul Beatricei intrase în dormitorul soţului ei atât de încet că nici măcar nu-l auzise. Se întoarse. îşi mijise ochii în lumina estompată şi zărea clar chipul cenuşiu, neliniştit al lui Calmeta.

— Cum se simte, înălţimea Voastră?

Beatrice clătină din cap şi se luptă cu senzaţia de strangulare tăioasă din gâtlej. îşi

jurase că nu va plânge până când totul nu se va fi isprăvit. Dacă lăsa să se vadă că e slabă, totul va fi pierdut. însă soţul ei se simţea mai rău. Mult mai rău. Respiraţia lui era un şuierat omniprezent uşor, iar ochii nu o mai recunoşteau. Erau vii, probabil treji, însă ea nu-şi putea decât imagina ce zărea cu ei. Se retrăsese într-un loc la graniţa dintre viaţă şi moarte. Acum el trebuia numai să decidă în ce direcţie va călători.

— Messer Ambrogio i-a luat sânge acum o oră, spuse Beatrice. Poate că asta o să-l aducă înapoi. însă presupun că nu mai este recomandabil să-i dau voie Consiliului Nobililor să-l vadă.

Calmeta aprobă din cap.

— înălţimea Voastră, şopti el. Tocmai m-am întors dintr-o plimbare călare până la Dom şi înapoi. Dacă veţi veni în anticameră o să vă povestesc ce am văzut şi am auzit.

Beatrice aprinse o lampă în anticameră, unul dintre globurile din sticlă nepâlpâitoare, umplute cu apă, ale lui Leonardo. Lungul amurg al verii se recunoscuse până la urmă învins în faţa nopţii. în câteva minute va trebui să se întâlnească cu Consiliul Nobililor.

Maxilarul lui Calmeta se fixase cu o hotărâre tinerească, însă pe chipul lui era înscris ceva tragic, aproape ca un văl rin, întunecat, care se întindea peste fruntea lui înaltă şi peste ochii delicaţi de poet.

— înălţimea Voastră...

Se opri şi-şi scutură uşurel capul, cu scepticism.

— înălţimea Voastră, nu mai contează dacă francezii vor ataca sau nu în această seară. Pe străzile oraşului Milano va curge sânge oricum.

Calmeta gesticulă neajutorat cu mâinile.

— Nebunie. Afară e nebunie. Circulă zvonuri că soţul domniei voastre e mort sau prizonier la francezi, zvonuri că el şi împăratul vor sosi nu mai târziu de câteva ore cu o sută de mii de soldaţi. Oraşul s-a împărţit în două facţiuni ireconciliabile. Armurierii, comercianţii şi lucrătorii vor să le opună rezistenţă francezilor şi vă cheamă soţul să-i călăuzească. Negustorii şi nobilimea insistă că soţul domniei voastre e mort. Vor să deschidă oraşul francezilor, în speranţa că-şi vor păstra proprietăţile şi organizează o armată de bătăuşi şi de ucigaşi ca să li se opună comercianţilor şi lucrătorilor. înălţimea Voastră, tot oraşul s-a înarmat. Am văzut deja pe străzi o duzină de bărbaţi morţi. De-a lungul căii Torino se trag focuri de armă. Şi noaptea abia a început.

Acum Beatrice înţelese că Fortuna îi dăruise totul în felul în care un duce beat îşi aşază măscăriciul în locul său, în capul mesei, ca toată lumea să râdă de clovnul transformat pe dată într-un prinţ. Căţeaua de Soartă era o adversară copleşitoare, rea şi capricioasă când rămânea în întregime singură, incalculabil de furioasă şi ranchiunoasă când era provocată. Tot ceea ce

voia Beatrice să facă în acest moment era să-şi aducă copiii aici şi să-i introducă în dormitorul întunecos al soţului ei şi să-şi petreacă ultimele ore cu familia ei. Asta era tot ce mai rămăsese din regatul mitic al Tuturor Posibilităţilor, tot ceea ce mai putea spera să păstreze. Şi apoi, prin minte îi trecu un gând iraţional care i se păru absolut captivant în logica lui, în aşa măsură încât i-o goli complet, cu excepţia fricii. „N-o pot lăsa pe Mama să mă vadă renunţând. Orice s-ar întâmpla, nu pot s-o las pe Mama să vadă că mă tem.”

*

Ducesa de Milano intră în Sala della Palia pe uşile duble de la parter. Venise singură, simţind că dacă şi-ar fi adus pe vreunul dintre sfătuitorii soţului ei, ar fi oferit simplu o dovadă pentru tema pe care în mod evident Consiliul dorea s-o expună – că ea era incapabilă să guverneze de capul ei. Pajii posomorâţi de lângă uşi nu purtau culorile Sforza roşu-alb-albastru. După câte s-ar părea erau năimiţi de membrii Consiliului.

Sala della Palia era necorespunzător luminată de conurile din ceară înfipte la repezeală în sfeşnicele de pe pereţi. Pe podea rămăseseră câteva palete de tenis şi nişte mingi. Nu mai mult de douăzeci de bărbaţi erau adunaţi în centrul sălii vaste şi goale. Iluminatul era prea slab ca să îi permită să recunoască vreunul dintre chipuri. Silabi- sirile potolite ale discuţiei

lor pluteau spre bolţile înalte de deasupra capetelor precum rugăciunile într-o catedrală. Până şi acest zgomot păli când traversă podeaua. Tălpile din lemn ale condurilor ei zdrăngăneau stângace.

Firava îmbărbătare pe care o simţise iniţial la mărimea redusă a grupului dispăru rapid. îşi aduse aminte de ceea ce tocmai îi povestise Vincenzo despre nobilimea care-şi organiza o armată care să se opună facţiunii an- tifranceze. Era evident că majoritatea membrilor consiliului se pregăteau să lupte împotriva concetăţenilor lor în aşa fel încât să se predea unui invadator străin. Consiliul a trimis doar un mic grup de ambasadori ca să anunţe schimbarea din guvern. Brusc urî tot ceea ce era legat de ei. îşi dorea să fi avut un cuţit.

O secundă se întrebă cine erau cele două femei. Apoi, desigur, îşi dădu seama. Exista ceva inconfunda- bil în postura lui Iş, chiar şi în semiîntuneric. Era îmbrăcată cu o rochie neagră cu guler înalt şi obişnuita ei bentiţă neagră pe frunte.

Fiecare bărbat puse respectuos genunchiul în pământ. Le mirosea parfumul. Recunoscu câteva chipuri. Landriano, bineînţeles. Se schimba după cum bătea vântul. în ce direcţie va arăta oare mâine? Contele Borromeo, tatăl Caterinei, doamna de onoare a Isabelei. Era un oportunist corupt cu un nas ascuţit ca o toporişcă şi buze ţuguiate, ca de peşte.

Isabela făcu o reverenţă, iar Beatrice îi

răspunse în aceeaşi manieră. O clipă fu ţintuită locului de faţa lui Iş. Aceasta era palidă, însă ochii îi luceau la lumina lumânărilor. Buzele îi străluceau, bogat colorate. Era perfect stăpână pe sine. Nu exista nicio urmă de furie, niciun sentiment de triumf. Doar acele trăsături pure, albe, indescriptibil de frumoase. Brusc Beatrice gândi: „Aşa arăta Beatrice a lui Dante când a găsit-o aşteptându-l în Paradisul terestru, la zece ani după moartea lui. Purificată, renăscută, mai frumoasă decât orice amintire.”

Contele Landriano începu să vorbească, cu vocea melodioasă şi ochii pâlpâind în lumina lumânărilor.

— înălţimea Voastră, Consiliul este profund întristat de îngrozitoarea nenorocire a soţului domniei voastre. Puteţi fi sigură că nenumărate lumânări ard în această seară în bisericile şi capelele noastre rugându-se pentru însănătoşirea sa definitivă. Cu toate acestea, înălţimea Voastră, soţul domniei voastre nu este în acest moment în stare să-şi apere statul, statul pe care el singur l-a condus în ultimii zece ani. în absenţa inegalabilei sale călăuziri, cu greu ne putem aştepta ca toţi cetăţenii noştri să reziste celei mai formidabile armate pe care Milano a înfruntat-o cu o mie de ani în urmă, când lombarzii ne băteau la porţi. Prin urmare, Consiliul a hotărât că locuitorii cetăţii Milano vor fi cel mai bine serviţi dacă mai degrabă vom duce tratative cu francezii decât să îndreptăm armele împotriva lor.

— Vorbiţi despre capitulare, nu de tratative.

— Vă povăţuim să fiţi prudentă, în absenţa unei conduceri puternice pe care ne-am aşteptat ca soţul domniei voastre să ne-o pună la dispoziţie. Francezii au stabilit deja că îi vor trata just pe cei cărora nu li se opun.

— Atunci se pare că suferiţi de o neobişnuită afecţiune a auzului, conte Landriano. Vă loveşte, după câte s-ar părea, ori de câte ori vine vorba de atrocităţile comise de francezi în Neapole. Nu există nimeni în Italia, cu excepţia probabil a sihastrilor de la Saint Jerome, care să nu ştie ce au suferit napolitanii. Mai cu seamă femeile şi copiii.

Faţa contelui Landriano se contractă, ca şi cum ar fi intrat în contact cu o miasmă dezagreabilă.

— înălţimea Voastră, se fac întotdeauna afirmaţii legate de aceste atrocităţi. Alegând să le credem subliniem corectitudinea deciziei pe care trebuie să o luăm. înălţimea Voastră, desconsiderarea, vădit declarată a domniei voastre, faţă de francezi vă determină să faceţi o alegere nefericită pentru siguranţa oraşului ca să purtaţi tratative cu ducele de Orléans. Credem mai repede că desemnându-l pe fiul răposatului duce de Milano drept ducele nostru în timpul acestei perioade de criză, ne vom prezenta înaintea francezilor într-o postură mai... moderată.

— Deci vom avea doi duci de Milano. Pe soţul meu, duce învestit de împăratul german şi pe

Francesco, duce de Milano din ordinul Consiliului Nobililor. Bineînţeles că atunci când va sosi ducele de Orléans, chestiunea va fi adusă în discuţie. Ducele de Orléans se consideră deja duce de Milano şi odată intrat în posesia vistieriei cetăţii Milano, cred că va putea să-şi cumpere titlul de la împărat.

— Eu nu cred că armatele Ligii îi vor permite ducelui de Orléans să facă această achiziţie, interveni pe neaşteptate Isabela.

Béatrice se întoarse ca să-şi înfrunte verişoara. înţelesese acum afacerea în ansamblul său. Când armatele Ligii îl vor împinge, în cele din urmă, pe Ludovic afară, Isabela avea de gând să cumpere învestirea drept duce de Milano pentru fiul ei.

— Deci tu vei fi cumpărătoarea, îi zise verişoarei sale.

Isabela păşi înainte, în continuare stăpână pe sine, aproape într-o stare de beatitudine.

— Trebuie să ştii că nu îl vreau pentru mine. Doresc acest titlu pentru fiul meu. Pentru poporul nostru.

Nu exista sarcasm în tonul ei, ci doar o capitulare tristă, straniu de senzuală. Şi totuşi, fireşte, era o minciună. Beatrice se întrebă dacă şi ea păruse la fel de nesinceră când îi spusese aceleaşi lucruri lui Iş, doar cu câteva săptămâni în urmă: „Nu mi-am dorit-o niciodată pentru mine...” Bineînţeles că da. Fireşte că amândouă era nesincere. Pe Beatrice pusese stăpânire impulsul de a o trânti pe Iş de pământ şi să facă

astfel încât să clarifice lucrurile între ele pentru totdeauna. însă era în aceeaşi măsură reţinută de sentimentul ciudat că într-un fel ar fi o greşeală să tulbure frumuseţea lui Iş, că sub înşelăciunea şi ambiţia grozavă a lui Iş exista ceva curat şi splendid care nu trebuia distrus.

— Soarta e o târfă, îi spuse Isabela Beatricei, încli- nându-şi uşor, nepăsătoare, capul. în această seară e târfa mea.

Beatrice se răsuci spre contele Landriano.

— Consiliul are de gând să mă facă prizoniera lui? Landriano păru cu adevărat şocat, chiar indignat.

— Absolut deloc. Locul domniei voastre este alături de soţul vostru. înălţimea Voastră trebuie să înţeleagă că totuşi Consiliul are doar cea mai mare afecţiune personală pentru soţul şi domnia voastră. Regretăm profund...

Unul dintre bărbaţii care păzeau uşa porni valvârtej la atac de-a curmezişul Sălii della Palia, ca un jucător de tenis în plină urmărire a unei mingii. Dispensându-se de toate formalităţile, paznicul strigă:

— Castelul este atacat!

Toată lumea privi către ferestrele mari şi arcuite care dădeau spre şanţul cu apă. Dacă francezii veneau pe drumul dinspre Novara, vor lua cu asalt mai întâi faţa de nord-vest a castelului. Câţiva dintre membrii Consiliului făcură încetişor câţiva paşi către ferestre, ghemuindu-se ca şi cum se pregăteau să se arunce la pământ când săgeţile vor ţâşni din

arcuri, iar ghiulelele vor apărea zburând din întuneric.

Pădurea se zărea nedesluşit sub ultima insinuare a amurgului. Nu se clintea nimic în codrul întunecat.

Paznicul privi o clipă cu gura deschisă. Apoi mai strigă o dată:

— Nu de către francezi! Castelul este atacat dinspre oraş!

*

Membrii Consiliului şi gărzile lor o luară la goană prin curtea castelului Rochetta şi traversară podul basculant îngust care permitea accesul direct de la castel până în Piaţa Armelor. Béatrice şi Isabela, date uitării din senin din pricina panicii, îi urmară. Uriaşa curte centrală era punctată cu torţe arzând purtate de paznici care fugeau de colo colo. Luminile se mişcau şi de-a lungul balcoanelor defensive de pe culmile aripilor înconjurătoare ale castelului. în timp ce traversau Piaţa Armelor, Béatrice zări pâlcuri de străjeri de la castel împingând piese de artilerie cocoţate în atelaje cu două roţi – ţevi de tun lungi şi mortiere şi bombardiere cu boturile boante.

Poarta de la intrare, arcuită exact pe sub tumul central ce se înălţa către cer, strălucea în lumina torţelor. Barierele-ghilotină fuseseră coborâte şi podul basculant era deja ridicat, înălţat rapid de grinzile grele din lemn. Beatrice auzea vuietul oraşului, un cor vast, discordant,

spectral. Era ca şi cum groaznicul oraş Dis[19], citadela damnaţilor, zăcea dincolo de poarta castelului.

îi urmă pe consilieri pe scara în zigzag care ducea către foişorul din vârful turnului central. Consilierii împinseră în uşa palierului de la cel de-al treilea cat până au deschis-o şi ieşiră pe terasa descoperită. Ţepuşa principală a turnului se înălţa în beznă în spatele lor. înaintea lor era un zid înalt din cărămidă crestat cu creneluri dreptunghiulare, de asemenea manieră încât arcurile şi artileria să tragă din poziţii protejate.

Zgomotul era acum visceral, un fluid rece înăuntrul ei, întrucât Beatrice se apropie uşurel de unul dintre creneluri şi se forţă să se apropie suficient cât să privească în jos. Uriaşa roată a oraşului Milano se întindea în noapte înaintea ei. Se trase spre margine şi îşi ţinu respiraţia, captivată pentru o clipă de spectacol. Piaţeta din faţa castelului era un lac fosforescent, cu mii de torţe mişunând în flăcări. Via degli Armorai, strada centrală care ducea în piaţetă, era un şir de făclii. La fel erau multe dintre celelalte străzi principale ale oraşului. împrăştiate în bezna care înconjura aceste râuri de lumină, sutele de flăcări portocalii uriaşe şi clocotitoare marcau casele şi palatele arzând.

Strigătele se înălţau sub ea, iar Beatrice privi în jos. Trebuie să fi fost cincisprezece mii de

19 Cetatea damnaţilor din Dante, *Infernul,* ed.cit., Cântul VIII, v.67-69, p. 102. Numită şi *Dite* de la numele lui Lucifer (n.red.).

bărbaţi în piaţa de dedesubt, mulţi înarmaţi cu platoşe şi coifuri din oţel. Unii erau îmbrăcaţi în armuri din cap până-n picioare. Majoritatea duceau câte-o făclie într-o mână şi o suliţă sau o sabie în cealaltă. Urlau strigăte de luptă improvizate, roind ca nişte licurici beligeranţi către capătul străzii care se întindea de la Sfântul Ambrozie până la castel, încercând să blocheze o falangă de bărbaţi înarmaţi care încercau să se împingă în piaţă.

Beatrice urmărea ambuscada cu o groază impetuoasă, înjunghietoare. Atacatorii se aruncau în apărători, fandând din suliţe şi săbii, azvârlind torţele în căpăţânele inamicilor sau învârtindu-le ca pe nişte ciomege învăpăiate. Torţele începură iute să pălească, iar conflictul se comprimă într-o masă întunecată, urâtă, zvârcolindu-se. Atacatorii se retrăseseră pe neaşteptate înapoi în stradă, iar bărbaţii din piaţă înaintară în fugă, împungând cu torţele şi suliţele. Cel puţin o duzină de bărbaţi zăceau pe pietrele din pavaj în urma retragerii. Pe lângă ei sclipeau pete lunecoase de sânge negru.

„Morţi”, îşi zise Beatrice. Dintr-o ochire îşi mări inventarul de cadavre de douăsprezece ori. Morţi ca Gian. Bărbaţi care cândva simţiseră în noapte căldura unei femei, care acum nu aveau nici măcar o mână pe care s-o strângă. „Acesta e războiul”, gândi Beatrice, făcându-i-se rău şi înfrigurată de silă şi de ruşine. „La asta se referea Mama.” Războiul revenise, în cele din urmă, acasă în Milano. „Războiul pe care eu l-

am început.” într-o secundă cumplită văzu toată piaţa neagră, acoperită cu leşuri negre. Când vor începe să moară pruncii?

— Maur!

Beatrice nu fu sigură la început de ceea ce auzise, însă apoi psalmul victoriei deveni inconfundabil.

— Maur! Maur! Maur!

Bărbaţii care apărau piaţa începură să mute căruţele spre toate intrările, răstumându-le ca să baricadeze străzile. Toate străzile, în afară de Via degli Armorai. Acum Beatrice pricepu. Aceşti bărbaţi erau armurierii, îmbră- caţi cu obiectele lor de inventar ca să-şi apere oraşul. Speraseră în mod evident că Maurul o să apară ca să-i călăuzească împotriva francezilor. După câte se părea, nu ţinuseră cont de zvonurile privind boala sau decesul său. Atacatorii, bărbaţii care veneau în valuri din susul străzilor, erau trepăduşii Consiliului Nobililor, a căror intenţie, bineînţeles, era să ocupe piaţa şi să elimine orice ameninţare pentru predarea sistematică când apăreau francezii.

Consilierii aflaţi mult deasupra pieţei erau grav alarmaţi de demonstraţia în favoarea Maurului. Se îngrămădiră la unul dintre creneluri, arătând cu degetele spre piaţă, gesticulând şi strigând unii la alţii. Beatrice se simţea complet pustiită. Ştia că exista ceva ce ar fi trebuit să facă pentru a opri acest carnagiu. însă orice a întreprins ea în această viaţă, Fortuna deformase şi batjocorise. Aşa că nu va

face nimic. Aproape în transă, îi urmărea pe consilieri punându-şi la cale strategia. Se trase mai aproape, cu o curiozitate morbidă, detaşată, dorind să audă. „Lasă-i să aleagă”, îşi dădea singură instrucţiuni ca prin vis. „Lasă-i să se întreacă cu Fortuna.”

Totul părea fascinant şi fără noimă, ca un spectacol bizar de marionete. Contele Borromeo, tocând din mâini, nasul său ca o toporişcă avântându-se înainte, gura sa ţuguiată scuipând cu vehemenţă:

— Aducem artileria aici sus şi le aruncăm rămăşiţele în aer în cinci minute! Aducem bombardierele şi mortierele aici sus!

Contele Landriano era îngrozit, însă aproba din cap. Gărzile alergau să execute ordinele. Iş privea.

Ca şi cum mâna unui înger i-ar fi trecut prin faţa ochilor, Beatrice îşi dădu seama ce trebuia să facă. Se îndreptă spre Isabela. Chipul lui Iş era la fel de liniştit ca luna, imposibil să-i citeşti în priviri.

— Iş, dacă eşti de acord să le opui rezistenţă francezilor, te voi susţine.

Acum Isabela clipi.

— Nu cred, Toto, rosti ea cu un calm nepământesc. Nu am nevoie de sprijinul tău şi nu cred că e posibil să le rezistăm francezilor.

— Ba da, Iş. Ai nevoie de sprijinul meu. Ai nevoie de mine să le spun acestor armurieri că soţul meu e prea bolnav ca să-i guverneze şi că el l-a confirmat pe Francesco drept noul duce,

aşa cum avusese iniţial în gând după moartea lui Gian. Pentru că dacă eu nu le spun asta, aceşti armurieri vor lupta contra oamenilor consilierilor, iar Milano va arde până se va face scrum înainte ca francezii să apuce să ajungă aici. Tu şi cu Francesco o să domniţi peste un oraş din tăciuni şi cadavre. Mii de bărbaţi vor fi morţi. Mii de femei şi copii vor fi călcaţi în picioare pe străzi şi arşi în locuinţele lor. Mii de prunci morţi.

Isabela privi către oraş. Profilul ei era minunat, la fel de ferm şi elegant ca al unui bust roman antic. Se întoarse către Beatrice, dar nu zise nimic.

— Iş, nimeni nu s-a luptat cu adevărat cu francezii. Florenţa, Roma, Neapole – doar au renunţat şi le-au deschis porţile. Toate armele mari se află în armata regelui. Probabil că ducele de Orléans nu are arme de asediu în Novara. Francezii se aşteaptă că ne vom preda fără să ne luptăm. Dacă mergem la ziduri putem să-i ţinem afară cel puţin câteva săptămâni. Iş, dacă nu luptăm contra francezilor, o să ne luptăm unii cu alţii. Armurierii nu vor fi convinşi să lase armele jos şi să se supună francezilor. N-o vor face nici dacă soţul meu o să apară şi o să le spună să acţioneze astfel.

Isabcla aprobă foarte încetişor din cap.

— Vino cu mine.

O apucă pe Beatrice de sub cot şi o conduse lângă contele Landriano, care părea zăpăcit. îl urmărea nervos pe contele Borromeo lătrând

ordine gărzilor. Isabela aşteptă nerăbdătoare până când Landriano îi acordă atenţie deplină.

— înălţimea Sa nu doreşte să vadă sângele scur- gându-se pe străzile cetăţii Milano, spuse Isabela. S-a hotărât să le spună armurierilor că soţul ei nu-şi mai poate continua îndatoririle şi că-l susţine pe fiul meu, Francesco, ca duce. Cred că asta va pune capăt acestei afaceri dezagreabile.

Contele Landriano era vizibil uşurat. îi zâmbi recunoscător Beatricei.

— Cred că înălţimea Voastră face un gest foarte nobil. într-adevăr foarte nobil. V-aş sugera, totuşi, să faceţi acest anunţ iute, înainte ca venerabilul conte Borromeo să-şi aducă artileria în palat.

Beatrice se uită la Isabela: ochii ei erau întunecaţi, uşor argintaţi, aidoma Golfului Neapolelui în lumina lunii. Bărbia era puţin încreţită. Beatrice îşi dădu seama că o iubise pe Iş şi o urâse şi nu a cunoscut-o deloc niciodată. însă acum era mult prea târziu să întrebe dacă putea avea încredere în ea.

Apucă o torţă de la unul dintre paznici. Consilierii se uitau acum toţi la ea. Până şi contele Borromeo îşi suspendase campania.

Paznicul o ajută să se caţere în crenelul ca un defileu. Se îndreptă uşurel. Stătea în picioare pe o bordură din cărămidă, un piculeţ mai lată decât o şchioapă şi aproape la fel de lungă. înaintând şi mai aproape de margine, vedea şanţul exact sub ea, lumina făcliei re- flectându-se în apa neagră. îşi aşeză palma stângă pe zidul

gros de piatră de lângă ea, sprijinindu-se. Cu mâna dreaptă flutură torţa deasupra capului. Gudronul arzând scuipă scântei spre ea.

Armurierii se uitau la castel după orice fel de semn care să le dea de veste şi zăriră grabnic semnalul ei. însă trecu o vreme până când intensitatea zgomotului din piaţă scăzu. Şi chiar şi atunci un freamăt obsedant de furie şi haos răzbătea de pe străzile de la periferie, ca un bocet distant. O voce dinăuntru i se adresa altcuiva: „Nu mă tem, nu mă dau bătută. Fac ceea ce e drept. Titlul soţului meu şi moştenirea fiului meu nu valorează o mie de prunci morţi. Nu valorează niciun prunc mort."

— Eu sunt ducesa de Milano!

Forţa strigătului ei îi dădu ameţeli. Era aşa linişte după atac că acum auzea altceva, sfârâitul monoton al focurilor care ardeau prin tot oraşul.

— Soţul meu nu poate să apară în faţa voastră pentru că este grav bolnav!

Un murmur potolit şi furios se dezlănţui şi ea flutură frenetic torţa ca să le semnaleze că mai avea ceva de spus.

Mulţimea fu redusă din nou la tăcere. Beatrice închise ochii şi clipi să-şi reţină lacrimile. Nu avusese timp să se gândească cât de greu va fi. Nu-şi imaginase nicicând că o să vină o vreme când nu-şi putea impune să vorbească. însă acum era aproape ca şi cum o mână o apucase strâns de gât.

Iş se afla lângă ea, dând impresia că se întrupa asemenea unui spirit întunecos. O atinse

încetişor pe Beatrice pe braţ. Un contact straniu, aproape alinător, încurajator, însă fireşte că se va forţa. „Trebuie să spun asta”, îşi zise Beatrice, identificând în acel moment o sută de lucruri despre sine pe care nu le ştiuse niciodată, printre care faptul că-i plăcea la disperare să fie ducesă de Milano.

Obligă cumva primul cuvânt să iasă, zicându-şi că fiecare clipă de ezitare ar putea să prilejuiască moartea unor oameni nevinovaţi.

— Drept care...

Iş o apucă pe neaşteptate strâns de braţ, înhăţând-o tare, făcând-o să se înfioare, suficient de puternic ca să pună stăpânire pe trupul ei, să o zvârle în beznă. „De ce acum?” se întreba Beatrice cu claritatea tacticoasă care precede o catastrofa. „De ce nu aşteaptă să-i susţin fiul înainte de a-mi da vânt?” Apoi îşi dădu seama că putea să-şi îndese făclia drept în faţa lui Iş...

însă Iş o trăgea înapoi. Departe de muchie. Iş se aşează în faţa ei şi tot ceea ce vedea erau umerii lăţi ai verişoarei sale şi părul lung şi negru, cu subtila tentă roşcată incandescentă în lumina torţei.

1 se păru că Isabela stătea acolo de multă vreme, complet nemişcată, aproape ca şi cum ar fi deliberat dacă să sară sau nu. Apoi umerii i se înălţară şi strigă:

— Vin tocmai de la patul de suferinţă al ducelui de Milano!

Vocea ei era uimitor de puternică, cuvintele dând impresia că sunau în domul negru al

cerului.

— Starea lui s-a îmbunătăţit mult! Se va însănătoşi complet în câteva zile şi ne va călăuzi spre victoria contra francezilor! Drept care, cer ca fiecare cetăţean al oraşului Milano care a pus mâna pe arme în această seară în speranţa că şi-l vor face duce pe fiul meu să abandoneze acum această cauză! Celor care se vor folosi de fiul meu ca să se predea ruşinos invadatorului, daţi-mi voie să le spun că o să înfig cuţitul în pieptul meu şi al fiului meu înainte de a permite ca acest fapt să se întâmple! Trebuie să fim un singur trup şi suflet ca să rezistăm în faţa francezilor! Şi trebuie să rezistăm!

Beatrice asculta în chip misterios aceste cuvinte, fără mirare, cu senzaţia liniştită că le mai auzise înainte. Aceasta era Iş, aici, în aceste câteva propoziţii rostite strigând, erau toate polivalenţele şi contradicţiile ei. Minciunile şi adevărurile, atitudinea histrionică şi sentimentul de seriozitate, hoţia şi sinceritatea. Şi ultimul, bunătatea. Stând pe acea bordură, Iş îşi descoperise adevărul despre propriul său suflet.

Iş se răsuci spre ea, iar acum Beatrice se confruntă cu şocul pe care-l simţise la vorbele lui Iş. Se aşteptase să vadă zâmbetul unei sfinte, o strălucire supranaturală, un crâmpei din chipul lui Dumnezeu. În schimb, în ochii lui Iş era teroare, spaimă de o tortură de nedescris, ca şi cum s-ar fi aruncat din turn şi nişte zeităţi perfide ar fi agăţat-o o clipă mai înainte ca visele ei să se sfârşească zdrobite de pavaj. Şi apoi Beatrice îşi dădu seama că, pe cât de greu îi

fusese ei câteva momente mai devreme să se gândească la abandonarea viselor sale, pentru Iş fusese de o mie de ori mai dificil să facă în realitate acest lucru.

Beatrice o cuprinse pe Isabela în braţe. Iş era ţeapănă, moartă din nou, ultimele rămăşiţe de viaţă şi le aruncase în aceste câteva cuvinte de autodefinire.

Armurierii din piaţă răspunseră confuzi, vociferând din ce în ce mai zgomotos. Un armurier cu o platoşă din oţel strălucitor lustruită, stând chiar sub turn, pe moviliţa cu iarbă de lângă şanţ, strigă să se facă auzit. Hărmălaia mulţimii conteni şi în scurt timp se mai auzea doar fâsâitul sinistru al focurilor. Beatrice privea uşurată cum falangele de bărbaţi înarmaţi de pe străzi se retrăgeau şi se micşorau. În această seară milanezii nu vor lupta contra milanezilor.

— Aşa e foarte bine, înălţimileVoastre! strigă bărbatul cu platoşă spre ducese. Insă cine ne va sta în frunte în această seară împotriva francezilor?

— Soţul meu m-a desemnat pe mine regentă în absenţa lui! strigă Beatrice. Eu vă voi călăuzi contra francezilor!

Urmă un moment de linişte. Apoi izbucniră fluierături şi huiduieli în bătaie de joc, urmate de un tremolo aspru de râsete. Beatrice se simţea ca şi cum torţele lor îi ardeau faţa. Populaţia Ferrarei nu răsese de Mama. Oare râdea şi Mama?

Purtătorul de cuvânt al armurierilor strigă iarăşi să se facă auzit.

— Toate bune, înălţimea Voastră. însă cum aveţi de gând să faceţi asta?

Râseră din nou.

Beatrice se întoarse către Isabela şi-i spuse:

— Cobor la ei.

Se târî de-a buşilea pe cornişa din pialră şi o ajută pe Iş să coboare. Consilierii le priveau la fel cum procedaseră cu întreaga succesiune de întâmplări dramatice, nevenindu-le să creadă, neputincioşi să intervină în faţa întregului oraş. Aceştia erau bărbaţi care-şi rezolvaseră întotdeauna treburile în particular. Contele Landriano rămăsese cu gura deschisă.

Beatrice o linişti pe Isabela.

— Eşti bine, Iş? Eu trebuie să mă duc acolo jos.

Isabela dădu din cap.

— Toto, nu pot să merg cu tine. Pur şi simplu nu pot. Sunt prea obosită. Sunt aşa obosită acum.

— Ştiu, Iş.

Beatrice o îmbrăţişă din nou pe Isabela şi-i sărută faţa rece şi netedă.

— Ceea ce tocmai ai făcut este mai cutezător decât orice voi fi eu în stare să fac vreodată în viaţa mea.

Se răsuci spre un paznic.

— Veghează ca înălţimea Sa să fie dusă în apartamentele ei. Şi nu trimite după Messer Ambrogio. Găseşte-o pe *vecchia* domniei sale,

Lucia, ca să aibă grijă de ea.

Contele Borromeo se prezentă în faţa Beatricei.

— înălţimea Voastră, nu trebuie să coborâţi acolo. Vă previn că am artileria pe poziţii şi intenţionez

Beatrice îşi înfipse faţa în cea a contelui Borromeo cu atâta convingere că acesta se retrase.

— *Tu* n-o previi pe regenta statului Milano. Eu *te* previn, conte Borromeo, că dacă nu te întorci la palatul tău şi nu stai acolo până îşi revine soţul meu, te voi spânzura pentru trădare şi o să-ţi înfig capul aici sus!

Arătă cu degetul spre un turn ascuţit, departe mult deasupra lor.

Contele Borromeo îi dădu supus voie contelui Landriano să-l tragă deoparte. Nimeni nu mai încercă să o împiedice pe Beatrice să coboare treptele către loja portarului.

*

— Coboară puntea, le spuse Beatrice paznicilor aflaţi la datorie în lojă. Puntea se afla exact în dreapta principalului pod basculant. Era atât de îngustă că doi oameni alături ar fi străbătut-o cu dificultate. Elevatoarele scânciră, iar lanţurile zomăiră când puntea se lăsă în jos. Beatrice deschise o uşă din zidul gheretei, intră printr-un pasaj scurt din cărămidă şi apoi o luă spre stânga. Printr-o poartă micuţă şi arcuită zări torţele din piaţă.

Podul nu avea nicio balustradă şi, când aruncă o privire în apă, trăi din nou senzaţia trecătoare de vertij. Ridică privirea la bărbaţii care o aşteptau pe malul celălalt al şanţului cu apă. Lumina făcliilor dădea o sclipire armurilor, chipurilor bărboase lucind de transpiraţie, viguroaselor frunţi dure.

Purtătorul de cuvânt al armurierilor stătea la capătul punţii, de parcă ar fi provocat-o dacă ar fi pus piciorul în piaţă. Se decise că trebuia să o arunce în şanţ ca să o oprească. Se afla la doi paşi depărtare. Bărbatul avea o faţă dură, aproape de culoarea teracotei, părând încălzită de dogoarea foijelor până căpătase o duritate lucitoare. Nu încetini pasul.

Armurierul se dădu înapoi. Nu mai văzuse niciodată o ducesă atât de aproape. Era ca un fel de specie nouă, bizară, care se dovedise pe neaşteptate a fi mai agresivă decât se aşteptase el.

Punând piciorul pe caldarâm, Beatrice chibzui că tocmai începuse un dialog cu aceşti gentilomi.

— Vreţi să ştiţi cum am de gând să vă călăuzesc împotriva francezilor? strigă ea, vocea fiindu-i purtată prin toată piaţa. Nu intenţionez să vă îndrum contra francezilor! Dacă am un arc uşor pot ii un bun ţinlaş! Poate că aş putea împrumuta unul de la voi! Dacă vreun bărbat de aici doreşte să mi se alăture în sportul tirului cu arcul, voi fi bucuroasă să pun rămăşag pe

dibăcia mea contra lui!

Armurierii râseră, însă doar cu rea-voinţă. Beatrice îşi dădu seama că această clipă îi alunecă printre degete. Se întoarse spre vest şi începu să se plimbe prin mulţime. Bărbaţii o dominau, sulițele lor încrucişându-se deasupra capului ei ca un umbrar letal. La început se dădură înapoi ca s-o lase să treacă, însă când a ajuns la periferia pieţei câţiva s-au îmbrâncit şi o înghiontiră uşor. Unii fuseseră răniţi nesemnificativ: un ochi tăiat, o buză spintecată, un braţ bandajat cu o zdreanţă însângerată. Se afla aproape de stradă. Mai mulţi bărbaţi se îmbrâncirăchiar în faţa ei, unii dintre ei sorbind hulpav din burdufurile cu vin. Apoi mulţimea se dădu la o parte.

Un bărbat mort zăcea pe caldarâm nu mai mult la un pas depărtare, tescuit şi azvârlit ca o otreapă, cu capul şi cu un picior într-o poziţie smintită. Alături de capul lui sfărâmat era o baltă de sânge ca o budincă purpurie, cu crustă.

Stomacul Beatricei se întoarse pe dos, iar picioarele i se mişcau într-o parte şi alta. „Nu poţi leşina!” urlă în sinea ei. „Dacă leşini, totul e terminat!” Apoi un val de forţă o năvăli ca o palmă dată peste spate şi trecu peste cadavru.

Intră pe strada care ducea la poarta de vest a oraşului. Armata consilierilor care umpluse strada cu câteva minute mai înainte se evaporase. O căruţă mocnea în faţa unui gang cu prăvălii. Un alt bărbat mort zăcea pe spate cu mâinile şi picioarele răşchirate, iar un câine

hăpăia din faţa lui însângerată. Işi impuse să meargă înainte. Apoi auzi zgomotul din spatele ei, un zăngănit de armuri şi plescăitul unor tălpi din piele moale pe pietrele din pavaj. Nu întoarse capul, însă îşi îndreptă umerii în felul în care ar fi făcut-o mama ei şi iuţi pasul.

Când Beatrice ajunse la corpul de turnuri din cărămidă de la Pusterla di Sant'Ambrogio, poarta cea mai vestică a cetăţii Milano, în cele din urmă se răsuci pe călcâie. Armata se înghesuise pe strada din urma ei, întăririle ţinând cât putea vedea cu ochii. Armurierii o urmaseră pe ea.

*

Beatrice stătea pe culmea unuia dintre turnurile care flancau arcele duble de la Pusterla di Sant'Ambrogio. Trei bombardiere mari fuseseră ridicate pe terasa plată din vârful turnului, cu boturile masive din fier îndreptate spre vest. Piramide graţioase formate din proiectilele din piatră sferică stăteau lângă fiecare armă. Cam douăzeci de armurieri se sprijiniseră de parapetul crestat în cărămidă, privind spre vest, aşteptând vreun semn de la francezi.

Beatrice vedea numai demoni în depărtare, călăreţi nedesluşiţi, obscuri care se lansau periodic prin beznă. Ştia că aceste halucinaţii se datorau oboselii. Mai era doar o oră sau cam aşa până în zori şi ea nu dormise după cea mai lungă şi mai tumultoasă zi din viaţa ei. însă priveghiul

ei încordat era bântuit în plus de incertitudini mai importante. în cursul nopţii trimisese trei călăreţi la Novara, fiecare cu instrucţiuni să se întoarcă imediat ce a zărit armata franceză pe drum. Şi dacă mesagerii nu întâlneau francezii pe traseu, fuseseră instruiţi să intre în Novara şi să afle dacă armata lor se pregătea

să mărşăluiască spre Milano. Primul mesager plecase aproape cu şapte ore în urmă. Suficient timp cât să intre în Novara şi să revină. Poate că fusese capturat. Poate că toţi trei mesagerii fuseseră capturaţi cu multe ore mai devreme de către armata franceză care pândea în întuneric, pregătindu-se să atace la prima ivire a zorilor.

De-a lungul întregii escarpe imense din cărămidă a zidului oraşului armurierii se sprijiniseră de parapete, cu suliţe în mâini şi cu arcurile odihnindu-se. însă apărarea nu era aşa de formidabilă cum părea. Zidul era vechi de secole, iar oraşul devenise demult prea mare. Vârfurile acoperişurilor din ţiglă se răspândeau spre vest pe o distanţă considerabilă dincolo de poarta Pusterla di Sant'Ambrogio. Chiar şi noua capelă ducală a Maurului, Santa Maria delle Grazie, fusese construită în afara zidurilor oraşului, domul ei fiind o altă vedenie în beznă la câteva străzi depărtare. Pentru a facilita trecerea dintre suburbii şi interiorul oraşului, zidul fusese dărâmat sau găurit cu porţi nefortificate în zeci de locuri. Bogăţia fusese considerată cea mai bună apărare a cetăţii

Milano contra invaziilor. Acum, singura apărare ar fi putut fi pretenţia că oraşul era apărat.

Beatrice trimisese şi un şuvoi continuu de mesageri spre şi dinspre castel. I-au dat de ştire că soţul ei se simţea considerabil mai bine. Messer Ambrogio atribuia miracolul unui tonic amestecat cu perle fin măcinate. Oricare ar fi fost cauza, aceasta era o povară cu îndurare uşurată. Mesagerii i-au comunicat, de asemenea, că Isabela dormea. O văzu din nou pe Iş întorcându-se din abis, chipul unei femei care tocmai îşi smulsese inima din piept. Acesta fusese preţul pe care Iş îl plătise ca să-şi răscumpere inocenţa? Beatrice se întreba ce preţ va trebui să plătească ea ca să şi-o răscumpere pe a ei.

Câţiva armurieri ţipară şi arătară spre strada întunecată care se întindea la vest de zid. Toată lumea le făcu semn să tacă. Sunetul era un păcănit masiv, izbituri de copite pe pietrele din pavaj. Trupurile epuizate se încordară şi armele zăngăniră. O singură torţă îşi făcu apariţia din întuneric îndreptându-se către ei. Nimeni nu se re- laxă. Mesagerilor li se spusese să poarte o lumină dacă se întorceau cât încă era beznă, ca să nu fie împuşcaţi.

Călăreţul îşi opri calul încărcat de clăbuci direct sub turn.

— înălţimea Voastră! strigă el spre Beatrice, cu vocea vibrând de oboseală. Am plecat din Novara acum trei ore. Armata franceză a aflat de la patrulele lor că Milano este apărat, aşa că şi-

au întrerupt înaintarea şi preiau realmente fiecare casă din Novara ca să-şi încar- tiruiască trupele. Asta confirmă zvonurile pe care le-am auzit, că acum au de gând să aştepte în Novara până când regele în persoană îşi poate muta armata în nord ca să le aducă întăriri!

„Incredibil", gândi Beatrice. Ducele de Orleans era un bleg atotcunoscător. în această seară ar fi câştigat Milano prin cutezanţă. însă armatele Ligii vor ajunge aici ca să apere Milano cu mult înainte ca regele Franţei să sosească după săptămâni de zile – dacă va ajunge vreodată. Un moment, Beatrice se bucură de euforia nediluată a victoriei, căci îl învinsese pe duce cu nimic altceva decât cu un şiretlic şi cu mândrie. Apoi întrezări costul moderat al victoriei. Pentru bărbaţii care zăceau morţi pe străzile din Milano, acesta nu fusese un joc.

Veştile din Novara se răspândiră în susul şi-n josul zidurilor şi înapoi până la castel, un cor în creştere de strigăte şi aclamaţii şi proferări exuberante. în mai puţin de câteva minute o furtună grozavă de zumzăieli sărbătoreşti se ridică deasupra oraşului. Apoi armurierii cei mai apropiaţi de Beatrice începură să-i scandeze numele.

— Beatrice! Beatrice! Ducesa! Ducesa!

Plasmodierea se răspândi curând prin tot oraşul.

— Beatrice! Ducesa!

Iar şi iar, tunetul de adulaţii şi de respect se rostogolea.

Beatrice asculta, prea uimită şi prea obosită ca să fie cu adevărat mişcată, gândind nedesluşit că îşi va aminti întotdeauna de acest moment. O auzea dintr-odată pe Polissena poveslindu-i iarăşi istorisiri despre război, însă de data aceasta despre ea, în locul mamei sale, şi începu să râdă zgomotos, aproape ţipând isteric de uşurare, conjurând o imagine absurdă a Polissenei îmbătrânind etern şi mai veştejită, însă niciodată răposând, supravieţuindu-le tuturor, narându-le străstrănepoţilor lor pentru a mia oară cum ducesa de Milano a stat pe zidurile oraşului şi i-a ţinut pe francezi în Novara …

Râsul ei cathartic fu abrupt oprit de un sentiment atât de straniu că o furnică pe gât. Era din nou singură, în ciuda refrenelor continue cu numele ei, cum singură fusese când începuse prima oară să păşească spre această poartă, însă acum existau o pace şi o libertate enorme în singurătatea ei. Şi apoi o văzu pe Mama. Nu o viziune corporală sau chiar spectrală a Mamei, ci o imagine interioară mai profundă, o înţelegere aşa de completă, că în acel moment ar fi putut să împartă acelaşi suflet. Pentru prima oară în viaţa ei îşi vedea Mama fără prejudecată sau resentiment, aşa de limpede, pe de-a-ntregul, viciile ei şi virtuţile ei, de departe mai considerabile. Acum vedea de ce Mama a trebuit să o lase în Neapole, cum Mama îşi lăsase de-o parte interesele propriului ei copil ca să salveze mii de copii. Şi putea suferi şi ea durerea şi vina pe care Mama le-a suferit din

această pricină. Trăia adâncimea iubirii Mamei pentru ea, pentru prima oară vedea cât de mândră fusese Mama de ea. Putea chiar să simtă cât de mândră de ea ar fi fost Mama în seara aceasta.

„Mama, înţeleg”, răspunse ea în sinea ei. „în cele din urmă înţeleg tot ceea ai făcut. Te iert, Mama. Tu poţi să mă ierţi vreodată?” însă răspunsul era atât de evident.

— Of, Doamne, Mama, te iubesc aşa de mult, murmură ea. însă ai ştiut mereu. Acum ştiu că aşa a fost.

Această intimitate pe care Beatrice nu a împărţit-o nicicând cu mama ei cât timp aceasta fusese în viaţă păli uşurel. Reunirea lor fusese la fel de pasională ca o revenire acasă după o lungă absenţă, ca să fie urmată de o alinare mai dulce ştiind că Mama va fi întotdeauna cu ea, că n-o va mai părăsi iarăşi în veci.

Beatrice privea apariţia cenuşie a zorilor. Vedea estompat în depărtări clopotniţele bisericilor celui mai apropiat sat.

— îţi cunosc visul, Mama, şopti ea în larma neîntreruptă a festivităţii. Ştiu că nu s-a terminat. La fel de mult ca oricine sunt responsabilă de începerea acestui război. Şi acum trebuie să găsesc o cale să-i pun capăt.

CAPITOLUL 52

Extras din lunga epistolă a lui FRANCESCO GONZAGA, marchiz de Mantova şi Căpitan General al armatelor Ligii de la Veneţia, adresată ISABELEI D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova. Fornovo, 5 iulie 1495

...Ne-am aşezat tabăra pe partea dreaptă a râului Taro, pe un povârniş care ne permite să ne apărăm. în această dimineaţă francezii şi-au stabilit tabăra pe malul stâng şi, ca să-şi continue retragerea către nord, trebuie acum să traverseze râul şi să se ciocnească cu armatele Ligii. Astfel, iată-mă în ajunul unei bătălii la comanda celei mai mari armate din Italia care-a fost văzută vreodată. Misiunea mea, cu voia lui Dumnezeu, nu e doar să le opun rezistenţă francezilor, ci să-i şi extermin

*

Fornovo, 6 iulie 1495

Rodolfo Gonzaga se aplecă lângă urechea nepotului său Francesco Gonzaga şi strigă prin bubuitul ploii:

— Nu avem pe unde să trecem!

Cei doi bărbaţi se ridicară în scări şi priveau pe partea cealaltă a râului Taro. în această perioadă a anului râul Taro era de obicei un piculeţ mai mare decât o gârlă şerpuitoare care spăla în călătoria ei, din munţii Apenini până la râul Po, albia presărată cu stânci. însă în această dimineaţă Taro era un torent cenuşiu măsurând câteva sute de paşi de la un mal la altul, suprafaţa sa noroioasă fiind tulburată de ploaia care cădea de-a curmezişul lui în perdele grozave, unduitoare.

Francesco Gonzaga, căpitan general al armatelor Ligii de la Veneţia, îşi ridică vizorul coifului şi căuta feroce în noianul muşcător. Cu buzele sale combative şi cu nările dilatate, arăta pe jumătate om, pe jumătate fiară.

— Fortuna este o femeie! strigă el. Se oferă bărbatului care o înşfacă de păr! Trecem pe malul celălalt!

Francesco ridică braţul ca să le facă semn forţelor componente să-l urmeze, zece mii de trupe de şoc de elită. Aproape o mie dintre ei reprezentau crema nobilimii italiene, înveliţi din cap până-n picioare în costumele frumos croite ale armurilor, precum marchizul şi unchiul lui. Cavalerii erau sprijiniţi de cavaleria uşoară înarmată cu arcuri şi un corp uriaş de pedestraşi, mercenari greci lăudăroşi numiţi stradioţi[20], rândurile lor gemând de suliţe de trei ori mai lungi decât înălţimea medie a unui bărbat.

20 Călăreţi veneţieni uşori (n.trad.).

Rodolfo Gonzaga îi dădu pinteni calului. Marele armăsar arab alb, prăsit în grajdurile lui Francesco – considerat cel mai bun din Italia –, păşi de pe un ta- luz de mică adâncime în apă, aproape până sub pântec. Torentul rece năvălea în încălţările placate cu fier ale lui Rodolfo. Se gândi la bătăliile nenumărate la care participase. Niciodată pe o vreme ca asta. Rodolfo moştenise orăşelul Castiglione de la mama lui, Barbara de Brandenburg, care venise din Germania să se căsătorească cu Lodovico al 111-lea Gonzaga, bunicul actualului marchiz de Mantova. Nefiind mulţumit cu venitul de pe proprietatea sa, Rodolfo îşi câştiga existenţa ca mercenar. Era cel mai glorios stil de trai pe care şi-l putea închipui. Bătăliile erau nişte tablouri vii grandioase, armatele întâlnindu-se şi recunoscându-se reciproc ca adversarii unui turnir, apoi învârtindu-se de-a curmezişul provinciilor în manevre încâlcite, asemănătoare jocului de şah, o competiţie a vioiciunii minţii şi a artei echita- ţiei, al cărui final se decidea inevitabil când una dintre părţi se descoperea înfrântă şi se retrăgea de pe câmpul de luptă. Intr-o existenţă întţesată de campanii, Rodolfo putea socoti pe degetele de la o mână bărbaţii pe care i-a văzut murind în realitate în luptă. Bineînţeles că văzuse cadavrele multor necombatanţi, însă le atribuise infanteriei mercenarilor dezertori, soldaţi ţărani care-şi jefuiau şi-şi siluiau consătenii. Aceste morţi nu pătau cu nimic ceea ce nepotul său, Francesco,

descrisese aşa de competent ca fiind „jocul iscusinţei gentilomilor”

Acum tocmai urma să aibă loc cel mai mare joc al iscusinţei care s-a jucat vreodată în Italia, iar acest potop prea timpuriu urma să-i nege lui Rodolfo spectacolul vizual neallerat al acestuia. Rodolfo chiar le dăduse sfatul să nu atace, sugerând ca măcar să aştepte până când vor avea vizibilitate. însă Francesco subliniase că artileriştii francezi nu vor putea să-şi păstreze praful de puşcă uscat pe nişte ploi ca acestea. Bătălia va fi astfel câştigată cu inteligenţă şi cu inventivitate, şi nu cu forţa brută a maşinilor lipsite de judecată.

Apa năvălea până la coastele calului, iar curentul puternic îi aspira picioarele lui Rodolfo, încercând să le tragă din scări. Apăsă cu putere în pinteni ca să-şi menţină picioarele în poziţie. Nu se auzea niciun sunet distinct al deplasării masive a bărbaţilor din spatele lui, ci numai răpăitul ploii, al râului şi al oţelului.

Nici măcar în centrul torentului apa nu deveni mai adâncă sau mai repede. Cel mai greu obstacol în calea traversării era malul stâng, o pantă abruptă acoperită cu lujeri încâlciţi, ţepoşi. După ce a efectuat ascensiunea, Rodolfo privi scurt înapoi. Suliţele călăreţilor acoperiră râul ca un pat de trestie uriaş cu spini.

Călăreau de-a lungul povârnişului pietros de la baza dealurilor joase — invizibile în ploaie – care se îngrămădiseră golaşe, presărate cu prundiş, pe valea râului Taro de la un sfert până

la trei sferturi de milă în lăţime, lărgindu-se pe măsură ce călăreau spre nord. Ocoliră un sătuc mititel, un ciorchine de ferme şi hambare lăsate pradă uitării, luminate de o explozie a unui fulger de un galben muşcător. Un tunet se rostogoli prin vale, urmat de o altă pulsaţie luminoasă, de data aceasta mai strălucitoare, aproape albă. Timp de o clipă putură zări exact înaintea lor aproape întreaga configuraţie a armatei franceze – figurile mici şi scânteietoare ale cavalerilor francezi, forme cafenii, învălmăşite, ale catârilor împovăraţi şi a convoiului de căruţe.

— O parte din cavaleria lor grea s-a întors să apare convoiul cu echipamente! strigă Francesco. Când vom termina cu ei, tot spatele frontului va Ti gol ca fundul unei târfe!

Franccsco trimise o treime din forţele lui să efectueze un atac diversionist asupra avangardei armatei franceze, în timp ce principala lui forţă de atac o să înfulece din burta atelajelor cu echipament, a căruţelor cu provizii şi cu servitori ai taberei. Odată ce francezii îşi vor da seama că au fost prinşi ca-n cleşte de italieni, se vor preda grabnic.

Fulgerele se năpusteau acum la fiecare câteva secunde, fiecare licărire oferind o imagine mai apropiată, mai limpede, a cavalerilor francezi. Erau dispuşi în formaţie dezordonată, fără să formeze o linie defensivă coerentă. Un grup de arcaşi se strânsese în jurul unui cavaler, un bărbat mic îmbrăcat peste

armură cu o tunică din mătase albă. în sclipirea următoare a fulgerului crucile aurii brodate pe tunica lui aveau o fosforescenţă magică.

— *Cacasangue!* ţipă Francesco. Regele s-a întors să-şi păzească convoiul cu echipamente. Se va termina într-un minut!

Pentru Rodolfo, totul venea prea repede ca să mai gândească sau să se teamă. Cu vizorul coborât şi lancea culcată pe platoşă, fără să bâjbâie, era hotărât: făcuse asta de o mie de ori la turniruri. Orizontul strâmt pătrundea prin intermediul fantei din vizor. Formaţia de atac se mişca lent. Arcaşii îngenunchiaţi dădură drumul la o salvă, licărirea unui trăsnet prinsă de un fulger, fără să mai aibă vreme să reîncarce. Crucile din aur, mai aproape, mai aproape. Apoi un cavaler francez blocându-i centrul ţintei. Se aplecă înainte, cu picioarele în scări. Izbitura amorţită din mână şi din antebraţ şi din subsoară. Lancea se sfărâmă, o aruncă şi scoase sabia. Totul din reflex. Francesco se afla în stânga lui, secerând cu sabia, între el şi crucile din aur nu se afla decât un singur om. Se răsuci către loviturile înăbuşite şi greoaie care i se opreau în spinare.

La pământ. Cum? Nu-şi amintea de căzătură. Doar de şocul de a se fi aflat la sol. Totul o luase razna deasupra lui, străfulgerări rapide de oţel şi burţile cailor şi valtrapurile din mătase într-o canonadă strălucitoare de fulgere. Sânge. O umbră trecându-i pe deasupra şi apoi durerea din picior, gonind direct spre vârful capului, apoi

dispăru, rămânând doar o zvâcnire suportabilă.

Totul încetinise. Bătălia trecuse pe lângă el. Vizorul lui Rodolfo se lărgise şi putea să zărească prin stânga. Abdomenul negru, nemişcat, al unui cal de luptă se ridica deasupra picioarelor lui. îşi dădu seama că armăsarul care căzuse pe el era mort. încercă să-şi mişte piciorul, însă durerea îl lovi din nou în creştet. Va trebui să aştepte să-l ajute cineva. Vedea duzini de bărbaţi şi cai, toţi prăvăliţi la pământ ca el. Lumea lui se mutase în mod ciudat pe orizontală. Doamne, istorisirile pe care le va povesti şi le va auzi diseară.

Loviturile din armură îl luară prin surprindere şi îşi mişcă piciorul, consecinţă previzibilă. Era grindină. Ridică privirea. Fulgerul licări şi ploaia compactă cu pietre care cobora avea o albeaţă sinistră, ca a zăpezii, închise ochii şi grindina răpăi în jurul lui, câteva pietricele lovindu-l cu putere peste faţă. Printre pleoape zărea fulgerele apărând şi dispărând.

Grindina se oprise. Când deschise ochii şi se uită în stânga văzu bărbaţii, imagini greoaie prin ploaie. Stăteau în picioare. Fără armuri sau platoşe. Arătau ca nişte ţărani din sat. Strigă. Mocofanii ăştia ar putea să-l ajute. Venind spre el îi auzi vorbind. în franceză. Nu se ştie din ce motiv nu se alarmă. Erau nişte simpli vizitii ai convoiului cu armament francez.

Siluetele lor veniră deasupra lui, trei sau patru. în strălucirea fulgerului zări topoarele grosolane ca nişte săpăligi pe care le duceau cu

ei şi îşi zise: „Ce neghiobi să creadă că pot lupta cu astea.” Fulgerul străluci din nou pe cer, iar când dispăru îşi vizualiză viaţa cu o claritate narativă uimitoare, întocmai precum frescele pe care Andrea Mantegna le pictase de jur împrejur, pe toţi pereţii dormitorului din Mantova al tatălui său, toată familia şi reşedinţa Gonzaga fiind redate atât de aievea, cu asemenea detalii, astfel încât atunci când se văzu pentru prima oară pe acel perete fusese înspăimântat. Asta vedea şi acum după fiecare explozie strălucitoare a fulgerelor, aceste cadre perfect detaliate ale vieţii sale, pe tatăl şi pe mama lui şi pe ambele soţii şi pe fiii fiecăreia dintre ele, într-o mie de viniete, ca şi cum ar fi alergat pe lângă o frescă enorm de lungă. Era un spectacol magnific. Patruzeci şi patru de ani. Fusese prezent la fiecare bătălie mare şi turnir şi nuntă, umblase în Franţa, Germania, Veneţia şi Neapole...

Neghiobii nu ştiau că nu trebuie să-i mişte piciorul? Ceva negru îl săgetă peste faţă, iar fulgerul explodă chiar deasupra lui într-o aureolă uriaşă de durere paralizantă. Apoi cadrele goneau miraculos înapoi şi o văzu pe cea pe care o preţuise cel mai mult, cea de-a doua lui soţie, Caterina, dansând la nunta nepotului său, Francesco, cu Isabela d’Este. Caterina dansând, frumu- seţea-i încă neveştejită, cu mâinile uşoare şi plutind în aer, albeaţa delicioasă a sânilor ei, tremurând uşurel când ea s-a întors... O clipă mai târzin fulgerul şi durerea

nimiciră imaginea şi se luptă să o aducă înapoi pe fundalul luminii care exploda şi până la urmă reuşi. Ultimul lucru pe care-l mai văzu fu Caterina dansând la nunta Isabelei d'Este.

Extras dintr-o epistolă a călătorului internaţional şi povestitorului BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Asti, 15 august 1495

...Mi s-a permis accesul în tabăra franceză de aici, în virtutea multelor mele prietenii din toate capitalele Europei... după ce am discutat cu comandanţii şi sol- daţii francezi, pot să vă ofer acum cea mai completă descriere a bătăliei de la Fomovo care, după toate probabilităţile, va circula în Italia mulţi ani de zile... Lorzii Italiei pot pretinde că au ieşit victorioşi doar prin aceea că au încheiat ziua intrând în posesia convoiului cu armament al francezilor, cu adevărat o captură considerabilă, însă în pofida a ceea ce ni s-a povestit, numărul mare al celor măcelăriţi în acea zi aparţine italienilor. Pot să vă înştiinţez din surse de încredere că pierderile francezilor în bătălie au fost numai de câteva sute, şi, aşa cum ştiţi, s-a socotit că morţii italieni au numărat patru mii, dintre care trei sute şi cincizeci erau de origine nobilă, printre ei şi unchiul marchizului de Mantova, Rodolfo, şi vărul acestuia dintâi, Giovanni Maria... Atacul marchizului s-a aflat într-adevăr la un pas de

succes şi, dacă însuşi regele nu ar fi luptat cu aşa vitejie (Maiestatea Sa Creştină mi-a fost descris ca fiind de-a dreptul cu totul altul în dimineaţa bătăliei, cu ochii limpezi de fermitate şi limba grabnic decisă), ar fi fost ucis fără întârziere... Ocazia a fost pierdută când călăreţii veneţieni au plecat în urmărirea convoiului cu armament, lăsându-i pe cavalerii italieni fără sprijinul infanteriei acestora. în acel punct, dacă marchizul de Mantova nu ar fi răspuns cu o bravură aprigă, iniţiativa ar fi fost completamente pierdută de partea noastră... Majoritatea celor morţi au fost ucişi pe pământ, după ce au fost daţi jos de pe cai, de către vizitii francezi ce mânau catârii şi erau înarmaţi cu topoare... Toată bătălia a durat mai puţin de o oră şi majoritatea celor care au pierit au căzut în primele câteva minute. Astfel, într-un sfert de oră, au fost măcelăriţi mai mulţi cavaleri italieni decât au pierit ucişi de braţele inamice în precedenţii două sute de ani.

Francezii au suferit şi mai mult în retragerea lor către Asti decât în bătălie şi mii dintre ei au fost răpuşi de boală şi de inaniţie... Maiestatea Sa a fost incapabil să convoace întăririle ca să uşureze asediul Nova- rei, în care armatele Ligii sunt angajate în prezent. Se spune că Ludovic, duce de Orleans, şi oamenii lui pier de foame înăuntrul zidurilor, căci nu au pus de-o parte provizii pentru această eventualitate, în timp ce, am prins de veste noi, în tabăra Ligii comandanţii italieni nu au altceva de făcut decât

să se ciondănească între ei. Poate că o să-mi spui dacă e adevărat că ducesei de Milano i s-a dat cuvântul ca să pună ordine imediat în disputa dintre Galeazzo di Sanseverino şi marchizul de Mantova? înţeleg că mai sus-amintita ducesă şi stăpânul tău, Maurul, au vizitat pe 3 august tabăra de la Novara. Mi s-a povestit şi că stăpânul tău, Maurul, nu afişează nicio urmă a maladiei care l-a doborât la începutul acestei veri. Aşa este? încă o dată, toată lumea se bizuie pe el să soluţioneze situaţia de criză. în ceea ce-l priveşte pe regele Carol, acesta prezintă o mică înclinaţie de a părăsi Italia sau, dimpotrivă, să înlesnească situaţia vărului său din Novara. Maiestatea Sa îşi petrece timpul în Chieri, lângă Turin, unde a dat de mâinile vindecătoare ale unei tinere de obârşie nobilă pe nume Anna Solieri... Vei fi de asemenea interesat să ştii că printre lucrurile personale confiscate din convoiul regelui se afla un portofoliu cu crochiuri ale diferitelor femei cu care Maiestatea Sa a făcut dragoste, toate înfăţişate dezbrăcat şi în poziţii atât de meşteşugite că ar putea fi considerate singura contribuţie a francezilor la cultura Italiei. Poate că ar trebui să regretăm că Maiestatea Sa nu a avut ocazia să te întâlnească, dragul meu Leonardo. Gândeşte-te cum s-ar fi folosit de talentul tău...

CAPITOLUL 53

Extras dintr-o epistolă a lui PHILIPPE DE COMMINES, lord de Argenton şi consilier al Maiestăţii Sale Creştine, Carol al VUI-lea, adresată lui PIERRE DE BEAUJEU, duce de Bourbon. Vercelli, 27 septembrie 1495

...Multe s-au întâmplat de la scrisoarea mea din 15 septembrie în care detaliam prima noastră întâlnire cu reprezentanţii italieni Cu trei zile în urmă însuşi Maurul a sosit aici ca să conducă tratativele de pace în numele Ligii... Mergem la vila lui de la Cameriano, nu departe de aici... şi suntem escortaţi în camerele lui. Ne aşezăm pe un rând de scaune unii în faţa celorlalţi. Pe partea lor se află ambasadorii Germaniei, Veneţiei, Spaniei şi Ferrarei, marchizul de Mantova şi ducele şi ducesa de Milano. Din partea lor nu vorbeşte nimeni decât Maurul. Cu toate acestea, din moment ce nu ne

stă în obicei să glăsuim cu temperamentul calm cu care o fac aceşti italieni, uneori vorbim câte doi sau trei deodată, Maurul întrerupându-ne de fiecare dată, zicând: „Vă rog. Pe rând, câte unul, domnilor.” Maurul a rămas absolut inflexibil privind chestiunea concesiunilor teritoriale asupra căreia a insistat Maiestatea Sa, însă şi-a dat rapid consimţământul la sugestia noastră ca garnizoanei din Novara să i se permită să părăsească oraşul. Am suspendat întrunirea din acea zi ca să dirijez această acţiune deplorabilă, deşi mă rog lui Dumnezeu să mă fi cruţat să văd ceea ce am văzut. Nimeni care nu a fost de faţă nu îşi poate închipui starea jalnică a bărbaţilor care mărşăluiau afară din oraş. Nu mai aveau cai, căci îi mâncaseră pe toţi, şi din cinci mii câţi mărşăluiau, poate şase sute erau în stare să-şi scoată săbiile în apărare. Erau aşa de plăpânzi că se prăbuşeau frecvent pe drum (Novara se află la şase leghe franţuzeşti sau zece mile italieneşti de Vercelli), iar italienii erau nevoiţi să-i sprijine pe mulţi dintre ei. Chiar eu am salvat cincizeci... găzduindu-i într-o grădină şi dându-le supă caldă, aşa că doar unul a murit, deşi încă alţi patru din grupuleţul meu deplorabil au pierit înainte să ajungem la Vercelli... însă de îndată ce ducele de Orléans a avut câteva zile ca să se odihnească şi să se reîmprospăteze (i s-a permis să părăsească Novara cu trei zile în avans faţă de garnizoană), se strădui încă o dată să pună biciul furios pe cei

din jurul Maiestăţii Sale care se opun păcii. în această acţiune Ludovic a fost în mod nechibzuit asistat de către sosirea aici, astăzi, a peste zece mii de mercenari elveţieni, deşi chiar şi cu aceste întăriri lot suntem depăşiţi numeric cu doi la unu de către armatele Ligii. (Vocile războinice strigă deja: „Da! Iar la Fomovo eram în dezavantaj trei la unu!"). Nu-ţi pot sublinia cât de gravă este situaţia pentru noi. Acest război nu poate fi niciodată câştigat...

Singura mea speranţă este că Maurul va fi suficient de preocupat de răsturnarea evenimentelor încât va ceda declaraţiilor Maiestăţii Sale cum că nu putem părăsi Italia fără teritorii, ca nu cumva să uităm de onoarea noastră...

*

Camerino, 28 septembrie 1495

— Nu ştiam dacă dormi.

Maurul îşi făcu apariţia în pragul uşii dormitorului Beatricei.

— Am văzut lămpile aprinse.

— Nu sunt încă pregătită de somn. Doream doar să închid ochii.

îşi îndepărtă documentele din poală. îşi proptise pernele de tăblia patului ca să poată citi în pat.

— Trebuie să recitesc procesele verbale ale şedinţei de astăzi. Vreau să mă asigur că nu putem să întoarcem vorbele exacte şi riguroase

ale lordului Argenton împotriva lui. Vrei să le vezi?

El clătină din cap. în lumina capricioasă din cadrul uşii arăta bătrân şi trudit.

— Am uitat.

Ea surâse drăgăstoasă.

— îţi aminteşti fiecare cuvânt aşa acum a fost rostit. De-ar fi dat Domnul să am memoria ta. Atunci *eu* aş fi condus omenirea.

Maurul rămăsese în picioare în cadrul uşii. Era în continuare îmbrăcat cu aceeaşi tunică pe care o purtase la şedinţa de tratative de după-amiază, ceea ce nu-i stătea în fire, din moment ce de obicei îşi schimba pantalonii strâmţi şi tunica înainte de cină. Părea aproape îngrozit de perspectiva de a intra în dormitorul soţiei lui.

— De ce nu intri să stai jos, zise ea, dând din cap spre scăunelul pliant, conceput după scaunul de campanie al unui împărat roman, care se afla lângă fereastra oblonită.

Era destul de neobişnuit că venise în dormitorul ei. Nu avea de gând să-l sperie sugerându-i să se aşeze pe pat.

Nu mai dormise cu ea de la „boala" lui – cum îi spuneau toţi acum căderii pe care o suferise. (Şi el nu vorbise deloc despre asta.) Ştia că el nu se temea de intimitatea fizică, de care probabil încă mai avea nevoie, îi era frică de intimitatea emoţională. îi era teamă c-o să-l întrebe ce se întâmplase în după-amiaza aceea în Vigevano. Vedea asta în ochii lui, ochi care nu mai erau

capabili să fie opaci, ci ţineau închişi, în adâncimile lor întunecate şi învolburate, o viziune pe care niciun om nu putea s-o înfrunte. în acea zi în Vigevano soţul ei stătuse în amurgul chinuitor al ultimului cerc al Iadului şi privise ţintă chipul monstruos al Satanei.

Maurul traversă încăperea, cu paşi măsuraţi, zgomotul lor aproape prea slab ca să fie auzit. Trase scaunul suficient de aproape de pat ca ea să-i poată vedea limpede faţa în lumina lămpii. Luase în greutate de când fusese „bolnav" şi argintul sclipea în părul său negru. Când apărea în public adopta o mască autoritară şi calmă, dându-şi toată silinţa ca să păstreze această iluzie. Noaptea era ca acum, extenuat, îmbătrânit, trăsăturile lui ascuţite încovoindu-se de nesiguranţă.

Stătea cu capul plecat, cu mâinile împreunate între genunchi, într-o postură cocoşată, agitată.

— Ce putem face? întrebă el. Charlemagne al nostru insistă că Genova este feuda lui. Din nefericire, eu l-am încurajat să creadă în această iluzie cumpărând hârtiile de învestire de la el. Acum, că îşi dă seama că o să părăsească Italia fără teritoriile pentru care şi-a ipotecat statul ca să le achiziţioneze, şi-a pus în cap că onoarea îi cere să pretindă Genova pentru compatrioţii lui.

— Nu vrea Genova, zise Beatrice. Vrea să aibă posibilitatea să-şi ducă trupele în garnizoana citadelei de la Genova şi să folosească şantierele navale ca să-şi monteze corăbiile. Crede că dacă poate să-şi

aprovizioneze cele câteva fortăreţe franţuzeşti pe care le mai ţine în mână în sud, va putea să ia Neapole înapoi.

— Bineînţeles. Dar contează de ce e dornic să continue războiul: pentru că vrea veniturile aduse de Genova sau pentru că vrea citadela şi şantierele navale? Acesta e un om a cărui onoare l-a constrâns să mărşăluiască cu armata până la jumătatea sudică a continentului şi înapoi, pe socoteala unui milion de ducaţi şi a mii de vieţi, fără să obţină niciun alt profit decât o jumătate de duzină de fortăreţe napolitane, care vor fi toate pierdute înainte de primăvara viitoare. Care-i raţiunea simplă, pe lângă onoarea extravagantă a acestui om? Acum are zeci de mii de mercenari elveţieni care să-i promoveze ultima absurditate. Şi încă alţi zece mii pe drum.

— La Novara sunt încartiruiţi cincizeci de mii de soldaţi care sunt pregătiţi să poarte o discuţie cu regele Carol.

Maurul ridică privirea. Chipul lui era scofâlcit, ca o umbră.

— Cincizeci de mii de oameni, zise el obosit. Dintre care jumătate suferă de dizenterie, iar jumătate probabil că nu vor lupta, întrucât Republica nu-i plăteşte la timp. Soldalii nu ştiu dacă sunt sub comanda lui Galeazz, care e un luptător de turnir splendid şi dragul meu ginere, aşa că nu voi comenta nimic despre abilităţile lui de general, ori a marchizului de Mantova, al cărui curaj îl admir, dar al cărui abandon stupid

la Fomovo ne-a costat scump.

Lui Beatrice îi plăcu remarca dezaprobatoare despre Galeazz. În mod evident, soţul ei îşi abandona una dintre cele mai enervante absurdităţi ale *lui* – că Galeazz era mai mult decât un păun în armură. îl privi stând jos alături de ea, clătinând uşurel din cap, buzele sale elegante conturate într-un surâs ameţitor. îşi dădu seama că îi păsa de bărbatul ăsta mult mai mult decât de Maurul impetuos de care se îndrăgostise. Acest Maur nou făcuse o breşă în propria-i vanitate particulară, chiar dacă versiunea publică era încă intactă. Şi-ar fi dorit să poată cumva să-l facă să înţeleagă pe de-a-ntregul că acum îl iubea mai mult ca niciodată, că atunci când îl vedea aşa tânjea de dorul lui. Dar firește că nu putea nicicând să discute despre cine devenise el. Asta ar însemna să ajungă prea aproape de „boală"

— Nu ştiu dacă am puterea să mai trec printr-o altă zi de tratative.

Maurul îşi plecă din nou capul. Vocea îi era înăbuşită de osteneală.

— Chiar nu pot. Mă gândesc doar să-i dau regelui înapoi hârtiile Genovei şi să isprăvim odată. Să-i scoatem afară din Italia. Dacă ăsta e preţul pe care trebuie să-l plătesc ca să nu se mai verse sânge, atunci aşa să fie. Să le dau publicităţii.

— Lodovico, Lodovico.

Aşteptând până când el a ridicat privirea, Beatrice rezistă impulsului de a întinde mâna

spre el.

— Nu trebuie să renunţăm ca să-i scoatem din ţară. Sunt sigură de asta.

Făcu o pauză şi chibzui.

— Mâine, când vor începe cu ameninţările, lasă-mă să vorbesc.

El aprobă din cap fără ezitare.

— Bine. Dintre noi toţi, cu siguranţă tu eşti cea mai neînfricată. Mă tem că deosebita mea virtute este aptitudinea de a face promisiuni pe care nu am de gând să mi le ţin.

— Exact de asta avem nevoie. Le voi răspunde la ameninţări. Şi tu vei face propuneri pe care nu avem de gând să ni le ţinem.

Inhăţând imediat planul pe care soţia lui îl schiţase, Maurul îi oferi un zâmbet obosit, dar încurajator. Se ridică şi aşteptă lângă pat. Beatrice simţi o gheară în piept.

El se întinse şi îi mângâie delicat obrazul.

— Tu eşti comoara mea. Tu eşti totul pentru mine. Fără tine aş fi pierdut. Completamente pierdut.

Se aplecă şi îi dădu un sărut uşor ca un susur.

Ea îşi aminti de primul sărut pe care el i-l dăruise pe balconul din Ferrara, primul lor sărut romantic. Numai că de data asta ea îl dorea atât de tare că nu putea respira. „Rămâi”, implora ea în tăcere. Te rog. Nu o să te întreb nimic despre tine.”

El se ridică din nou.

— Chiar trebuie să merg la mine în pat, zise

el stângaci; până şi dificultatea scuzei lui o mişcă. Obosesc mult mai uşor. De când... Gesticulă la întâmplare cu mâna. Somn uşor, *anima mia.*

„Un început", îşi zise ea. Era prima oară când făcuse aluzie la „boală" în prezenţa ei. Apoi pricepu ce-i mai spusese, *„Anima mia",* meditä ea în timp ce-l privea dispărând în beznă. „Sufletul meu. M-a numit propriul lui suflet."

*

Cameriano, 29 septembrie 1495

În aer trosnea nemulţumirea bărbaţilor influenţi. Beatrice privea chipul exact de pe partea cealaltă a mesei lungi şi înguste. Cardinalul Briconnet, ministrul francez de finanţe, izbucnise deja pe parcursul primei zile de tratative, ridicându-se cu faţa roşie să ceară cesiunea a jumătate din teritoriile oraşului Milano, înainte ca francezii să trimită vreun soldat înapoi peste munţi, îl numise pe Maur „trădător". Astăzi tenul oacheş al lui Briconnet era bucăţică cu bucăţică aprins de mânie, la fel de roşu ca şi roba sa de cardinal. Nările i se dilatau şi se contractau, ca foalele.

Pe Beatrice n-o îngrijora Briconnet. îl studia pe Philippe de Commines, lord de Argenton, aşezat lângă Briconnet. Un bărbat înalt, cu pielea bălaie, arătos, probabil cu zece ani mai în vârstă decât soţul ei, Commines era cizelat şi sofisticat, lucru rar printre curtenii francezi. El

era şi pacificatorul din delegaţia franceză. Când Commines îşi făcuse apariţia în această dimineaţă, părea frustrat, şoapta-i purtând o tristeţe adâncă. Beatrice ghicise că i se ceruse să aducă un ultimatum. Şi cum dimineaţa se vorbise monoton despre problema de ne-înduplecat a Genovei — Commines şi soţul ei parcurseseră ritualul zilnic al cererii regelui şi refuzul Maurului – devenise evident că ultimatumul va privi cesiunea „feudei" regelui.

Briconnet bodogăni ceva în franceză bărbatului de lângă el – de Ganay, un avocat în robă neagră care prezida peste Parlamentul francez. Venise cu toată armata ca să ajute guvernul să scurteze viaţa imperiului italian. Cumnatul Beatricei, marchizul de Mantova, îi aruncă lui Briconnet o privire fixă de o furie aşa de mortală, că dădea impresia că ar putea sări de partea cealaltă a mesei ca să-şi înfigă dinţii în beregata cardinalului. Briconnet îi răspunse cu o căutătură feroce.

— Maiestatea Sa doreşte pacea mai presus de orice, îi zise Commines într-o italiană acceptabilă după ce se consultase pe scurt cu secretarii francezi. Aşa că a fost de acord să-şi plaseze proprietăţile în grija domniei voastre. Puteţi continua să guvernaţi Genova în numele Maiestăţii Sale. însă trebuie să prcdaţi citadela Genovei şi să-i permiteţi Maiestăţii Sale să folosească şantierele navale după bunu-i plac.

Beatrice se abţinu să-şi arate neliniştea şi

surprinderea. De asta se temea cel mai mult, că Carol îşi va diminua pretenţiile suficient cât să-i ofere soţului ei istovit şi înspăimântat o scuză ca să capituleze. însă concesia regelui nu era deloc de acest gen. Această înţelegere îi va oferi ceea ce-şi dorea cel mai mult, capacitatea de a purta războiul din Genova.

Maurul ezită. Beatrice îi simţi fremătătoarea dorinţă stăruitoare, o vibraţie palpabilă. Apoi acesta spuse:

— Nu am de gând să predau citadela. Daţi-i limpede de înţeles Maiestăţii Sale, Monsenior d'Argenton. Dacă Maiestatea Sa doreşte pacea, atunci sunt dispus să colaborez cu el în această direcţie. Dacă vrea să continue acest război, atunci îl pot găzdui până la sfârşit tot aşa de bine.

Tenul bălai al lui Commines se coloră. Pentru prima oară în aproape două săptămâni de tratative căpătă o expresie furioasă. îşi încleştă pumnul.

— Atunci cei douăzeci de mii de mercenari elveţieni care au intrat în tabăra noastră vă vor face găzduirea extrem de supărătoare, înălţimea Voastră.

— într-adevăr.

Toată lumea, mai puţin Maurul, se întoarse uimită către vocea clară, foarte muzicală, a Beatricei. Francezii parcă tocmai auziseră un câine vorbind.

Beatrice îşi aţinti ochii săi de un negru

însufleţit direct spre Commines.

— Aceşti douăzeci de mii de elveţieni la care vă referiţi, Monsenior d'Argenton. Sunt supuşii Maiestăţii Sale?

Commines se uita la ea ca şi cum fusese forţat să binedispună un copil mofturos.

— Bineînţeles că nu.

— Fireşte că nu. Sunt aici pentru că sunt oşteni mercenari. Elveţienii trăiesc într-o ţară săracă. Au sosit într-un număr aşa de mare deoarece acasă e foamete şi au nevoie de bani ca să-şi hrănească familiile. Ei încă nu ştiu că Maiestatea Sa nu-şi permite să-i plătească.

Chipul lui Commines se înroşi din nou.

— Ştiu că vor fi plătiţi din vistieria cetăţii Milano.

— Vor lupta pentru promisiunile voastre? Aceşti elveţieni sunt simplii oieri, *monsenior.* Nu sunt nişte bancheri florentini care fac comerţ cu cambii. Construiţi cele mai minunate lunuri la Paris, Monsenior d'Argenton. în Milano noi construim tiparniţe. Până mâinedupă-amiază pot să am cinci mii de foi volante circulând prin tabăra elveţienilor, avertizându-i că regele Franţei nu are fonduri ca să-i plătească pentru serviciile lor. Până în dimineaţa următoare voi veţi fi cei care vor lupta contra acestor douăzeci de mii de eleveţieni.

Commines căpătă dintr-odată privirea rătăcită, goală, a unui supravieţuitor dintr-un naufragiu. Cardinalul Briconnet sări în picioare,

îndreptând degetul spre Beatrice, strigând în franceză. Ea scoase câteva cuvinte. El zicea: „De ce ascultă vorbele unei femei?”

Maurul începuse să se ridice ca să-l provoace pe Briconnet, dar Beatrice îl trase înapoi punându-i palma ferm pe coapsă. Insă marchizul de Mantova ţâşni din locul lui şi îi strigă lui Briconnet:

— Aceea e sora mea, *cacapensieri*! Dacă continui să o insulţi, mă voi tocmi bucuros cu tine în curte -

— Francesco! se răsti Beatrice. Mulţumesc. însă ia loc.

Se întoarse către Briconnet şi îi zise agreabil:

— Sunteţi bun să staţi cu noi, Sfinţia Voastră?

Negăsind sprijin pentru atitudinea sa, Briconnet îşi reluă locul timid.

— Acum, Monsenior d’Argenton. Trebuie s-o convingeţi pe Maiestatea Sa că fortăreaţa va rămâne a noastră. în ceea ce priveşte folosirea docurilor, poate că aceasta este o chestiune pe care soţul meu este binevoitor s-o medieze.

Beatrice se întoarse către soţul ei. Maurul dădu din cap aprobator, răsucirea infinitezimală a buzelor sale – categoric detectabilă numai de ea – spunându-i că el a priceput. Aceasta era promisiunea pe care nu şi-o va ţine.

— Mulţumesc, înălţimea Voastră.

Commines suspină cu o emotivitate franţuzească deschisă.

— Mi-aţi oferit ceva pe care pot să i-l duc

înapoi regelui meu.

Extras dintr-o epistolă a lui PHILIPPE DE COMMINES, lord de Argenton şi consilier al Maiestăţii Sale Creştine, Carol al VUI-lea, adresată lui PIERRE DE BEAUJEU, duce de Bourbon. Vercelli, 9 octombrie 1495

...şi astfel Maiestatea Sa şi-a pus semnătura şi sigiliul pe tratatul de pace... în final, nevoia noastră de bani a fost cea care ne-a silit să acceptăm această pace pe care puţini dintre noi o doreau şi despre care majoritatea cred că nu va dura... Ludovic, ducele de Orléans, a fost obligat să renunţe pe veci la revendicarea oraşului Milano, iar în schimb Maurul ne-a plătit cheltuielile ca să putem să trecem munţii din nou... Am lăsat în urmă osemintele concetăţenilor noştri şi am luat cu noi doar certitudinea că nenorocirile pe care le-am suferit sunt o recunoaştere a puterii lui Dumnezeu. Dacă cineva a avut de câştigat de pe urma acestei acţiuni, acesta a fost Maurul, care acum guvernează toată Italia. Trebuie să veghem să nu ajungă conducătorul întregii Europe...

CAPITOLUL 54

Vigevano, 18 noiembrie 1495

Aşezându-şi clavicordul pe masa de lângă şemineul care dogorea, Beatrice trase o băncuţă ca să poată să stea cu Bianca una lângă alta. Deschise cartea cu partituri legată în piele pe care sora ei tocmai i-o trimisese. Şirurile de linii, note şi versuri erau împodobite cu antete bogat ornamentate şi cu păsări pictate în miniatură. La lumina lămpii, păsărelele strălucitoare ca nişte bijuterii licăreau ca şi cum erau pe punctul de a-şi întinde aripile. Ploaia răpăia în geamuri.

Beatrice răsfoi printre pagini până când găsi ce voia.

— Sora mea zice *căfrottola* este peste tot în vogă la Mantova, îi spuse Biancăi. Uite, tu ţii partitura, iar eu voi încerca s-o interpretez.

îşi puse palmele pe claviatura îngustă ataşată unui instrument ce semăna cu o liră într-o parte – un cadru din lemn canelurat senzual, neacoperit, cu corzi nemţeşti dintre cele mai fine, încordate în rânduri precise. Scoase câteva note clare, de o minunată rezonanţă, un sunet atât de bogat că ar Ti putut Ti produs de o orgă.

Beatrice exersă melodia vioaie de câteva ori. Apoi începu să cânte cu vocea ei înaltă, însufleţită:

fZiua bună, bună seara,
Am crezut că e devreme încă.
Insă zilele trec, orele zboară,
Şi cât de repede noaptea s-a aşezat."

Beatrice se opri şi zise:
— Acum cântăm refrenul:

fiiua bună, bună seara,
Am crezut că e devreme încă."

— Acum trebuie să creştem tempoul.

„De aceea, Doamnă, cât mai poţi,
Nu lăsa timpul să-ţi alunece printre degete.
Măsoară fiecare zi.
Dacă nu isprăveşti niciodată, n-o să-l prinzi nicicând. La fel de iute cum focul aprinde iasca,
Aşa-ţi îmbrăţişezi dorinţa acum."

— E aşa de adevărat, Toto, spuse Bianca cu un oftat pragmatic. Am cincisprezece ani. Simt că o să mă trezesc mâine şi o să descopăr că sunt o babomiţă.

Ca şi cum ar fi întărit lamentarea melodramatică a Biancăi, ploaia cădea şi mai tare, iar vântul gemea.

— Eşti aproape cu un an mai tânără ca mine când m-am căsătorit, îi spuse Beatrice, o aluzie delicată că Bianca, care-şi sărbătorise aniversarea doar cu o lună mai înainte, va trebui să mai aştepte o vreme înainte de a se putea muta cu Galeazz.

Apoi Beatrice îşi reaminti sieşi: „Am douăzeci şi unu de ani. Dacă o să trăiesc cât a trăit Mama, voi fi vieţuit mai mult decât jumătate din existenţa mea." Deodată Bianca nu mai arăta aşa de copilăreşte nerăbdătoare.

— Toto, există vreo cale prin care să te fereşti să nu rămâi grea? Caterina da Borromeo zice că există o carte în arabă în biblioteca din Pavia, care-ţi indică o sută de modalităţi diferite şi că nu a fost tradusă, căci dacă ar fi fost, în mai puţin de trei generaţii nu ar mai rămâne nimeni în Italia.

Nimic din ce spunea Bianca nu o mira.

— Există doar o singură cale care funcţionează cu adevărat, *carissima figlia'*. Metoda practicată de copii, de călugăriţele pioase şi de morţi. Şi acum că mă gândesc la asta, e şi metoda practicată de Caterina. însă orice ţi-ar spune ele, există o duzină de femei cu pântece grase care-ţi vor zice altceva. Nu-ţi face griji, n-o să rămâi grea imediat.

Beatrice îi arunca priviri piezişe fiicei sale vitrege. Bianca, în pragul de a deveni femeie, era superbă, culoarea ei naturală fiind mai vie decât ceruza şi fardul specifice unei milaneze, iar trăsăturile ei mici perfect conturate. însă era

la fel de fragilă precum porţelanul subţire, aidoma cojii de ou. într-o oarecare măsură pe Beatrice o speria să se gândească la ea în braţele puternice ale lui Galeazz. însă pe Beatrice o îngrozea pur şi simplu să se gândească la Bianca purtând copilul lui Galeazz.

' *It.* Fiică dragă (n.trad.).

— Tu ai fost la un pas de moarte cu Ercole, nu-i aşa? Atunci nu mi-au dat voie să aflu, însă am auzit despre asta din acel moment.

Beatrice simţi vârtejul acelei coborâri negre, tăcute. Atunci nu o speriase. însă acum da.

— Nu cred că am fost aşa de aproape de moarte, iubito. Chiar nu cred. Ştii cum exagerează *vecchie-|e.* Şi până când povestea a pornit să circule printre doamnele mele de companie, ei bine, până atunci nu numai că am primit stigmatele şi am murit, însă trei zile mai târziu am înviat.

— Cred că trebuie să fi fost groaznic de speriată. Tolo, ştii că mama a murit la naşterea mea. Uneori o visez pe mama. Odată m-a avertizat să nu fac copii.

Beatrice simţi un deget îngheţat trecându-i de-a lungul coloanei. O luă pe Bianca de mână.

— îţi promit asta, iubito. Oricând şi oriunde vei naşte un copil, voi fi acolo cu tine. Ăsta-i angajamentul meu. Jurământul solemn al Ligii dintre Bianca şi Beatrice.

Bianca o înconjură pe Beatrice cu braţele ei.

— Toto, întotdeauna îmi va părea rău că mama a murit. însă tu eşti cea mai bună mamă pe care aş fi putut s-o am vreodată.

în anumite privinţe, îşi dădu seama Beatrice, era chiar mai apropiată de Bianca decât era de proprii ei băieţei. Mare parte din creşterea unor prinţişori presupunea să-i lase liberi, să-i trimită la lecţii şi să-i instruiască în artele principale. Bianca era cu mult mai mult o prelungire a ei.

— De data aceasta vom cânta amândouă, zise încântată Beatrice, zăngănind clapele clavicordului.

îşi unieră vocile în cântecel, însă după cel de-al doilea refren o voce baritonală graţioasă le întrerupse armonia.

— Tată! ţipă strident Bianca ca o adolescentă.

Maurul se încovoie să-şi sărute soţia şi fiica. Chipul său era relaxat, ochii îi sclipeau de o manieră cum nu se mai întâmplase de la „boală". Apoi se ridică şi cântă:

— „Cu oricine se vor căsători, lasă-le! De ziua de mâine, nimeni nu e sigur!" Acesta este refrenul la „Cântecul lui Bachus" al prietenului meu Lorenzo de Medici. Dumnezeu să-l odihnească-n pace. Când mă gândesc cât iubea Lorenzo viata şi dragostea, ca să aud acum ce se petrece cu acest Fra Girolamo Savonarola care-l proclamă pe Hristos regele Florenţei. în aceste zile nu au voie să cânte în Florenţa nimic altceva decât imnuri, iar copiii sunt învăţaţi să intre cu forţa în locuinţe şi să confişte picturile, poemele şi instrumentele muzicale. Dintre toate formele

de guvernare, cea a preoţilor este cea mai rea.

Clătină din cap.

— Ei bine, ăsta nu e un prilej de melancolie. Astăzi am primit veşti din Lyon. Maiestatea Sa s-a întors de unde şi-a pornit Cruciada. S-a terminat. S-a încheiat definitiv, irevocabil.

Beatrice împărţea uşurarea soţului ei. Săptămâni de zile şi ea şi-a făcut griji că francezii impetuoşi, cu capetele înfierbântate, se vor răzgândi înainte de a face ultima coborâre către realitatea lefteră. Schimbară săruturi între ei. Apoi, cu o privire semnificativă aruncată tatălui ei şi soţiei acestuia, Bianca le dădu de înţeles cu o sfială prefăcută că e obosită şi are de gând să se retragă. Beatrice prinse strălucirea şireată din ochii limpezi ai Biancăi şi îşi dădu seama că iată, copila ei îşi dezvoltă deja instinctele femeieşti.

După ce Bianca plecă, Maurul îşi plecă capul. Vocea lui avea o nesiguranţă fermecătoare.

— Mi-aş îngădui prea mult dacă ţi-aş cere să-mi petrec noaptea în apartamentele tale?

— Vei presupune că îmi cunoşti cea mai dragă dorinţă.

El îşi ridică ochii.

— înainte ca noi... vreau să spun acum ceva ce ar fi trebuit spus cu multe săptămâni în urmă. Mi-e ruşine că niciodată nu am avut cunoştinţă de curajul şi de iniţiativa ta, cu atât mai puţin că nu ţi-am mulţumit pentru ceea ce ai făcut când eu eram ... când nu puteam face nimic. Când zăceam neajutorat. Tu ne-ai salvat. Ai salvat

totul. Şi nici măcar nu am avut curajul să-ţi mulţumesc.

Asta era, ispăşirea lui, confesiunea lui deplină, tot ceea ce ea îşi dorise sau tot ceea ce ea avusese nevoie întotdeauna. Nu va mai trebui să mai vorbească iarăşi despre „boală" Drept răspuns, ea îl luă simplu de mână şi îl conduse spre patul ei.

Au stat îmbrăţişaţi un timp îndelungat înainte de a începe să facă dragoste, sărutându-se uşurel, susurând şi dezmierdându-se. El era mai moale, un piculeţ burtos, ca şi cum trupul său s-ar fi dat bătut odată cu voinţa lui. Şi, cu toate acestea, ea descoperi că acest fapt îi aţâţa pasiunea. Era ca şi cum în acest moment îmbrăţişa fizic spiritul tainic şi delicat pe care-l iubise dintotdeauna, acea parte din el care nu era Maurul fanfaronul, stăpânul întregii Europe.

Totul se petrecea lent, ca-n vis, splendid. Aşa îşi închipuise ea cu mult timp în urmă noaptea nunţii, în felul în care se întâmplase când au devenit pentru prima oară iubiţi. Tempoul lui se înălţa şi cobora sentimental, iarăşi atât de familiar pentru ea, poezia dragă a mângâierilor.

însă când el se apropie de punctul culminant se întâmplă ceva. Se rigidiză tot, strângând-o atât de tare că
Beatrice îşi pierdu complet ritmul, izbindu-se de ea atât de furios că o durea. Era aproape ca prima oară când încercase să-i facă un fiu, în noaptea aceea îngrozitoare.

— Lodovico, murmură ea, încercând să

răzbată prin furia lui. Lodovico. Lodovico, mă doare!

El ieşi la iveală ca din transă.

— Ajută-mă Doamne, icni el.

întregul său corp era tot rigid, însă nu se mai apăsa pe ea. El se retrăgea, împingându-şi furia înapoi în adâncimi.

— Să m-ajute Dumnezeu, nu vreau să-ţi fac rău niciodată, murmură el aspru, privind fix dincolo de ea la umbrele colorate de foc. Am făcut deja atâtea ca să mă fac de ruşine în ochii tăi. Voi pierde iubirea ta. Asta mă bagă în sperieţi. De ea mă agăţ. Dacă pierd dragostea ta, nu voi putea trăi. Pur şi simplu nu voi putea să merg mai departe.

— Oh, dragul meu, n-o să pierzi niciodată iubirea mea. îţi promit că nu există nimic ce ai putea să faci care să mă împiedice să te mai iubesc.

îşi imaginase că declaraţia ei necondiţionată o să-l aducă înapoi, trăgându-l aproape de ea în felul în care fuseseră doar cu câteva minute înainte. însă el rămăsese ţeapăn, distant, închis în carapacea lui.

Beatrice asculta ploaia răpăind în geamuri. într-o viziune neaşteptată, îngrozitoare, morţii ei defilară prin faţa ochilor, Gian cu faţa albă şi cadavrele zăcând cu membrele răşchirate în bălţi negre de sânge pe străzile oraşului Milano. Şi apoi morţii pe care ea nu-i văzuse, dar despre care i se povestise: femeile şi copiii aruncaţi de pe parapetele de la Fivizzano de către elveţieni,

cavalerii care zăceau în ploaie la Fornovo, cu feţele ciopârţite până la miez, scheletele ambulante răposând pe drumul de la Novara spre Vercelli.

îşi strângea soţul, încercând în zadar să îmbrăţişeze sufletul pe care nu-l mai putea atinge. „Războiul nu s-a sfârşit", îşi zise ea, încercând să nu plângă în hohote. „Nu se va încheia niciodată."

PARTEA A NOUA

CAPITOLUL 55

Extras dintr-o epistolă a lui LEONARDO DA VINCI, inginer la curtea din Milano, adresată călătorului internaţional şi povestitorului BENEDETTO DEI. Milano, 10 august 1496

...auzind că regele Franţei face iarăşi comentarii necumpătate privind intenţiile sale repetate de a se întoarce în Italia şi să caute să-şi realizeze cuceririle pe care a eşuat să şi le atingă în sejurul lui anterior de aici, stăpânul meu, Maurul, s-a decis că trebuie să-l convingă pe împăratul Maximilian să se implice mai activ în afacerile italieneşti, în calitate de garant al păcii împotriva intenţiilor agresive ale regelui Franţei. în acest scop, ducele şi ducesa de Milano s-au îmbarcat pentru o călătorie de la Milano până la abaţia din Mals, care se află la baza uriaşului masiv care separă ţara noastră de

cea a Germaniei. Fiind unul dintre cei aleşi să se alăture alaiului înălţimilor Lor, vă pot oferi depline amănunte despre această delegaţie... Am părăsit Milano pe 5 iulie, călătorind pe lungimea lacului Como înainte de a o apuca pe drumul de est care trece prin Bormio, pe toată durata întreţinuţi de prezenţa magnifică şi venerabilă a munţilor grozavi din nordul ţării, o amintire permanentă şi intimidantă a insignifianţei omului în contrast cu realizările naturii... în cursul călătoriei noastre am putut să fac multe observaţii privind mişcarea curenţilor de aer deasupra acestor masive uriaşe şi furtunile concomitente cauzate de comprimarea şi condensarea norilor...

...am ajuns la abaţia din Mals, unde am descoperit mai sus-pomenita abaţie, un lăcaş benedictin într-o clădire străveche şi nobilă, admirabilă în simplitatea formei sale... împăratul a venit să-i salute pe duce şi pe ducesă pe 20 iulie şi apoi s-a închis în cabinet cu înălţimile Lor o perioadă de timp considerabilă – ducele de Milano nu conduce niciun fel de afacere, indiferent de ce natură, fără ca ducesa să fie şi ea prezentă... Ca rezultat al acestei delegaţii, la care am fost bucuros să particip, împăratul a fost de acord să vină la Milano în septembrie ca să înainteze pe calea discuţiilor ce au ca scop asigurarea păcii, a înţelegerii şi a stabilităţii...

...după care m-am întors la truda mea cu fresca care înfăţişează *Cina cea de taină* pentru

refectoriul Sântei Maria delle Grazie. Călugării dominicani care vor cina sub această reprezentare glorioasă au devenit excesiv de ofensaţi de obiceiurile mele de lucru grijulii şi, ca urmare, priorul lor s-a plâns stăpânului meu, Maurul, că ţinând seamă de suma considerabilă de bani pe care înălţimea Sa a înaintat-o pentru terminarea acestui fenomen (cu adevărat, dragul meu Benedetto, nu e o sumă mare), de ce nu am început să lucrez la capul lui Iuda? Când înălţimea Sa mi-a plasat întrebarea otrăvitoare a priorului, i-am spus că deja am devotat cea mai bună parte a anului traversând străzile celui mai vulgar şi mai rău famat cartier din Milano, punându-mi persoana în mare risc, ca să caut zadarnic chipul unui criminal atroce care mi-ar putea pune la dispoziţie trăsăturile potrivite pentru cel mai infam om care a păşit vreodată pe pământ. Totuşi, l-am informat pe înălţimea Sa, că dacă priorul era într-adevăr aşa de nerăbdător, aş putea fără nicio supărare să folosesc propriul portret al amintitului prior pentru capul lui Iuda, întrucât caracterul său şi înfăţişarea sunt perfect potrivite pentru această sarcină şi că nu am procedat deja aşa numai din grijă faţă de sentimentele priorului. înălţimea Sa a fost teribil de amuzată de acest răspuns...

*

Vigevano, 15 august ¡496

De pe coama ierboasă a pantei progresive, Maurul şi Galeazzo di Sanseverino puteau răzbate până în orăşelul Vigevano, un cerc de acoperişuri din ţiglă roşie dominate de tumul castelului Sforzesca. înaintea lor se întindea o suprafaţă a parcului împădurit, în mare măsură plată, orizontul fiind delimitat de zidul imperturbabil, ca o ceaţă violetă, al Alpilor. Satele scânteiau în soarele miezului dimineţii.

Galeazz respira ritmic căci călărise sprinten. îl exa- mină pe Maur, ars de soare şi cu o înfăţişare sclivisită, pieptul lui gros înălţându-se doar puţin.

— Nu-mi amintesc ca domnia voastră să fi călării vreodată aşa de bine, zise Galeazz sincer.

— Poate că ai încetinit tu.

Maurul îi oferi lui Galeazz un zâmbet sclipitor.

— Şi în acelaşi fel, niciodată nu aţi arătat mai bine în şa. Iar această sesizare nu are nimic de-a face cu declinul capacităţilor mele.

Cu adevărat Maurul nu arătase mai bine de mulţi ani de zile. Călătoria în Austria îi dăduse puteri noi şi, de la întoarcere, urmase un regim de călărie. De asemenea îşi vopsea părul ca să înlăture urmele cărunte. Numai liniile dense din jurul ochilor îi trădau vârsta şi experienţa.

— Doamnele de companie ale soţiei mele, cu desăvârşire fără supravegherea ei, spuse Maurul, arătând cu degetul spre pajiştea netedă exact de sub ei.

— Cum se simte înălţimea Sa? îl întrebă Galeazz.

— Messer Ambrogio a consultat-o după ce ea l-a chemat dis-de-dimineaţă. El insistă să stea în pat. Asta fireşte nu înseamnă mare lucru. Ceea ce e surprinzător e că Beatrice s-a decis să-i urmeze sfatul.

— Sper că se simte bine.

— A crezut că sângerează. însă a avut două naşteri reuşite. Nici asta nu va fi diferită. Cred că pe măsură ce înaintează în vârstă devine doar mai prudentă şi nu mai puţin robustă.

Maurul privi în jos spre mănunchiul din douăsprezece tinere, înconjurate de paznici de vânătoare şi de paji. Doamnele călăreau toate pe o parte a şeii, îmbrăcate cu jupoane grele din damasc care se înfoiau în jurul lor de parcă erau aşezate pe perne imense. însă corsajele *camore-*| *or* erau aşa de strâmte că trunchiurile dădeau impresia că sunt pictate din mătase. Duceau umbreluţe de soare uşoare ca să-şi păstreze paloarea delicată a umerilor, a sânilor şi a spinărilor expuse cu mărinimie. Adesea îşi coborau umbreluţele – mai ales la apropierea

unui gentilom – permiţând giuvaierurilor să scânteie/,e la soare.

— Propun să facem un pic de sport cu ele, spuse Maurul.

— înălţimea Voastră, vă daţi seama că am să-ţi duc fiica – soţia mea – în locuinţa mea în mai puţin de o lună? întrebă Galeazz, prefăcându-se că se află la strâmtoare.

— Nu sugerez să selectăm o pereche sau două şi să mergem la trap pierzându-ne prin pădure. Le vom angaja într-un flirt nevinovat. Adu-ţi aminte, Galeazz, flirtul este ca şi linguşirea. Ambele sunt fără noimă şi lotuşi esenţiale pentru funcţionarea oricărei curţi. Trebuie să ne interpretăm rolurile.

Doamnele erau ocupate să admire un ghepard de vânătoare cu un colier ferecat cu diamante. Erau mult prea desăvârşite ca să le acorde o atenţie exagerată celor mai doriţi bărbaţi din Italia. în schimb îşi plecau scurt capetele în semn de aprobare, însoţite de surâsuri răutăcioase, plictisite.

— Al cui este ghepardul? le întrebă Galeazz.

Proprietara făcu o neînsemnată plecăciune afirmativă către Galeazz. îşi purta părul blond zulufat după moda veneţiană. Ochii ei albaştri aveau o tentă de violet. Avea un mijlocel mic şi sânii plini brăzdaţi de vene estompate.

— Dacă vă trimiteţi gonacii în pădurea aia, o să-l vedeţi alergând, zise ea.

Galeazz remarcă un zumzăit carnal subtil în

vocea ei clară, rezonantă.

Galopând de-a latul pajiştii, Galeazz îi strigă pe supraveghetori să organizeze un alai de hăituire. în scurt timp bărbaţi per pedes puteau fi văzuţi intrând în pădure, înarmaţi cu bâte din lemn.

Maurul călărea pe partea cu proprietara ghepardului. Se prezentă ca fiind Madona Dorotea, nou ataşată corpului de slujitori ai ducesei de Milano, un alt bibelou pentru o curte care după război devenise din ce în ce mai extravagantă.

— Soţul meu mi-a dat acest ghepard, spuse Madona Dorotea.

în liturghia milaneză a seducţiei, o asemenea referinţă imediată la soţ nu avea intenţia să împiedice un avans, ci dimpotrivă, să stabilească de la început că soţul era răspunzător de faptul că soţia lui îşi lua un amant.

— Sunt întru totul o privelişte splendidă în plină urmărire, zise Maurul. Păcat că obosesc aşa iute. Urmărirea se termină în câteva secunde. De asta eu prefer şoimii. Ei pot să plutească o oră, iar apoi să plonjeze cu o furie neaşteptată. Poate că e mai palpitant. Să nu ştii când îşi aleg prada. însă trebuie să vă mărturisesc că nu sunt un vânător avid. Soţia mea e categoric mai bună ca mine la acest sport.

Madona Dorotea îşi repezi uşurel capul în sus. Amintise de soţie ca să-şi semnaleze disponibilitatea? îl vizase pe Messer Galeazz şi nici măcar nu-l luase vreodată în considerare pe

notoriul credincios duce de Milano. Şi totuşi existau zvonuri că Maurul nu se mai culcase de luni de zile cu soţia lui – iar înainte de sarcina ei o făcuse doar rareori. Se hotărî că nu are nimic de pierdut încurajându-L

— Dacă înălţimea Voastră mă va ierta, cred că este regretabil că, la cât de serios munciţi, sunteţi atât de lipsit de tragere de inimă să vă recreaţi.

Maurul ridică din umeri şi îi oferi un zâmbet subtil.

— Ei bine, astăzi o să mă distrez singur. Poate că o să devin un entuziast. Ah, madona, priviţi. Au speriat nişte iepuri.

Cu urechile pe spate, iepurii lăsau urme de-a curmezişul ierbii.

— Insă presupun că aşteptaţi o pradă şi mai mare.

— Poate o să doboare un căprior, răspunse Madona Dorotea.

îi făcu semn dresorului care ţinea ghepardul de lesă să-i dea drumul. Mai mulţi iepuri se aruncau de-a latul pajiştii, fugind de falanga de gonaci treierându-şi calea prin pădure.

Două cerboaice ieşiră trosnind de pe linia copacilor. Ghepardul trăgea de mâinile de pe zgardă. Apoi apăru în salturi un cerb mic.

— Aşteptaţi! le comandă Madona Dorotea dresorilor, lăsând cerbul să preia conducerea. Acum!

Sacrificarea nu era atrăgătoare. Alergând după cerb cu o viteză uimitoare, ghepardul îi

atinse picioarele din spate, apoi la a doua mişcare îl doborî. Ghepardul sfâşie beregata cerbului până când un dresor o luă la goană spre el cu un vas cu sânge proaspăt de porc ca să-l ademenească de lângă pradă. Spectatorii sosiră şi găsiră ghepardul hăpăind lacom sângele şi cerbul încă zbătându-se.

Madona Dorotea abia mai sufla de la galop. Chipul şi umerii ei aveau o roşeaţă proaspătă, vie. îl privea cu şiretenie pe Maur, care nici măcar nu-şi îndreptase privirea spre ghepard şi victima lui.

— Văd că această demonstraţie nu v-a stârnit entuziasmul, spuse ea.

— Se prea poate că nu. Maurul surâse. Dar aşa cum v-am spus, prefer o urmărire mult mai pe îndelete.

Făcu politicos o plecăciune şi se întoarse depăr- tându-se de Madona Dorotea şi animalul ei de companie stropit cu sânge. După aceea, observă că una dintre doamnele de companie descălecase şi stătea aplecată cu palmele pe genunchi. Pe neaşteptate se zgudui şi vomită pe iarbă.

— *Per Dio,* bombăni Madona Dorotea dezgustată.

Maurul îşi învârti calul pe loc şi se duse să o ajute, punându-şi mâinile pe umerii tinerei ca s-o liniştească. Aceasta mai vărsă încă o dată, apoi scuipă ca să-şi cureţe gura. El îşi scoase batista din olandă din vestă şi o ajută să-şi şteargă faţa. Fata se îndreptă, se uită la el şi dădu din cap

tristă.

— Sunteţi foarte amabil, spuse ea.

Apoi îşi dădu seama cine era cel care venise să o ajute.

— Sunt îngrozitor de stânjenită, înălţimea Voastră, rosti ea cu o voce care era inadmisibil de stăpână pe sine. Asta este prima mea săptămână în suita soţiei domniei voastre şi deja m-am făcut de ruşine. Mă tem că nu am stomacul necesar pentru un asemenea sport. Nu suport să văd vreo fiinţă ucisă.

Maurul îi înmână batista, iar ea îşi tamponă gura cu ea. Era un pic mai înaltă decât Beatrice, cu bustul mic, un nas drept care era prea lung şi gros şi o gură care părea prea mică. Avea ochii mari şi larg deschişi.

— Vă voi împărtăşi un secret, îi spuse Maurul. Nu mi-aş dori nimic altceva decât să-mi pun palmele pe genunchi şi să vă însoţesc în semn de protest faţă de această formă de recreere.

Ea zâmbi slab, iar chipul i se schimbă în întregime, deşi era imposibil de spus cum.

— Dacă doriţi, vă voi conduce înapoi la castel într-o şaretă. Nu cred că ar trebui să călăriţi.

Ea aprobă din cap.

— Vă mulţumesc din suflet, înălţimea Voastră. Sunteţi cu adevărat foarte amabil.

— Mă tem că nu cunosc numele cu care să mă adresez domniei voastre cum se cuvine, spuse Maurul cu toată convingerea.

— îmi cer scuze, înălţimea Voastră. Sunt Lucrezia Crivelli.

— Ei bine, Madona Lucrezia, lăsaţi-mă să găsesc pe cineva care să vă însoţească înapoi la castel. Şi, vă rog, nu vă simţiţi obligată să-mi înapoiaţi batista.

*

— înălţimea Voastră, dacă este un moment nepotrivit..., rosti Marchesino Stanga.

— Nu, Marchesino.

Beatrice îi făcu semn ministrului lucrărilor publice spre un scaun aşezat în acelaşi colţ cu al ei. încăperea pe care ea o folosea acum drept cameră de lucru oferea o privelişte a labirintului scăldat de soare şi a pavilionului din centru ca un templu de un alb strălucitor.

— Am fost îngrijorat, căci nu stă în firea înălţimii Voastre să lipsească de la vânătoare.

— Nu am avut o noapte bună, aşa că mi-am petrecut dimineaţa în pat. Iar acum am ocazia să citesc telegramele diplomatice.

în realitate noaptea fusese înfricoşătoare. Beatrice se trezise în dureri, iar când a aprins lampa a găsit pe cearşafuri câteva pete de sânge. Fusese sigură că era pe punctul să piardă copilul. Dar după ce dimineaţa trecuse fără niciun incident, se hotărâse să reia pregătirile pentru vizita extraordinară a împăratului. Adoptase o atitudine de repaus total privind informaţiile despre politica italiană, însă noua ligă împotriva francezilor includea acum Germania, Spania şi Anglia, pe lângă toate statele italieneşti majore, cu excepţia Florenţei.

Aşa că cerceta cu atenţie telegramele, dorind să fie prevenită de orice situaţie din restul Europei pe care împăratul ar putea-o introduce în discuţii – mai ales atâta timp cât dibăcia ei nu se avea bine cu cea a soţului ei. Maurul avea de gând să se folosească de armata împăratului ca să elibereze Pisa de sub florentini, ceea ce, credea el, nu numai că va pedepsi Florenţa pentru că refuzase Liga, dar le va dovedi şi francezilor că împăratul era serios faţă de angajamentul lui faţă de aliaţii săi italieni. Beatrice socotea că ultimul lucru de care Italia avea nevoie era un alt „salvator" mărşăluind peste munţi. Era convinsă că o armată germană care să-şi facă de lucru pe lângă casă, ţinută-n echilibru să mărşăluiască în Paris, în cazul în care armata franceză se va îmbarca în altă campanie italienească, va fi cel mai eficient mijloc de intimidare pentru atacul francezilor.

— înălţimea Voastră, trebuie să constat că, vă- zându-vă cu aceste telegrame, îmi amintiţi de mama domniei voastre, Dumnezeu s-o odihnească-n pace. Se dedica foarte mult afacerilor statului. Nu văd cum tatăl domniei voastre o scoate la capăt fără ea.

Beatrice zâmbi călduros, măgulită să fie comparată cu Mama. Nu apreciase niciodată acest lucru pe vremea când devenea om în toată firea, însă privind retrospectiv înţelegea că Mama condusese de fapt Ferrara, închisă în apartamentele ei cu toate treburile administrative anoste, în timp ce Tata îşi

călăuzea cântăreţii de la o biserică la alta. Şi în plus faţă de asta, Mama supraveghease în întregime gospodăria şi instruirea copiilor ei. Acum Beatrice putea să înţeleagă energia fizică absolută cerută de un asemenea regim, ca să nu mai pomenim de energia intelectuală a mamei sale. însă această admiraţie îi inspira, de asemenea, şi o anume frică. Mama era moartă, acest edificiu grozav de femeie fiind furat la fel de brusc şi violent ca un prunc bolnav. Moartea Mamei era o dovadă că cei în viaţă erau toţi nişte rătăcitori într-un labirint, nicicând siguri de clipa când cărarea lor se va încheia.

— înălţimea Voastră, aş dori să vă vorbesc deschis.

— Te consider un prieten vechi, Marchesino.

— Vă mulţumesc, înălţimea Voastră.

Marchesino îşi împreună încordat mâinile şi se aplecă înainte.

— înălţimea Voastră, săptămâna trecută înălţimea Sa, soţul domniei voastre, mi-a adus o nouă ordine de zi cu proiectele unor lucrări publice. O agendă destul de vastă. După estimarea costurilor acestor proiecte, m-am dus la vistierie ca să mă lămuresc dacă aceşti bani erau disponibili, pentru că, ca să fiu sincer, nu am crezut că vor fi. Şi într-adevăr am avut dreptate. însă nu mi-am închipuit mărimea deficitului. înălţimea Voastră, în clipa când se vor termina banchetele de Crăciun, nu vom mai avea nimic.

„Pur şi simplu e imposibil”, se gândi Beatrice.

„Statul produce venituri enorme. Cunosc cifrele. Acesta e singurul lucru pentru care nu trebuie să ne facem niciodată griji în Milano. Sursa noastră de venituri este nesecată.”

— Nu înţeleg cum se poate aşa ceva, Marchesino.

Marchesino vorbi mai departe, enumerându-i cheltuielile ultimilor doi ani: împrumuturile nerambursabile acordate francezilor, plăţile către Germania, costul operaţiunilor militare, costul misiunilor diplomatice cu toată pompa şi extravaganţa reprezentanţilor acestora.

— înălţimea Voastră, am crescut impozitele de trei ori anul acesta. Aţi remarcat că atunci când soţul domniei voastre trece călare pe străzi, nu mai auziţi aşa multe aclamaţii de „Maur”?

— însă impozităm cele mai mari concesiuni agricole, armurierii, băncile, negustorii cei mai avuţi – oamenii care au beneficiat cel mai mult de pe urma cheltuielilor statului nostru. Şi de pe urma prosperităţii noastre.

— întocmai. Ei sunt întotdeauna cei mai nerecunoscători. Şi din pricină că i-am făcut aşa de puternici, deţin mijloacele ca să-şi facă cunoscută nemulţumirea. Sunt sigur că înţelegeţi acest pericol. înălţimea Voastră, nu putem să continuăm să impunem excluzându-i. Trebuie să iniţiem economiile necesare. Imediat.

— Ai adus acest lucru în atenţia soţului meu?

Marchesino stătea cu mâinile încrucişate şi închise ochii.

— De multe ori, înălţimea Voastră. De atât de multe ori că n-o să mai plece urechea la această chestiune.

„Da, înţeleg asta”, gândea Beatrice. „La fel cum refuză să-mi dea ascultare în problema Pisei.”

— înălţimea Voastră, am venit la domnia voastră ezitând considerabil. însă cred că dacă vă veţi arunca un ochi peste cifre, veţi vedea că situaţia cere intervenţia domniei voastre. Cred că sunteţi singura care îl poate convinge pe înălţimea Sa de seriozitatea situaţiei. E ca un putregai, înălţimea Voastră. Putem continua să ne convingem că nu vedem niciun semn de stricăciune, până când într-o zi întreaga structură se va prăbuşi.

— îţi mulţumesc, Marchesino, zise Beatrice simţind un junghi de durere. îmi doresc ca soţul meu să fie înconjurat de mai mulţi bărbaţi ca tine. E nevoie de un prieten cu adevărat bun ca să ne spună un lucru pe care noi nu dorim să-l auzim.

Când uşa se închise în urma lui Marchesino, Beatrice îşi trase picioarele spre ea şi îşi înconjură genunchii cu braţele, sperând ca durerea scurtă să nu se mai repete, îşi dădu seama că dezvăluirea lui Marchesino nu ar fi trebuit să o surprindă. Precum un putregai. Aidoma căsniciei sale. Ca partenerii într-o afacere de stat, ea şi soţul ei se apropiaseră de la război încoace – cel puţin până când se ridicase problema Pisei. însă ca parteneri intimi

se înstrăinaseră în mod constant din toamna precedentă când francezii părăsiseră Italia.

Şi totuşi existau câteva semne vizibile ale decadenţei. După toate aparenţele, soţul ei ajunsese la apoteoză. Era, aşa cum el prezisese, arbitrul întregii Europe, idolul ambasadorilor care veneau la el într-un pelerinaj nesfârşit, subiectul favorit al poeţilor idolatrizatori („în ceruri, un singur Dumnezeu. Pe pământ un singur Maur" era un modest imn de mulţumire caracteristic), centrul atenţiei banchetelor aproape zilnice care sărbătoreau vârsta de aur a cetăţii Milano. însă putregaiul era acolo. Sub exteriorul acesta splendid, spilcuit era un bărbat ale cărui îndoieli deveniseră mai obsedante, care abia păşea afară din apartamentele lui fără să-şi consulte soţia sau astrologul. Cu toate acestea, oricât de disperat îi solicita soţul ei sfatul, adesea îl respingea cu îndărătnicie. Pe cât de mult avea el nevoie de ea, pe atât părea să-i displacă această nevoie. Când făceau dragoste era o tortură, distanţa dintre ei crescând cu fiecare sforţare de a deveni intimi, fiecare încercare de a ajunge la el, cumva îl îndepărta de ea. Treptat durerea încercării devenise mai mare decât durerea neimplicării. Noaptea în care copilul fusese conceput fusese prima oară în şase săptămâni când făcuseră dragoste – şi de atunci nu s-au mai iubit luni de zile. Era neliniştită de neverosimilitatea purei întâmplări a zămislirii copilului ei, iar în momentele ei negre vedea potrivnicia sorţii la lucru. însă acum

că totuşi copilul devenise şi mai prezent din punct de vedere fizic înăuntrul ei, simţea dragostea crescând, înlocuind iubirea care murea. Se ruga ca acest copil să fie o fetiţă. Mai ales că Bianca o părăsea doar în câteva săptămâni. O fiică, propria ei fetiţă.

Beatrice se uita afară în labirint, geometria lui era gravată în lumina dură a verii şi văzu cărarea înaintea ei. Fără pace niciun vis nu are sens. Era hotărâtă să-l convingă pe împărat să aducă pacea în Italia, nu un alt război. Când împăratul va pleca, se va ocupa de acest cumplit putregai fiscal pe care Marchesino i-l dăduse în vileag. Şi apoi, probabil, va încerca să vadă dacă mai rămăsese ceva din visul care fusese cândva căsnicia ei.

*

Maurul îi făcu semn şambelanului să-l lase singur cu oaspetele lui. îi strânse mâna iute şi politicos. Deşi cinase singur în apartamentele lui, era îmbrăcat destul de elegant, ca pentru un banchet, într-o tunică din mătase albastră cu guler înalt, brodată pe toată suprafaţa ei cu mici reprezentări de compasuri, de ceasuri, de laboratoare de astronomie şi de alte instrumente ştiinţifice variate. Un colan din zale grele de aur îi drapa claviculele.

— Madona Lucrezia, grăi Maurul. Mă tem că şambelanul meu s-a zăpăcit din pricina arşiţei, l-am cerut să meargă şi să se intereseze de sănătatea voastră, nu să vă invite încoace ca să-

mi facă dovada că sunteţi bine. îmi pare nespus de rău.

Ea îşi înclină uşurel capul.

— Trebuie că am înţeles greşit.

De fapt ştia că nu înţelesese greşit şi era sigură că şambelanul nu era mai zăpăcit decât era de obicei. Se minuna de uşurinţa şi convingerea cu care Maurul minţea.

Madona Lucrezia era îmbrăcată pentru cină, într-o *camora* cu un corsaj relativ conservator din satin roşu şi negru, dungată cu fir din aur. Trâmbe din mătase albă legate cu *stringhe* din satin auriu îi înconjurau partea superioară a braţelor. Juponul era din tafta neagră uşoară. Trăsăturile Madonei Lucrezia păreau a fi montate de un artist ce încercase să demonstreze că, prin combinarea defectelor cu frumuseţea, este posibil să creeze o frumuseţe şi mai mare. Buza superioară era subţire, infatuată, buza inferioară bosumflată erotic. Nasul ei masculin nu se armoniza cu bărbia ei rotundă şi delicată, însă unghiurile ei ascuţite funcţionau într-un concert misterios cu ochii ei largi, întrebători.

După un moment Madona Lucrezia spuse:

— îmi cer scuze. Este extrem de jenant.

— Nu e nevoie.

Chipul ei păru să se contracte, liniile aspre indicând dezaprobarea.

— Mă uitam la nişte lucruri noi, spuse el neglijent, neabătut de expresia ei. Din moment ce aţi bătut atâta drum, poate v-ar face plăcere

să le vedeţi.

Ea ezită şi apoi doar înclină capul prudent. Cu toate acestea, într-un mod bizar, ochii ei erau deschişi spre orice. Rămânând cu un pas în urmă, îl urmă prin biroul lui de lucru în *guardaroba.*

El aprinse o lampă. Lumina dezvălui rânduri şi rânduri de farfurii din argint şi majolică în suporturi din lemn, credenţuri pline cu antichităţi rare. Se îndreptă spre un raft învălmăşit cu o diversitate de sculpturi mici din marmură şi bronz, unele dintre ele cioburi vechi romane sau bizantine, altele ca nişte solniţe din aur strălucitor înfăţişând un satir siluind o nimfă, reprezentând realismul uimitor al maeştrilor contemporani.

— Tocmai le-am primit de la *procuratori* mei din Roma şi din Veneţia, spuse Maurul.

Ridică un bust din marmură al unui bărbat de o eleganţă eroică, un pic uzat de trecerea timpului.

— Cred că acesta este Apollo. Este cu adevărat de o calitate mult mai fină decât micile busturi antice pe care le găseşti de obicei. Are acea tristeţe dulce pe care o regăseşti atât de adesea numai în portretele mai mari. De parcă aceşti zei au simţit că Ii s-a apropiat sfârşitul, că o nouă eră le va azvârli statuile mândre în ţărână. Dar poate că ştiu şi că, după secole de beznă, maeştrii noştri le vor face să renască.

Ea îşi întinse mâna şi o aşeză pe braţul lui.

— înălţimea Voastră, este foarte interesant. Aveţi de gând să-mi descrieţi aceste obiecte cu o

sensibilitate grozavă, începând cu sacrul şi înaintând către profan. Vă aşteptaţi să contracarez aluziile în creştere ale domniei voastre cu o anumită sfială exersată.

Ridică micuţa nimfă aurie şi satirul.

— Până când veţi începe să ridicaţi în slăvile cerului această statuetă, vă aşteptaţi ca eu să fiu într-atât de stârnită încât îmi voi ridica poalele în cap şi vă voi arăta că nu port lenjerie de corp.

El zâmbi cu un aplomb desăvârşit.

— Mă tem că nu sunt deloc antrenat la fel de generos cum am patronat arta seducţiei la curtea mea. Trebuie să vă spun că admir precizia devastatoare a criticii domniei tale.

Ea surâse.

— Sper că nu v-am ofensat. Dumnezeu ştie că soţul şi fratele meu, care nici cu o săptămână în urmă mi-au ordonat să vă seduc ca să-şi urmărească ambiţiile lor, ar considera acest moment ca pe îndeplinirea dorinţelor *lor*. Eu vreau doar ca înălţimea Voastră să nu-şi irosească timpul său preţios.

El păru la fel de uşurat ca şi Madona Lucrezia că acţiunea seducătoare pornită cu inima îndoită îi eşuase.

— Ei bine, eu nu consider acest timp irosit. Sunteţi foarte fermecătoare. Chiar dacă purtaţi lenjerie de corp.

— Nu port.

Faţa i se schimbase în întregime, încât părea posedată. Acum ochii ei erau acaparatori.

Făcu pasul care-i despărţea şi-l privi drept în

chipul fascinat. Cu o mână îşi trase în sus juponul uşor din mătase cu mult deasupra coapselor. Cu cealaltă mână aşeză mâna Maurului pe fundul ei gol.

Când o trase spre el, ea îi murmură în ureche.

— Aşa cum v-am spus, înălţimea Voastră, pur şi simplu nu am vrut să vă irosesc timpul.

CAPITOLUL 56

Vigevano, 29 august 1496

Ercolc Sforza, conte de Pavia şi moştenitorul în vârstă de trei ani şi jumătate al ducelui de Milano, se îndrepta consecvent spre jilţul mamei sale. Era îmbrăcat cu o tunică din satin bej cu negru, pantaloni strâmţi albi şi ciuboţele din catifea cafenie. Jurai că trăsăturile lui mici erau turnate după acelaşi şablon ca al Beatricei, însă şi le fixase cu o precoce stăpânire de sine masculină, având ceva din intensitatea închistată a tatălui său. Acum semăna foarte mult cu un bărbat în miniatură.

— înălţimea Sa nu se duce azi la latină, spuse Ercole calm şi desluşit.

Beatrice aranjă părul vâlvoi, delicat cârlionţat al fiului ei.

— Serios? Cine a hotărât asta pentru înălţimea Sa?

Ercole răspunse sfidător.

— înălţimea Sa a hotărât.

— Ei bine, asta nu decide înălţimea Sa. Ci mama înălţimii Sale.

Ercole o privi fix un moment mai lung. Apoi ţipă ascuţit:

— Nu vreau să mă duc la lecţia de latină!

Beatrice ridică din umeri.

— Nu te aud când ţipi aşa. Mergi la latină pentru că aşa vei învăţa să-ţi faci mama să înţeleagă ceea ce vrei, fără să ţipi la ea. Cine ştie? Dacă te descurci foarte bine la lecţii, s-ar putea să-ţi convingi mama că nu mai ai nevoie să studiezi latina deloc.

Ercole se întoarse şi-şi înţepeni privirea pe frăţiorul său, în vârstă de 1 an şi 7 luni, Sforza Francesco, care avea deja linia robustă a maxilarului tatălui său şi ochii negri şi tainici ai acestuia. Aluzia din privirea ameninţătoare a lui Ercole era evidentă: dacă el trebuia să-şi petreacă următoarele două ore cu preceptorul său de latină, în timp ce frăţiorul său pleca să se joace cu mama lui şi cu oaspetele ei, atunci acesta o să plătească mai târziu.

Beatrice se uită la doica celor doi băieţi.

— Anna, mai bine l-ai lua pe Sforza şi l-ai duce în pătuţ. E timpul să doarmă. Şi întreabă-l pe înălţimea Sa ce ar prefera să facă: să meargă la culcare ca şi frăţiorul lui *mai mic* sau să se ducă la preceptorul lui de latină.

După ce Beatrice îşi sărută băieţii de rămas-bun, Anna îi luă de mână pe fiecare şi îi conduse spre ceea ce le fusese destinat fiecăruia în parte.

— înălţimea Sa se duce la latină, se pronunţă Ercole în drum spre ieşire.

Beatrice surâse strâmb spre oaspetele care stătea în faţa ei. Musafira, Isabela de Aragon, îi răspunse cu o scurtă licărire de amuzament.

Isabela semăna cu o văduvă spanioloaică în rochia ei din mătase neagră cu guler înalt, cu părul învăluit într-o plasă neagră. Ochii ei aveau acum culoarea jadului neşlefuit, cu o intensitate latentă sub suprafaţa lor mată. însă pielea ei rămăsese morbid de palidă, iar gâtul ei cândva statuar, subţire şi încordat. Nu părea atât de epuizată, cât sfărâmicioasă, ca şi cum s-ar fi făcut bucăţele la o vorbă greşită.

Aveai impresia că Iş va rămâne întotdeauna o victimă a războiului. Spiritul său de sacrificiu eroic, care, la fel de mult ca orice altă acţiune, salvase Italia de francezi, o secătuise pe de-a-ntregul. Luni de zile după aceea Iş suferise de o melancolie paralizantă, pustiitoare, retrăgându-se chiar şi mai mult decât o făcuse după moartea lui Gian. Veştile bune din toamna aceea, că fratele lui Iş, Ferrantino, recucerise Neapole, o făcuseră să-şi revină în simţiri, însă au fost repede urmate de ştirea morţii tatălui ei într-o mănăstire din Sicilia. Totuşi, în această vară, Iş începuse să se refacă şi împreună cu Beatrice discutau din când în când, întotdeauna cu o prudenţă chinuitoare, evitând cu grijă şuvoaiele puternice de dor, de ruşine şi de învinuiri care se învolburau în jurul lor. Apoi, numai cu trei săptămâni mai înainte, din Neapole sosiră veşti că Ferrantino murise pe neaşteptate de febră. Iş plonjase din nou în adâncimi, închizându-se în apartamentele ei, vorbind pe ascuns despre un blestem al casei de Aragon. Beatrice se gândise să plece imediat la

Milano să-şi consoleze verişoara, însă erau prea multe de pregătit pentru vizita împăratului. Aşa că se hotărâse ca cel puţin să facă gestul s-o poftească pe Iş la Vigevano.

— Şi Bona a început lecţiile de latină, zise sfârşită Isabela cu vocea uscată şi sfărâmicioasă. Preceptorul ei este Messer Niccolb. El zice că se descurcă mai bine decât Francesco. Dumnezeule, ştii că asta e prima dată când sunt departe de copiii mei de când... E straniu. Am crezut că îmi vor interzice să-i părăsesc. Abia dacă au observat. Chiar şi cea mică. Numai atunci mi-am dat seama cât de puţin timp îmi petrec efectiv cu ei. Mare parte a timpului i-am dat în grijă altor femei. Şi acum preceptorilor lor.

Beatrice zâmbi cu o compasiune nostalgică.

— Şi eu simt în acelaşi fel. Sunt aşa de implicată în... alte lucruri -

Beatrice realiză că ar fi crud să spună că era aşa de implicată în afacerile statului, un rol pe care Iş îl râvnise cândva pentru ea.

— ...că uneori nu-i văd pe băieţi câte două sau trei zile deodată. Aproape o lună, când am fost în Germania. Şi acum că Ercole şi-a început lecţiile...

Beatrice oftă.

— Realmente mă întristează, Iş. Mă tot gândesc la ce mi-a spus odată Mama despre iubirea pentru copiii noştri. Mi-a zis că este cea mai puternică patimă din câte există, însă ca să ţi-o îndeplineşti trebuie adeseori să o negi. La

vremea aceea nu am înţeles-o. Dar nu cred că mi-am cunoscut vreodată mama cu adevărat decât după ce s-a dus.

Beatrice se uită în jos la abdomenul ei ce se îngro- şase treptat. O parte din talia ei crescută se datora pruncului, mare parte din ea era însă rezultatul greutăţii pe care o luase în iama precedentă.

— Ştiu că e bizar să o spun, însă simt că am devenit foarte apropiată de Mama de când a murit. De spiritul ei. Ştiu că ea se află înăuntrul acestui bebeluş. Ştiu cu adevărat. De asta îmi doresc foarte mult să fie fetiţă.

Isabela părea că se retrage în plasa ei neagră care o înfăşură şi în mătasea spaniolă. Beatrice îşi dădu seama că, cu toate eforturile ei sârguincioase de a evita subiectele interzise – războiul, Gian, tatăl lui Iş, Maurul, Galeazz, simpla folosire a titlului „ducesă de Milano" –, tăiase prea aproape de o rană veche. Mama lui Iş.

— Oricum, ştiu că devin grasă ca Mama, adăugă Beatrice, sperând că această concluzie trivială va lăsa deoparte subiectul dureros.

— Când îl aşteptaţi pe împărat? întrebă Isabela, acceptând invitaţia.

— Peste trei sau patru zile.

Isabela se uita fix pe fereastra care domina labirintul. Beatrice se întreba dacă Isabela îşi amintea noaptea în care s-au ţinut în braţe. Acel moment când destinele tuturor au fost oprite.

— Deci îi vei spune împăratului că va fi o

greşeală să se amestece în chestiunea Pisei.

Beatrice era întreit uimită – că Iş ştia despre poziţia ei faţă de campania din Pisa, că lui Iş îi păsa şi că avea puterea să pună în discuţie o problemă politică de orice fel. Protocolul precaut al reconcilierii lor fusese complet lepădat.

— Se vorbeşte, zise Isabela, lovindu-i uşor mâna neatentă. La urma urmei, împărăteasa e cumnata mea. Nu cred că soţul tău e atât de nesăbuit ca să vrea să aducă altă armată de *oltramontani* în Italia. Bineînţeles că nu cred că împăratul va fi aşa de necugetat încât să mărşăluiască în Italia cu Maurul finanţându-l, adăugă ea, acum aproape tachinând-o pe Beatrice. Soţul tău este cel mai necredincios om de la Iuda încoace. Nu pentru că-şi minte inamicii ca să-şi atingă scopurile. Toţi am făcut asta. însă nu e credincios nimănui. Prieten, inamic sau iubită.

Isabela accentuă ultimul cuvânt. Tăcerea de efect care urmă făcea şi ea parte din sintaxă.

Beatrice privi în altă parte.

— Toată lumea din Milano ştie?

— S-a culcat cu ea în fiecare noapte în ultimele două săptămâni. Chiar aici, în castel, din câte am înţeles. Fratele ei, o fleandură de preot, a obţinut deja un beneficiu, în Milano nu se mai vorbeşte despre nimic altceva.

Beatrice simţi aceeaşi goliciune rece pe care a simţit-o prima oară când a auzit zvonurile despre Lucrezia Crivelli. Una dintre doamnele ei de companie i-a povestit „contra voinţei”, fără

nicio îndoială în încercarea de a i se vârî pe sub piele. Beatrice ştiu imediat că, după toate probabilităţile, era adevărat. Soţul ei îi spusese cândva că avea nevoie să întindă mâna în noapte şi să atingă pe cineva care-i cunoştea sufletul. Acum sfârşise cu cineva care nu-i cunoştea sufletul, cineva care nu va fi în stare să împartă cu el agonia zbaterii sale interioare. Cineva care s-ar putea să-l izbăvească de a se cunoaşte pe sine însuşi. Şi, fireşte, când l-a întâlnit, după ce a auzit zvonul, numai goliciunea expresiei sale fusese confirmarea ei. Nu credea că avusese de gând s-o mintă. Dacă l-ar fi întrebat de Lucrezia Crivelli probabil că i-ar fi istorisit, însă nu întrebase. Şi după asta pur şi simplu evitaseră reciproc să se mai privească în ochi.

— Nu-mi vine să cred că după tot ce ai făcut pentru el te poate umili în felul ăsta, zise Isabela tăios. Acum ai puterea să-l distrugi. Tu singură. Nici măcar nu mai ai nevoie de tatăl tău. Mâine poţi s-o trimiţi pe căţeaua aia la mănăstire, iar pe el să-şi atârne scula în cuier pentru tot restul vieţii lui.

— Crezi că nu m-am gândit la asta? Dumnezeule, Iş, pricepi cât de uşor aş putea să pun capăt acestui lucru? Va trebui să-i spun simplu soţului meu că dacă nu-şi trimite târfa în cel mai mizerabil şi colcăind de păduchi lupanar din Germania, am de gând să stau cu sora mea în Mantova până când o va face. Asta i-ar pune capac. Nu exagerez, Iş. Poate că nu are nevoie de mine în patul lui, însă nu poate să-şi îndeplinească rolul fără mine alături.

— Atunci trebuie să procedezi aşa. Astăzi. Chiar dacă nu mai vrei să te atingă niciodată, trebuie să faci asta pentru copiii tăi.

în vocea Isabelei exista un caracter presant, de parcă ea era partea ofensată.

Beatrice stătea cu mâinile încrucişate.

— Am exersat acest ultimatum de o mie de ori, crede-mă. De zeci de ori mi-am chemat şambelanul să mă anunţe soţului meu ca să-l pot înştiinţa, apoi mi-am trimis şambelanul cu altă sarcină.

Clătină din cap tristă.

— Nu pot să fac asta. Nu pot să-i fac asta. Cred că-i înţeleg suferinţa.

— Suferinţa? îi înţelegi suferinţa *lui?*

Isabela aproape ţipa strident.

— Nu-mi vine să cred. Ăsta e genul de lucru pe care mi-o imaginez pe mama mea spunându-1. Genul de sacrificiu de sine neputincios, smiorcăitor, care l-a îndepărtat pe tata de ea. De noi. De noi toţi. A lăsat-o pe amanta tatălui meu să stea la cină în locul ei, întocmai ca şi cum ar fi fost mama noastră. A trebuit să stau acolo şi s-o privesc pe căţeaua aia de Trusia Gazzella cu mâna pe cocoşelul tatălui meu, în timp ce mama plângea în apartamentele ei. Da, sunt sigură că mama i-a înţeles suferinţa exact cum şi-a înţeles-o şi pe a ei.

Era întotdeauna plecată la băi, servitoarele ei spălându-i suferinţa cu buretele cu apă fierbinte, frecţionând-o cu unsori ca să-i pătrundă durerea. Cine ne-a înţeles suferinţa, suferinţa unor copii a

căror mamă ar fi putut la fel de bine să fie şi moartă?

Beatrice făcea sforţări să-şi amintească de mama lui Iş. Vreme îndelungată a crezut că Trusia Gazzella *era* mama lui Iş. Tot ceea ce putea recupera erau nişte priviri fugare iuţi ale unei silfide frumoase, mai mult spectrală decât reală, cu o aură de tristeţe tăcută.

— S-a sinucis, Toto. Nimeni nu a recunoscut-o vreodată, dar ştiu că asta s-a întâmplat, pentru că a vorbit cu mine despre acest lucru. Mi-a povestit cum voia să se sinucidă, dar nu putea din pricina noastră. Mi-a povestit asta. S-a sinucis imediat după ce am plecat să mă căsătoresc, aşa încât veştile să ajungă la mine în mijlocul banchetului meu de nuntă. Atât de mult i-a păsat de mine. Intr-o săptămână am aflat că am o mamă moartă şi un soţ cu o sculă moartă.

Beatrice îşi făcu din reflex semnul crucii. Acum o înţelegea pe Iş mult mai bine. Şi amintirile despre mama lui Iş se ascuţiră. Aroma greţoasă de parfum milanez în exces. Ca şi cum, dacă ar fi putut să mascheze mucegaiul de criptă, i-ar păcăli pe cei vii. Şi lacrimile. Multe lacrimi. Beatrice îşi aduse brusc aminte că stătea în pragul unei uşi, auzind hohotele bizare, susurătoare, între- bându-se ce-i făcea pe oamenii mari să plângă.

— îmi pare rău, Iş. Nu am ştiut niciodată. Cred că ar fi trebuit să ştiu până acum că poţi iubi oamenii din tot sufletul tău şi niciodată să nu-i cunoşti cu adevărat.

Isabela îşi ridică mâinile tremurătoare şi se uita la ele de parcă trăsese o sperietură îngrozitoare.

— Ea m-a adus în starea asta. Ca ea. Slabă. Unde fiecare zi e o luptă doar ca să trăieşti. Tot repetând minciunile vieţii.

— Nu, Iş. Tu eşti mai puternică decât oricare dintre noi.

Beatrice realiză că era pe punctul să treacă cel mai interzis prag.

— Eu nu aş fi putut să fac ceea ce ai făcut tu.

Isabela pufni sarcastică, căpăţâna ei încununată cu negru smucindu-se.

— Crezi că ştii ce am făcut în noaptea aceea şi nu ai nici cea mai mică idee. Voiam atât de tare ca fiul meu să fie duce de Milano, că mi-aş fi vândut şi sufletul. Şi, totuşi, când am stat acolo alături de tine, visul meu se apropiase iarăşi suficient de aproape de a fi atins, fiind nevoie doar să te las pe tine să vorbeşti

Clătină din cap, un gest autoincriminator.

— Am refuzat pentru că ştiam că dacă visul îmi era luat din nou, nu aş fi avut forţa să scap din beznă. Nu încă o dată. Mă voi pierde şi voi muri. Nu am avut curajul să risc asta. Am renunţat la el ca să mă salvez. Numai după ce am salvat acest potir – îşi ridică iarăşi mâinile – am înţeles că mi-a plecat sufletul de la înălţimea aceea, într-o fracţiune de secundă m-am văzut zăcând în piaţă, moartă. De propria-mi mână, aidoma mamei mele. Ceea ce s-a pus în mişcare în noaptea aceea a fost un cadavru fără nicio

valoare pentru nimeni. Ca al mamei mele.

— Nu cred asta, Iş. Tu ai spus că nu ne cunoaştem propriile suflete. Cred că ai făcut asta pentru că ai vrut să salvezi poporul. Datorită bunătăţii din tine. Iubirii din tine. Iubire care are încă valoare, care e mai valoroasă decât orice.

Se uită iscoditor la Isabela.

— Poate că o parte din această dragoste vine de la mama ta. Dintr-o vreme când era suficient de puternică ca să te iubească în felul în care dorea. Poate că într-o zi o vei ierta. Poate că sufletul tău deja a iertat-o.

— Te invidiez, Toto. Trăieşti în continuare într-un palat de vise. Crezi că poţi încă să-ţi iubeşti soţul care te-a trădat. Eşti de părere că poţi câştiga promisiuni de pace de la bărbaţi al căror singur limbaj sunt minciunile. Crezi în iertarea celor care ţi-au făcut numai rău.

Surâse uşurel, sardonic.

— Tu crezi că până şi Fortuna ne va ierta într-o zi pentru tot ceea ce am făcut.

Beatrice închise ochii şi se lăsă pe spate. Chipul ei era mai durduliu chiar decât fusese în adolescenţă, cu toate acestea adumbrit de oboseală, o profeţie a modului cum ar fi arătat peste cincisprezece ani.

— Mai cred şi că te înşeli în privinţa mea, Iş. Probabil cred în pace şi că soţul meu mă va iubi din nou. Vreau să iert şi să fiu iertată. Vreau ca tu să mă ierţi. Dar nu cred că Fortuna ne va ierta vreodată pentru ceea ce am făcut.

CAPITOLUL 57

Vigevano, 5 septembrie 1496

Beatrice nu se gândi cum va reacţiona când îşi văzu soţul şi pe Lucrezia Crivelli împreună pentru prima oară – şi nici măcar apropiaţi, ci doar în raza aceluiaşi câmp vizual. Lucrezia călărea la vânătoare cu Beatrice şi doamnele ei de onoare. Maurul sosi cu împăratul şi o suită de câteva duzini de curteni şi de diplomaţi. Când cele două alaiuri se apropiara şi se amestecară, Lucrezia şi Maurul călăreau la mai puţin de jumătate de duzină de paşi unul de altul. Bineînţeles că Beatrice şi-a închipuit făcând dragoste în nenumărate moduri diferite, dar văzându-i, în cele din urmă, pe amândoi odată – complet îmbrăcaţi, călare pe caii lor, fără ca măcar să-şi arunce vreo ochiadă – aproape că i se opri inima în loc.

Mânia care urmă fu atât de visceralã, încât calul ei o simţi şi începu să se bâţâie nervos. Avu un impuls aproape irezistibil de a-şi rosti ultimatumul acum, în faţa întregii curţi, ca să-şi privească soţul alb la faţă tri- miţând-o pe Lucrezia într-un lupanar din Germania pe un catâr râios, în timp ce ambasadorii asistau cu gurile căscate. Apoi până şi această ripostă i se

părul prea chibzuită şi o rămăşiţă a micuţei mirese ferrareze care fusese acum o viaţă o impulsionă să-i scuipe în faţă.

O clipă mai târziu se afla tot în şa, cu mâinile tremurând pe hăţuri, recunoscătoare că mânia ei se domolise la fel de repede cum izbucnise. Trase adânc aer în piept, îşi îndreptă umerii şi răspunse ca o milaneză tipică pentru care adulterul nu era cu nimic mai ieşit din comun decât o strângere de mână.

Primi sărutul soţului ei pe obraz, aşa cum acceptase de când sosise împăratul toate manifestările lui de afecţiune, din raţiuni politice necesare. Faţă de Lucrezia, pe care în ultimele săptămâni o văzuse aproape la fel de des cum îşi văzuse şi soţul, îşi exprima aceeaşi politeţe superficială pe care o oferea tuturor doamnelor ei de companie. Beatrice nu avea nicio dorinţă să se angajeze cu o căţea născută şi crescută în Milano într-o competiţie de priviri reci, indiferente.

împăratul Maximilan călărea alături de Beatrice, salutând-o cu o înclinare a bonetei sale simple, din lână neagră. Un bărbat înalt cu o faţă mică şi slabă, cu un nas coroiat, cu o gură strânsă şi cu ochi trişti, expresivi, împăratul avea treizeci şi şapte de ani, însă părul lui deja căpătase o nuanţă argintie estompată. întrucât jurase de curând că nu va purta haine colorate până când nu va conduce o cruciadă spre Pământul Sfânt, era îmbrăcat cu o vestă din catifea neagră, cămaşă albă şi pantaloni strâmţi

negri.

— Din moment ce ducesa Beatrice este cea mai grozavă călăreaţă din Europa, am de gând să stau alături de domnia ei, spuse împăratul într-o italiană foarte exactă.

— Sunt sigură că pe soţul meu nu-l va deranja să renunţe la mine şi să o însoţească pe una dintre doamnele mele de companie, zise Beatrice suficient de tare ca s-o audă toată lumea.

Regretă imediat remarca făcută, deşi nu era complet gratuită. Căutase o ocazie ca să-l despartă pe soţul ei de împărat.

Printre doamnele de onoare se auziră câteva chicoteli. Beatrice nu îndrăzni să-i arunce o privire Lucreziei, deşi se îndoia că-i afectase calmul de piatră. Şi nici măcar nu avea nevoie să vadă chipul soţului ei. Cu aceeaşi voinţă nedorită care-i permisese să păşească peste trupurile moarte de pe străzile din Milano, îi lăsă în urma ei.

— Haideţi să nu aşteptăm aici ca hăitaşii să scoată vânatul din ascunziş, îi spuse Beatrice împăratului. în pădure sunt câţiva vieri buni.

îşi înălţă cravaşa şi o porni la galop fără să se uite înapoi. îl înţelesese destul de bine pe împărat ca să ştie că o va urma. Avea atât de multe din firea unui copil în el. Era impetuos, romantic, excentric de independent. Şi în mod vădit avea oroare de ritualul sechestrator de la curte.

Galopul lin şi iute o făcea să se teamă mai puţin pentru copil decât de trapul lent, trepidant, în compania doamnelor ei de companie. Şi era un risc pe care trebuia să şi-l asume. Recunoscu o cărare familiară spre lizieră, trase calul de hăţuri şi intră într-o dumbravă de stejari semeţi. Cărarea tăia drept printr-un subarboret de iederă şi rugi de mur. Simţea pe chipul ei pâcla uşoară, răcoroasă a copacilor umbroşi.

— Aveţi cel mai frumos parc din Europa, strigă împăratul în urma ei. Mă voi întoarce când băieţii domniei voastre se află la vârsta vânătorii. Mi-ar plăcea să-i iau cu împrumut.

Beatrice zâmbi afectuos. Ambasadorii tuturor statelor italiene descinseseră la Vigevano, cerând audienţe la împărat. însă el îi îndepărtase, petrecând în schimb o grămadă nemăsurată de timp cu fiii Beatricei. Şi stătuse la taifas o groază de timp despre familia lui. Prima lui soţie, Margareta de Burgundia, îi dăruise doi fii şi o fiică în primii trei ai de căsnicie. Cel de-al doilea fiu murise la două săptămâni după naştere. Doi ani mai târziu, Margareta, din nou însărcinată, murise într-un accident de călărie. Căsnicia lor durase doar patru ani, însă era clar că Maximilian o mai iubea încă. Vorbea despre Margareta ca şi cum s-ar mai fi aflat în viaţă şi nu a pomenit deloc, niciodată, numele Biancăi Maria, soţia lui actuală, referindu-se din când în când la ea cu apelativul abstract „împărăteasa”.

Pe de altă parte, împăratul transformase moştenirea iubirii sale într-un năravdinastic capabil de a zdrobi Franţa. Primul său născut, Philip, era căsătorit cu fiica lui Ferdinand şi a Izabelei, regele şi regina Spaniei. Fiica lui era logodită cu moştenitorul regelui Ferdinand. Un atac germano-spaniol plănuit împreună va pune capăt pentru totdeauna ameninţării puse în discuţie de către armata franceză neastâmpărată, însă Maximilian nu-şi permitea o asemenea campanie ambiţioasă. Aşa că, spre deosebire de mulţi prinţi italieni ajunşi la sapă de lemn, împăratul se angajase singur ca *condottiere* al Serenisimei Republici şi al Maurului. Maximilian venise în Italia nu ca să se pregătească pentru distrugerea decisivă a maşinăriei de război a lui Carol al Vlll-lea, ci ca să angajeze soldaţi ca să-şi îndeplinească un obiectiv pe care Beatrice îl considera sceptic chiar şi din perspectiva milaneză şi veneţiană.

Cărarea se lăţea într-un luminiş mic şi boltit. Petece de lumină solară străluceau aidoma mozaicului auriu în coroana frunzoasă de deasupra lor. împăratul veni alături de Beatrice.

— Sper că nu am provocat discordie în căminul vostru, zise el cu sinceritate. Vă port cea mai mare afecţiune soţului şi domniei voastre.

— Nu domnia voastră a adus discordia.

— Dar nu sunteţi de acord cu soţul domniei voastre în legătură cu întreaga mea campanie în Pisa.

— Pot fi sinceră faţă de Maiestatea Voastră?

împăratul dădu din cap aprobator cu un entuziasm de băieţandru.

— înţeleg că Pisa este o feudă imperială şi că vă simţiţi responsabil faţă de locuitorii ei, grăi Beatrice. Înţeleg că soţul meu şi Serenisima Republică consideră că prezenţa domniei voastre în Italia îi va descuraja pe francezi să mai încalece pe cai pentru o altă campanie italiană. Dar chiar dacă reuşiţi în această aventură, rezultatele vor fi temporare. Va trebui să întăriţi Pisa cu o garnizoană împotriva florentinilor, care vor încerca s-o captureze din nou. Cine va plăti pentru asta? Serenisima Republică nu, iar soţul meu nu poate. Şi, în cazul în care campania voastră nu are sorţi de izbândă atât de repede pe cât vă aşteptaţi şi cereţi trupe suplimentare, întreb iarăşi, cine va plăti?

— Voi fi bine-venit în Pisa, răspunse împăratul, mai mult minunându-se de statura lui decât falindu-se cu ea.

— Probabil. însă succesul domniei voastre nu-i va descuraja pe francezi să aştepte până când inevitabil veţi pleca. Şi când francezii vor traversa munţii din nou, atunci cine vă va plăti ca să vă întoarceţi şi să salvaţi Italia? Ultimul război ne-a luat tot ce aveam, Maiestatea Voastră. Decât să irosim cei câţiva ducaţi care ne-au mai rămas pe cucerirea trecătoare a Pisei, mai degrabă am fi cu toţii mai bine serviţi dacă acei bani vor fi chel- tuiţi pe ridicarea unei armate germane capabilă în orice moment să

mărşăluiască în Paris.

— Războiul acesta din Pisa nu este suficient de mare pentru domnia ta? Vreţi ca eu să atac Franţa?

— Nu. Vreau să convingeţi Franţa că nu poate fura prosperitatea Italiei. Că, în loc să-şi cheltuiască fiecare livră pe tunuri şi pe arcuri, trebuie să-şi aloce veniturile ca să cultive pământuri noi şi să construiască mori, fabrici şi universităţi. Nu va trebui să atacaţi Franţa ca să-i convingeţi în cele din urmă pe francezi că armata lor monstruoasă, care poate fi hrănită numai prin cuceriri, este un lux pe care nu şi-l mai permit.

— Şi când francezii vor deveni paşnici, îi vor lăsa pe englezi liberi să se aventureze în Europa. Voi fi onest cu domnia voastră şi vă voi spune că nu-mi place ca regele Angliei, Henric, să intre în Liga noastră.

— După aceea le vom dovedi englezilor că nu pot să aducă războiul pe continent. Şi atunci şi ei, la fel, vor trebui să găsească calea spre prosperitate şi spre pace.

împăratul avea privirea fascinată, distantă, a unui băiat care visează. După un timp spuse:

— Ducesă Beatrice, sunteţi foarte curajoasă, foarte nobilă. Sper că într-o zi băieţii domniei voastre se vor bucura de pacea voastră. Sau poate băieţii lor. însă există două lucruri de care sunt sigur că nu voi fi nicicând în stare să le realizez cât timp trăiesc. Să o aduc înapoi pe Margareta mea. Şi să aduc pacea în Europa.

îşi întoarse capul grabnic, ascultând.

— Aud câini. Veniţi, haideţi să ne întoarcem la vânătoare.

*

Vigevano, 7 septembrie 1496

— Vei fi în stare să o scoţi la capăt cu o singură masă pentru cină, dacă e suficient de lungă, îi spuse Beatrice Biancăi.

Palazzo cel nou al lui Galeazzo di Sanseverino se afla la marginea estică a orăşelului, iar ferestrele mari şi arcuite de la cel de-al doilea cat al sălii de mese dădeau spre parcul ducal plin cu verdeaţă, permiţând o vedere cuprinzătoare a Alpilor. În acest moment, încăperea cea mare era complet goală, cu excepţia câtorva draperii din damasc împachetate.

în două zile Bianca se muta în locuinţa lui Galeazz, ca să-şi consume mariajul lung de şase ani. Cu puţin peste o săptămână va începe atacul violent al obligaţiilor sociale, când va fi gazda unui alai de ambasadori veneţieni, ce vor sosi ca să se consulte cu împăratul despre, acum inevitabila, campanie din Pisa.

Beatrice se îndreptă spre mormanul din material şi trase o lungime de damasc roşu brodat cu viperele Sforza.

— Ceea ce vom face este să drapăm ferestrele laterale cu asta, iar pe cele din centru cu draperii aurii cu panaşul imperial. Aceasta ar

trebui să fie tema ta principală, aşa că trebuie să fim sigure că o să avem şi *confetti* în formă de vulturi imperiali.

Obrajii fragili, scobiţi, ai Biancăi se împliniseră în ultimele luni, însă nu aşa de mult cât să diminueze delicateţea nasului ei cu vârful fin ascuţit şi gura mică. Ochii ei iscoditori se îngustaseră puţintel, inocenţa lor febrilă Fiind înlocuită de anticiparea mai pământească a unei mirese tinere. îşi purta părul castaniu cu cărare pe mijloc, într-o cosiţă lungă după moda milaneză, însă adoptase şi una dintre ultimele *nove foze,* un smoc de păr înfăşurat dedesubtul bărbiei.

— Toto, întrebă ea, împăratul s-a decis să plece la Pisa?

— Mă tem că da.

Bianca îşi muşca buza de jos.

— De ce l-a adus tata pe împărat în Italia, ca să alerge după altă campanie? Este o trădare a crezului etalat întotdeauna de tatăl meu.

— Tatăl tău consideră că ceea ce face el le va demonstra francezilor că împăratul e serios în ceea ce priveşte garanţiile lui pentru securitatea Italiei. El speră că acest război mic împiedică unul mare.

— însă tu nu eşti de aceeaşi părere cu el.

— Nu. Nu, nu sunt.

— îl urăsc, spuse Bianca, chipul îmbujorându-i-se roşu strălucitor.

— Nu, iubito, nu vreau niciodată să te întorc

împotriva tatălui tău. Doar nu suntem de acord -

— Nu ăsta e motivul.

Vocea Biancăi se sparse.

— Îl urăsc pentru ceea ce-ţi face. Ştiu de Lucrezia Crivelli. Toată lumea de la *castello* ştie. Nici măcar nu încearcă s-o ţină secretă. Pentru asta n-am să încetez niciodată să-l urăsc, Toto.

Beatrice alergă spre Bianca şi o îmbrăţişă, simţindu-i lacrimile fierbinţi pe obrazul ei.

— Nu-l urî, iubito. Te rog, nu. De dragul meu, nu-l urî.

Bianca suspina supărător în urechea Beatricei. în cele din urmă izbucni:

— Toto, te rog, nu lăsa ca asta să schimbe lucrurile între noi. Te rog să nu încetezi să mă mai iubeşti din pricina lui.

— Of, iubito, nimic nu ar putea să schimbe vreodată ceea ce este între noi. Te voi iubi mereu. Nimic, nimic nu va interveni vreodată între noi. Nici moartea nu ne poate despărţi.

Bianca suspină încet recunoscătoare, potolindu-se. Beatrice îşi scoase batista din mânecă, îi şterse nasul Biancăi şi se aşeză cu ea pe mormanul cu draperii brodate.

— Te-am iubit înainte ca să-l iubesc pe tatăl tău, i-a spus Beatrice.

Bianca rosti fonfait.

— Îl mai iubeşti?

— Da. Da, îl mai iubesc. îl voi iubi de-a pururi.

— Ce se întâmplă cu el? De ce îţi face asta?

Beatrice privi o clipă în gol pe fereastră, urmărind un banc de nori mărşăluind de-a curmezişul orizontului. Apoi rosti:

— Ştii primul vers din *Infernul.*

Bianca recită versul aproape automat.

— „Pe când e omu-n miezul vieţii lui
M-aflam într-o pădure-ntunecată,
Căci dreapta mea cărare mi-o pierdui[21].”

— Cred că tatăl tău s-a pierdut în codrul negru în această perioadă. Probabil că el consideră că Lucrezia Crivelli îl va ajuta să-şi găsească drumul.

— Toto, toţi soţii se pierd în cele din urmă în această pădure întunecoasă?

— îmi închipui că mai devreme sau mai târziu toţi ne vom trezi acolo. Şi toţi va trebui să ne găsim iarăşi drumul spre lumină. Dante a fost nevoit să coboare în Iad şi să escaladeze Purgatoriul înainte de a-şi găsi calea. Să sperăm că voiajul tatălui tău nu va fi aşa dificil.

— Toto, ştii că mi-ai istorisit despre poveştile de iubire pe care le-ai citit copilă fiind, cum visai la cavaleri galanţi care-ţi vor şopti cuvinte fermecate la ureche şi că-ţi vor da săruturi la fel de fine ca lumina stelelor?

Bianca se uită la Beatrice ca să-i confirme.

— Eu nu a trebuit să citesc niciodată aceste cărţi. Eu l-am avut întotdeauna pe Galeazz. El era cavalerul meu, însă era aievea. Aveam zece ani prima oară când am stat în tribuna centrală la un turnir şi l-am ascultat de- dicându-mi victoriile sale. Ai văzut toate rochiile mele confecţionate din lamé pe care le-a câştigat drept premii la turnee, *guardaroha* plină de

21 Dante, *Infernul,* ed.cit., Cântul 1, v.1-3, p.37 (n.red.).

daruri pe care mi le-a trimis, l-am privit fix chipul la o mie de dineuri şi mă gândeam: „E al meu. Galeazz al meu. Cavalerul meu.” De fiecare dată când mă sărută pe obraji visez cum va fi când mă va strânge în braţe şi-mi va săruta buzele. El este visul meu, Toto, visul meu viu. îl iubesc aşa mult. O să fiu luată de proastă, Toto? Toate doamnele tale de companie îmi spun că da. Şi când văd ce se întâmplă cu căsniciile aici, tind să le dau dreptate. Nu mai sunt o fetiţă. E ridicol să mai am vise de fetişcană.

Beatrice o cuprinse maternai cu braţul pe Bianca.

— Galeazz probabil că nu va semăna foarte mult cu cavalerul pe care ţi l-ai imaginat c-o să fie. După cât e posibil, s-ar putea chiar să descoperi că la început căsnicia e dificilă. Ţi se va părea chiar jalnică. Ştii că eu aşa am păţit. Insă cred că într-o zi vei găsi cu Galeazz o dragoste care va fi mult mai profundă, mult mai fermecată, decât orice ai putut visa vreodată ca fetişcană. Cred asta cu sinceritate.

— Şi atunci o să dispară într-un codru negru şi-o să-mi frângă inima.

— Nu pot să-ţi promit că asta nu se va întâmpla, iubito. Aş da totul dacă aş putea. Dar nu cred că orice fel de iubire am avea c vreodată pierdută sau diminuată.

Beatrice se opri, reflectând asupra propriei sale vieţi.

— Cred că, probabil, dacă este o dragoste cu adevărat veridică şi nobilă, nu poate decât să

crească. Mă uit la Mama şi văd cum iubirea ei pentru tatăl meu s-a dezvoltat în iubirea pentru copiii ei şi apoi în iubirea pentru pruncul fiecărei femei. Vei avea şi tu proprii tăi copii şi ştiu din experienţa mea că dragostea îţi va spori cu fiecare copil. Visele tale nu mai sunt aşa de mult doar pentru tine cum vor fi pentru ei. Mama a visat pace pentru copiii ei. Nu a trăit s-o vadă. Acum eu am visul ei şi poate că n-o să trăiesc niciodată să-l văd. Insă dacă şi copiii mei îl pot visa, ca şi copiii lor, şi dacă fiecare generaţie refuză să renunţe la visul ăsta, într-o zi va deveni realitate. Deci m-ai întrebat dacă eşti bleagă să te ţii tare de visele tale. Nu, nu, iubito, nu eşti. Suntem nişte neghiobi doar când nu mai avem vise.

CAPITOLUL 58

Extras dintr-o epistolă a lui LEONARDO DA VINCI, inginer la curtea din Milano, adresată călătorului internaţional şi povestitorului BENEDETTO DEI. Milano, 15 noiembrie 1496

.. .îţi pot spune fără riscul de a mă contrazice că aici nu există nici pic de iubire pentru Maur. Taxele au fost iarăşi mărite şi a făcut o astfel de demonstraţie publică a dorinţei sale pasionale faţă de amanta lui, că nimeni nu-i mai rosteşte numele fără să scuipe. Toată lumea e de părere că vistieria statului este epuizată, însă nu ţi-ai da seama de asta dacă ai vedea banchetele programate pentru sărbătorile de Crăciun. (Deseori am reflectat, dragul meu Benedetto, că adevăratul miracol al acestor Sfinte Sărbători este magnitudinea industriei căreia un dulgher sărac din Galilea i-a dat naştere.) în ultimele luni nici eu însumi nu am primit niciun ducat din salariul meu, deşi Maurul m-a convocat urgent de la lucrul la fresca cu *Cina cea de Taină* de la Santa Maria delle Grazie (asta după toate clevetirile că n-o voi termina niciodată) şi mi-a

comandat să-i predau un portret al ţi- itoarei lui, una Lucrezia Crivelli. Am desenat-o deja de vreo jumătate de duzină de ori şi, cum nu sunt convins de farmecele ei carnale, nu pot să-i găsesc nicio trăsătură pe seama căreia să-i pun calităţile unei frumuseţi... Dacă nu ne-am gândi toţi la bunăvoinţa manifestată faţă de ducesa de Milano, am fi văzut deja gloata protestând pe străzi. În toată această afacere ruşinos de nedemnă, mai sus-amintita ducesă îşi ţine capul sus şi nu există o persoană care poate susţine cu veridicitate s-o fi auzit discreditându-şi, prin vorbe sau prin fapte, soţul sau chiar şi pe femeia cu care el s-a înhăitat fără ruşine...

*

Milano, 22 noiembrie 1496

— înălţimea Voastră, înălţimea Sa, soţul domniei voastre.

Soţul ei nu mai fusese anunţat în apartamentele Beatricei din noaptea în care fusese conceput copilul – bebeluşul care urma să fie adus pe lume în mai puţin de trei luni. Vieţile lor separate deveniseră o rutină care devenea din ce în ce mai puţin dureroasă cu fiecare zi, în parte din pricină că se abandonase singură în ea, dar şi, paradoxal, datorită faptului că pe măsură ce termenul naşterii se apropia, întrevedea un sfârşit al acestei aventuri. Ea era soţia lui şi mama copiilor acestuia. Lucrezia era o pasiune pâlpâitoare în pădurea lui

întunecoasă, care nu dura mai mult decât o singură lumânare. Când copilul se va naşte, el se va întoarce.

El intră imediat după şambelan. Tot ceea ce zări era chipul lui îngrozitor: aceeaşi nebunie tăcută pe care o văzuse când venise la ea să-i povestească despre încercarea lui Alfonso de a-i otrăvi pe el şi pe fiul lor. Aceeaşi teroare în ochii lui pe care ea o văzuse când zăcea paralizat de „boală". Şi ceva nou, ceva încă şi mai groaznic.

înainta nesigur. Ea doar îl privea fix, implorând în tăcere ca el să nu vorbească. Nu voia să ştie. Văzuse în mintea ei ceva strălucitor şi rece, ca un dom de gheaţă deasupra ei, un refugiu astringent, dar nedureros, pentru sufletul ei. Dacă el va deschide gura, sanctuarul ei din gheaţă se va nărui şi înăuntru va da buzna faptul îngrozitor de pe faţa lui.

El se opri, prea departe chiar şi pentru ea să-l atingă. Buzele îi dârdâiau. Vorbea, însă sunetul părea să vină mult mai târziu, ca şi cum cuvintele sfredeleau lent gheaţa care le separa, ieşind la lumină sleite, exact la pragul de audiţie.

— E... moartă. Moartă.

Beatrice auzi un şuierat tare. „Bineînţeles, cineva a murit", îşi zise ea. „Cineva de care mie nu-mi pasă, dar lui da. Cum ar fi Lucrezia. Dumnezeule mare, da..."

— Fiica mea. Bianca.

în tăcere: „Asta e cea mai bolnavă, cea mai crudă, cea mai odioasă minciună. Bianca nu ar...

Oh, Doamne Dumnezeule mare, nu...” Căsnicia ucide multe fete când aduc copii pe lume, în special fetele firave.

— Eu...

Mâinile lui fluturară când încercă să gesticuleze, însă apoi căzură inerte pe lângă el.

Nu se ştie din ce motiv domul din gheaţă nu se nărui. Doar şuiera acolo unde cuvintele lui pătrunseseră, însă acum ea putea să respire aerul rece. Putea să respire doar dacă ţipa.

— Mincinosule!

Se azvârli înainte şi-l lovi atât de tare încât i se clătină capul, iar genunchii i se încovoiară. Expresia de pe chipul lui nu i se schimbă niciun moment.

— Mincinosule!

— Mi-aş dori pe tot ceea ce am mai sfânt ca, de această dată, să fiu un mincinos, şopti el în tăcerea pătrunzătoare. în Vigevano. De febră. Galeazz nu a crezut că e serios şi apoi -

— Galeazz nu a crezut! urlă ea, cu faţa lividă şi cu mâinile încleştate ca nişte gheare. Galeazz a ucis-o! El a omorât-o! Să fie spânzurat! Dacă-l mai văd vreodată în faţa ochilor, am să-l omor cu mâna mea!

Maurul părea să ia în serios această ameninţare şi reuşi să-şi ridice palmele într-un gest scurt, explicativ.

— E aproape mort de supărare. Cunosc durerea pe care acest lucru trebuie să ţi-o fi provocat...

Beatrice nu mai auzea nimic. El vorbi o eternitate, mâinile lui descriind mişcări circulare

mici, patetice, de o parte şi de alta a trupului. „Era numai bastardul tău, bastardul tău”, îi spunea ea în tăcere, pe măsură ce buzele lui tremurau înainte. „Dar era copilul meu. Era fata mea. Era cea mai bună *amica* a mea.”

Acum el îşi aşezase palmele pe umerii ei. Ştia că dacă nu-l ascultă buzele lui n-or să se mai oprească niciodată. Lăsă cuvintele lui să intre:

— Vrei să stau cu tine?

Simţi valul uriaş de furie ridicându-se în interiorul ei şi nu-şi dorea decât ca el să plece. Clătină din cap.

— Eu...

Din nou mâinile neajutorate.

Ea nu putea să vorbească. Făcu o mişcare de respingere cu mâinile, îl împinse să iasă. Expresia chipului lui se schimbă uşurel, iar Maurul se răsuci prea repede ca să plece. Pe măsură ce se îndrepta spre uşă, ea auzea paşii lui grei mult mai clar decât îi auzise cuvintele. în lumina slabă ea îşi dădu decisiv şi greoi seama că, înde- părtându-l, îi subestimase durerea.

*

Maurul se întoarse la suita de încăperi ale amantei lui de la cel de-al doilea etaj din Rochetta, apartamente folosite iniţial de ducesa Bona (care fusese mutată din castel într-un palat din Piaţa Domului).

Lucrezia Crivelli îl cuprinse în braţe imediat ce a traversat pragul.

— l-am spus soţiei mele, zise el. Eu trebuia să fiu cel care o anunţă. A iubit-o pe Bianca ca pe

propria ei...

— Fireşte că trebuia să fii cu ea. Poate că ar fi mai bine dacă ai sta cu ea o perioadă.

El clătină din cap. Lacrimile îi trasară două dâre pe obraji.

Lucrezia îl dezbrăcă şi îl aşeză în pat. îl sprijini în şezut pe perne şi îi dădu un pocal cu vin. în tot acest timp nu deschise gura, degetele ei consolându-l cu atingeri diafane şi mângâieri delicate, spontane. în cele din urmă se lăsă doar în camizol şi stinse lampa cu mucarniţa.

Maurul simţi teroarea întunericului neaşteptat, un tremur violent izvorând dinăuntrul lui. Trupul Lucreziei se lipi de al lui şi se minună de efectul narcotic al cărnii sale. La început crezuse că această relaţie nu fusese niciodată plănuită, că un simplu capriciu avusese ca rezultat accidentala înşelare a soţiei lui. Şi chiar şi după ce flirtul începuse să fie serios, insistase faţă de sine că nu avusese nicicând de gând să-l fac public. Asta fusese rezultatul unei campanii vicioase de bârfe, orchestrată de aceleaşi doamne de companie ale căror avansuri subtile el le refuzase dispreţuitor ani de zile.

însă acum, cu mijloacele de apărare diminuate de atâta mâhnire, recunoscu faţă de propria-i persoană nevoia disperată pe care această pasiune i-o îndeplinise. Beatrice poseda un curaj pe care el nu l-ar putea avea niciodată, amintindu-i nemilos de propria-i laşitate morală. Ea devenise suficient de puternică ca să-i

demas- cheze cele mai profunde autoamăgiri, să pătrundă în el şi să-i scrijelească cele mai întunecoase cripte ale sufletului său. Ar putea să argumenteze că îşi abandonase soţia în afara iubirii, ca un Orfeu care şi-a dat seama că nu putea decât să-şi conducă soţia şi mai adânc în Hades, însă şi asta era o mască. Pur şi simplu era mai puţin dureros pentru el să-şi nege dragostea imensă pentru Beatrice decât să îşi dea voie să sufere de pe urma pierderii iubirii ei. Şi aşa dăduse peste Lucrezia, al cărui chip la nesfârşit schimbător purta la fel de multe măşti ca şi al lui. O putea iubi pe Lucrezia fără să-l doară, pentru că ea nu-i va cere niciodată adevărul care îl va forţa s-o înşele.

— Lodovico, murmură ea. Dă-mi mâna ta.

Ea îi aşează palma rece pe abdomenul ei.

— Lodovico, nimic n-o va mai putea aduce niciodată pe Bianca înapoi. Era unică. Trebuie să acceptăm timpul pe care l-a petrecut cu noi drept darul Fortunei.

îi apăsă palma mai tare.

— Şi trebuie să o luăm iarăşi de la capăt. Trebuie să luăm dragostea pe care ea ne-a lăsat-o şi să mergem înainte. Atingi copilul iubirii noastre, Lodovico. O să dau naştere copilului tău.

Extras dintr-o solie extraordinară a lui FRANCESCO FOSCARI, ambasadorul veneţian la Milano, adresată Serenisimei Republici. Milano, 11 decembrie 1496

...auzind că împăratul a părăsit Pisa şi s-a dus la Pavia, mi-am făcut imediat drum acolo, însă audienţa mi-a fost refuzată multe zile la rând... Niciuna dintre rugăminţile mele stăruitoare nu a putut-o convinge pe Maiestatea Sa Imperială să rămână în Italia şi să-şi sfârşească planul îndrăzneţ la care s-a angajat atât de recent. Când i-am spus Maiestăţii Sale Imperiale că Republica nu poate fi făcută răspunzătoare pentru furtuna care ne-a distrus flota la Pisa, acesta mi-a replicat, că şi aşa fiind situaţia, nu are nicio tragere de inimă să lupte în acelaşi timp împotriva lui Dumnezeu şi a omului. Intr-adevăr, consideră că adevăratul inamic al acestui plan este Maurul, care, cu aroganţa lui egoistă, crede că şi-l poate angaja pe împăratul german drept unul dintre *condottiere* ai lui şi să forţeze Serenisima Republică să-i servească drept casier, lui revenindu-i doar sarcina de a primi premiul...

Astfel, Maiestatea Sa Imperială şi-a început călătoria înapoi peste munţi. Planul său îndrăzneţ, urmărit să-l realizeze cu o aşa mare cheltuială, n-a avut drept efect niciun rezultat şi abandonă problemele Italiei într-o confuzie şi mai mare decât le-a găsit...

CAPITOLUL 59

Milano, 2 ianuarie 1497

Refectoriul rece de lângă biserica Santa Maria delle Grazie era pustiu, cu excepţia prezenţei solitare a lui Leonardo da Vinci, care stătea pe schela din capătul îndepărtat al sălii de mese mici. îmbrăcat cu un *vestito* lung din catifea verde, se uita atent la chipul chinuit al Sfântului Filip. Lucra frecvent în acest fel, contemplându-şi la câteva zile odată *Cina cea de Taină*[22] aproape isprăvită, fără să adauge nicio linie de penel. Apoi se întâmpla să-şi facă apariţia într-o dimineaţă şi să picteze furios până seara, fără să facă pauză să îmbuce ceva ori să

22 Era un subiect cunoscut tuturor pictorilor italieni: Giollo, Fra Angelico, Gaddi, Signorelli, Ghirlandaio, Andrea del Castagno, Veronese, Tintoretto, Rafael, Andrea del Sarto. Când opera lui Da Vinci a fost terminată, gloria lui s-a răspândit foarte repede. Matematicianul Luca Paccioli, în prefaţa tratatului său despre *Divina proporţie,* spunea despre mănăstirea Santa Maria delle Grazie„sfântul templu al Graţiilor căruia de-acum înainte trebuie să-i cedeze toate templele lui Apelles, Myron, Polyctet". Regele Ludovic al Xll-lea va dori să transporte în Franţa zidul, cu pictură murală cu tot (n.red.).

bea.

Nu se întoarse când intră Beatrice. Ea trecu pe lângă mesele aşezate deja pentru cina călugărilor. Pe peretele din depărtare Hristos şi cei doisprezece apostoli ai Lui cinau într-un spaţiu care părea o extensie a încăperii, scăldaţi în lumina delicată şi mistică, ce se scurgea prin cele trei ferestre iluzorii care se deschideau către un peisaj imaginar, dar plin de viaţă. Modul în care Leonardo trata subiectul era neconvenţional. în locul transpunerii obişnuite a lui Hristos care-i înmâna lui Iuda o bucată de pâine înmuiată în vin, identificându-l drept trădătorul, Leonardo alesese momentul doar un piculeţ mai devreme, când Hristos le-a spus tuturor discipolilor Lui: „Unul dintre voi mă va vinde". în versiunea lui Leonardo, Iuda se dădea înapoi îngrozit, faţa lui fiind singura umbrită de strălucirea ce scălda restul figurilor. însă toţi apostolii reacţionau cu aceeaşi vehemenţă, o furie a negării, gesticulând vădit şi protestând: „Doar nu te referi la mine, învăţătorule? Cu siguranţă nu sunt eu!" Pentru Beatrice mesajul lui Leonardo era evident: în acel moment fiecare apostol îşi dădu seama că era capabil de a-l trăda pe Hristos.

Beatrice îşi ocupă un loc exact în spatele maestrului Leonardo, privind ţintă la pictură la fel de stoic precum artistul. Pe feţele pe care Leonardo le pictase nu exista nimic mitic. Toţi apostolii lui – până şi Hristos – fuseseră modelaţi după oameni pe care artistul îi cunoştea sau îi

studiase. Leonardo crease o parabolă a timpului lor: cei buni negau „cu siguranţă nu sunt eu”, nu mai puţin îngroziţi de propria lor vină secretă decât era Iuda de certitudinea acesteia. Beatrice privi faţa Iui Hristos, după cum se presupunea pictată după cea a tânărului cardinal Mortara, însă cu o inocenţă imatură care lipsea cu desăvârşire drăgălăşeniei laice a cardinalului. „Nu s-a schimbat nimic”, gândea Beatrice, „nu în paisprezece secole şi jumătate de când Hristos şi-a jertfit sângele şi trupul Său. Cei buni protestează în continuare că răul nu se află printre ei, iar cei răi îşi revendică recompensa şi nevinovăţii mor.”

Se întoarse şi păşi spre ieşire. Soarele pieziş al după-amiezei târzii arunca o strălucire peste piaţeta mică, pietruită, din faţa bisericii. Stătu o clipă în lumină. Se rugase în Santa Maria delle Grazie în fiecare zi de la moartea Biancăi. însă stătuse pe gânduri dacă astăzi va intra aici, pur şi simplu pentru că nu se gândise că va avea forţa de a pleca. îşi aminti ce îi spusese cândva Iş despre teribila epuizare a disperării, efortul insuportabil necesar pentru a prelungi o viaţă de minciuni. O viaţă mincinoasă. Beatrice se hotărî să intre, şi numai pentru că nu-i păsa dacă mai pleca vreodată.

Altarul, aşezat exact dedesubtul domului, era luminat de o duzină de lumânări. O lumină mai fină cădea de la ferestrele din înalturi. Prima oară când Beatrice văzuse lespedea nouă, îngrijit gravată, direct în faţa altarului, chinul

fusese inimaginabil: Bianca se afla acolo, sub ea, şi ştiu că nu o va mai strânge niciodată în braţe. Şi într-un fel şi Mama se afla tot acolo. însă după ce o vizitase pe Bianca în fiecare zi în ultimele şase săptămâni, găsi acum lespedea uriaşă, gri-rozalie, straniu de liniştitoare. Era fortăreaţa Biancăi, apărând-o de o lume a durerii şi a întunecimii. Bianca era de neatins acum. Nimeni nu-i va mai face rău vreodată.

Beatrice îngenunchie pe platforma din lemn exact dincolo de lespedea Biancăi, odihnindu-şi braţele pe parmaclâcul din onix negru al altarului. La masa din altar un preot în robă albă oficia slujba de liturghie, plas- modiind şi făcând genuflexiuni cu o eficienţă jalnică. Aruncă o privire ferestrelor rotunde care încercuiau domul de deasupra ei, un inel de sori sclipind delicat. Acolo se dusese Bianca. în lumină. Era nepătată şi inocentă şi îşi luase dintr-odată zborul în Lumina Supremă, ca să se încălzească sub chipul inefabil al Bunului Dumnezeu. Bianca era fericită şi iubită. Cei pe care-i lăsase în urma ei jeleau pentru propriile persoane, pentru că ei cădeau în continuare în beznă.

O viaţă mincinoasă. Beatrice se gândi la ipocriţii din cel de-al optulea cerc al Iadului lui Dante, condamnaţi să-şi târâie picioarele prin eternitate în sutane masive din plumb. însă în realitate toţi cei care erau în viaţă purtau mantia zdrobitoare a minciunilor, din simplul motiv că erau în continuare vii. Le promisese copiilor lor

pacea, când nu le putea oferi decât războaie, îşi pro- miseseră unii altora iubire când nu-şi puteau oferi decât trădare. Viitorul îi promisese cândva Beatricei speranţă, însă acum nu putea întrezări decât ineluctabilitatea disperării. împăratul abandonase Italia scârbit, iar acum francezii recrutau făţiş mercenari pentru o nouă campanie italiană în primăvară, o invazie a cărui unic obiectiv era cucerirea cetăţii Milano. Lucrezia era însărcinată cu copilul lui. Beatricei i se confirmă acest zvon chiar în această dimineaţă. Acum chiar şi băieţii ci o făceau să-i pară rău. Vor creşte ca Iş, privindu-şi tatăl iubind o altă femeie. Şi în curând va trebui să-i mintă, sau altfel să le spună adevărul: că în această călătorie în beznă cei buni îndură suferinţele damnaţilor, iar cei răi prosperă.

Ridică din nou privirea la inelul sclipitor de ferestre deasupra ei, în depărtare. „Du-te", îi spuse o voce interzisă şi totuşi şocant de familiară. „Zboară acolo sus. Du-ţi fetiţa departe de astea. Vocea devenise o arie torturantă, un cântec angelic de vampă, ademenind-o să iasă din durerea ei. Lumina începu să o tragă în sus ca un ciclon luminos, ridicând-o din carapacea ei de plumb. Membrele îi deveniseră imponderale, libere, pregătite să zboare. „Lăsaţi-mă să plec", se ruga ea de ultimele vestigii ale trupului ei acostat de pământ. „Sunt gata. Lăsaţi-mă să plec."

însă nu putu să zboare. Lumina se diminuă,

iar greutatea îşi reluă iarăşi locul în jurul ei. Nu povara minciunilor vieţii o lega de pământ, ci dorinţa de a cădea pe tot parcursul până în centrul răului, ca să vadă la final singurul adevăr pe care viaţa i-l permitea. Să-l privească pe diavol în faţă şi să vadă dacă aceasta era faţa ei.

*

— într-o săptămână trebuie să mă retrag în izolare, strigă Beatrice ca să acopere melodia frenetică a dansului *moresca.* Până atunci vom da un banchet în fiecare seară! Am trimis să cheme pe toată lumea! în această seară ne vom îngropa grijile şi mâhnirea!

Dorotea, doamna de onoare a Beatricei, dădu aprobator din cap cu înfocare, ochii ei albaştri cu tentă violetă erau la fel de înfometaţi ca ai ghepardului ei de companie. Ochi care oglindeau dispoziţia sufletească a întregii curţi din ultimele câteva săptămâni. Doliul pentru Bianca pe care toată lumea o iubise fusese înlocuit de o prevestire de rău. Vistieria goală şi noile ambiţii ale francezilor erau cunoscute de toată lumea. Dacă Fortuna avea de gând să se întoarcă contra lor, nu mai puteau să-i împiedice sau să-i amâne urgia. Puteau doar să-i răspundă cu o îngăduinţă depravată.

încă o dată, ducesa le va conduce în vremea primejdiei lor. Beatrice adusese în apartamentele ei mai mult de o duzină de muzicanţi. Lăute, suflători, un trombon, un clavicord, chiar şi două chitare spaniole –

ansamblul fiind menit să aţâţe pasiunile înflăcărate şi nu să aline spiritele torturate. Cele mai bune vinuri fuseseră scoase din pivniţe, cele mai bune pocaluri din sticlă de Murano vor fi sfărâmate de podea. Ca să anticipeze o învălmăşeală sexuală şi mai interesantă, o parte din bufoni se costumaseră în haine femeieşti. Piticii se luaseră la-ntrecere prin încăperi. Râsetele agresive ale femeilor tensionate ca nişte corzi concurau cu melodia rotitoare a muzicii.

Până la şapte şi jumătate încăperile erau atât de aglomerate cu doamne şi cu o grămadă de curteni încât îţi dădea impresia că nu mai aveai aer să respiri, ci numai eterul intoxicant al abandonului. Cercurile dansatorilor se formau, se spărgeau şi iarăşi rcnăştcau. Bentiţele din satin, bătute cu perle, purtate pe cap căzuseră pieziş, sânii durdulii trepidau în corsetele în care erau scufundaţi, mâinile bâjbâiau făţiş peste carnea goală. Ciorchini de doamne râzând puneau rămăşag pe cine va fi prima care va face dragoste în faţa tuturor, cu cine şi în ce fel şi când. Primul pocal a fost azvârlit pe podea.

— Ştii cine lipseşte? îi strigă Beatrice Doroteei.

O trase deoparte pe doamna ei de companie de lângă ambasadorul pontifical, un bărbat înalt, cu faţă de cal, care devenise notoriu pentru că făcea schimb de identitate cu şambelanul său chiar înaintea consumării unei relaţii cu o

concubină pe care inevitabil o îmbăta. Se pare că ambasadorul prefera să se ascundă într-un cufăr de la picioarele patului şi să asculte. Beatrice îşi lipi buzele de urechea Doroteei şi-şi şopti ceva. Dorotea râse răutăcioasă şi o luă la goană prin anticameră.

O jumătate de oră mai târziu cineva observă că Beatrice nu era niciunde de găsit.

— Unde e ducesa noastră? urlă beat un alt chefliu. Muza noastră!

însă mai erau şi alte atracţii şi dansatorii se răsuceau în continuu.

La câteva minute după aceea îşi făcu intrarea invitatul serii. Galeazzo di Sanseverino se mişca prin îmbulzeală, bărbaţii dându-se respectuos la o parte, femeile îngrămădindu-se şi mai aproape.

— Galeazzz, sâsâiau doamnele aidoma şerpilor, participante neruşinate la loterie.

Trăsăturile lui Galeazz erau la fel de apoloniene ca întotdeauna, însă acesta îşi vopsise părul negru, iar în jurul ochilor avea cearcăne neînsemnate, un indiciu al mortalităţii. Aruncă nervos priviri prin încăpere. îşi asumase un risc venind aici, dar îi plăcea la nebunie genul acesta de risc.

După câteva schimburi formale, Galeazz se scuză şi se duse în toaleta învecinată cu dormitorul Beatricei. închise iute uşa în urma lui. O lumânare parfumată ardea într-o umă micuţă din bronz pe closet, împrăştiind suficientă lumină cât să ilumineze forma ca o

umbră a ţiitoarei lui. Ea stătea cu spatele la el. El aşteptă.

Femeia se întoarse.

— Galeazz, zise ea.

Galeazz sări ca şi cum ar fi auzit un cadavru glăsuind.

— Ştiam că ai să vii, chiar şi cu riscul de a te întâlni cu mine. Nu ai mai făcut dragoste cu femei diferite în fiecare toaletă din acest castel?

— înălţimea Voastră..., zise Galeazz tânguios.

Beatrice înaintă până când abdomenul ei umflat aproape că-l atingea.

— îmi pare rău că te dezamăgesc. O aşteptai pe Madona Dorotea. De ce nu mă posezi pe mine în locul ei? Am auzit că-ţi place să le pui în genunchi pe femeile însărcinate şi să vezi dacă poţi să le faci bebeluşii să se mişte.

Galeazz nu scoase niciun cuvânt. Muzica şi râsetele înăbuşite îşi vedeau de treaba lor afară.

Pe neaşteptate Beatrice îl izbi în piept, o lovitură surdă care-l împinse cu un pas în spate.

— Era copilul meu, şuieră ea printre dinţii încleştaţi. Era fata mea. Tu ai omorât-o, tu, lepădătură!

îl izbi din nou în piept.

— Ai fi putut să o iubeşti şi tu în schimb ai omorât-o!

— Nimeni -

— Nimeni nu a suferit mai mult ca tine. Ştiu. Soţul meu m-a asigurat. însă soţul meu nu a

putut niciodată să vadă dincolo de armura strălucitoare a ipocriziei tale.

Râse meschin.

— Poate că soţul meu nu poate să vadă decât reflecţia propriei sale vanităţi. Probabil că asta e tot ceea ce am văzut toţi. Pe cine ai mai ucis, Galeazz?

Galeazz se trăgea înapoi spre uşă.

— înălţimea Voastră, cred -

Beatrice fandă spre el şi îi apăsă cuţitul de vânătoare pe beregată. El înţepeni de durere când vârful îi penetră pielea fină de sub bărbie, însă nu făcu nicio încercare de a opune rezistenţă.

— Vreau să ştiu cine l-a omorât pe Gian. Cine a executat şi cine a ordonat.

El nu zise nimic şi ea îl împunse cu vârful cuţitului din nou.

— Poţi să-mi spui aici, sau poţi să-mi spui acolo jos. în temniţă. Te voi lega fedeleş de roată şi-ţi voi prăji tălpile până când o să-mi spui. Şi dacă ai impresia că soţul meu va fi capabil să te salveze, te înşeli. Nu se află aici în seara asta. I-a cumpărat târfei lui un palat în oraş, ca să-i fie mai comod când merge la cumpărături. Dorm acolo în această seară.

— Bemardino da Corte l-a otrăvit, spuse Galeazz cu un glas strangulat. Eu am dat ordin. Eu i-am ordonat, pentru că Isabela îmi povestise ce avea de gând să facă. A crezut că mă poate convinge s-o susţin. Atunci am ştiut că singurul

mod de a-l opri pe Gian să abdice era să-l ucid.

— Soţul meu a ştiut?

— Nu el a dat ordin. Eu am ordonat.

— El a ştiut?

— Nu.

— S-a discutat vreodată?

Galeazz ezită.

— Da. însă soţul domniei voastre a spus că nu va permite niciodată acest lucru.

Atunci ea simţi adevărul, o răceală care i se strecura înăuntru.

— Dar tu ştiai că voia asta. Dacă ar H avut curaj, el ar fi dat ordinul. Tu ştiai asta. Şi când s-a terminat, el a ştiut că tu ai fâcut-o.

— Nu a întrebat niciodată, protestă Galeazz. Vă jur că nu a întrebat niciodată.

— Soţul meu nu a pus întrebări niciodată pentru că apoi ar fi trebuit să-şi înfrunte propria-i vină.

„Pentru că după aceea soţul meu ar fi trebuit să-l privească pe diavol în faţă şi să-şi recunoască propriul chip." După aceea Beatrice se întrebă singură: „Negarea mea a fost în vreun fel mai puţin vehementă decât a lui? Eu am bănuit şi am acceptat prea uşor orice motiv care să-mi îndepărteze orice suspiciune."

Coborî cuţitul, apoi îl lăsă să cadă pe podea. O clipă înainte crezuse că poate să-l ucidă pe Galeazz. Acum nu putea nici măcar să-l urască. Avu o imagine cu ei toţi stând la masă precum apostolii din *Cina cea de taină* a lui Leonardo: ea

şi soţul ei, Iş, Galeazz şi Bernardino, regele Carol şi Ludovic, Bona, Alfonso şi Ferrante, Ser Privolo şi Dogele. Faţa lui Hristos era cea a lui Gian. Poate că Bernardino cu chipul întunecat fusese Iuda lui Gian, însă toţi complotaseră să-l trădeze pe Gian într-un fel sau altul, toţi fuseseră capabili de crimă. Cunoştea protestul pe care l-ar fi declamat cu toţii, pentru că şi ea a trebuit să şi-l rostească sieşi de o mie de ori. „Cu siguranţă nu eu. Cu siguranţă, învăţăto- rule, eu nu sunt în stare de un asemenea lucru.” însă toţi îl otrăviseră pe Gian, cu toţii măcelăriseră mii de alţi nevinovaţi care au pierit în război. Şi toţi şi-au otrăvit propriile lor suflete.

îl împinse pe Galeazz într-o parte şi deschise uşa. Trâmbiţatul reînnoit al muzicii vesti sosirea ei într-un nou regat sălbatic. Totul era eronat: culorile prea ţipătoare, gurile chefliilor strâmbe, râsetele ca nişte săgeţi în pântecul ei. Voia să ţipe ca să iasă toată lumea afară, însă îi era teamă să rămână singură cu sine.

Beatrice se alătură unui cerc de dansatori care se învârteau, găsind scăpare în vechiul ei refugiu al mişcării. Le strigă muzicanţilor să accelereze tempo-ul, încercând să estompeze culorile chinuitoare. îşi aminti de armindeni, când ea şi Galeazz dansaseră pe obada învârtejită a sorţii, cu fiecare alegere posibilă, fiecare destin – o stea căzătoare sclipitoare. Acum cercul se închisese şi toate stelele căzuseră de pe cer. Fiecare alegere fusese o

amăgire a sorţii, o fraudă a Fortunei. Nu mai rămăsese nimic de făcut decât să se răsiicească, aşteptând întunericul, aşteptând sfârşitul.

O durere profundă, înţepătoare, îi străpunse uterul şi pierdu controlul tălpilor, căzând, făcând un salt mortal de pe roata care se învârtea. Când, în cele din urmă, se opri, se afla pe podea, privind un mozaic frenetic de picioare înveşmântate în pantaloni strâmţi şi jupoane fâşâitoare din catifea. Muzica îşi pierdu ritmul şi apoi, bucată cu bucată, se opri, clavicordul fiind ultimul instrument care amuţi, un ţiuit trist de note izolate. Bărbaţii strigau, câteva femei ţipau. Au venit spre ea, aple- cându-se ca să-i arate chipurile lor oribile. „De ce?" se întreba ea. „De ce?"

Simţi şuvoiul călduţ dintre picioarele sale. La început îşi imagină că făcuse pe ea şi că de asta arătau toţi aşa de îngroziţi. Apoi îşi dădu seama. „Bunule Dumnezeu", stăruia ea în timp ce încăperea începuse să se învârtească. „Fetiţa mea. Te rog, Doamne, nu fetiţa mea."

CAPITOLUL 60

Uşile din exterior care duceau la apartamentele ducesei de Milano erau blocate de patru paznici înarmaţi cu suliţe. Când refuzară să se dea într-o parte şi să o lase să treacă, Isabela îl înfruntă pe ofiţerul tânăr care îi comanda.

— înălţimea Sa a trimis după mine.

Tânărul îşi dădu jos de pe cap boneta.

— Ah, aşa o fi, înălţimea Voastră, dar să ştiţi că Messer Ambrogio m-a înştiinţat că nimeni să nu fie admis cu excepţia ducelui de Milano când va sosi.

— Atunci dă-mi voie înăuntru să vorbesc cu Messer Ambrogio.

Tânărul trăgea de bonetă.

— Ah, înălţimea Voastră -

— Prea bine. O să mă întorc în cinci minute cu oamenii mei şi atunci va trebui să te hotărăşti dacă doreşti vărsare de sânge doar pentru că eviţi să te supui cererii ducesei de Milano.

Tânărul mai trase o clipă de boneta sa.

— Ah, atunci, o să văd dacă Messer Ambrogio o să vă lase să intraţi.

Isabela înclină capul aprobator, iar tânărul

descuie uşile. Când încercă să se strecoare înăuntru, Isabela se vârî pe lângă el şi sări în anticamera întunecoasă. În spatele ei ofiţerul strigă uşurel:

— Ah, înălţimea Voastră...

în dormitor te sufocai. Tot ce era pe pat era colorat de focul care ardea în cămin: cuvertura albă şi brodată, pernele albe pe care se proptea capul Beatricei, camizo- lul ei alb, mâna ca de ghips care zăcea pe lângă ea. Şi faţa ei. Cu ochii închişi, un bust din marmură albă, martora oarbă a unei conflagraţii decisive, apocaliptice.

Isabela se apropie de pat, sperând cumva că aceasta nu era Beatrice, că asta era o glumă crudă. Lângă ea se mişcă ceva şi îşi ridică înspăimântată mâna cu putere. Messer Ambrogio păşi afară din umbrele avântate.

— E moartă, zise Isabela.

Messer Ambrogio lăsa strania impresie că i se ridicase o povară de pe umeri văzând-o. Clătină din cap.

— Nu moartă, intonă el cu vocea sa sinistră, fremătătoare. însă dincolo de puterea omului de a ajuta-o. Numai Dumnezeu o mai poate înzdrăveni acum.

— Dar bebeluşul?

— S-a născut mort.

Messer Ambrogio îşi frânse nervos mâinile.

— Nu ştiu de ce nu-l găsesc pe ducele de Milano. Dacă staţi domnia voastră cu ea, o să mă duc să văd.

Fără să mai aştepte vreun răspuns, se

înfăşură în pelerina lui şi plecă.

Isabela se aşează pe pat foarte liniştită lângă verişoara ei şi îi apucă mâna. Era şocant de rece, la fel de rece ca piatra moartă. Braţul Beatricei era moale. După un moment, pleoapele i se zbătură şi se deschiseră. Ochii ei erau şterşi, însă captau lucirea focului.

— Iş, murmură ea.

Buzele ei formară un surâs slab, pierdut şi numai atunci Isabela le remarcă înfiorătoarea nuanţă pală de lavandă.

— Ţi-am spus că bebeluşul meu o să mă omoare, însă nu am ştiut niciodată că eu o să-mi ucid copilul.

— Tu nu ţi-ai ucis bebeluşul. Şi copilul tău n-o să te omoare.

Beatrice surâse iarăşi uşor.

— Ridică învelitorile. Uită-te.

Isabela ridică cuverturile şi se cutremură îngrozită în aceeaşi clipă în care Beatrice tremură violent, după câte se părea de frig. Camizolul Beatricei îi fusese ridicat până pe coapse. Ceea ce părea a fi tot uterul ei, complet sfâşiat, zăcea într-un terci sângeros între picioarele ei. Isabela se forţă să mai privească o dată. Numai atunci şi-a dat seama că obiectul obscen nu era came, ci un maldăr de zdrenţe îmbibate cu sânge.

— Oh, Doamne, Toto. Ce ţi-au făcut? Oh, Doamne. Trebuie să ţi le schimb!

Isabela îndepărtă zdrenţele înmuiate în sânge şi le aruncă pe podea. Se uită împrejur înnebunită şi apoi îşi ridică poalele rochiei şi

sfâşie bucăţi mari de pânză din camizolul ei. împachetă umplutura improvizată între picioarele Beatricei.

— Dumnezeule, Toto. O să trimit după un doctor adevărat. Şi după moaşa mea. Trebuie să facem ceva.

Beatrice clătină din cap, brusc animată.

— Nu, Iş. Ei nu pot... Vreau doar să mă lase în pace. Sângerez de când a ieşit copilul. Nu a plâns. E un băieţel mic. Un băieţel frumos. însă nu a putut să plângă. Când am început să sângerez am ştiut că n-o să se oprească. Nu de data asta. Preoţii au fost aici. Nu-i voiam aici când...

Şi-a întors capul în agonie.

— E aşa de trist... când ştii. N-o să-mi mai văd băieţii niciodată.

— Ba da. O să-i aduc eu.

Beatrice clătină din cap.

— Nu, Iş. Te rog, nu. Te rog... Mi-i doresc atât de mult. însă nu le lăsa amintirea asta.

Beatrice închise ochii, iar chipul i se încordă şi se zvârcoli.

— Iş. Ai avut dreptate. Totul e minciună. Viaţa... e o minciună. Trebuia să-ţi spun înainte... Ai avut dreptate. Acum îţi cunosc durerea.

Isabela stătu în tăcere un moment. Apoi îşi înfăşură degetele mânjite cu sânge în jurul mâinii reci a Beatricei.

— Nu. Nu a fost totul o minciună, Toto. Te-am iubit. Cu adevărat. Nu regret acea iubire, Toto.

Colţurile gurii Isabelei se mişcară subtil, ca şi cum ar fi dat naştere unei revelaţii zăpăcitoare, dulce-amară.

— Din pricină că te-am iubit pe tine, în cele din urmă am învăţat cum să-mi iubesc fetiţele. Le iubesc, Toto. într-un fel cum n-am crezut nicicând că aş putea.

Se aplecă peste faţa ca varul a Beatricei.

— Asta e moştenirea iubirii tale. O iubire care va dăinui după ce toţi vom fi dispărut.

Beatrice închise ochii.

— Iş. lartă-mă.

— Te-am iertat, şopti Isabela.

Ezită.

— *Tu* poţi să *mă* ierţi?

— Da.

Beatrice încercă să zâmbească.

— lart-o şi pe ea, Iş. Pe mama ta.

Isabela nu spuse nimic.

— Iş. Poţi... să-mi aduci... copilul meu?

Trecu o clipă până când Isabela şi-a dat seama ce a vrut să spună.

— Oh, Toto, nu cred că ar trebui.

— Te rog, Iş. Nu l-am ţinut deloc în braţe.

Isabela strânse mâna Beatricei şi plecă. Când se întoarse a crezut că Messer Ambrogio se întorsese. însă bărbatul din cadrul uşii era Maurul. Isabela se uită înapoi la Beatrice. Maurul merse lent şi tăcut către capătul patului.

— Lodovico, murmură pe jumătate Beatrice cu jumătate de gură.

— Vrei să plece? o întrebă Isabela.

Beatrice clătină din cap. O clipă Isabela şi Maurul se uitară unul la altul. Apoi Isabela se răsuci şi ieşi.

Maurul căzu în genunchi lângă patul soţiei lui. îi strângea disperat mâna cu putere. Apoi îşi lipi chipul de cuverturi şi hohoti.

Până la urmă Beatrice murmură încă o dată:

— Lodovico.

Când ridică capul, faţa Maurului era aşa de violent contorsionată, ca şi cum tuturor emoţiilor pe care şi le suprimase atât de mulţi ani li se permitea o singură expresie hidoasă.

— Doamne, mi-aş da sufletul să desfac ceea ce am făcut! Tu ai fost singura mea iubire. Unica mea iubire.

Dumnezeule, mă întorceam. îţi promit că mă întorceam! M-am întors!

Gâfâia cu răsuflarea tăiată.

— M-am angajat să pun capăt legăturii în această seară. N-o s-o mai văd niciodată. Ea a fost un moft, un flecuşteţ, şi, spre ruşinea mea eternă, am lăsat deoparte pentru ea adevărata mea comoară. Toate acestea s-au isprăvit. Oh, Dumnezeule milos, nu pot să trăiesc fără tine. Oh, Dumnezeule îndurător. Unica mea iubire adevărată. Oh, Dumnezeule milostiv.

într-un final capul îi căzu şi plânse iarăşi în cuverturi.

Când tăcu, ea îi vorbi cu vocea ei apropiindu-se de ultimele resurse adânc ascunse.

— Lodovico. Fără alte minciuni. Doar

adevărul. Oricât de dureros.

Ei îşi ridică capul.

— Ştiai că Galcazz l-a otrăvit pe Gian.

El nu putu să se uite la ea. Se holba la foc şi murmură răspunsul.

— Da.

Ea închise ochii şi nu se mişcă. Numai apăsarea mâinii sale arăta că încă mai era în viaţă. în cele din urmă îşi drese din nou vocea.

— A fost ceva adevărat? M-ai... iubit vreodată?

El examina încordat cu ochii întunecoşi şi ficşi mâinile lor încârligate.

— A fost o vreme când erai sufletul meu, zise el uşurel. Şi nu am putut trăi cu acest fapt.

O privi, cu înfăţişarea luptându-se să se controleze şi să fie demnă.

— Beatrice i-a arătat poetului nostru faţa luminoasă a lui Dumnezeu. însă numai după ce Dante a avut curajul să se caţere din Iad. Eu nu am avut niciodată acea îndrăzneală. Mi-a fost teamă să te las să mă duci la lumină. Mi-a fost frică că o să mă vezi la lumină, s-ar fi putut să nu mă mai iubeşti.

— Eu tot..., rosti ea cu dificultate, te iubesc.

— Ştiu, spuse el, aplecându-se înainte. Ştiu, *amore.*

Buzele lui i le atinseră pe ale ei.

Maurul îşi ţinu soţia de mână până când Isabela se întoarse. Bebeluşul era înfăşurat în olandă albă, aşa de mititel că abia dacă părea

mai mare decât o mână bandajată. Isabela îl aşează la sânul Beatricei. Faţa lui era desăvârşită, albă şi paşnică, un înger micuţ din alabastru.

— Eu... trebuie... să-l ţin în braţe.

Maurul era prea inert din pricina mâhnirii ca să dea drumul mâinii Beatricei.

— Dă-i drumul, Lodovico, spuse Isabela cu blândeţe.

Aranjă trupuşorul mic în îndoitura braţului liber al Beatricei.

Beatrice încercă să se uite la cel de-al treilea fiu al ei, pleoapele zbătându-i-se ca şi cum ar fi alunecat într-un somn veşnic.

— îl iau... cu mine, şopti ea, cuvintele ei fiind neputincioase respiraţii. Ca să vadă... faţa... lui... Dumnezeu.

Zăceau toţi acolo, madona şi pruncul, în timp ce flăcările din şemineu se micşorară până rămăseseră tăciuni lucitori. Aproape timp de un ceas Isabela şi Maurul în- gcnunchiară lângă ei în tăcere, cunoscând adevărul, însă refuzând să se mişte, aşteptând un miracol.

în cele din urmă avu loc. Focul muribund îmbujoră rozaliu cele două feţe moarte şi pentru un moment ai fi putut să crezi că sunt vii.

Extras dintr-o epistolă a diplomatului veneţian MARINO SANUTO adresată conducerii Serenisimei Republici. Milano, 3 februarie 1497

...Până acum nu am mai fost niciodată martor

la o asemenea manifestare de mâhnire spontană din partea unui popor întreg. Un oraş, care nu cunoştea nimic altceva decât plăcerea, şi-a lăsat deoparte toate îndeletnicirile, cu excepţia doliului. Remarcabilă, într-adevăr, este convingerea larg răspândită aici că moartea ducesei de Milano arată că Fortuna, care i-a privit cu aşa ochi buni pe milanezi şi pe ducele lor, acum i-a părăsit...

Timp de două săptămâni după moartea soţiei lui, Maurul s-a izolat într-o încăpere cu un singur oblon, refuzând să lase lumina zilei să pătrundă în prezenţa lui şi chiar şi pe copiii lui, cu atât mai puţin pe miniştrii şi pe ambasadorii care doreau să-i comunice stăpânului lor condoleanţele lor. Şi-a făcut apariţia pe 17 ianuarie, însă le-a comandat miniştrilor lui să nu vorbească nimic în afară de afacerile de stat, despre lucruri neimportante şi niciodată să nu pomenească numele ducesei de Milano în prezenţa lui sau să facă vreo aluzie care ar putea să-i reamintească de recenta pierdere grea... Şi-a ras capul şi poartă o mantie din barhet negru sărăcăcios aidoma unui călugăr... Mare parte a timpului şi-o petrece la liturghia din biserica unde soţia lui e îngropată lângă mormântul fiicei lui... Durerea lui este dincolo de înţelegerea umană...

CAPITOLUL 61

Extras dintr-o solie specială a contelui CARLO BELGIOIOSO, ambasadorul milanez în Franţa, adresată lui LODOVICO SFORZA, „Maurul”, duce de Milano. Amboise, 8 aprilie 1498

...Starea de sănătate precară a Maiestăţii Sale Creştine l-a împiedicat să ia parte la aceste partide de tenis, dar întrucât Maiestatea Sa şi-a exprimat dorinţa de a le observa, s-a dus împreună cu regina în galeria care domină terenurile. Cadrul uşii care duce către această galerie este destul de scund, iar regele Carol, care, în mod normal, nu trebuie decât prea puţin să se teamă de asemenea primejdii, a neglijat să-şi lase capul în jos. S-a izbit cu fruntea de buiandrugul din piatră într-un asemenea hal că sunetul produs a fost întru totul auzit, însă după ce s-a ridicat, a intrat în galerie şi a supravegheat partidele, vorbind ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic. O oră mai târziu, totuşi, a căzut pe spate cu desăvârşire pe neaşteptate şi zăcea pe jos, incapabil să glăsuiască...
Medicii au fost convocaţi, însă nu au putut să facă nimic... La scurt timp după lăsarea

întunericului şi-a dat sufletul...

...Mă tem că e mai nimerit să ne lamentăm de nenorocul care l-a văduvit aşa de recent pe micuţul fiu al regelui Carol de viaţa acestuia. Ştiu fără niciun semn de întrebare că Ludovic, duce de Orleans va fi prezentat (şi legal nu există nimeni altcineva) drept primul prinţ de sânge succesor. Sunt deja informat de către cei care se tem de ambiţiile lui Ludovic că acesta a declarat că prima lui acţiune în calitate de regele Ludovic al XH-lea va fi să cucerească ducatul oraşului Milano...

Extras dintr-o epistolă a artistului LEONARDO DA VINCI adresată călătorului internaţional şi povestitorului BENEDETTO DEI. Florenţa, 20 aprilie 1500

...după ce m-am refugiat la Como ca să-i ocolesc pe francezi, am venit în cele din urmă aici, peregrinările mele ducându-mă provizoriu la Mantova, Veneţia şi Roma. Trăiesc aidoma majorităţii oamenilor din Italia ultimilor ani, fără să fiu sigur de ceea ce va aduce ziua următoare... Cu două zile în urmă, un număr uriaş de compatrioţi de-ai mei exilaţi au sosit de la Milano, spunând că Maurul, după eforturi extraordinare de a-şi păstra statul şi libertatea, a fost în cele din urmă făcut captiv de adversarii lui... Este remarcabil să oglindesc, dragul meu Benedetto, că acest bărbat care nu şi-a păstrat credinţa faţă de nimeni, a fost până la urmă

nimicit de trădarea atât de multora: de foştii lui aliaţi, Papa Alexandru şi conducerea Serenisimei Republici, care au conspirat să împartă teritoriile acestuia cu francezii; de castelanul lui, Bemardino da Corte, care a predat atât de ruşinos castelul cotropitorului, când ar fi putut să reziste mai bine de un an, aşa de eficiente şi de ingenioase erau bastioanele pe care le-am ridicat pentru apărarea acestuia. Şi, în cele din urmă, de mercenarii elveţieni pe care i-a angajat să-l apere, care l-au vândut inamicilor lui pentru 30.000 de ducaţi. Astfel a fost Maurul privat de libertatea sa, de statul său şi de averea sa şi niciunul dintre proiectele sale nu a fost finalizat... Printre cei care au avut de suferit se numără fosta ducesă Isabela, al cărui fiu a fost luat prizonier de francezi, ca să-l împiedice să pretindă tronul oraşului Milano. Cei doi fii ai Maurului au avut o soartă mai bună, căci au primit azil de la împăratul german... Eu zic şi cred că, atunci când Maurul i-a adus pe francezi peste munţi, a creat o breşă prin care necazurile Italiei se scurg acum într-un torent nesfârşit şi neîntrerupt. Stăpânii Italiei se străduiesc să construiască un edificiu arogant şi grandios al ambiţiilor lor, însă nu poate dura, căci aspiră spre înălţimi ridicat pe o fundaţie de minciuni. O, lume! Ar fi trebuit să lase posterităţii un monument de adevărată nobleţe şi trăinicie dacă ar fi căutat mai puţin, cu mijloace mai meritorii, căci un adevăr neînsemnat e întotdeauna mai bun decât o minciună măreaţă...

Extras dintr-o solie extraordinară a lui BENEDETTO TREVISIANO, ambasadorul vene- ţian în Franţa, adresată conducerii Serenisimei Republici. Lyon, 3 mai 1500

Astăzi, înainte de ora două, Maurul a fost adus în oraş însoţit de gardianul său... A privit împrejurul lui cu o expresie total indiferentă, ca şi cum se hotărâse să nu dezvăluie niciunul din sentimentele sale, în pofida catastrofei pe care Fortuna a abătut-o asupra lui... însă era foarte palid şi părea bolnav... iar braţele şi întregu-i trup tremurau.

...va fi bine păzit pe parcursul săptămânii care vine, până când cuşca din fier care-i va fi sălaş zi şi noapte va fi gata...

Toţi cei aflaţi în poziţii înalte ar trebui să bage de seamă soarta jalnică a acestui stăpân, pe care mulţi au susţinut a fi cel mai grozav om din lume. Când Fortuna te aşază în vârful roţii sale, în orice moment te poate coborî pe pământ şi atunci, cu cât ai fost mai aproape de cer, cu atât mai substanţială şi mai neaşteptată îţi va fi căderea...

*

Loches, Franţa, 17 mai 1508

Căpitanul arcaşilor îşi afundă capul pe sub cadrul uşii grosolane tăiat în piatră. Pătrunse într-o celulă cioplită în roca solidă de la baza castelului din Loches. Singura deschidere din

zidurile masive era o crăpătură adâncă şi îngustă croită prin piatră. Ferestruica mititică lăsa să pătrundă suficientă lumină ca să dea la iveală trăsăturile cadavrului. Zăcea pe o saltea de paie mică sprijinită de perete, trupul acoperit cu un giulgiu din pânză, faţa albă ca varul înconjurată de părul alb lung. Nasul ghebos al mortului era ascuţit, de roman, obrajii scofâlciţi şi ochii afundaţi în orbite şi încercănaţi.

— Erai aici când a murit, părinte? îl întrebă căpitanul pe preotul care stătea în picioare lângă cadavru.

— Da, spuse preotul.

Părea să-l privească pe mort cu respect.

— I-am administrat sfânta împărtăşanie.

— Mă îndoiesc că-l va mai ajuta, părinte. În această scară vor dansa în Iad când Maurul va sosi acasă. Am primit ordine să luăm trupul.

Căpitanul privi prin celulă. Zidurile din piatră cenuşie erau acoperite cu embleme Sforza pictate şi reprezentări grafice zgâriate în latină şi italiană. Păşi lângă cadavru şi examină două rânduri dintr-un text gravat migălos în zidul chiar de deasupra patului, aproape la nivelul ochiului pentru cel care stătea întins pe salteaua mică umplută cu paie.

— Ce zice, părinte? E vrăjitorie?

Preotul clătină din cap. Oştenii analfabeţi ai Franţei îl considerau pe Maur un diavol, însă preotul îl descoperise amabil şi fermecător, fără nicio îndoială cel mai erudit om din Loches,

poate cel mai erudit om din Franţa. Preotul venise în această celulă cât de des putuse, ca să citească din singura carte a Maurului, *Divina Comedie,* şi să discute înţelesurile complexe.

— Acelea sunt cuvintele lui Dante, îi explică preotul. Un poet italian. Din cel mai mare poem epic al său. „Nicio amărăciune nu e mai mare în această suferinţă eternă decât să-ţi aminteşti în durere momentele noastre de fericire."

Căpitanul îşi frecă bărbia ţepoasă.

— Părinte, tu l-ai văzut murind. I-a convocat pe diavoli să vină să-l ducă la tatăl lui, Satan?

— A strigat un singur nume la sfârşit.

Preotul privi în jos şi zâmbi melancolic măştii palide şi moarte a Maurului.

— Numele femeii care i-a arătat poetului său drag calea către Dumnezeu: *Beatrice.*

EPILOG

Bari, 9 februarie 1524

Cele două fete aveau cam doisprezece ani. Amândouă aveau sprâncene groase şi culoarea închisă a locuitorilor din sudul Italiei, care dădea o senzualitate subtilă proaspetelor trăsături adolescentine. Erau fiicele servitoarelor văduve din locuinţa ducesei de Bari, iar chipurile lor urmau totuşi să fie modelate de către un destin inevitabil, însă mamele lor nu vor fi în stare să le facă zestre şi astfel alegerile lor erau cu tristeţe restrânse: vor sfârşi, în mod grosolan, în mariajul cu vreun ţăran ajuns la sapă de lemn care le va lua pe gratis, vor fi terminate într-o mănăstire care va renunţa la zestrea cerută în mod obişnuit de Hristos (cam o cincime din cea cerută de un soţ mai materialist) sau consumate ca prostituate ieftine. în mai puţin de cincisprezece ani vor fi nişte femei bătrâne.

Ambele fete purtau şorţuleţe din pânză proaspăt spălate. în înfăţişarea lor neprihănită exista o speranţă imposibil de stăpânit: spinările ţepene, demne, mişcările agitate, nervoase ale braţelor lor subţirele. Doamna de onoare a ducesei de Bari netezea pe spate părul lung şi negru al fetei mai înalte, apoi se ridică şi evaluă apreciativ perechea.

— Ei bine, ne vom da silinţa pe cât de bine vom putea, zise doamna pragmatic, fără pică sau condescendenţă. Ştiţi cum să faceţi o plecăciune în faţa ducesei. Nu trebuie să spuneţi nimic până când nu vă întreabă ducesa. Şi trebuie să fiţi foarte tăcute şi s-o ascultaţi pe ducesă foarte atente. Ducesa nu e foarte sănătoasă şi nu trebuie să-i secătuim puterile. Prea bine, acum am să vă trimit înăuntru.

Pajul deschise uşile duble ce duceau la apartamentele ducesei de Bari şi doamna de onoare le făcu vânt fetelor cu o bătaie delicată pe umeri. Când uşile s-au închis la loc, doamna s-a întors către şambelanul în vârstă al ducesei.

— Messer Dionigi, zise ea, aş avea mai multă speranţă pentru înzdrăvenirea ducesei dacă ar chema un medic în locul copiilor servitoarelor sale.

Messer Dionigi surâse, ochii căutând cruciş printre ridurile şi pliurile care-i înconjurau.

— Ducesa a avut întotdeauna aversiune faţă de medici.

Fetele intrară în dormitorul ducesei de Bari,

cu ochii măriţi de uimire. Nu mai văzuseră niciodată un asemenea pat, o structură masivă cu baldachin şi fleuroni din bronz, draperii stacojii brodate şi o cuvertură din satin auriu cu alb. Ducesa era mult mai puţin impresionantă, o femeie numai pielea şi osul, cu părul cărunt, proptită de perne mari din catifea cu canafuri. Işi trăsese plapuma până sub bărbie.

Fetele se apropiară timide de capătul patului şi făcură plecăciuni adânci, mişcător de neîndemânatice.

— Fetelor, veniţi aici.

Vocea ducesei era o şoaptă răguşită, însă de o vigu- rozitate fundamentală.

— M-am săturat de toate *vecchie*-|*e* care vin aici toată ziua şi toată noaptea. înainte de a muri vreau să văd nişte fete care au viaţa înainte. Pentru numele lui Dumnezeu, nu vă uitaţi la mine cu ochii ăştia. Câtă vreme veţi sta aici n-or să mă mănânce viermii. O să mor după ce o să-mi pun ordine în lucruri. Până atunci o să fiu voinică şi pregătită. lisuse, am trăit destul. Câte n-am văzut în viaţa mea! Fetelor, voi ştiţi cine sunt eu?

Fetele se fâţâiră incomodate.

— Sunteţi ducesa de Bari, înălţimea Voastră, se aventură într-o doară fata mai înaltă.

— Veniţi aici şi am să vă povestesc.

Fetele se înşiruiră lângă patul ducesei.

— Nu am fost dintotdeauna ducesă de Bari. Am devenit ducesă de Bari pentru că un bărbat pe nume Maurul mi-a lăsat Bari la porunca sa.

însă odată am fost ducesă de Milano. Demult, când eram fetiţă, asta era mai bine decât să fii regina Franţei. Nu era nimic ca Milano când eu eram ducesă. „Paradisul pe pământ”, spuneau toţi călătorii. Şi aşa era. înainte ca francezii să distrugă totul. Da, a fost o vreme când nicio armată străină nu ar fi îndrăznit să traverseze munţii în Italia. Acum francezii vin la fiecare trei sau patru ani. Şi dacă ei nu vor pomi un război, o vor face veneţienii, germanii sau Sanctitatea Sa.

Ducesa se uită la fete. Ascultau atente şi respectuoase, însă aceste întâmplări abstracte nu aveau nicio rezonanţă pentru ele.

— Avem noroc că ne aflăm aici în Bari, departe de toate, le spuse ducesa. Departe de încăierări. Până când nu asişti la un război, îţi imaginezi că e foarte romantic şi eroic. Aidoma unui turnir. Dar în război oamenii pe care-i iubeşti mor. Soţul meu a murit. Tatăl şi fratele meu au murit.

Clătină uşurel din cap.

— Am avut un fiu. Nu avea zece ani când francezii l-au dus departe de mine. în Franţa. A murit acolo. A căzut de pe cal în timp ce vâna.

închise ochii. Glasul ei era aproape prea slab ca să fie auzit.

— Nu l-am văzut în doisprezece ani de zile.

Ducesa privi în sus. Ochii ei verzi ca jadul erau plini de viaţă pe chipul său palid.

— Am avut două fiice. Cea mică a murit când era fetiţă. Fierbinţeală.

Ducesa făcu o pauză, iar durerea îi umbri ochii.

— Draga mea fiică, Bona, este căsătorită cu regele Poloniei. E o distanţă considerabilă de aici. E plecată de şase ani. Aşa că acum ştiţi cine sunt. Sunt o femeie bătrână şi singură care vorbeşte prea mult despre persoane care sunt departe sau nu mai se află în viaţă. însă asta e prerogativa mea de *vecchia.* Este şi privilegiul meu de a le cere unor tinere doamne ca voi să-mi acorde un ultim favor. Vă pot cere să faceţi asta?

Fetele aprobară cu gravitate din cap.

— Uitaţi problema mea. Nu am o avere prea mare şi o familie mică cărora s-o las. Nu am de gând să trimit tot ce am fiicei mele în Polonia, deoarece de aici până acolo am să le ofer mercenarilor sau bandiţilor. Asta-i lumea în care trăim acum. Nici măcar nu poţi să ai încredere în băncile florentine. însă dacă îmi las banii aici, la fel de sigur cum voi două staţi în picioare aici, preoţii vor găsi o cale să pună mâna pe ei. Aşa că vă cer unor fete ca voi să mă ajutaţi să-mi salvez banii de preoţi.

Fetele dădură iarăşi aprobator din cap cu gravitate.

Ducesa se uită pe geam în curtea grădinii care se vedea prin fereastra îngustă, cu arcadă gotică. Culorile frunzişului tropical, înflăcărat de soarele sudului, păreau prea intense pentru orice grădină pământeană. Privi înapoi la fete.

— Am de gând să vă înzestrez pe fiecare ca să

puteţi avea nişte soţi mulţumitori.

Două perechi de ochi se măriră larg şi două fălci căzură.

— Să nu credeţi că nu aveţi o obligaţie faţă de mine, se răsti ducesa imparţial. Va trebui să alegeţi cu înţelepciune. Dacă aflu că vreuna dintre voi s-a căsătorit cu vreun *ribaldo* care vă va cheltui toţi banii cu târfe sau cu vreun *pappatore* care pierde tot la cărţi, o să ies ţipând din mormânt. Aţi înţeles?

— Ne daţi voie să vă mulţumim, înălţimea Voastră? întrebă fata mai înaltă.

— Când o să vă termin de explicat obligaţiile. Mai e ceva ce aştept să faceţi pentru mine. Presupun că mariajele voastre vor Ti binecuvântate cu copii. Şi sper că fiecare va avea cel puţin o fată. în plus faţă de fiii voştri, desigur. Aşa că ceea ce trebuie să faceţi fiecare e să daţi primei fete numele pe care vi-l spun eu. Ducesa înclină capul spre fata mai scurtă. Acum, tu. Cum te cheamă?

— Giovanna, înălţimea Voastră.

— Giovanna. Trebuie să-ţi botezi fata *Beatrice.* E un nume foarte special. Beatrice a fost iubirea lui Dante. Este şi numele verişoarei mele şi al prietenei mele care a murit cu mulţi ani în urmă. Ea a fost cândva ducesa de Bari, întocmai cum sunt eu acum, şi de asemenea a fost odată ducesă de Milano, aşa cum am fost şi eu. O coincidenţă foarte stranie, nu-i aşa? Ca şi cum Fortuna ne-a făcut una oglinda celeilalte. Privirea ducesei se întoarse înăuntrul ei. Ne uitam în acele oglinzi şi vedeam ce era cel mai

bun şi cel mai rău în noi. Oglinzi ale adevărului. Cred că Beatrice m-a învăţat că putem să vedem oamenii pe care-i iubim în această sticlă neiertătoare şi să-i iubim în continuare. Şi totuşi să-i iertăm.

Ducesa flutură din mână şi îşi concentră din nou atenţia asupra Giovannei.

— Oricum, Beatrice este un nume foarte frumos, iar fiica ta va fi foarte mândră să-l poarte.

Ducesa dădu din cap spre cealaltă fată.

— Leonora, înălţimea Voastră.

— Leonora.

Ducesa făcu o pauză dând impresia că avea probleme să înghită. Pe negândite Leonora păşi înainte şi apucă mâna ducesei.

— Leonora. Tu trebuie să-ţi numeşti fetiţa Ippolita.

Ducesa se ridică în şezut şi se uita în grădină, fără să mai vadă culorile însorite, privind la ceva mult mai îndepărtat. Un moment păru nemaipomenit de obosită. Când, în cele din urmă, glăsui, glasul ei era şi mai răguşit şi foarte jos.

— Ippolita a fost o femeie tristă, delicată, care... a avut multe de suferit. însă şi-a dat silinţa cât de bine a putut... ca să iubească. Şi să fie iubită.

Ducesa clipea cu ochii scăldaţi în lacrimi şi strânse cu putere mâna Leonorei.

— Ippolita, şopti ea.

Apoi se lăsă pe spate şi închise ochii şi toată sfârşeala îi dispăru de pe faţă.

— Ippolita era numele mamei mele.

POSTFAŢA

Când francezii au venit peste Alpi în ultimul deceniu al secolului al XV-lea, s-au încrucişat, de asemenea, cu o mare împărţire în peisajul istoriei. Deşi Italia secolului al XVI-lea s-a bucurat de o înflorire culturală hotărâtoare, puterea politică a oraşelor-state italiene a decăzut catastrofal după invaziile francezilor şi, în următorii 350 de ani, Italia s-a aflat la discreţia cotropitorilor transalpini. Franţa, reconstruită după prădarea Italiei, a devenit puterea dominantă de pe continentul european timp de mai bine de patru secole, ca şi piedica principală a ambiţiilor Spaniei şi Angliei faţă de Lumea Nouă. Nu mai departe de ajunul celui de-al doilea război mondial, armata franceză a rămas cea mai lăudată forţă militară din lume. Armele uriaşe ale liniei Maginot, atât de iute învăluite de tancurile germane în luna mai a anului 1940, au încheiat cercul destinului început de tunurile francezilor în 1494. Moştenirea culturală franceză, fondată pe furtul cu toptanul de obiecte de artă italieneşti, arhitectură şi bucătărie, s-a dovedit chiar mai trainică decât tradiţia de cucerire a francezilor.

Isabela de Aragon a murit în Bari pe 11 februarie 1524. Galeazzo di Sanseverino a devenit, în scurt timp, *Grand Écuyer*[23] al Franţei şi a fost ucis în bătălia din 1525 în timp ce făcuse scut din propriul său trup apă- rându-l pe regele francez. Leonardo da Vinci, care şi-a petrecut ultimii ani din viaţă lucrând pentru regele Francise I al Franţei, este astăzi cea mai cunoscută figură universală a Renaşterii. Sora Beatricei, Isabela d'Este, marchiză de Mantova, care a trăit până la vârsta de şaizeci şi patru de ani şi şi-a văzut fiul cel mare încoronat duce de Mantova de către împăratul Sfântului Imperiu Roman, a intrat în istorie ca o *prima donna* a Renaşterii, protectoarea lui Michelangelo, a lui Rafael şi a lui Leonardo. Probabil că dacă Béatrice d'Este ar fi trăit măcar pe jumătate cât sora ei, ar mai fi învârtit roata destinului încă odată şi astăzi omenirea ar fi un loc foarte diferit. Dar poate că poetul preferat al Beatricei, Dante, a pus ordine în argumentele de genul acesta când a avertizat că intenţia Fortunei este întotdeauna ascunsă şi că nicio mână de muritor nu poate opri ciclul ei veşnic al schimbării.

GLOSAR

23 *It.* Unul dintre cei mai importanţi ofiţeri ai coroanei franceze şi membru al anturajului regal. Numele de origine franceză stă la baza echivalentului englezesc pentru „grajduri regale" şi poziţia era cu aproximaţie echivalentă cu cea de maestru de echilaţie în Marea Britanie (n.trad.).

Al nome d'Iddio Pentru numele lui Dumnezeu!

al nuovo Nou; original; „ultima noutate la modă" **all'antica** Literar, „după moda anticilor" – grecii şi romanii. Renaşterea civilizaţiei clasice a dat numele epocii eponime, astfel că erau luate în considerare toate lucrările după moda *all'antica,* de la arhitectură la tipurile de înfăţişări, în mod paradoxal, la apogeul modernităţii secolului al XV-lea.

alia Turca După moda turcească. în pofida ameninţărilor constante ale suveranilor creştini de a smulge Constantinopolul de la turci (care cuceriseră oraşul în 1453) şi de a subjuga vastul Imperiu Otoman, balurile mascate şi motivele decorative după moda turcească erau la fel de populare înlr-o Italie Renascentistă avută, la fel cum erau *chinoiserie* în Franţa şi în Anglia la sfârşitul secolului al XVIII-lea.

allucciolati Cercuri din lână aurie sau argintie ţesute pe catifea pentru a produce un efect somptuos de strălucire.

amante Iubit; amantă, **amatissima** Preaiubit; drag, **amica/amico** Prieten/prietenă. **amore** Iubire; dragostea mea.

anima Suflet. *Anima mia,* „sufletul meu", era o dezmierdare profundă.

appicciolato Un damasc mătăsos vărgat sau cu model floral.

bassa danza Un dans lent ceremonios, popular la toate curţile din Europa. Este interpretat

de un cerc larg de perechi care se învârt adesea în jurul unui grup de muzicanţi.

belle done Doamne fermecătoare.

bellezza Frumuseţe.

bellissima Nemaipomenit de frumoasă, **bello** Chipeş.

braccio (pl. braccia) Lungimea unui braţ. Unitatea de măsură uzuală folosită în Renaştere, măsurând cam 61 cm.

bravo (pl. bravi) Un bătăuş profesionist sau semi- profcsionist, de obicei în slujba unui cetăţean mai respectabil.

buffone Măscărici, bufon.

buttino Un joc care se joacă cu cărţi de tarot.

cacapensieri Prostovan(ă), bun(ă) de nimic,

cacarella Instrument (de suflat) care produce zgomot, confecţionat dintr-o bucată de piele de animal întinsă peste gura unei oale. în piele se făcea o gău- rică prin care se trăgea o coardă pentru a produce o zumzăială brută.

cacasangue Dezinterie; termen folosit în special în imprecaţii, cum ar fi: „Ti venga il cacasangue!” — Pocni-te-ar dezinteria!

cacastecchi Nenorociţi, nerozi.

camora Iniţial o rochie simplă, strânsă pe corp, purtată direct peste o cămăşuţă de către femeile tuturor categoriilor sociale, până la sfârşitul secolului al XV-lea a devenit un veşmânt somptuos, cutezător de formal care dădea la iveală porţiuni ample ale umerilor şi ale sânilor.

cantione alia piHarescha Un cântec scris pentru *pif- fari,* instrumente de suflat mari, asemănătoare cu oboiul.

cara esposa Draga mea soţie, **carissima** Multiubita mea.

carrozza Trăsură, caleaşcă. Intr-o epocă în care până şi cei mai înstăriţi cetăţeni călătoreau adesea pe spinarea catârilor, trăsura – în special modelul pe patru roţi oarecum mai spaţios şi stabil – reprezenta ultima modă în transportul de lux. Vizitatorii care veneau la Milano comentau frecvent pe marginea numărului copleşitor de trăsuri care huruiau pe străzile oraşului.

castello Castel sau palat fortificat, **cazzo** Penis; cocoşel.

che chiacchiera Ce tâmpenie; ce porcărie.

chiaroscuro Clarobscur. Lumini şi umbre. Folosind acest procedeu grafic pentru a umbri şi a scoate în evidenţă chipul uman şi alte forme solide, pictorii renascentişti puteau da naştere unei iluzii tridimensionale năucitor de reale, un contrast revoluţionar

cu formele plate, bidimensionale, caracteristice picturii medievale.

cioppa Un mantou somptuos cu mâneci lungi şi pline, deseori tivit cu blană.

cognoscenti „Cei care ştiu", cunoscătorii. Cei mai sofisticaţi cunoscători şi cei cu bun-gust.

condottiere Comandant mercenar. Mercenarii luptau în războaiele Italiei, iar a te afla la comanda unei armate formate din mercenari îţi oferea o mobilitate socială considerabilă; timp de două generaţii, cei din neamul Sforza, al cărei nume de familie semnifică succesele lor militare, au avansat de la cizmari la o dinastie ducală.

conffeti Figurine din zahăr caramelizat similare cu de- coraţiunile modeme de pe torturi, însă realizate cu o măiestrie artistică şi o complexitate extraordinare.

copiositâ Abundenţă. Referindu-se la o lucrare artistică, acest termen exprimă admiraţia pentru bogăţia inventivităţii.

d'arriere (Franceză) Pe la spate.

dolcezza Dulceaţă. Având implicaţii de superficialitate, de lipsă de rafinament şi de grandoare.

en masque (Franceză) Deghizat, **étalage** (Franceză) Afişare, etalare, **fanciullo/a** Băieţel, fetiţă (afectuos).

favola (pl. favole) Fantasmagorie; minciună gogonată.

festa (pl. feste) Termen general pentru orice petrecere sărbătorească elaborat planificată, pentru orice banchet sau distracţie.

figlia Fiică.

fîoretta Piruetă prin care paşii trasează forma unei flori.

forestiera, Străin(ă), venetic(ă). Folosit adesea cu titlul peiorativ, sugerând un caracter lipsit de loialitate sau de proastă reputaţie. în Italia secolului al XV-lea, o *forestiera* provenea de obicei dintr-un alt stat italian, nefiind un oaspete de peste munţi (vezi şi *oltramontano).*

frottola Un cântecel vechi de secole scurt, zglobiu. **Gesîl** lisus.

grandezza Grandoare. Referindu-ne la o operă de artă, acest termen sugerează teme cu înalte concepţii etice – mitologice sau religioase – prezentate cu o formalitate neprecupeţită.

grazia Graţie; eleganţă.

grossa Grasă, obeză.

guardaroba O încăpere mare, de dimensiunile unei cămări, deseori mobilată cu credenţuri şi şifoniere şi folosită şi pentru depozitarea şi pentru etalarea îm- brăcăminţii scumpe, a bijuteriilor şi a altor obiecte luxoase.

impicatto (pl. impicatti) Neruşinat; literal, spânzurat, în secolul al XV-lea, spânzurătoarea era rezervată criminalilor

obişnuiţi sau de obicei trădătorilor vrednici de dispreţ (decapitarea era cea mai demnă formă de execuţie). A numi pe cineva *impicatto* era o formă particulară de insultă muşcătoare.

intarsia Mozaic creat cu diferite tipuri de furniruri din lemn.

intermedo O formă de divertisment între actele unei piese de teatru. Adesea mult mai elaborat pusă în scenă decât piesa însăşi – cu cântece, dansuri şi muzică instrumentală – *intermedi* au fost integrate în drame la începutul anilor 1600, creând primele opere.

invenzione Literar, invenţie; născocire. Un concept important al Renaşterii, care se caracteriza prin străduinţa pentru nou şi pentru original. Artişti de toate felurile erau constant provocaţi de protectorii lor să iasă la iveală cu diferite *invenzione,* variind de la un nou model decorativ pentru o rochie până la un plan vizionar al unui oraş întreg. Această pasiune pentru noutate era o îndepărtare profundă de la înclinaţia medievală pentru ceea ce se dovedea a Fi bun.

leggiadria Şarm

livre (Franceză) Monedă din aur, intermediarul de bază al schimburilor în Franţa. Echivalentul în linii mari al ducatului italian

maestro Maestru. Deseori folosit ca formă de adresare formală, respectuoasă, pentru cei

mai desăvârşiţi meşteşugari şi artişti

majolica (it. **maiolica)** Ceramică arsă, elaborat decorată cu smalţ mat, adesea în detaliu, nefiind departe de cel al unei picturi

meretrice Prostituată

Monseigneur (Franceză) Formă de adresare pentru un nobil de rang înalt

Montjoie! (Franceză) Strigătul tradiţional de bătălie al francezilor. Derivat din obiceiul medieval al ridicării unui morman de pietre – un „dâmb de bucurie" – la locul victoriei

moresca Dans de origine maură, cu paşi rapizi şi învârteli

niente Nimic; „a trage fermoarul"

Nobilomo Nobil. Acest termen militarist era singurul titlu sau formulă de adresare formală folosit de nobilimea veneţiană, care se mândrea cu egalitarismul – cel puţin printre cei din clasa lor – cultivat de forma de guvernământ republicană a Veneţiei

Nostro Signore Dumnezeule!

nove foze Modă nouă; lucruri noi (de asemenea şi *cose nuove)*| cele mai noi *invenzione*

oltramontani Locuitorii „de partea cealaltă a munţilor" – i.e., de partea cealaltă a Alpilor. Sens puternic peiorativ (cu sensul de bădărani, golani); germanii şi francezii erau consideraţi pauperi, necivilizaţi şi lipsiţi de maniere

palazzo O vilă mare sau un palat. Familia domnitoare a unui stat italian locuia de obicei

într-un *castello* fortificat, în timp ce nobilimea inferioară şi înstăriţii din popor ocupau *palazzi* (cu excepţia Veneţiei, unde Dogele locuia în palatul său, iar locuinţele nobilimii situate pe marginea canalelor erau denumite *Ca)* **palio** Cursă de cai festivă desfăşurată pe străzile unui oraş. în vremea Renaşterii cel mai faimos *palio* avea loc în Ferrara de ziua Sfântului Gheorghe, în aprilie. în zilele noastre, *palio* care se ţine de două ori pe an în Siena încă mai atrage mii de vizitatori **palia** Un joc de curte unisex jucat cu o minge şi o bâtă.

Obiectivul era de a trece mingea printr-un cerc **pappatore** Nesătul, „pofticios". Bărbat care trăieşte de pe urma femeii sale.

Per cap de Dieu (Franceză) Jur pe Dumnezeu

Per mia fe Pe legea mea **procuratore (pl. procuratori)** Un „agent" angajat de stăpâni bogaţi ca să caute şi să achiziţioneze obiecte de artă, cărţi, instrumente muzicale şi obiecte de lux **puttana** Târfă, căţea

putto (pl. putti) Băieţel. în artă şi arhitectură, heruvimii folosiţi adesea drept înfloriturI ornamentale sau ca dispozitive structurale

puttino Bebeluş

regola Regulă, ordin. Folosit în critica de artă, acest termen arată calitatea măsurii şi a proporţiei precise, pe care puneau valoare gânditorii Renaşterii în căutarea principiilor ştiinţifice şi a ordinii subiacente a lucrurilor

ribaldo Pungaş

riccio sopra riccio O catifea în care ochiurile aurii sunt ţesute în relief în urzeala din mătase pluşată, dând un efect somptuos excepţional

scartino Un joc care se joacă cu cărţi de tarot, preferat de cartofori

sciocca Idiot, imbecil

Serenissima Republica Veneţia, „Luminăţia Sa, Republica". Referindu-se în mod obişnuit la statul lor cu acest elegant titlu formal, veneţienii subliniau faptul că republica însăşi era supremă şi nu cei care o guvernau. Prin contrast evident cu restul Italiei, unde statul era expus capriciilor conducătorului acestuia.

sforza Tărie, forţă

sgraffîto Ceramică cu decoraţii gravate

Signor mio caro Scumpul meu domn/stăpân

simmetria Nu neapărat cu sensul strict de simetrie, ci calitatea tuturor părţilor unei clădiri ori ale unei picturi având în mod clar legătură una cu alta, prezentând un model uşor de distins. Valoarea acordată pentru *simmetria* reflecta dorinţa Renaşterii de a clarifica, a ordona şi a remodela omenirea

sorella Soră

stringhe Panglici decorative înguste ataşate la mânecile sau corsajul unei rochii

stupendissimo Cu adevărat remarcabil, uimitor **Tenez!** (Franceză) Priveşte! Anunţul se face în mod tradiţional atunci când o minge de tenis este pusă în joc – şi de aici originea

termenului „tenis” **turca** O mantie largă
uccelliaccia Idioată, creier de găină **unica** Singura, unica, doar una. De reţinut faptul că, dat fiind accentul Renaşterii pe individualitate, apelativul *unica* era extrem de flatant
vecchia/o Bătrână/bătrân. Rareori folosit respectuos şi adesea cu sens peiorativ moderat. Renaşterea era o cultură a tinerilor care evolua rapid, iar de prea mute ori cei mai în vârstă simbolizau idei depăşite şi oprimante, o moralitate demodată.
velluto controtagliato O catifea cu modele obţinute prin tunderea suprafeţei mătăsoase
vestito O tunică sau o mantie lungă, festivă
vivacita Vioiciune, însufleţire

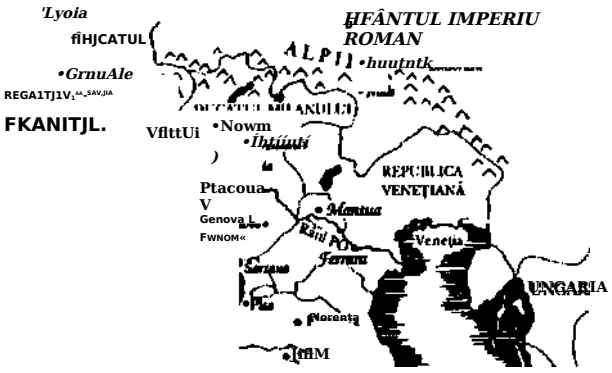

Italia în 1492

10 0

Familiile domnitoare ale ITALFEI şi în 1491

'Familia 'Este

flzzo al 1/I-ka

Marchiz de 'Ferrara

FFJFfFTjl Familia

(primulconducător ai Ferrarei (1170—1212)

| |

Ludovic alXI-ka
fu. 1423) 'Rffleie 'Franfn (1461 – 1413)

Cfiarío tte de Savóid
fu. 1440-d. 1483)

'Ercok I fk 1431)
"Duce de ferrara (1471 -)
c. Ekonora de ragon (1473)

| |

Anne de 'Beaujeu Carot (n. 1461) aWl/dea
<Kfgenta regeiül („. ¡470) 'franţei 4t,geie 'franţei (3483 -) (ias) _)
c. tPierre de 'Beaujeu

r

fsaĒeía dFste
(k 1474) Marchiză de Mantaua
de Mantaua
c. (Francesco (jonzaga Marchiz de Căpitan (generaiai (1489)

(Beatrice <f'Este
(n. 1475) (Ducesă de
c. Codovico Sforza (Duce de (1491)

^ffbnso (teste
(n. 1476)

(Ferrante iftEsle
(n. 1477)
Ippoiito /(Este

(n. 1479)

Sigismond o(d:'Este

1. Cfiarfbtto de Savoia a fostsora (Bonneide Savoia, mam

a

d
u
c
e
i
u
i
d
e

M
i
i
o
n
o
;
p
r
i
n

u
r
m
a
r
e
,
d
u
c
e
l
e

d
e

M
i
l
a
n
o

ş
i
r
e

g
e
l
e

(
F
r
a
n
ț
e
i
e
r
a
u

v
e
r
i
p
r
i
m
a
r
i

MIÎJINO Familiile domnitoare Visconti şi Sforza

(jian Qaleazzo Visconti
(ⁿ. 1351 – / 1402)
(Duce de Mtlono

fieapole 'Familia domnitoare

Fillippo Maria 'Visconti
(n. 1389— d. 1447)
(Duce de Milano

'Valentina 'Visconti (n. 1366

Affonsol
(n. 1385 – d 1458)
(Primul rege aragonez

Louise de 'Valois 'Ducesă de Ortíans

(Binaca Maria 'Visconti
(bastarda, n. 1424-d 1468)

'Francesco Sforza
(n. 1401 – d 1466)

Ludovic de 'Valóié

Ferrante I
(n. 1424)
'Kfgeíe Weapolelui

Maria
nnat în
Milano
476)
Savoia
8)
e Milano
76)

Lodovico Sforza
.MauniF
(n. 1451)
(Duce de (Bari
<Hfflentid dureiut A^canio
<fe Mibno (1479
c.
(Beatrice cTFste
(1491)

Sforza
(k 14SS)
Cardinal
(1485-)

Alfonso 'Eleonora de
(n. 448) Aragon
(Duce de i²¹³ Id55)
Catairia Docesi de
c.
(Ercole d²⁻¹Este
'Duce de
(1473)

1 1 1

o Sforza
9)
Milano
-)
Aragon
)

(Bianca Maria Sforza
(TL 1472)

Ferrantino
(*■ 1468)
(prinț de

Izabela de Aragon
(n. 1471)
(Ducesă de
c.
Gian Galeazzo Sforza
(Duce de Milono
(1489)

2 în Calitate de nepot al'Valientinei

Sforza 'Visconti,
0)
Pavia

Ludovic, duce de OrÛans, văr de-
cu regele Carol a revendicat (Ducatulde
Milano